

کلتبی اقرأ الشقافی
WWW.IQRA.AHLAMONTADA.COM

٧ نالہی

مامونتا مهلا عبد اللہی کاتب
فہ نایی

نامارہ کردنی
عابد بابان

بۆدابهزاندنی چۆرهما کتیب:سەردانی: (مُنْتَدَى إِقْرَأِ الثَّقَافِي)

لتحميل انواع الكتب راجع: (مُنْتَدَى إِقْرَأِ الثَّقَافِي)

پدای دانیود کتایهای مختلف مراحه: (منتدی اقرا الثقافی)

www.iqra.ahlamontada.com

www.iqra.ahlamontada.com

للكتب (كوردی ، عربي ، فارسي)

نالہی دل

نووسینی

ماموستا مهلا عبدُ اللہی کاتب - فنایو

ٹاماده کردنی

عابد بابان

ناویشانی کتیب

✽ ناوی کتیب: نالہی دل

✽ نویسنی: ماموستا مهلا عبدالله ی کاتب - فہنایی

✽ نامادہ کردن و پیت چینی: عابد بابان

✽ چاپخانہی رۆژہ لآت - ہہولیر

✽ تیراژ: (۲۰۰۰) دانہ

✽ چاپی یہ کہم: ۲۰۱۴

✽ مافی لہ چاپدانہ وہی: پاریزراوہ بۆ بنہ مالہ کہی

✽ لہ سہر نەر کی بنہ مالہی نووسہر بہ چاپ گہ بنہ دراوہ

✽ لہ بہر تۆہ بہ رایہ تہی گشتی کتیبخانہ گشتیہ کان ژمارہی سپاردنی (۲۱۷) ی سالی (۲۰۱۴) ی پندراوہ

فَالهِ دَلُّ

ماموسئا مءلا عبء الله ى كائب - فعنايى

وته‌یه‌کی پینویست:-

سوپاس و ستایش بۆ په‌روه‌ردگاری بی‌هاوتا و دروود و ره‌حه‌تی به‌رده‌وام بۆ سه‌ر گیانی په‌روژی چه‌زه‌تی (محمد المصطفیٰ) نازدار ﷺ هه‌روه‌ها بۆ سه‌ر گیانی ئال و یارانی به‌گشتیی تا روژی دوایی.

هه‌رچه‌نده له ئیستادا که ئەم به‌ره‌مه‌ ئاماده ده‌که‌ین بۆ چاپ، سالانیک به‌سه‌ر نووسینیدا تیپه‌ر ده‌بۆ و ماوه‌یه‌کی یه‌کجار زۆره که ئەم به‌ره‌مه‌ بیناز که‌وتوو و نه‌که‌وتۆته به‌ر دیدی خوینه‌رانی خوشه‌ویست، به‌داخه‌وه ده‌بی رووتر بلێین ۲۸ سال له‌مه‌وه‌ به‌ر نووسه‌ر ده‌ستی کردوو به‌ نووسینی و له‌ ماوه‌ی چهند مانگی‌کدا کۆتایی پی‌هیناوه، که من خۆم له‌و کاته‌دا ئاگاداری شه‌وه بووم که مه‌رحومی باوکم: (مامۆستا مه‌لا عه‌بدووللای کاتب - فه‌نایی) سه‌ره‌پای به‌جی‌گه‌یانندی ئه‌رکی وه‌زیفی خۆی که بریتی بو له (پیشنویژی مزگه‌ت) و هه‌روه‌ها سه‌رقالبوونی به‌ لایه‌نی کۆمه‌لایه‌تی و پیشوازی کردنی به‌رده‌وام له‌ میوان و دۆستان و خوشه‌ویستانی و هه‌ول و کۆششی روژانه‌ی بۆ په‌روه‌رده‌کردنی ئه‌داله‌کانی و وانه‌ و تنه‌وه‌ پێیان، روژانه چهند ساتیکی ته‌رخان کردبوو بۆ نووسینی کتیب و شه‌و بابه‌تانه‌ی که له‌ فکر و شه‌ندیشه‌ی خۆیدا گه‌لله‌ی کردبوون و به‌گۆڕه‌ی پینویست یه‌که‌ یه‌که‌ ده‌یخستنه‌ سه‌ر کاغه‌ز و ئاماده‌ی ده‌کردن و ده‌ینوو سینه‌وه‌ شه‌مه‌ جگه‌ له‌وه‌ی که نووسه‌ر یه‌کیک له‌ بۆچوونه‌کانی خۆی له‌ ژیانیدا شه‌وه بوو، که هه‌موو کاتیک پشت به‌ هه‌ول و کۆششی خۆی به‌هستی بۆ به‌ده‌سته‌پێنانی بژێویی ژیانی خۆی و مالمونالی، هه‌ر بۆیه‌ش له‌ ماوه‌ی ژیانی خۆیدا به‌رده‌وام که‌سابه‌تی کردوو و به‌وه‌په‌ری سه‌ره‌رزیه‌وه‌ ژیانی بردۆته‌ سه‌ر، شه‌مه‌ش وای کردوو که قورسایی زیاتر بکه‌وتته‌ سه‌ر شانی و ئه‌رکه‌کانی تری زیاتر قورس بکات، هه‌ر بۆیه‌ شه‌مه‌ش یه‌کیک بووه‌ له‌وه‌کارانه‌ی که که‌مه‌تر

بیسپه‌رژیتته سهر نووسین و بلاوکردنه‌وهی کتیب و به‌ره‌مه‌کانی و به‌و شی‌وده له چاپ کردن و بلاوکردنه‌وه دوا بکه‌ون، که بیگومان نه‌وهی جیگه‌ی داخه نه‌وهیه که زۆریک له دۆست و خۆشه‌ویستانی (نوسهر) سالانیک چاوه‌روانیی نه‌وه‌یان ده‌کرد که نه‌م به‌ره‌مه به تایبه‌تی و تیک‌پرای به‌ره‌مه‌کانی تری بکه‌ونه به‌رچاویان و لییان سوودمه‌ند بن، به‌لام بیگومان له ماوه‌ی ئەم چەند ساله‌دا زۆرێک له‌و که‌سانه‌ش وه‌ک نووسهر له ژياندا نه‌ماون و کۆچی دوا‌ییان کردووه و به‌م به‌ره‌مه‌ناشنا نه‌بوون به‌لام هه‌رچۆنیک بێ وه‌ک ده‌لتین: (زه‌ره‌ر له نیوه‌ی بگه‌رپه‌تیه‌وه) هه‌ر پیتویه‌سته هه‌ولتی ئەم کاره‌ گ‌رنگ و پیرۆزه‌ بده‌ین و خۆینه‌رانی خۆشه‌ویست به‌م به‌ره‌مه‌ و تیک‌پرای به‌ره‌مه‌کانی تری نووسهر ناشنا بکه‌ین.

دیاره بلاوکردنه‌وه‌ی زۆری به‌ره‌مه‌کانی (نوسهر) که‌وتنه‌ دوا‌ی وه‌فاتی خۆی و دردن‌گ وه‌خت به‌چاپ گه‌یه‌ن‌دران، ئەمه‌ش وای کردووه که سه‌ره‌پرای پیشه‌کیی (نوسهر) خۆی بۆ به‌ره‌مه‌کانی، پیتویست به‌ چەند دێرینکی تر بکات بۆ نه‌وه‌ی خۆینه‌ر له خۆینه‌نه‌وه‌ی باب‌ه‌ته‌کاندا زیاتر به‌رچاوه‌روانی هه‌ییت، ئەگینا نه‌گه‌ر له‌به‌ر ئەم هۆکاره‌ نه‌بوا‌یه ر‌دنگ بوو من ر‌یگه‌ به‌ خۆم نه‌ده‌م که ته‌نانه‌ت دێرینکیش له‌سه‌ر نووسین و به‌ره‌مه‌کانی (مه‌رحومی باوکم) بنوسم، چونکه‌ من مه‌له‌وانی نه‌و ده‌ریاهه‌ نیم و ناتوانم سه‌ره‌خۆ هه‌یچ جۆره‌ دو‌رپ و گه‌وه‌ریک بجه‌مه به‌رده‌ستی خۆینه‌ر. نه‌وه‌ی راستیی بێ وه‌نه‌بێ (مه‌رحومی باوکم) هه‌ولتی نه‌دایب بۆ چاپ کردنی ئەم به‌ره‌مه‌، به‌ پێچه‌وانه‌وه‌! زۆر مه‌به‌ستی بوو که ئەم به‌ره‌مه‌ی (نالیه‌ی دل) هه‌رچی زووه‌ بکه‌ویته‌ به‌رده‌ستی خۆینه‌ران، بۆ ئەم مه‌به‌سته‌ش له‌ دوا‌ی نه‌وه‌ی که‌ کۆتایی به‌ نووسینی ئەم به‌ره‌مه‌ی خۆی هه‌ینا، نار‌دی بۆ (کۆری زانیاریی کورد له‌ به‌غداد) بۆ نه‌وه‌ی که‌ مۆله‌تی چاپی پێب‌ده‌ن، به‌لام دوا‌ی ماوه‌یه‌کی زۆر مانه‌وه‌ی له‌و شو‌ینه له‌ نه‌نجامدا وه‌لامی نه‌و ده‌زگایه‌ نه‌وه‌ بوو که: ئەم کتیبه‌ نابێ به‌و شی‌وده‌ چاپ و

بلاو بکریتهوه، بۆیه مۆزی (يُمْنَعُ مِنَ الطَّبْعِ) قهدهغهکردنی چاپیان له دیوی ناوهوهی بهرگهکهی دا و نهیانهیشت بهچاپ بگهیه ندریت، ههچهنده له گهڵ ناردنهوهی کتیبه کهدا رهخهگرانی ئهوه دهزگایه چهند لاپهردیه کیان وهك (تیبینی) و راستکردنهوه بۆ بابتهکانی نیو کتیبه که بۆ نووسهر ناردبوو که گوايه دهبی راستیان بکاتهوه، بهلام (مهرحوومی باوكم) ئاماده نهبوو ئهوه گۆرانکاریانه له کتیبه کهیدا بکات و بهوه جۆرهی که نهوان مهبهستیان بوو بینیریتهوه.. ئهوهی له یادم بیت لهوه چهند لاپهره نووسینهی ئهوه دهزگایه دا ئهوه رووبهرووی نووسهر کرابۆوه که (مفهوم) ی ئهم دوو خاله بوو:-

۱. تۆ لهم کتیبه دا سووکایه تی و بی ریزیت بهرامبه ر به دوو که سایه تی گه وره و ناوداری جیهانی کردووه که بریتین له (مارکس و لینین)، بۆیه دهبی گۆرانکاری لهم بابته دا بکه یت.

۲. بابته تی هاتنی حۆری له بهههشت شتیکی خورافییه و هیچ ئهسلتیکی نیه بۆیه دهبی ئهمهش چاک بکه یت.

بهلام ئهوهی که زۆر روون و ناشکرا بوو ئهم دوو خاله وهك بههانهیهك و ابوون بهدهستیانهوه بۆئهوهی رینگه له چاپی ئهم کتیبه بگرن، ئهگینا ئهوهی که به ناشکرا ههستی بی ئهکرا ئهوه بوو که (نووسهر) لهم کتیبه دا زۆر جهختی لهسه ر لایه نی ولات و نهتهوه و نیشتمان پهروه ری و کوردایه تی راسته قینه کردۆتهوه و مافی رهوای گه لی کوردی بۆ دۆست و دۆژمن روون کردۆتهوه و ویستویه تی نهوهکانی ئهم نهتهویه لهم بواره دا بهرچاویان روون بی، له هه مان کاتیشدا رۆلهکانی گه له کهی له (دوژمنان) ی گه لی کورد و کوردستان ئاگادار کردۆتهوه و پیلانی گلاو و کاره ناردهواکانیانی خستۆته پیش چاوی خوینه ری کوردزوبان.. بۆیه ئهمه بوو به هۆی ئهوهی که ئهوه ناوئنده ی بهغدا رینگه نه دات به بلاو کردنهوهی ئهم بهرهمه، چونکه له گهڵ ههست و باوهر و رپهوهی کاری نهواندا نه دهگونجا و به (نووسین) یکی دژ و دوژمنکارانه یان دهزانی

بهرامبهر به دسه لاتی نهوکاتی عیراق و نهتهوهی عهرهب، چونکه دوژمنانی کورد و دسه لاتی نهتهوه ره گه زبه رسته کانی داگیرکری ههرچوار پارچهی کوردستان فکر و بیروباوهریان وابوو که کورد به هیچ شیوهیهک نابی لهو ولاتانه جیا بیتتهوه و داوای مافی چارهی خوی بکات، تهنانهت ههر جوړه نووسین و بهرهمینکیش که داکوکیی له مافی رهوای گهلی کورد بکات و کورد وهک نهتهوهیهکی سهربه خو نیشان بدات و ولاتی بو به رهوا بزانیئت (به بۆچوونی نهوان) ئەم کاره ده بیته هوی دوژمنایهتی کردنی نهتهوهکانی (عهرهب، فارس، تورک) و بناغه و بنچینهی فرمانرئه وایهتی نهوان لهق دکات و سنووری دسه لاتیان کهم دهکاتهوه.

نهوهی راستیی بی ئەمهی که باسمان کرد خالی شاراوه و هۆکاری راسته قینهی (يُمْنَعُ مِنَ الطَّبْعِ) قهدهغه کردنی ئەم بهرهمه بوو له چاپ و بلاوکردنهوه، ئەگه رنا نووسهر لیژدها مهبهستی نهوه نیه بی ریزی بهرامبهر به هیچ که سایه تیهک بکات بهلام هاتوو به ویزدانهوه فیکره و ریبازی (مارکس) و (لینین)ی روون کردۆتهوه و خستوویه ته بهرچاوی خوینهری کوردزویان، بۆتهوهی نهکونه شوین ههله و بیر و بۆچوونی نارهوای نهوان، که بیتگومان بیدارکردنهوهی خه لک و جه ماوهری هاو زمان سهره کیتین ئهرکی نووسهر و شاعیرانه له ههر شوین و کات و سهرده میتکدا، بۆیه نووسهریش لیژدها لیکدانهوهی بو بیروبۆچوون و کردهوهی نهو دوو که سایه تیهه کردوووه و داویه ته بهر مهوادی عقل و ژیریی و پاشانیش له گه ل نایینی ناسمانیی و شهرعی خوادا بهراوردی پیکردوون که نایا کام یهک له مانه له گه ل عقلی سه لیمدا ده گونجی و یهک ده گرتتهوه! نهو راستیهش ددخاته روو که ناینه ناسمانیهکان و شهرعی ئیسلام به هیچ شیوهیهک له گه ل زانستی راسته قینهدا دژ نین و ده گونجی له ریگهی زانستهوه پهی به زۆریک لهو بیردۆزانه بریئت که ده کری سوودیان لی بیینریت و له خزمهتی تیكرای مرۆفایه تیدا به کار بهیترین، بۆیه لهم بارهیهوه نووسهر روو دهکاته مرۆقهکان و

ده لیت:-

من نالیم که دهس له سه نعت کیشن
با له گهل دین بیئ ثم ته طه ووره
جا نه وان نه گهر نه هلی ته میزن
که ی دنیا له گهل دین مونا فی یه

پاش چهند دیره شیعیکی تر ده لیت:-

با تو به یاسای خودا و پیغه مبه
نهک به ری بازی موزدهک و مانیی
جا که تو په نا ههر به غهیر نه بهی
حه یفه تو که خوت به کورد نه زانی
خوت بیئ نرخ که ی له شوین نه مانه
بروی بو کوره ی موشته ری و قه مهر
یاخو مارکس و لینینی بیانی
شیعار به نیوی غهیری کورد نه ده ی
نه گهر قیمه تی کوردیی بزانی
به لئی نه مانه ناویان ئینسانه

لیردها نووسهر روو ده کاته خوینهری کورد و ده لئی: نه گهر ده توانی توش له ریگه ی
زانسته وه ههول بده بگه یته سهر هه ساره ی موشته ری و مانگیش، چونکه دین ریگه
له زانست ناگریت و ده کرئ له ریگه ی دینه وه په ی به چهن دین زانست بریت، به لام بو
ده بیئ توی کورد ههر له ریگه ی شوینکه وتنی بیگانه وه ههولئ به ده سته ی تانی زانست
بدهیت و شوین که سانی وهک (موزدهک) و (مانیی) و (مارکس) و (لینین) و هاوشیوه کانی
نه وان بکه ویت! نه گهر مه به ستت نه وه یه سهر فرازیی دنیا و قیامت به ده ست بیئیی
بوچی شوین ناودار و سه روه ر و رابه ریکی وهک پیغه مبه ری ئیسلام ﷺ ناکه ویت
که پیشهنگی مرؤقایه تیبه له جیهاندا ته نانهت به شایه تیی دوژمنانی ئیسلام و
بیگانه کانیس.

هه روه ها له شوینیکی تر دا نووسهر دیت به راوردیک له نیوان یاسای پیروزیی نیسلام و

داب و نهریت و یاساکانی تری دنیا پیدا دهکات و دهلیت:-

دهبا یین تاوی له گهل مهلادا
بیخه نه نیو تای تهرارزوی ژیری
به بی ریگه دان به نارده زوی نه فس
بهس به مه بهستی که شفی حه قیقهت
چاوی بخشینن بهم قورئانه دا
بزانن کامیان به گویره ی قیاس
یا خود له شوینیکی تردا باس له مافی ئافرهت له پیش ئیسلامدا دهکات و
ده فهرمویت:-

ههر کهس کچی با عاری لی ئه هات
خاوهن ده سه لات فه قیری ئه خوارد
ته نانهت ژنیان ئه دا به کری
ئه رکی ژیان و به ریچوونی مال
ههر ژنی ئه گهر هه تا ئیوارده
پهیدا نه کردبا شهو ئه مایه وه
ئه وسا بهو شیوه نامووس ئه دؤرا

پاشان باس له شکوی ئافرهت دهکات له دوا ی هاتنی ئاینی ئیسلام وهک دهلیت:-

دین که هات وهک روژ پرشنگی وه شانده
پیاو به وینه ی شیر به شیر و تیری
شهرم و شکوی ئه وه له ریزی سه فدا
پاریزگاری له وه ئه رکی گشتی بوو
به رنامه ی حهیا و حورمه تی نوانده ..
ژن دهرچوو له ژیر باری ئه سیری ..
وده کو دور و ابو له نیو سه ده فدا
ریزی له یاسای دین سروشتی بوو

باشان له شوئینیکی تردا نووسەر دیتته سەر باسی مافی رهوای هەر میللهت و گهل و نهته و دیهک که خوا پیتی بهخشیوه، ئاماژه بهوه دهکات که گهلی کوردیش وهک تیکرای گهلانی تر مافی ژیانی سهر بهرزانه و سهر بهخویی ولاتی خوی هیه و هیچ شتیکی له گهلانی تر که متر نیه نه گهر زیاتریش نه بی، به لام له هه مان کاتیشدا به ناخ و داخ و هه سه دهه وه دیت په نجه دهخاته سهر خالی دیار و سهره کیی به تاوات نه گه یشتنی گهلی کورد و به دهه ست نه هینانی مافه رهواکانی، هوکاری نه مهش ده گه پینیتته وه بو خودی گهلی کورد و حیزب و سهر کرده کانی له هه موو سهرده م و بارودوخه کاندا، که له بهر چاو گرتنی به ره ژه وه ندیی تایبه تیی و جیاوازیی و یه کتر قبول نه کردن و روو کردنه بیتگانه و دوژمنانی کورد خالی دیار و سهره کیی بوون له به ماف نه گه یشتنی گهلی کورد، که به داخه وه ئیستاش به چاوی خو مان نه م راستییانه زور به روون و ئاشکرا ده بینین، بویه نووسەر ئاماژه به وانه دهکات و ده لیت: -

هوی چهن موشکیلهی گهوره و گرانه	من وائه زام زور بهی نه مانه
له بیرو پادا بی درو و گه زاف	یه کهم ناکوکیی به پیتی ئیختیلاف
یا له نه زانیی و خو به زل زانین	هه رکهس به گویره ی ههست و لیزانین
جوابی کهسی تر هه ناداته وه	نه کهه ویتته شوین خه یالاته وه
خاوه نی بیر و یاسای نه ساسیم	تاقمی ئه لی من دیو کراسیم
له به زم و ره زمی دنیا سهرده ره چووم	هه خوم ته نیا ره له ی هه لکهه وتووم

ئیتیر لیتره به دو او ده نووسەر له درێژه ی شیعره کاندا هه ریهک له و حیزب و دارودهسته و کۆمه لانه باس نه کات که له نیو کۆمه لگه ی کورده واریدا هه لکهه وتوون و هه ریه که و به جوړیک بانگه شه بو خوی ئه کات و ره له کانی گهل بو لای خوی رائه کیشیت و له هه مان کاتیشدا کاری تایبه تییان پینانه و بو به ره ژه وه ندیی خو یان به کاریان نه هینن.

ههروهها له باسی ئەو کۆمەڵ و لایەنانهی که به روالهت ئیددیعیای ئیسلامهتی
 ئەکهن و له ههمان کاتیشدا مه بهست و ئامانجی تری دنیا بیان ههیه و ئاین ئەکه نه
 ئامرازێک بۆ گهیشتن بهو ئامانجه تایبه تیانهی خۆیان، وهک ده لێت:-

یه کێ به ناوی حیزبی ئیسلامی	بۆم بلاو ئەکا په رتوو کهی نامی
به ژه هری بکوژ ئاو ئەدا خه یال	تێک ئەدا زهینی ساویلکه و منال
ته نیا به وشه ی ئیسلامه لافی	ئیسلامیش له گه ل ئەودا مونافی ..
یه کێ وه هابی، یه کێ ئیخوانه	ئهلێ ته نیا من یاسام قورئانه
هه ر منم به راس ئەهلی ته وحیدم	بۆ خوداناسین فه ردی وه حیدم
باقی موشریکن یا بته رستن	له ئیسلام دوورن، ته واو بی هه ستن

هه رچهنده نووسه ر خزی یه کێک بووه له پیاوانی هه لکه وتوی ریبازی پیروزی
 ته ریهت و ته سه ووف، به لام له گه ل ئەوه شدا هاتوو باسی ئەو که سانه شی کردوو
 که به ناوی ته سه ووفه وه خه لکیی فریو ئەدهن و وایان نیشان ئەدهن که ئەوان به زۆریک
 له پله و پایه کانی ریبازی ته ریهت و خواناسی گهیشتون و شاد بوون، وهک ده لێت:-

یه کێ به ناوی سو فیی یا ده رویش	خۆی نیشان ئەدا دهم دینێته پیش
به جهزبه و حال و سه یحه و هه یاهوو	وا ئیشار ئەکا له عه رشیش سه ر چوو
له فه وقی سه ما و فه له ک سه رکه وت	واته له بالێ جیبریل به رکه وت
مه قامی نه شه ی سه یری سیفاتی	ته ی کرد و به دهم گه یشته به زاتی
ده رچوو له فه نا چوو بۆ لای به قا	ئهلێ نایل بووم به فه یزی لقا
ئیت ماسیوای به لاوه کایه	وه عزی مامۆسای به لاوه بایه
به لام خه یاله و ناوی ناود حال	خاوه ن حال دووره له فیز و فیشال
یه کێ تر ئهلێ به م شان و په سته	کللی خه زنه ی خودام به ده سته

ئىتر بەم شىۋەيە دىت باس لەو كۆز و دەستە و تاقمانە دەكات كە ھەر لە ھەولئى بەدەستھىننى سەرودت و سامان و مالى دنيادان و بە جۆرەھا شىۋە گەل فرىو ئەدەن و ئەيانغەلەتېنن، جا ھەندىكىيان لە ژىر ناوى خزمەتكردى گەل و ولات و نىشتمان و ھەندىكى تىرىش بەناوى ئاين و جۆرەھا دروشمى رازاۋە و بىرقەدار رۆلەي ئەم گەل و نەتەۋەيە بەلای خۆيانا رائە كىشن و بۆ مەرام و بەرژەۋەندىي تايبەتېي خۆيان بەكاريان ئەھىنن، ئەمەش راستىكە كە ئەمىرۆ ئىمە بە چاۋى خۆمان ئەيىبنىن و ئەيىستىن.. بە راستىي كاتىك كە خوينەر ئەم بەرھەمە دەخوينتتەۋە، وادەزانى نووسەر بۆ ئەمىرۆ نووسىۋە و لەم كات و ساتەدا نووسراۋە، چونكە ھەر بىرىنى قولئى سەردەمى كۆنە نوئ دەبىتتەۋە و ھەمان ئەو قەۋان و بەيت و بالۆرانە لىدەدەنەۋە كە پىشتەر ھەبوون و مىللەت بەدەستيانەۋە نالاندوۋىتەتى.. بە كورتىي ئەۋەي كە نووسەر مەبەستى بوۋە ئەۋە بوۋە كە مىللەتتى كورد پابەندبى بە ئىسلامەتتى و كوردايەتتى راستەقىنە.

ھەول و كارى منىش لە ئامادەكردى ئەم بەرھەمەدا ئەۋەي پىۋىست بوۋىي بىكەم ئەۋە بوۋە كە نووسىنى كىتەبەكەم ھىناۋەتە سەر رىنۋوسى ئىستا، چونكە ئەمەيەك جىاۋازىي لەگەل ئەۋسادا ھەيە، لەگەل كورتە (فەرھەنگۆك) يەك بۆ واتا كرىنى چەند وشەيەكى پىۋىست، بەو ئومىدەي ئەم بەرھەمەش كەلېنىك لە كىتەبخانەي ئەدەبىي كوردىي پىر بىكاتەۋە و خوينەران لىي سوۋدەمەند بن.. ئىتر با لەۋە زىاتر درەنگگان نەخەين و زووتر بە گولستانى ئەم بەرھەمە ئاشنا بن و لىي بەھرەمەند بن.

عابد بابان

ھەولئىر

كۆچى ۱۴۳۵/۴/۱۲ -

زايىنى ۲۰۱۴/۲/۱۲ -

پاش حمد و سنا و ستایشی په‌روه‌ردگار و دروودی بی‌پایان بۆ گیانی پاک و پیروزی سه‌روه‌ری کائینات و ره‌ه‌بهری به‌رز و بی‌وینه‌ی نیسلامی پیروزی سه‌زره‌تی (عَمَدُ الْمُصْطَفَى ﷺ) و هاوړی خۆشه‌ویست و به‌وه‌فاکانی (ره‌زای خویان لیتی).

له‌بهر نه‌وه‌ی ماوه‌یه‌کی زۆر بوو بریک شتی ناروا و پیچه‌وانه‌ی یاسای سروشتی گه‌لی کوردم له‌ناو گه‌له‌که‌ماندا نه‌که‌وته به‌رچار، وه‌یا له‌ پیاوی باوه‌رپینگراوم نه‌یست که زۆریه‌ی زۆریان نه‌ک هر خیلافی فه‌رمان و به‌رنامه به‌نرخه‌که‌ی قورنایی پیروزی بوون، به‌لکو پیچه‌وانه‌ی یاسای پر له‌ شانازیی رابردوی گه‌له‌که‌شمان بوون، به‌ راستی نه‌و شتانه زۆر ته‌ئسیریان کرده سهر دل و شغوورم، چونکه هرچی بیرم لیکردۆته‌وه زیاتر بۆم ده‌رکه‌وتوو که نه‌مانه هه‌مووی پاشاوه بۆگه‌نه‌کانی بیگانه مونا‌فیه‌کانی ده‌وری جه‌اله‌تی کۆنن، که بیجگه له بی‌خلاقیی و جه‌لی دوویات شتیکی تریان ره‌چاو نه‌ئه‌کرد، وه به‌ فیل و ته‌له‌که نه‌و هه‌موو کرده‌وه ناحه‌زانه‌یان هی‌نا بۆ ناو ولاته نیسلامیه‌کان و له‌وانیشه‌وه گه‌یشته نیشتمانه خۆشه‌ویسته‌که‌مان، وه گه‌لی کوردیش له‌بهر نه‌وه‌ی هر به‌ ته‌بیعت خۆش باوه‌ر و دلپاکه و ریزگرتنی غه‌ریب و بیگانه شتیکی سروشتیه بۆی، زۆر زوو بۆیان هه‌ل‌خه‌له‌تان و بیریان له‌وه نه‌کرده‌وه که‌سینک دوژمنی هه‌موو یاسا و بیروباوه‌ریتی نه‌ته‌وه‌که‌یان بیت چۆن نه‌بی چاوه‌روانی چاکه و شتی چاکي لی بکری! تا له‌ ناکامدا نه‌ک هر یاسای سروشتی باب و با‌پیرانیان و هه‌ستی خواپه‌رستی و نه‌خلاقیی به‌نرخیان له‌نیو گه‌لان و گه‌له‌که‌ماندا نه‌هیشته شاره‌گه‌کانی ژیانیشمانیان بری و ته‌نانه‌ت جینگه‌ی دانیشتن و به‌ره‌می ژیانیشیان لی دابه‌ش دابه‌ش کردین و له‌بهر تی‌بینیی دواړۆزی خویان ته‌نیا به‌وده‌ش رازیی

نەبوون، دەستیان پىن لە خوینى يەكتريش ناين، بۆ ئەوەى كه گەلى كورد نەك هەر
 لە سەدەى بیستەمدا بەلكو لە سەدەى سەدەمیشدا نەتوانى بیر لە چارەسەر كردنى
 گىروگرتى ناوخۆى بكاتەوه، وە سەیریش ئەوەیە پيشیان سەلماندوون كه فەرمانرەوا
 موسلمانەكانى خۆتان زالم و لە خوا نەترسن، ئەمان مافى ئیوهیان پيشیل كەردووه
 ئەگینا ئیمە لەوپەرى بەزەبى و دادپەروریدا جەز ئەكەین ئیوه بە مافى رهواى
 خۆتان بگەن، جا لە هەر كات و هەلىكدا هەستیان بەوه كەرد كه نزیكە سوودی
 خۆیان بكەوتتە مەترسى لە ژێرەوه دەمیان ئەگەیتن بە كەمەیه تیهەكانى ولاتان و
 بەلئیان پىن ئەدەن: ئەگەر ئیوه گوئى لە مشى ئیمە بن ئیمە دەستى یارمەتیتان
 بۆ درێژ ئەكەین و هەتا بە مافى رهواى خۆتان نەگەن پشتتان بەر نادەین، جا هەر ووا
 بە بەلئىن و پەیمانى بى ناوەرۆك هانیان ئەدەن و ئەیانكەن بەگژ یەكدا تا ئەوەندە
 لاوازیان بكەن كه هەردوو لایان تەنانەت بچووكترىن كەرسەى بەزبەرەكانى و
 نانى رۆژانەشیان دەس نەكەوى و بە ناچارى چاوهروانى دەستى چەپەلى ئەوان بن و
 بە هەموو مەعنای كەلىمە سەریان بۆ شۆر بكەن بۆ ئەوەى بتوانن هەرچى
 مەبەستیانە لە خۆسەپینى و بلاوكردنەوهى بى ئەخلاقى لەنتو گەلاندا
 بیچەسپین و خۆشیان لە دوورەوه سەریان بكەن و پىچكى كورسى دەسەلاتدارى
 خۆیان بپازین

جا لەبەر ئەوه هەستى نیشتمان پەرورەى و گەل خۆشەویستى پالى پتوونام كە
 لەم دەرفەتەدا دەس بەرم بۆ قەلەم و شتىك بنووسم، بۆ ئەوەى - زۆر نا- كەمیش
 بى، وەكو لە نەزیرەیه كى عەرەبیدا ئەلئى: (مَا لَا يُدْرِكُ كَلْمَهُ لَا يُتْرَكُ جَلْمَهُ) بەلكو
 بى بە هوى رینوینى بۆ بەشك لە خوشك و برا خاوەن هەستەكانى خۆشەویست و
 ناگادار بنبهوه و ناگادارى و نامۆزگارى خوشك و براكانیان بكەن و بە چاروتكى
 بى لایەن و جەقیقەت بینیهوه سەیری بكەن بۆ ئەوەى بۆیان زوون بیتەوه

که به راستی شوینکهوتنی یاسا و قسه‌ی بیگانه‌کان بیجگه له سوودی نه‌وان و زیان‌گه‌یاندنی دین و دنیا به خویمان شتیکی تری لی دس ناکه‌وی، جگه له‌وه‌ش بیر بکه‌نوه له‌وه‌ش که ئیمه ئیسته له قهرنی بیسته‌مدا نه‌ژین و هوی جموجۆل و ئالوگۆر هەر زۆر زۆره، ئیمه‌ش له‌قه‌ده‌ر خویمان هاتوچۆی ناو بیگانه‌کان نه‌که‌ین و نه‌وانیش به زۆری له‌ناو ئیمه‌دا به‌رچاو نه‌که‌ون، نه‌ی بۆ به ریکه‌وتیش نه‌مانینی به‌کیک له‌وان بیته‌سه‌ر یاسا و ته‌قالیدی ئیمه! وه بۆ نه‌بی ئیمه‌ته‌نانه‌ت له ولاته‌که‌ی خویمان به‌لکو له‌ناو خیزان و مالی خویشاندا بچینه‌سه‌ر یاسای بی‌نرخ‌ی نه‌وان؟! وه به‌ته‌نیا شوینکه‌وتنی یاسا‌وه‌ش نه‌وه‌ستین، بیروبا‌وه‌ره زیان به‌خسه‌کانیشیان لی وه‌رگرین و که‌شخه و شانازیشی پیوه بکه‌ین، ته‌نیا بۆ نه‌وه‌ی هه‌له‌ته‌تاوه‌تاوانباره‌کان پیمان بلین: فلان که‌س ته‌قه‌دومی و پیشکه‌وتنخواز و موسه‌ققه‌فه، که له راستیدا نه‌و جۆره ته‌قلید و چاولیکه‌ریه بیجگه له بی‌نرخ کردنی گه‌ل و یاسا سروشتیه‌کانی شتیکی تری تیدا به‌دی ناکری، وه نه‌مه‌ش هیچ گومانی تیدا نه‌ی که به‌م جۆره نه‌خلاقه‌دوژمن زیاتر هه‌ست نه‌کا به‌وه‌ی که هه‌ر کۆر و کۆمه‌لیک نه‌و سیفه‌تانه‌ی تیدا بچ زووتر و ئاسانتر ته‌نسیری تیا نه‌کری و به‌فر و فیلی به‌زاهیر جوان و به‌حه‌قیقه‌ت پووج و ناحه‌زی نه‌وان زووتر هه‌له‌ته‌تی، سا به‌ناوی ته‌ماعی فه‌ردی بی یا به‌ناوی قازانجی کۆمه‌لایه‌تی و به‌ده‌یتانی چاره‌نوسی مافی گه‌لان بی، وه‌یا ده‌ستی که‌م بۆ سه‌ر گه‌رم کردن به‌هه‌وا و ئاره‌زوی نه‌فسه‌وه‌بیته.

وه دووباره له‌دوای هاتنم بۆ سلیمانیه له‌سالی (١٩٨١ ز)دا له‌به‌ر جه‌نگی نیوان (ئیران) و (عیراق) و تۆپارانیه لادیکان و ویران کردنیان، نه‌و شتانه‌ی که له‌دووره‌وه نه‌مبیه‌ست، له‌شاره‌کاندا له‌نزیکه‌وه نه‌که‌وتنه به‌رچاو و جارجاریش له‌گه‌ل بریک له‌مامۆستا و موسه‌ققه‌فه‌کان تووشی ده‌مه‌ته‌قه و وتووێژ نه‌بووم و

ههروهه نووسراو و نامیلکهشیان له مهکتهبهکان نهکهوته بهرچاو، که له راستیدا له گهژ یاسا و بیروباوهپی گهلی کورددا یهکیان نهتهگرت، وه به راستهوخۆ لیتیان دهرئه کهوت که نهیانهوی مناله ساویلکه و بیگه رده کانی گهله که مان به یاسا و بیروباوهپی دوژمن و بیگانه پهروه رده بکهن و پیتیان به لیتنن که گهلی کورد یاسایه کی وای نیه که ئاده میزاد پیتی سه رکه وتوو بیت، به تاییه تیی یاسای پیروزی تاینی ئیسلامی به نرخ سوودیکی وای نیه که بتوانی ئاده میزاد به ره و لوتکه ی ئاوات و سنووری چاره نووس و سه ریه خوئی بخاته ری و نه رکی کۆمه لایه تیی به هه موو لایه نه کانیه وه بگریته نه ستۆ، که له راستیدا نه مهش یه کیکه له هه له هه ره گه وره کانی سه قافه ی تازه و پیشکه وتنخوازه کانی به ناو روشنبیری زه مانی هاوکات، چونکه تاینی پیروزی ئیسلام به هه موو ئینسانیتی راستیی خوازی سه لماندوه که نه گهر به راستیی بیبهن به ریوه هیچ که ند و کۆسپ و ته نگ و چه له مه یه که له ژییانی ئاده میزادا نایه لیت و به و په ری داد په روه ریبه وه نه رکی هه موو کۆر و کۆمه لیک دابین نه کات و هیچ نه وعه نو قسانیه کی له هیچ لایه که وه تیدا نیه، مه گهر بۆ نه وانه ی که هه موو هه ست و دلخوازیکیان له ژیاندا هه ر راباردن و بی نه خلاقیی و جه ور و سته م و زیان گه یاندن بی به خه لک! به لئی به نیسه بت فیکره ی پرپیووچی نه وان نه که هه ر ته واو نیه زیان گه یینیشه، وه بیگومان نه مهش نه وه مان بۆ دهرئه خا که له راستیدا نه مانه ئینسانیه تیان ناوی و نه یانه وی هه موو که س وه کو خو یان له ریبازی راسته قینه ی ئینسانیی لابه دن و به ره و حه یوانیی و بوله وه سیی رایانکیشن، نه گینا نه یاسای هه زار و چوار سه د ساله ی گه له که مان و نه یاسای به رزی ئیسلام ئیمه یان نه خستۆته دواوه، به لئی به واته ی کورده ی نه بی پیتیان بلتین: (که ره له کوئی که وتوو و کونده له کوئی دراوه!) وه یا هه ر هیچ له دین و یاسای ئیسلام تی نه گه یشتوون، بۆیه یا دژی نه وه ستن وه یا لانی که م دوورده پیزیی

لسی ئەكەن، لەم حالەشدا (ضَرْبُ الْمَثَلِ) ی عەرەبیی شمولی حالیان ئەكات كە ئەلین:
 (الْمَرْءُ عَدُوٌّ لِمَا جَهَلَ)، بەلام لەگەڵ ئەمەشدا داوا لە خوێندەواری بەرێژەكان ئەكەم
 كە وا گومان نەبەن نێمە جیاوازی نەخەین لەنیوان چاك و خراپدا، بەلكو بە سەیر
 كردن و چاوپیاخساندنی هەمووی كتیبه كە بۆتان روون ئەبیتەوێ كە مەبەست
 لە تاوانبار و بەهەڵەداچوو كێیە! جا لەبەر ئەو ئەگەر لە بەعزە شوینیکێ ئەم
 كتیبه دا برێ شوینتان كەوتە بەرچاو و بە ئەووەڵ جار واتان گومان برد كە قەلەم
 لە سنووری ئەدەب دەرچوو، داوای لیبوردنتان لسی ئەكەم، نیتەر تەوفیق و بەئاوات
 گەشتنی هەموو لایەك لەسەر ریبازی چاك لە خوای بێ هاوتا داواكارم.

عبدالله مصطفى صالح (فەنایی)

ئیمامی دووهمی مزگەوتی (شیخ بابە عەلی)

لە سلیمانی

١٩٨٥/١١/١٠

لی‌ره‌دا به پیوستی نه‌زانم مانای حوزووری خوا که‌می روون که‌مه‌وه

هم‌جه‌مدی لایق به‌زاتی یه‌زدان
 نه‌زدل تا نه‌به‌د بۆ نه‌و عه‌یانه
 مه‌یلی بی، نه‌بی، بوونیش نه‌بوونه
 فه‌وره‌ن دیت‌ه‌جی به‌بی ده‌ست‌وبرد
 عال‌هم به‌ره‌همی (کُنْ فَيَكُونُ) ده
 ناگادار له‌گشت، له‌گه‌ل گشت‌حازر^(۱)
 هه‌روه‌ک له‌لات بی ئا‌وای بزاین
 ناگونجی له‌گه‌ل خودای بی وینه
 به‌راسیی نه‌گه‌ر هه‌له‌و‌ده‌ای راسی
 ده‌سی که‌س ناگا به‌و کیریایه
 به‌لی ده‌س نه‌دا، نه‌ک وا به‌ئاسان
 نه‌ک له‌گه‌ل کونه‌ی هه‌زه‌تی زاتا
 جه‌نابی نه‌سما و جه‌مالی جوانی
 بوونی نه‌وانه له‌عال‌هم عه‌یان
 چونکه‌خۆی نه‌سلی نه‌سما و سیفاته
 دوورن له‌شیوه‌ی باقیی مه‌و‌جوودات
 غه‌رق نه‌بن له‌ناو به‌حری خه‌یالا
 ده‌س نه‌دا بۆیان به‌زۆریی یا که‌م
 سه‌رسامه له‌نیو ته‌جه‌للا و سه‌روور
 هه‌ستی بی هه‌ستی ده‌ور نه‌کاته‌وه
 ئا‌وایه فه‌نه‌ای ته‌واویی، کاکه

له‌پاش سه‌نه‌ای زات کیریای مه‌ننان
 هه‌لسوورپینه‌ری چه‌رخ‌ی زه‌مانه
 هه‌موو کرده‌وی بی چه‌ند و چه‌ونه
 هه‌ر کات بۆ شتی مه‌یلی بوونی کرد
 سیفاتی وه‌ک زات عه‌ینی نمونه
 په‌روه‌رد‌گاره و توانا و قادر
 به‌لام کام حوزوور! حوزووری زانین
 نه‌ک حوزوور به‌زات چونکه‌به‌م وینه
 کونه‌ی زاتی نه‌و نا‌کری باسی
 زاتی نه‌و بی شک (وَرَى الْوَرَى) یه
 نه‌وه‌ی که‌ نه‌لین حوزوور بۆ خاسان
 نه‌ویش وا له‌ژیر سایه‌ی سیفاتا
 بری شتی تر له‌شتی نه‌هانیی
 هۆی نه‌و شتانه‌ن، نابی بی نه‌مان
 نه‌ویش هه‌ر مانای ته‌جه‌للای زاته
 به‌لام سیفاتیش وه‌ک هه‌زه‌تی زات
 جا نه‌و که‌سه‌نه‌ی وان له‌نه‌حوالا
 حوزووری رووحیی به‌بی (کَيْفُ) و (کَمْ)
 هه‌رکه‌س هه‌رچی دی له‌حالی حوزوور
 نوور له‌صاحب نوور جیا ناکاته‌وه
 ده‌رکی بی ده‌رکی له‌وی ئیدراکه

فهنا له بهقا دهنك نه داته وه
 جا و نه زانئ حوزووری زاته
 نه و ماوا سارای لای (لَا مَكَانَ) ه
 چونکه شه خاوهن بهخت و مهقامه
 لیږه دهس نه دا روتبهی (أَنَا الْحَقُّ)
 پایزری شکاو غهرقه له و ناوه^(۱)
 نه مانی ته و او دیتته بهرچاوی
 خۆی لئ و ن نه بی له گه ل (مَا سَوَى)
 به ناچار نه لئ منم شه نووره
 تا نه و له حالتی نه و فهنادا بی
 بهم مهعنا نه فی ماسیوا نه کا
 چونکه هر شتیک نه بینئ نه ک دوو
 بویه مهغرووره شه خاوهن حاله
 حالتی فیرعهون و شه له یه ک جیا یه
 فیرعهون له بهر خۆی خودای لئ و بوو
 چونکه به بادهی ساقیی مهدهوشه
 به لام کام باده! بادهی محببت
 سا نه گهر درچوو له و بهند و باوه
 نه گهر مورپاده هر به نیراده
 بو (بَقَاءً بِاللَّهِ) نه گوئزیتته وه
 به روژئ گه یشت یاخو به تاوئ
 شه جوړه چوونه فهزلئ خودایه

ریځگای ماسیوای حق ناکاته وه
 مهقامی له ژوور نه سما و سیفاته
 بو سالیك جیځگای پی خلیسکانه
 نازانئ خۆی و ماسیوا کامه
 له بهر شه عشه عه ی ته جه لای موتلهق
 ماسیی له ده ریا چی له بهر داوه!
 نامینئ ناوئ له خۆی و ناوی
 شتیک نه بینئ بی چوون و چه را
 خو بی شک زاتیش له و ساحه دووره
 خه لکی له خالیق بو جیا نابئ
 چی تر نابینئ، دهی چوون وا نه کا
 واته له م جیدا خویشی لئ و بوو
 فکری حال نه زان لیږه به تاله
 فیرعهون خۆی نه دی، (مَرِي) شه خوا یه
 شه له بهر خودا خویشی له بیر چوو
 هرچهن مهستیشه به زمیکي خو شه
 نه نجا کام ساقیی! حه زرتی وه حدهت
 پالی دا به لای مولکی به قاوه
 بی نیاز نه بی شه له شه باده
 قیزی له و فهنا نه شیو پیتته وه
 خۆی و بهختی خۆی، قسه ی پی ناوئ
 میسالی وینه ی کاره با و کایه

نه گهر سالیک بئی له ریښی تهریقته
 نه گاهه به دادی لهو جیگه ی خه تهر
 نه نجا نه زانی چ دهنگوباسه
 جا نه گهر له ویش رویشته به ره وژوور
 له ویش ماو دیکه گهرا و خولاره
 کهوته نیو دهریای سهیری نه سماوه
 ههنگای هه لگرت بۆ سهیری سیفات
 یا بۆ شتون و نوسوولئی نوسوول
 نه مجاره نۆبه ی ته جه لالی زاته
 به لام کام خه لات! قورپی بئی وینه
 جا که لیسه دهه براره روتبه
 بیجگه له روتبه ی رهزا و عه بدیهت
 چی نه وئی ناخو نهو خاوه ن جاهه
 غهیری (تَقْرُبُ) روتبه مه منوعه
 نه م شوینه شوینی ناخرین خاله
 مه گهر به ریکهوت له کاتی نه حوال
 نه ویش له سایه ی ویلایه ی (نَبِيْ)
 لیسه به ره وژوور بۆ نه نبیایه
 بیجگه خویمان و خوداکه ی خویمان
 نه مان موقته دای گرووی به شهرین
 واته له سهیر و سورعه تی ریسه
 نه گهرنا ره شیی هه رگیز له حه بهش

پیروی مه یخانه ی باده ی حه قیقهت
 نه جاتی نه دا و نه بهیته دهر
 کامه نیشته باه، کامه یان راسه
 چوو بۆ شوینی تر له سارای حوزوور
 به ختی یاری بوو له ویش به ولاره
 حیسابی نه ویش له وئی براره
 له ویش تپه ری بۆ حوزووری زات
 لیسه ده داوای ره وایه و قبوول
 موراقیب له وئی غه رقی خه لاته
 وینه چی نه کا له لای بئی وینه
 نه فسی دامه زرا بهو حالی قوربه
 یا دهرکی کالای بالای فهردییهت
 که وا له سایه ی (لِي مَعَ اللَّهِ) ه
 دائیره ی (وَلِي) بیسته مه قطوعه
 بۆ (وَلِي) روین له ولا مه حاله
 به سورعهت بره وهک سهیری خه یال
 که نه سلله له بۆ ویلایه ی (وَلِي)
 قورپی نه وایش له م قوربه جیایه
 شهرحی نادرئ، کول مه به بۆیان
 له هه موو شیودی به شهریی به رین
 ریگه ی که سئی تر نابئی له ویدا
 ناسریتته وه، خولقاوه به رهش

کهس به توژی پیی ئەو بزورگانه
 چونکه ئەمانه مەدعووی خودانه
 جا ئەم مەقامه تا ئەو مەقامه
 بەشیکی خاصه بهوان دراوه
 بەلام واش ئەبێ له سایهی ئەمان
 لای ئەدا بهقەد تالی مووی سهری
 دائیره ی صوغرا و کوپرای بهجێ هیشت
 هەتا کەم کەم ئەگا بەو دەمه
 که هات و لهویش به دەستی قەزا
 خەلاتی رهزای ئەکەن بهبەردا
 لهپاش گەیشتن بهو شوینە پاکه
 ویسعت و پاکیی دل و دەروونی
 بوونی بو عالم سوود و رههمته
 صوحبەتی مایه ی رهزای خودایه
 مامۆسای دەرسی قورپی یەزدانه
 خاوەن شکۆیه ئەو کەسهی وابی
 قەت غافل نابێ هەروا لهجیوه
 خاوەنی مولکی بهقای لبقایه
 سهریکه و ههزار سهودایه، کاکه
 ئا لهمهوژووریش ههزار ههزاره
 نهویش به ویست و لوتفی خودایه
 برام ئەمانه (أُولِيَاءُ اللَّهِ)

نهگه یوه و ناگا بی شک بزانه
 خەلکی تر هه مووی مەدعووی ئەمانه
 فهرقی نیسبه تیان تیفکره کامه
 لیهدا گشت کهس برواته دواوه
 کەسێ کەوتە سه ریبازی ئەمان
 ئەستیره ی بهختی دەری خست سهری
 له ئەعلا و عولیاش تامیکی لی چیشت
 که یه ک دەم لهوی شیفای سەد خەمه
 گەیشت به روتبه و مەقامی رهزا
 تاجی (مَرَضِيَّة) ی ئەنێن بهسەردا
 ئەگەریتەوه بو لای ئەم خاکه
 بی فەرقه له لای بوون و نه بوونی
 ئەو ناوه خۆره ی دەریای رههمته
 گۆشه چاویکی بو دل دوایه
 کالای حەقیقەت له لای ئەوانه
 با به دەم له گەل من و تو دا بی
 وهزیفه ی دەعوەت ئەبا بهرپوه
 به لام کام بهقا (بَقَاءُ بِاللَّهِ) یه
 ناوایه حالی ئەو پیاوه چاکه
 ئەو کهس تی ئەگا خۆی وا لهو شاره
 ئەنا چۆن به شه ر ئەگا بهو پایه
 (هَنِيئاً لَهُمْ، هَدَاهُمُ اللَّهُ)

نهم ریتازهییه مانای تهریقته
 تهریقته یانی کردهوه و زانین
 نیری (عَيْنُ الْيَقِينِ) (حَقُّ الْيَقِينِ) ه
 هرکس نهچیژی مهزه ی تهو باده
 خۆتی لی لاده یا بهجیی بیله
 زنا و نهزانا لییره نهزانه
 بهریرهکانیی لهگهل ناحالیی
 نهگهر تهو مهزه زهوقی دا به دل
 نهوسا نهزانئ که تهو نهزانه
 نهزانیش کاتی تهواو خراپه
 نهقس و نهزانیی خۆشی به زانین
 خۆی له زه لکاو ی نهزانییدا بی
 سا پهنا به خوا لهو نهزانییه
 ههرچهند تهولییای خالیقی وه دوود
 سد کهرته نهزان بهردی تی بگری
 ههرکس به ئیخلاص دهسی له بو برد
 بهلام بو نهزان به ئینکارهوه
 تهولیا جیگهی غیبطهی نهنیان
 حهیفه تهو کهسهی خاوهن شعوره
 نهتیستوه سهگی یاره غارهکان
 بهم مانا لهگهل تهوان کهوته گهشت
 هۆشت بی نهکهی له بی خه بهریی

ئا بهمه شهلین لویی شهریقته
 تهریقته مانای رۆیین و روانین
 لیردها شهلین برۆ و بیینه
 تی ناگا به تو بهس به قسهی ساده
 چونکه له بهزمی تهو باده ویله
 تا خۆی نهچیژی بادهی نهمانه
 بهزایه دانی عیلمه و کهمالی
 تهو له تو باشتر دلی دیته کو
 دهوای زامی دل بهدهس نهمانه
 ئا لهو چاکانه بگری خراپه
 دابنی کاکهم نهک به نهزانین
 تانهی له زانای رهبنایی دابی
 غهرقی غرووره و لاشی وانیه
 وینهی درهختی بهرن پر له سوود
 تهو بو تهو خه لکه سه مهر ههر نهگری
 زهنبیل فرۆشه و زهنبیلهی پر کرد
 دهس نهخاته نیو کونی مارهوه
 وهک له (بِيضَاوِي) (۳) وا نهکا بهیان
 له ده رکی فهیزی نهمانه دووره
 شوینی تهوان کهوت گهشت به ئینسان
 بویه لهو دنیا نهچی بو بههشت
 له قسه تی نهگهی، وا گومان بهری

که من مبهستم له غیبهی نهوان
 نهوان به نیسبت میر و وهزیرن
 فهرقی دهستی و وهزیر بزانه
 خزمهتچی هرچند دایم بردهسته
 له گهل نهمشدا دوری مهزانه
 نهنا مهقامی وهلیی تا نهیی
 نهیی مهتبوعه و وهلیی تایعه
 بهلام فهرموودهی زانیان وایه
 عروجی جیسمیش دهسی دا بو نهو
 نهو به مهرکهبی تیژیالی بوراق
 تا نهو جی بوو جیبریلیش بهرکهوت
 ماوه بهینی نهو له گهل خودادا
 واته لهوهوژور هرچی رویداوه
 چی بوو چی کرا، چزن بوو نهو حاله
 چونکه نهو حاله گهنجی نهسراره
 بوراق له پیی کهوت، نهما مهجالی
 وهک پهیکی نهمین بهو شابهالهوه
 فهرمووی تا تیتره ریتم پیدراوه
 لیتره بهولاره هر خوت مهنزوونی
 نهو بهر له میعراج عونصوری پاکی
 دهچوو له پهردهی تاریکی حیجاب
 هر زوو کرابوو صفای جیسم و روح

بهرزیی مهقامی نهمان بی لهوان
 نهمان خزمهتچی مال و گزیرن
 نهزانی مانای فهرقی نهمانه
 بهلام مهقامی هر نزم و پهسته
 ناواتهخواز بی وهزیر بهمانه
 مهسافهی بهینی سهمایه و زهویی
 له سایهی نهودا بهرقی لامیعه
 حالی پیغمبر لهمانیش جیایه
 قیاسی عالم ناکرئ له نهو
 سهرکهوت له لوتکهی سنووری نفاق
 نهجا لهوهوژور نهویش پهکی کهوت
 نهما وهسیله لهوئی بهدوادا
 مهپرپوته تهنیا به لوتفی خواوه
 بو غیری داعیی و مهدهعوو مهحاله
 دهعهوتی نیسرای سهیری نهنواره
 بهسرا لیی سارای سهیری جهمالی
 خوئی دایه پالی پارده و لالهوه
 ری له غیری خوت خهلوته کراوه
 بو ماوای سارای بی چند و چوونی
 ناربی و ههواپی هم مایی و خاکیی
 طهی کرد دائیرهی عالمی نهسباب
 تا دس دا نهو شهو خهلوتهگای فتوح

تهندامی پاکی لهسهه نهه نهه رزه
 به دهستی جییریل به ناوی زه مزهه
 جیسمی شهرفی له بهه پیرۆزیی
 تهزکیه ی مادده و وهسفی عه ناصیر
 بوویوو به کوی نوور نهو بلند پایه
 کاکه هۆشت بی نهفست چاغ نه بی
 قیاسی نه که ی له حاله که ی خۆت
 نه لئی نه ی بو من هیچم نه دیوه
 وه که حافظ نه لئی خۆت له خۆت ده رچۆ⁽⁴⁾
 واته په رده ی (من) له خۆت دارنه
 وا خه یال نه که ی چی تو نه یزانی
 نابی که سی تر بیکه و بی زانی
 نایه نابینی حالی قه ل و قاز
 نه وان هه می شه وان له زه ویی دان
 هه ر دوو خاوه نی دوو بال و دوو پین
 یاخۆ ریه وی فیل و که رگه ده ن
 که چیی هه ر دوویان له ده ست و پیدایه
 به لام تی فک ره سروه ست و خوویان
 نه م قیاسانه پووچ و بی تینن
 نه مانه ت هیچی لا سه یر نه بی
 ریک نه بی به خوی بی شک و گومان
 وه که له تیرانا ده ریاکه ی ور می⁽⁵⁾

چوار که ره ت شو را به و شیوه و ته رزه
 تا بو نه و شه وه بی به مه حره م
 هه رچوار مادده که ی نه یابوو تو زی
 له ودا نه بینرا به چاوی زا هیر
 هه ر له دنیا دا نه یابوو سایه
 نه م جو ره با سه ت لا قا چاغ نه بی
 له به ژن و باله و گیاله که ی خۆت
 خۆت ری بی بینن ت له خۆت بریوه
 تو تو ت نه می نئی تا بی بی به تو
 نه وسا تی نه گه ی له م قسه ی منه
 یا هه ر ئی شیکی که تو نه ی توانی
 نه گه ر سه ری خوی له رییدا دان ی
 قیاسی چۆنه له گه ل هه ل و باز
 نه مان له فه زا و هه وای جه ویی دان
 نه ی بو چی نه وان له دی نی شه ت جین
 بازی که رویشک و ناسک له چه مه ن
 به چوار په ل نه رۆن له ره وتی ری دا
 له شیوه و پاکیی یا ره نگ و روویان
 له خۆ ده رچوو و خۆنه ناسینن
 نازانی! هه رچی که وته به حری خوی
 به لام میقداری به توولی زه مان
 ناسنیش به توول نه گپری به خوی

زیاتر له چهند جار نا بهم دوو چاوه
 وهه‌های نه‌گۆرځی ته‌واو و که‌مال
 سه‌یریش نه‌وه‌یه که‌س نو‌قم نا‌کا
 جا نه‌گه‌ر حال‌ی ناو و خوځی واب‌ی
 ناب‌ی ته‌ئسیری فه‌یزی ره‌ببانی
 به‌لکه‌ هه‌ر قیاس نا‌کرین له‌یه‌ک
 چونکه‌ پښو‌سته‌ ئه‌م به‌ وه‌خت و کات
 جا ب‌ویه‌ نه‌ئین نه‌و پله‌ و پایه
 ئه‌م ته‌ش‌ریفاته‌ ئیختیصاص‌ییه
 سه‌یری حوزو‌وری زاتی خودایه
 پروانه‌ مووسا و قوربی سو‌بجانی
 گه‌ر که‌س‌ی بل‌ی من روژم دیوه
 نه‌وه‌ی نه‌ب‌ینری نو‌وره‌که‌ی روژه
 که‌وا‌بوو به‌ (لَنْ) نه‌چی به‌ هه‌له
 به‌لام بینینی نه‌و نو‌وره‌ جوانه
 تی‌فکره‌ ما‌وا‌ی نه‌م و کی‌وی طو‌ور
 با‌سی هه‌ر خال‌ی له‌و تا‌که‌ خاله
 پښو‌ستی به‌ سه‌د ده‌فته‌ره‌ و قه‌له‌م
 سه‌یری خه‌یالی خا‌وه‌ن خه‌یالان
 بو‌ غه‌یری هه‌زه‌ت بو‌ عیج‌زی حوزو‌ور
 هه‌وری به‌هاری خه‌زینه‌ی ره‌حه‌ت
 به‌ خو‌ر پرژینه‌ی ره‌ژنه‌ی بارانی

له‌ویدا دیومه‌ چهن شت گۆراوه
 که‌لا‌کی مرده‌ووش نه‌کا به‌ هه‌لان
 سه‌د جار مه‌له‌وان خو‌ی به‌ بن‌دا‌کا
 نه‌ی نه‌گه‌ر به‌حری ره‌حه‌تی خوا‌بی
 نا له‌و ده‌ریایه‌ که‌مه‌تر بزانی
 نه‌ به‌ زۆر و که‌م نه‌ به‌ هه‌زار یه‌ک
 پښو‌ستی بو‌ نه‌و هه‌یه‌اته‌ هه‌یه‌ات
 نادری به‌ که‌س هه‌تا هه‌تایه
 نه‌ک به‌ که‌سب و حال‌ نه‌وه‌ی راسییه
 به‌زمی مه‌قامی (لِی مَعَ اللّٰهِ) یه
 ساحه‌ی لی‌ ته‌نگ بو‌و به‌ (لَنْ تَرَانی)
 راس نه‌کا، به‌لام روژی نه‌دیوه
 هه‌ر نه‌و نو‌وره‌شه‌ حیجابی روژه
 دیتم و نه‌مدی بیکه‌ مه‌ته‌له
 لی‌ره‌ یا له‌و‌ی فه‌رقی بزانه
 (بُورِکْتُمْ لَنَا نُورٌ عَلٰی نُورٍ)
 مه‌زه‌ری جه‌لای حوسنی جه‌ماله
 با له‌وه‌ زیاتر ده‌می لی‌ نه‌ده‌م
 لی‌ره‌دا گشتی رو‌یی به‌ تالان
 کافیه‌ حال‌ی مووسا و کی‌وی طو‌ور
 فه‌زا جه‌لا‌دا، لاب‌ه‌ری زولمه‌ت
 بو‌ رووحی پاکی له‌گه‌ل یارانی

بۆ ئەهلی بهیت و ئەصحابی کیرام
قەلەم بە ریکەوت ریی کەوتە ئیڤرە
بەلام کە زانی باسی خودایە
وەسلی دلداری و جەژنی لبقایە
وێک سەیری خەیاڵ شیت بوو هەلۆدا
لەم قوناغەدا بری هات و چوو
خەیاڵیش سەرسام ماوه، بیهۆشه
خۆ هەرچەن دوورم من لەو خۆشییە
قەلەم وێک بولبول با نەشگا بە کام
هەرچەن تازە من لەگەڵ خۆشیی دڵ
تا سەرای مەحشەر لە شەرمەساریم
کۆکۆی شەراره‌ی مەینەت بارمە
خەفەتـخانه‌کە‌ی دڵە‌ی ناکامم
من بۆ ئەم دڵە‌ی کۆسکە‌وتە‌کە‌ی خۆم
مەگەر یە‌کێ بێ لە خاسە‌ی راسان
بە کوێرە کوێرە ئەو بگرێ دەستم
خوا خۆی ئەزانێ مەبەستم کامە
ئەگەر مەیلی بێ کەرەم فەرما بێ
خۆ ئەگەر مەیلی سزاش کا بە قەهر
بیستووتە حالی هارووت و مارووت
کەمتر لە نەفس هاتوچوونیکە
وا ئەبێ ناگر ئەکا بە بەهەشت

تا قافی قیامت ئەگەڵ سەد سەلام
ئەنا من زەینم لێردا کوێرە
نیوی ئەو زاتەش هاتۆتە کایە
زەمزه‌مە‌ی بەزمی شەوی نیسرایە
بۆیە دەستی کرد بە چەقرە سەما
تا سەری شکا مات و بێدەنگ بوو
باسی دۆسی دۆست ئۆخە‌ی چەن خۆشه
قەیناکا ئەمەش نیوە‌ی خۆشییە
حەز لە باسی گۆل هەر ئەکا، بەلام
دوو‌رین لەیە‌کتر لێرد تا تۆ‌ی گۆل
لەتاوی ئیشی دەرده‌کە‌ی کاریم
دپرکی مەم و زین لە جیی یارمە
دوو‌ری مەیلە‌کە‌ی لەیلە‌ هۆ‌ی زام
بریارم داوه هەر مەینەت ئەخۆم
غیرەت خاتە کار لە رینگە‌ی ناسان
تا بگەم بە کۆ‌ی کۆگای مەبەستم
تەنیا قبوولی ئەوم مەرامە
کێ هەییە بلێ نابێ ئاوا بێ
با فریشتەش بێ لێی ئەکا بە زەهر
گیرۆدە‌ی چی بوون هەردوو‌یان بە جووت
بەس بە ئیرادە و (کاف و نوون)یکە
هەر وێک دەری کرد نادەم لە بەهەشت

گاه سوله يمانئى ئەكا بەه سه يياد
 جارئ دوور ئەخا ييوسف له يه عقووب
 چاوه كهى يه عقووب نايينا ئەكا
 عالم قري ئەكا به توفانى نوح
 حوربى له بو شيت دينئى له به ههشت
 چونكه ئەم زاته خوى حوربى زاده^(٦)
 يا يهدى بهيزا ئەدا به موسا
 نيل ئەكا به رى بو موساى عيمران
 قاروون به نهرزا ئەباته خواري
 وا ئەبئى چاكيك زور خراب ئەكا
 گاهئى زانايئى ئەكا به نهران
 جارئ بئى به ختئى به ختوهه ر ئەكا
 گاه به گه دايبئى ئەبه خشئى شاهيى
 گاه فهقير ئەكا به سه رمايه دار
 گاه دهوله مهندي خاوهن سفره و خوان
 وا ههيه له پياو دروست ئەكا ژن
 گاه له ههردوو كيش زاووزئى نيه
 وا ئەبئى له بهرد حوشت ديتته دهر
 يهك به خه يالئى چسونه بو زوجهل
 يهكئى له دهريسا دور دينيتته دهر
 يهكئى پيخواسه له دهشت و له دهر
 ييونس ئەخاته قورگى حووته وه

تهختى ملهوران ئەداته بهر باد
 كرمه ريز ئەكا ئەندامى ئەيىوب
 ييوسف نه سيري زوله يغا ئەكا
 خهتا ئەبه خشئى به توبه ي نه صوح
 ئيدريس له دنيا ئەبا بو به ههشت
 ههردوو حاله كهى خهرقه بو عاده
 ئەشبا بو سه ما به به دهن عيسا
 غهرق ئەكا فيرعون بو پهندي دهوران
 عهصا بو كهليم ئەكا به ماري
 ياخو خراپيئىك به پياوچاك ئەكا
 جارئ نه زانئى ئەكا به لوقمان
 گاه شاهه نشاهئى دهر به دهر ئەكا^(٧)
 ئينسان مات ئەكا تيب و سوپاهي
 به پياوئى ماقوول له ديهات و شار
 وا فهقير ئەكا موحتاج به دوو نان
 وا ئەبئى بئى باب كور ئەدا به ژن
 كه و ابو نه مهش نه مري عادى يه
 وهك تاقه ناقه ي سالح پيغه مبه ر
 يهكئى داماره بو كه ريكي شهل
 يهكئى سوور ئەخوا به شوين ريوي له ر
 يهكئى سه رئه خا بو كوره ي قه مهر
 بيخه تاي عهقلى ته رازووته وه

ههروا تيفكره لهو خوار و ژووره
 له گهل نه مه شدا بئى شك بزانه
 له عه قلى ئيمه تا چه نده دووره
 به بئى حيكهت نين هيچ كام لهوانه
 نه گهر زانيت شوكرى خودا كه
 نه گهر نه تزانى بيدهنگ به، كاكه

به مونا سه بهى نه وه كه به ريكهوت له سه ره تا وه باسى حوزوورى خوا و دوستانى
 خوا ها ته كايه وه، به پيوستى نه زانم هه نديكى تر له سه ره مه وزووعه كه برؤم
 بو نه وهى با شتر روون بيته وه بو خو بنده وارانى به ريز كه ئينسانى حه قيقى و
 راسته قينه كامه به و چون به و پايه نه گا، وه ته سه ووف بنه ره ته كهى جيبه و
 نه هلى ته سه ووف به راستى كين و چون نه گهن به و پله و پايهى خواناسيه

بيگومان گرؤى نه ته وهى به شهر
 هه موو يهك ره گهز، يهك بهر و پشتن
 ده سكردى قه زاي خوداي غه فوورن
 جا كه مه يلى كرد يه زدانى ته نيا
 هه ره به رد دوام بئى وه زيفه ي به نده
 به هؤى ته ناسول له نير و له مئى
 تا يهك له دوو يهك ناگا بن، حالئى
 نه نجا دوو ريگه ي بو كردن ديارى
 نه فه رموئى هه ركهس له سه ره چاكه به
 به لام كه بارى نابارى بگرئ
 به هه شتى دانا بو چاكه كاران
 ههروهك به هه شتى ليقا بو خاسان
 نه هلى چاكه بن يا خو نه هلى شهر
 له نه سلا هه موو له يهك سروشتن
 نير و مين، سپين يا رهش و سوورن
 ئيطاعه ي بكرئ له رووى نه م دنيا
 تا له قيامهت نه بئى شه رمه نده
 واي كرد كو مة ليك پروا و هئى تر بئى
 خه ئوه ي خواناسى قهت نه بئى خالئى
 يه كئى ريگه ي راس، نه وهى تر لارى
 وا حالئى باشه و جه زاي چاكه به
 جه زاي سزايه هه ركاتئى برئ
 دو زهخ بو گرؤى خراپه كاران
 دوورى نه به دى بو خوانه ناسان

جا بری به هۆی نه نبیا و ره سوول
 بری تر به هۆی نیغوای شهیتانیی
 چونکه له هه ریهك له م نیر و میدا
 هیزی نوورانیی رووحی ئینسانیی
 که دایم مایل به خوداناسیین
 ئهوی تر نه فسه، که نهو ناپاکه
 خۆی و جنوودی قهلب و نارهسه ن
 جا به حه قیقهت نه م دوو هیزانه
 هه رکهس هه ولئی دا رووح و جنوودی
 نهوا عه بدیککی راسه و قال کراو
 خو ئه گه ر نه فسی زال بوو له سه ر رووح
 بگا به دادی نهو ناموراده
 که و ابو به شه ر هه رچه ن به زاهیر
 به لام به کورتیی نه عزای نه ندای
 مادده و موجه پرده واته له طیفه
 نه توانم بلیم نه م دوو سروشته
 تا بۆی خه ریک بی به ورده کاریی
 باسی حیکمه تی هه ریهك له مانه
 فه لسه فه و که لام، عیلمی مه عانیی
 چونکه بینگومان گرۆی ئینسانیی
 رووحی نه باتیی بۆ نه شه کردن
 یا به چه شنی تر نه ئیین بۆ لاشه

رینگه ی چاکه یان به دل کرد قبول
 چوونه سه ر رینگه ی هه وای نه فسانیی
 دوو هیزی چاکه و خراپه ی تیدا
 له گه ل جنوودی قوای رووحانیی
 دژی کرده وه ی خراپ و قاسیین
 هه ز ناکا هه رگیز له ئیشی چاکه
 هه ر هه ز له کاری ناره سه ن نه که ن
 هۆی به رزیی و نزمیی نه وعی ئینسانه
 زال کرد له سه ر نه فس له گه ل جنوودی
 وهك جلی چلکن بیشۆری به ئاو
 سا مه گه ر بۆته ی تۆبه که ی نه صوح
 نه رنا چرووکه و (أُمُّ الْفَسَادِ) ه
 تیکه ل کراوه له چوار عه ناسیر
 له سه ر دوو به شه، نه گه ر بفامی
 نه م پاکه وهك نوور، نه ویان که ثیفه
 هۆی بوونی دنیا و قیامهت گشته
 سه رسام نه مینی له صونعی بازیی
 پیوستی به چه ن عیلمی گرانه
 عیلمی گز و گیا و نه شه ی حه یوانیی
 سی گیانی تیدا نه بی بیزانی
 رووحی حه یوانیی بۆ خه و و خواردن
 نه م دوانه نه رکیان بهس بۆ مه عاشه

رووحی ئینسانیش بو خوداناسیی
 سوودی نه میشیان ریگهی رهشاده
 حهزرت نه فهرموئ هه رکهس خۆی ناسی
 قهیدی تهقلید و چتوی ئیستیدلال
 واته شهوودی تهجهللای حوزوور
 جا وا تینهگهی که نه شهووده
 به لکو شهوودی شهعشهعهی نووره
 به لام نهو حالهش له ریی نه وافیل
 حه دیسی قودسی صهریجه و دیاره
 نه گهر له کانگهی ئیخلاص و یه قین
 له ویش به ولاره بو (حَقُّ الْیَقِیْنِ)
 نه رنا ماسیوا بی سهر و شوینه
 فیکری سه قافه و عیلمی قیل و قال
 یا دهرک و فهمی رووحی ئینسانیی
 به لکه ناسینی کونهی رووح هه ر خۆی
 ته نانهت دهرکی نه سلئی عه ناصیر
 واته سروشتی نه جزای عه ناصیر
 هه روا ته رکیب و په یوه نندیی نه مان
 یا رووح بهو هه موو به سطر و سه فاوه
 نه نجا نیسه ته تی به گشت نه جزاوه
 یا (سَرَّیَان) ه وینهی ئاو و گل
 سابیته و سه ییار، یا نیشته جییه

به لام دوای شهوهی که خۆتت ناسیی
 به ره همی خۆشیی رۆژی مه عاده
 نه نجا نه توانی بلی خوام ناسی^(۸)
 بشکیننی و شهوود جیلوه دا جه مال
 وینهی ته جهللای جه لای کتوی طور
 شهوودی کونهی زاتی مه عبوده
 که حهزرتی زات به نهو مه ستووره
 له گه ل فهرائیز بۆی نه بی حاصل
 بهم روتبه به رزه نه کا ئیشاره
 تیکۆشیی نه گا به (عَيْنُ الْیَقِیْنِ)
 جا ته جهللای زات نه بی به یه قین
 بو دهرکی کونهی زاتی بی وینه
 پر له ئاژاوه و خیلاف و جیدال
 چون نه گا به زات! نه قصه بو شانی
 گرانه به باشیی نه گهر بۆی برۆی
 دووره له عه قلی ئینسانی قاصیر
 بزانیی چیه و چونن جه واهیر
 پیکه وه چونه و چون کران به مان
 به کام دانه و داو به لهش به سراوه
 جیواره یا خو تیکه ل کراره
 خۆی کهم کهم نه چتی بو سهر پۆیه و چل
 هه ر کام نه فهرمووی، ئادهی له کوئییه؟

ئەنجا لە حالی خەودا چى ئەکا
 ئەگەر نەماوە لەلات ئەوکاتە
 باقىی لەطائف کە هەروەك رووحن
 بەپیتی ژمارە سێسەد و شەستەن
 ئەگەر حىجاب و پەردەى نەزەریان
 چ دەوریک لەنێو لەشدا ئەبینن
 شەرحى ئەوصاف و جیگەى ئەمانە
 ئەوانەى بە دەم وینەى ئەرەستوون
 تا بگا بەوہى بزائن کە چىین
 کەچىی ئىنسانىش^(۹) تەنیا بەمانە
 ئەخوا و ئەخەوئ، ئەچى بە رێدا
 بە ژيانى کاتىی تۆمارى تەمەن
 چونکە چى مایەى لەزەتەى لەشە
 بەلام سولتانی (لذائذ)ى لەش
 واتە ئارەزووی قواى شەهوانىی
 ئەو بەشەش کە وا پاک و بێگەردە
 هۆى خوداناسىین، خۆت نەناس مەکە
 بەپیتی سروشت و ئارەزووی خۆیان
 وەك بلیتى دايم وان لە دەعوادا
 تاوئ ئەم زالە تاوئ تر ئەویان
 بەلام بۆ شەخسى فاسق و فاجر
 مەگەر جار بە جار فاسقى بەفام

ئەگەر وا لەلات ئەى خەو چى ئەکا
 کەوابوو حالت حالى مەماتە
 مەزەهرى صەفا و جنوودى رووحن
 هەموو وەسیلەى ئەسلى مەبەستن
 لە رێى دینەوہ لاجىی لەسەریان
 کە موو لە قیر و هەشدا ئەبینن
 بەم کورتە باسە مومکین مەزانە
 ئەتوانم بلیم ناویان نەبىستوون
 بەس لەبەر ئەوہى لەبەرچاو خەفین
 ئەنا ئىنسانىش وەکو حیوانە
 کپروکاش ئەکا لێرد و لەوێدا
 ئەپێچیتەوہ لە دەشت و چەمەن
 لەنێو ئەناصر دابەش دابەشە
 نەفسى خەسیسە پر لە حیلە و غەش
 بەس بۆ ئەندامە و هەواى نەفسانىی
 عالەمى ئەمرە و دوورە لە پەردە
 خوداناس لەگەڵ خۆت قیاس مەکە
 تالییى چاکەن تا بکری بۆیان
 لەگەڵ جنوودى نەفس و هەوادا
 بۆ شەخسى خاوەن دین و موسلمان
 هەر نەفس زالە وەك شەخسى کافر
 بلیى هەیاران من بەندەى خودام

بۆ ئه بئى نه چم به لای چاکه دا
 نه ویش که م وایه هه تا سه ر و ابئى
 تانه ی ره فیتق و ها وه لئى لاری
 نه مانیش هه ر زۆر وه سیله ی شه رن
 نه نجا عه ناصیر وه ک شووشه و چران
 ئاره زووی نه فسیش نه وت و ئاگره
 جا چرا نه گه ر پاک و بیگه رده
 به لام هه رکاتئى ره ش بوو ئه و شووشه
 که م که م تیک نه چئى شیوه ی نوورانئى
 بۆیه نه وانه ی نه سیرى هه وان
 یا له نه سلئى دین دهرئه چن ته واو
 دووکه لئى گونا ه دلئى داگرتوون
 نه نجا له طائیف به پئى ته سه ووف
 قه لب و رووح و سیر هه م نه خفا و خه فئى
 سه یر و سلووکی ریگه ی ته ریقه ت
 بۆ سه یری سه فای لئقا نه مانن
 نه م ریبازه یه بۆته ی ئینسانئى
 مشتومال نه کرى شووشه ی لاشه که ت
 واته چاوی دل هه م له طیفه ی رووح
 بۆ شه خسی سالیك نه نواری بارئى
 جا له مانه وه بۆ نه فس و نه ندام
 خودا نه ناسئى به عیلمى شهوود

خۆ گشت که س سوودی وا له چاکه دا
 مه به ستى ره زا و نه مری خودا بئى
 نایه لئن دهرچئى له رئى ناباری
 وه ک نه فس و شه یتان پیس و بئى فه رن
 له طائیف وینه ی نووری ئیو چران
 تا شوئینى که وه ی تینى زیاتره
 شووشه که ی سه ری نابئى به په رده
 به دووکه لئى، حالئى نووریش مه غشووشه
 تا ته بدیل نه بئى نوور به زولمانئى
 بیه ش له نوور و وه سیله ی هودان
 یا موسلمانن به لام هه ر به ناو
 بۆیه به رووح و به دل وه ک مردوون
 پئینجیان ره ئیسین به بئى ته خه للوف
 که لای نه هلی خۆی روونن نه ک خه فئى
 به مانه نه کرى به رووی حه قیقه ت
 بۆ جیلوه ی روتبه ی به قا نه مانن
 قال نه کا لاشه ی ره ش و زولمانئى
 به روون بوونه وه ی چاوه باشه که ت
 خه فئى و نه خفا و سیر پر بئى له فتووح
 به پئى ئیستیعداد بۆی ببئى جارئى
 به مه قصوود نه گا (فَنِعْمَ الْمَرَامُ)
 دهرئه چئى ته واو له قه ید و قیوود

مه‌جال نامینئ بۆ شك و گومان
ته‌صدیقی ته‌واو له‌کاتی نه‌حوال
به‌لام بئ نه‌مان عیلمی له‌ش به‌ زات
چونکه‌ نيسبته‌تی به‌و کيریایه
به‌بئ تیکه‌لی له‌طائیف به‌ له‌ش
نه‌نجا نه‌مانه‌ که‌ چوونه‌ به‌ر له‌ش
نه‌مانیش له‌به‌ر سه‌فه‌وتی خۆیان
حه‌تا منالی بچکۆله‌ و ساوا
ته‌نانه‌ت کاتسئ وا له‌ منال‌دان
پئ نه‌گا تا خۆی که‌م که‌م پئ نه‌گا
جا نه‌گه‌ر هات و له‌به‌ر ناباری
هه‌ر ته‌واو ته‌م و دووکه‌لی ره‌شی
وه‌ک چرا و شووشه‌ و نوور و دووکه‌لی
جا نه‌بئ له‌ نوئ ده‌س پیکاته‌وه
له‌ ریی سلووک و نادابی طه‌ریق
وه‌کو مامۆسا ده‌رسی بۆ دادا
له‌ ریگه‌ی ته‌قوا و زوه‌د و شه‌ریعه‌ت
به‌پپی ئیستیع‌داد بۆ زیکری باری
تا نه‌گه‌ر لوتفی خودای له‌گه‌ل بئ
بیخه‌نه‌ مالی بۆته‌ی ته‌صفیه
تا ببئ به‌ جیی سه‌رمایه‌ی فتووح
بتوانئ ده‌رچئ له‌ لانه‌ی لاشه‌

عیلمی ته‌قلیدی نه‌بئ به‌ ئیزعان
نه‌کا له‌ دل‌دا به‌ جیلوه‌ی جه‌مال
مه‌حاله‌ ده‌س‌دا هه‌یه‌اته‌ هه‌یه‌ات
به‌ وینه‌ی قیر و نوور و ضیایه
ده‌رکی چی نه‌کا له‌ نوور قیری ره‌ش!
بۆ باری ته‌کلیف نه‌بن به‌ هاوبه‌ش
عه‌کسی زولمه‌تی له‌ش نه‌چئ بۆیان
له‌م عه‌کسیاته‌ بیبه‌ش نه‌ماوه
عه‌کسی زولمه‌تی دایکی بیگومان
عه‌کسی تریشی هه‌روا لئ نه‌دا
باری گوناھیش سوو به‌ سه‌رباری
نه‌دا له‌ رووح و له‌ لانه‌ی له‌شی
عه‌کسی قه‌ساوه‌ت نه‌بئ تیکه‌لی
هه‌ریه‌ک سه‌فای خۆی له‌ نوئ داته‌وه
رابیطه‌ی مورشید بکا به‌ ره‌فیق
پارێزگاریی کا، نه‌یه‌لی لادا
له‌گه‌ل نادابی خاصی طه‌ریقه‌ت
هه‌ریه‌ک له‌جیی خۆی بۆی بکا دیاری
نه‌ویش تیکۆشئ نه‌وه‌ک ته‌مه‌ل بئ
مه‌شغوول بئ ته‌واو له‌بۆ ته‌زکیه
حالی ته‌جه‌رپروود ده‌س بدا بۆ رووح
بروا به‌ که‌ونا وه‌ک باز و واشه‌

بئى به خاوهن ته سه پرروف له حال
 نه بىرت نه چى ته مهش بزانه
 رووحى حه يونى تا ئاخى نه نهس
 به هوى ته رووحه هه لته ستى و نه پرۆى
 نابينى كه تو له حالى خه وداى
 رووحى ئىنسانىت بئى ناگاي به دهن
 واته بۆ نهو جئى^(۱۰) نىداى ته لهسته
 به لام تا رزگار نه بئى لهم داوه
 كه كه و ته حالى ته زكبهى ته و او
 نه هلى ته جه پرود بهم رووحه پاكه
 وهك به رقى لامىع مه شرىق بۆ مه غرىب
 ده رنه چن له نيو عالمى ته شباح
 بۆ كه سبى فهزى ته جه للى جه مال
 سه رىكه و هه زار سه ودايه له وئى
 له حالى (جَمْعُ الْجَمْعِ) ان ته مانه
 وهك بلئى فهسل و وهسل لهم شوئنه
 حالئىكى سه یره حالى ته مانه
 ته پرۆ ده ستى كهس بهم حاله ناگا
 چونكه به حرئىكى قوول و عه مىقه
 غه وواصى ته وئى له گه ل كه شتى شه رع
 عىلمئىكى خاصه و خاصى خه واصله
 نه فه رموى حه زره ت: دواى شه وئى ئىسرا

بۆ خوى و بۆ خه لك بئى به خاوهن مال
 تهم حاله حالى رووحى ئىنسانه
 هئىلانئى لاشهئى به رنادا له دهس
 هه روا به هوى تهم ته خه وئى و ته خوى
 خه رىكى دهيان مامه له و سه وداى
 حه ز ته كا بپروا بۆ ته سلئى وه تن
 سه فى ته پرواحه و كوگاي مه به سه
 له عالمى خه لق ناچئى به و لاوه
 ته بئى به خاوهن ئىرا دهئى ته و او
 مه شغوولن به ئىش له كه ونا، كا كه
 طهئى ته كه ن به ئان لات نه بئى عه جىب
 ته پرۆن بۆ ما وائى عالمى ته پرواح
 مه قامى قوربه و ده رنه چن له حال
 هه رچىئى داوا كه ن ره وايه له وئى
 ره بطيان به ته شباح هه روهك چه لانه
 جه معيان جائزه لئره و له وئنه
 فه مى بۆ بپرى هه ر زور گرانه
 به بئى مور شئىدى شارده زئا و ناگا
 عىلمئى ته سراره و حالئى طه رىقه
 ته وئىش به وپه رى ئىخلاص له گه ل وه رع
 را وئى لئره دا (إِبْنُ عَبَّاسٍ) ه^(۱۱)
 پئى فه رموم خودا علومئى (شئى)

پیی عهتا كردم به نرخ و گران
 كه تمی كه م له خهلك له خاص و له عام
 له بهینی خووم و زاتی حه قدايه
 له بو نه وعی تر نه مری پی فه رمووم
 به پیی توانام تا ئاخر نه فس
 بو نه وعی تری، له زاتی باریی
 خووم موخه ووهل بم بیلیم به ههركهس
 ئایهت و حه دیس بو عیلمی نه سرار
 راویی نه فه رمووی روون و دیاره
 عیلمی نه سراره به بی ته خه لوف
 نه نجا نه وانهی تییدا به شدار بوون
 بووبه کر و عومه ر، عوسمان و عه لیبی
 جا به عزی نه هلی صوفه ی پر صه فا
 له گه ل بری تر نه نصار به و ته رزه
 له دوای پیغه مبه ر نه م چوار ره فیه
 هه روا سال به سال، قروون به قروون
 به لام بیگومان له پاش نوبووه ت
 وا له ژور هه موو روتبه و ناویکه
 توژی قه ده میان سورمه یه بو چاو
 نه جمی هودات و نووری نه جاتن
 نهك هه ر له دنیا ره جه تن بو عام
 له هه رکوی یه کی له مان مه دفوونه

عه هدی پیکردم بو بری له وان
 كهس لیم نه بیسی (لِیَوْمِ الْقِيَامِ)
 مه ت زوون نیم بلیم وابوو یا وایه
 له پاش وه رگرتن عه هدی پیکردووم
 دریغم نه بی، نه یپوشم له كهس
 نه مری شه ریفی وه ها بوو جاریی
 سه لاحم زانی، یا نه یلیم به كهس
 زوره بو كه سی ده رك كا نه سرار
 نه و به شه ی حه زره ت تییدا موخاره
 موخاره موختار له بو ته صه رپروف
 له خزمه ت حه زره ت له نه ووه ل چوار بوون
 هه رچوار خه لیه ی به رحه ق و وه لیبی
 له موها جیرین نه ربابی وه فا
 ته عیلمی فه رموون به م عیلمه به رزه
 بوون به ره نیسی نه م چوار طه ریه
 قه طعی نیسه بیان تا نیسته نه بوون
 روتبه ی سه حابه ی (أُولُوا الْفُتُوَّةَ)
 بو فه یز و شه ره ف وه له و تاویکه
 نیستاش نه سه ریان روونه وهك هه تاو
 بو دین پی شه وای ریگه ی خه باتن
 قایدی خه لکن بو (يَوْمِ الْقِيَامِ)
 مردووی نه و شوینه له وان مه ره وونه

کاتی که زیندوو نه بنه وه یه کسه ر
 فه زلیکی خاصه خودا پیی داو ن
 شرع و طه ریه ت هه ر به هو ی نه مان
 به لئ سهرچاوه ی دینن نه مانه
 صوجه تی تاو ی حوزووری هه زره ت
 له گه ل نه وه شدا قاده ی شرع بوون
 سینه ی پیروزی هه زره ت ده ریایه
 چی له دنیا دا به عالم گه یش ت
 سا خه لک بزانه یا خو نه زانه
 هه رکه سی سپله و حق نه ناس نه بی
 چونکه واریسی شرع و طه ریه قن
 شرع میزانه بو زاهیری حال
 هه رکه س قال نه بی نه ندام و نه عزای
 نه لئین هه رکه سی له گه نجی نه سرار
 نه نو شئ ده م ده م له باده ی سه بووح
 سا چ زانا بی یا نه زانا بی
 وا به سه ر لوتکه ی هه وای نه فه سه وه
 دلئ بی ناگا و رووحی پی به سراو^(۱۲)
 که ی نه مه رووحه یا نه وه که ی دلّه
 ناگه ی به ناوات له جیگه ی ناوات
 جا با هه ر بلئی من موسلمانم
 کاتی که زانیت مونکیر و نه کیر

نه مان پیشه وان بو ده شتی مه حشه ر
 بو یاری هه زره ت هه لب ژیرا ون
 نه گا به نومت تا ئاخه زه مان
 زاهیر و باطین له لای نه مانه
 قیاس ناکرئ له هه زار خه لو ه ت
 زیاد له هه موو که س نه هلی وه رع بوون
 سینه ی نه مانیش بو نه وه مه جرایه
 به ره مه می ره نجی نه مان بوو گه یش ت
 هه موو په روه رده ی خوانی نه وانن
 نابئ بو نه مان به ئی خلاس نه بی
 هه موو بو هه زره ت یار و ره فیه قن
 نه سرار بو ته یه و ئینسان نه کا قال
 نه هلی طه ریه ت وا نه ده ن فتوای
 نه پرژئ به سه ریایه فیووز و نه نوار
 سه د که زیندوو بی، جیسمیکه بی رووح
 نابئ به مه حرده م هه تا نه وه وابی
 ئایه ی (سَوَلَّتْ لَهُمْ) بو نه وه
 له نیو دوو که لئ قه سه وه تا خنکا و
 بازیش بی دا یم کۆتا مه نزلّه
 سه د که ره ت فیزکه ی به ژینی ناوات
 یا بلئی زانا و ژیر و لوقمانم
 وا هاتن بو لات نه مه ت دیته بیر

نهوسا نهزانی بهم قاله قاله
 چونکه لای خودا دلئی مهقبوولّه
 نه مهش ناگونجئی بهبئی طهریقه
 لهو سهرچاوه وه دلّ نه کا پاراو
 مه بهست لیتره دا لهم دهنگوباسه
 تو که نهیزانی، هی نهزانیته
 هه ولت نه داوه به نیخلاسه وه
 تا تو دس نه بهی بو نیشوکاری
 تو که هیچ نه کهی چون به شت نه گه
 خه تای نه بوونی طهریقه ت نه
 نه نا له صه دری نیسلام تا نیسته
 به لام نه وکاته هه موو نه صحاب بوون
 نیسه ت نه هه موو ناویک له ناوان
 له پاش نوبوه ت جوانترین له قه ب
 نیصطیلاح نهوسا شهرع و ودرع بوو
 یاخو به فه رز و سوننه ت نیو نه برا
 یا فیه و ته وحید بو (أُولُوا الْأَلْبَابُ)
 به لام نه هلی شهرع به هوئی نیستیعمال
 مه شهوور بوون هه موو به له فزی (فَقِيهْ)
 بویه غه زالیی نه فه رموی^(۱۵) نهوسا
 جا له وان به دوا بوون به (تَابِعِينَ)
 نه نجا تابییی نهو تابیعانه

بی ناگا له حال دهستی به تاله
 دایم به یادی خودا مه شغوولّه
 خوژگه بهو که سهی نه هلی طهریقه
 با بلین شیتته و عه قلی ناته و او
 بزنانن طهریقه ت خاوه ن نه ساسه
 خه تای مه عشووقه ی دنیا ی فانیته
 ریگه بهی به لای ریگه ی راسه وه^(۱۳)
 قه ت له هه واهه شت بو ت نه بارئ؟^(۱۴)
 نهویش له ده ریای نه نواری بی په ی
 که تو خو ت ناگای طهریقه ت نه
 بووه و هه نه بی و ریگای مه بهسته
 یاری چه زه ت بوون (أُولُوا الْأَلْبَابُ) بوون
 زیاد له (صه حابه) نه بوو به تاوان
 له فزی (نه صحاب) بوو بو ریز و نه دهب
 یاخو به کورتییی نه سلّ و فه رع بوو
 وته و کرده وه وای پی نه و ترا
 واته (أَخَصَّ) و (خَوَاصَّ) ی نه صحاب
 له فزی فه قیه یان گو پری (بِالْمَالِ)
 چونکه به نه هلی صه فا بوون (شَبِيهْ)
 به نه هلی صه فودت (فَقِيهْ) نه و ترا
 نه مهش بو نه وان پر بوو له ته مکین
 بهس بوو بو به رزیی روتبه ی نه وانه

تا ئەم سى جيله فەرمانرەوا بوون
 تا قەرن و نيوڭك بەم شىتوہ رۆيى
 زانايان لە گەل فەرمانرەوايان
 ئەگەر جيل بە جيل ھەر بىن و برون
 زۆرى پىئە چىئ ھەر بەتەواويى
 ئەنجا بە كۆمەل بەوپەرى ئىخلاس
 رەئيان دەبريى بە خاص و بە عام
 نەبادا ئەھلى بىدعەت و فەساد
 ھاتن خەريك بوون بە تەدوينى شەرع
 ھەريەك بە خۆى و كۆر و كۆمەلئى
 بۆ ئەھكامى شەرع بريار وا درا
 ھەموو لە دەورى يەكتر بن جەم
 بە ميزانى عەدل عىلميان بكيشن
 كاميان زۆر و كەم بەپيئى ئىستىنبات
 يا لە ھەدىس و ئىجماع و قياس
 جا بە بريارى عولەماى ئەرشەد
 رەئى و فتوايان وەرگىرا بە عام
 چونكە بەس ئەمان رەئيان تەواو بوو
 بۆيە ئەم چوارە بوون بە سەرمەزھەب
 بە يەك دەنگ و تيان زانا يا نەزان
 خيلافى ئىجماع بىئە قسە و خيلاف
 كەوايو ھەركەس لەم چوارە لادا

شەرع و طەرىقەت لە برەودا بوون
 ئەنجا دىن بەرەو كزىي نەپزىي
 موئھەم بوون ھەموو، روون بوو لەلايان
 لەسەر ئەم حالە و ھەمى دىن نەخۆن
 دىن لەنيو گەلان نەمىئى باوى
 ھەم بە ئىستىنباط ھەم بە ھۆى قياس
 چارەسەرى كەن بۆ دىنى ئىسلام
 دەس خەنە رىگاي (سَبِيلَ الرَّشَادِ)
 ھەدىس و تەفسىر عىلمى تەقوا و وەرە
 ناوى تايبەتئى كەوتە بەر دلى
 زانايانى بەرز، دل روون وەك چرا
 بۆ بەھس لە دىن وەك پەروانە و شەم
 بزائن كاميان بەرز و لەپيئىشن
 ئەھكام لە قورئان ئىستىخراچ ئەكات
 بۆ فتوا لەمان ئەكا ئىقتىباس
 مالىك و نەعمان، شافىعئى و ئەھمەد
 بۆ زۆر و كەمى ئەھكامى ئىسلام
 رەئى ماباقىي گشت ناتەواو بوو
 ناوى ئىماميان بۆ بوو بە لەقەب
 ئەبئى تايىع بن بە رەئى ئەمان
 خيلافى دىنە و بەس لافە و گەزاف
 زيان ئەدا لە خۆى، سوودى پىئە نادا

چونکه نهو کهسه به خوئی مهغرووره
نهک ههر ئه‌مه و بهس، نهو بهو غرووره
لادان له ئیجماع خیلافه و شیقاق
بۆیه هه‌فتاوو دوو فیرقه‌ی نادان
ته‌نیا یه‌ک فیرقه به‌گوێرده‌ی هه‌دیس
ئه‌ویش نه‌وانه‌ن له‌به‌ر بزانیسی
یاره‌ب سه‌نای تۆ قه‌ت ته‌واو ناکه‌ین
با به‌ کرده‌وه‌ش ئه‌هلی تاوانین
ئه‌میش له‌ خۆته نه‌ک له‌ ئیمه‌یه
لوتف و هیدایه‌ت له‌سه‌ر ئیشی چاک
خۆتی رینوین بۆ هه‌موو به‌نده‌ت
ئه‌نجا ئه‌وانه‌ش ئه‌هلی مه‌عنا بوون
له‌سه‌ر فه‌رمووده‌ی به‌رزى پیتغه‌مبه‌ر
واته‌ جه‌هادی نه‌فس و ره‌زائیل
مه‌به‌ستیان حویب و ره‌زای خودا بوو
تا هه‌موو گه‌هین به‌و لیقا و به‌قا
(هَیئاً لَهُمْ بِمَا هُمْ فَاذُوا)
له‌فزی ته‌سه‌ووف به‌نیسه‌ت نه‌مان
بۆیه مه‌شه‌وور بوون به‌م ناوه‌ جوانه
هه‌رکس له‌ وه‌زعی نه‌مان ئاگایه
ئیترا له‌و کاته‌ که‌ ئه‌م ناوانه
که‌ ئه‌م عیلمانه‌ هیچ کام نه‌بووین

مه‌غرووریش یه‌قین له‌ راسیی دووره
له‌کاتی خۆیدا غه‌یره مه‌عزووره
ئه‌مه‌ش له‌ دینا پیتی ئه‌لین نیفاق
هه‌زه‌ت به‌ ئه‌هلی دۆزه‌خی دانان
فیرقه‌ی ناجییه و دووره له‌ ته‌دلیس
که‌وتنه‌ شوین هه‌زه‌ت خۆی و یارانى
ئیمه‌ش شوینکه‌وتووئى نه‌و فیرقه‌ چاکه‌ین
به‌لام تا‌بیعی رینگه‌ی نه‌وانین
لاریسی و ناباریی نه‌رکی ئیمه‌یه
لایق به‌ تۆیه‌ نه‌ی خودای بیباک
وه‌ک خۆت نه‌به‌خشی به‌نده‌ی شه‌رمه‌نده‌ت
خه‌ریکی وه‌رع و زوه‌د و ته‌قوا بوون
پالیا‌ن دا به‌لای جه‌هادی نه‌کبه‌ر
دایم به‌ فه‌یزی خودا بوون مائیل
خه‌یالیان له‌لای گه‌نجی لیقا بوو
رزگار بوون له‌ ده‌س مه‌ینه‌ت و جه‌فا
(بِهِ مِنْ كَأْسِ الْحُبِّ وَامْتَاذُوا)
یه‌کجار به‌جی بوو بۆ نه‌رکی نه‌مان
سینه‌یان چرای نووری نیمانه
ئه‌زانئى حه‌الی نه‌مانه‌ وایه
نه‌بووین، مه‌عناى ئاوا مه‌زانه
یا عوله‌مای دین به‌ هه‌له‌ چووین

عیلمی ئەمانە بە نێو کەسبیبە
 زەینیان بە غەلەت قەت ناچێ ئەمان
 بۆ دین و دنیا حەقیقەت ناسن
 بە لوتفی خودا بوون بە موقتەدا
 کەوابوو عیلمی دینی بە گشتیی
 بە شیکێ شەرە و حەدیسە و تەفسیر
 ئەو بە شەکە تر عیلمی ئەسرارە
 هەتا بەو عیلمە خودا بناسن
 ئەوانە زیا تر بە شەرە خەریک بوون
 بە شەونخوونیی شەوانی درێژ
 بۆ کەشفی رموز، حەللی مەسائیل
 بەم حالە لە ریی وەرە و تەقواوەش
 ئەکەئیریان ئەهلی صفای دەروون بوون
 (ذِي الْجَنَاحِينَ) بوون زاھیر و باتین
 بەلام ئەوانە سیریان مەبەست بوو
 لەبەر صفوەتی دل و دەروونیان
 لەبەر صفەفاگای فەزای لقیایان
 لەبەر عروج و نزوولی رووحیی
 هەموو لەم رێدا وا موصەففا بوون
 فەرقتی مابەنیان تابیع و مەتبوع
 تەنانەت لەگەڵ موعجیزەش هەروا
 واتە ئەم ئەبێ بلی من نەبیم

بە رووی حەقیقەت هەمووی وەهیبیە
 موشکیلیان لە دەس دەرنایێ ئەمان
 بۆ کالای شووشە مەبەست ئەلماسن
 (جَزَاهُمْ عَنَّا أَحْسَنَ الْجَزَا)
 ئەبێ بە دوو بەش بە شیۆدی گشتیی
 بۆ نزامی دین بە گوێردی تەقدیر
 کە بۆ تەزکیە و جەلبی ئەنوارە
 وەك ئیمە نەبن رەقتەر لە ئاسن
 لە تەکیە و چلە و خەلۆد تەریک بوون
 ئەتکا لە نووکی قەلەمیان سەد نوێژ
 دەعوا رەوا بوون بە پیتی دەلائیل
 مەعشوروقە دلیان ئەگرتە باوەش
 ئەهلی بەصیرە و چاو و دل روون بوون
 یەك لەیەك چاتر شاریح و ماتین
 دلیان هەر لەلای عەهدی ئەلەست بوو
 لەبەر زەمیری هەمیشە روونیان
 لەبەر ئەحوالی فەنا و بەقایان
 بە زەوق و نەشە بادی صفبووحیی
 وەك ئەهلی صوففە مەدینە وابوون
 حالەتیان یەك حال بە نەصصی مەقظوع
 ئەم بە تەحەددا، ئەو بێ تەحەددا
 وەلیسی قەیناکا نەلێ من وەلیم

به لگه‌ی مودده‌عی روتبه‌ی ریسالته
 وهك عه‌صای مووسا و بوونی نیل به بهر
 هه‌روا خاریقه‌ی عاده‌ش بۆ خه‌واس
 به‌لام به‌و ئه‌لین موعجیزه‌ی نه‌بیی
 خاریقه‌ مه‌عنای به‌گویره‌ی عاده‌ت
 وهك ته‌ی مه‌سافه‌ی به‌عید، یا فرین
 ئه‌نجا خاریقه‌ش ئه‌بی به‌ش به‌ش
 موعجیزه و ئیره‌اص بۆ ئه‌نبیایه
 مه‌عوونه‌ش به‌ هو‌ی فریشته‌ی خودا
 پینجه‌مین سیحره، شه‌ش ئیستیدراجه
 لی‌ره‌دا زانای کوردی شاره‌زوور
 له‌ مه‌کتوباتا ئه‌فرموی: نه‌گه‌ر
 باوه‌رت ببی، نه‌ك به‌ هی وه‌لیی
 چونکه (مُؤَثَّر) بۆ خه‌رقی عاده
 گاه‌ زاهیر ئه‌بی له‌ یه‌ك پیغه‌مبه‌ر
 منه‌ت هه‌ر له‌وه و هه‌ر له‌ خو‌یه‌تی
 که‌وابوو گشتی هه‌ر هی خودایه
 تانه‌دان له‌مان وه‌ك ته‌شه‌ر له‌وه
 ئینکاری ئیعجاز کوفری سه‌ریحه
 چونکه‌ ئه‌مانه‌ نوخبه‌ی ئومه‌تن
 خوا به‌ ئه‌ولیا‌ی خو‌ی ناوی بر دوون
 له‌ که‌شفی غیطای حیجابی حوزوور

نزوولی وه‌حیه و خاریقه‌ی عاده‌ت
 یا شه‌ققی قه‌مه‌ر بۆ (خَيْرُ الْبَشَرِ)
 له‌ ئه‌ولیا‌ی حه‌ق ده‌س نه‌دا به‌ راس
 به‌ ئه‌م که‌رامه‌ت بۆ شه‌خسی وه‌لیی
 ده‌س نه‌دا بۆ که‌س به‌ سه‌د مه‌راره‌ت
 به‌ رووی هه‌وادا یا له‌سه‌ر زه‌مین
 چواری سه‌حیحه و دوانی پر له‌ غه‌ش
 به‌لام که‌رامه‌ت بۆ ئه‌ولیا‌یه
 بۆ شه‌خسی سالح زۆر جار روو نه‌دا
 لای ئه‌هلی فجوور خاوه‌ن ره‌واجه
 (مه‌ولانا خالید) نابیغه‌ی مه‌شه‌هوور
 ته‌نیا به‌ (خَرَقُ الْعَادَةِ) پیغه‌مبه‌ر
 ئه‌بی خو‌ت به‌ خو‌ت به‌فرموی غه‌بیی
 قو‌دره‌تی خاصی (رَبُّ الْعِبَاد) ه
 گاه‌ شه‌خسی وه‌لیی ئه‌کا به‌ مه‌زه‌ر
 بیدا به‌ هه‌ر که‌س مه‌یلی خو‌یه‌تی
 بۆ خوداش هه‌مووی سه‌هله و ره‌وایه
 چونکه‌ خاریقه‌ی ئه‌مان هی ئه‌وه
 ئینکاری (وَلِي) ش هه‌ر زۆر قه‌بیحه
 مه‌حبووی خودان، خاوه‌ن هیممه‌تن
 (خَارِقُ الْعَادَةِ) زۆری بۆ کردوون
 زیندوو‌کردنه‌وه‌ی ئه‌صحابی قو‌بوور

تهسخیری وحووش، نوطقی حه‌یوانات
 ئیحضاری طمع‌ام له‌کاتی ناکات
 ئیحیا کردنه‌وه‌ی دلانی مردوو
 بری له‌وانه به نه‌صی که‌لام
 (خَارِقُ الْعَادَةِ) ی نه‌مان له‌م باره
 نه‌مانه‌ن برام نه‌هلی ته‌صه‌ووف
 صوفه‌ی سینه‌یان^(۱۶) عه‌رشی خودایه
 ئایه‌ی (وَكُونُوا مَعَ الصَّادِقِينَ)
 که‌ون و مه‌عیه‌ت له‌گه‌ل نه‌مانه
 بۆ سلووک له‌ ریتی (جَاهِدُوا فِينَا)
 جیهادی نه‌م دوو دژهی حیل‌ه‌باز
 نه‌مانه دژی نه‌ئینین له‌بۆت
 به‌بی وده‌سیله و سیلاحی خه‌فیی
 ده‌ستی مه‌عنه‌ویی ئه‌وئ نه‌م جه‌نگه
 نه‌م ده‌سته ده‌ستی نه‌ولیا‌یه به‌س
 نه‌مان هه‌ریفی نه‌م دوژمنانه‌ن
 نه‌مان جنوودی عالمی مه‌عنان
 له‌ ریگه‌ی سلووک نه‌فس مرین
 نه‌مانه بازی قه‌ودس ئاشیان
 لاقه‌یدی تیر و تانه‌ی نه‌وان
 نه‌مان له‌ ده‌شتی وه‌فا راو نه‌که‌ن
 به‌ دانه و داوی ده‌سائیس فی‌رن

سه‌یر و عه‌رووجی فه‌وقی سه‌ماوات
 گه‌یانده‌نی خه‌لك به‌وه‌په‌ری ئاوات
 وه‌بیرخسته‌نه‌وه‌ی به‌سه‌ره‌اتی زوو
 سایته و بری به‌ ئیجماعی عام
 نه‌وه‌نده زۆره نایه‌ته ژماره
 مه‌نه‌عی صه‌فان به‌بی ته‌که‌للووف
 صوحبه‌تیان بۆ دل به‌ حق ده‌وا‌یه
 شمولی نه‌مان نه‌کا به‌ یه‌قین
 به‌ قه‌لب و به‌ رووح شه‌رتی بزانه
 نه‌فس و شه‌یتانت وان له‌ که‌مینا
 مه‌حاله بۆ تو برای به‌ خو ناز
 نزیکن له‌ تو وه‌کو خۆت له‌ خۆت
 به‌پرسی‌سای عایید ده‌نگ نادا ده‌فی
 دنیات به‌ده‌س بی مه‌جالت ته‌نگه
 به‌ غه‌یری نه‌مان ناکرئ به‌ که‌س
 مه‌ردی مه‌یدانی نه‌م دین مژانه‌ن
 سوپای خودایین، چالاک و وریان
 به‌ بالی هیممه‌ت شه‌یتان شکین
 له‌ حیل‌ه‌ی نه‌فس و شه‌یتان نه‌زان
 دایم بۆ نه‌وان ده‌س به‌ که‌وان
 هه‌زار دژی وا تووشی داو نه‌که‌ن
 له‌ باده‌ی سه‌بووی حه‌قائیق تی‌رن

ئەمان لە دەریای عیلمی (مِن لَدُنْ) سەرچاوەی دەریای عیلمی ئەمانە ئەمان لەو نوورە ئیقتیباس ئەکەن ئەمان نەهەنگی دەریای عیرفانن پەردە بۆ ئەپرواح لەدوای رەهابوون فەرقی ژێر زەویی یا چوونە سەر عەرپش کەوابوو فریادپرسی ئەمانە هەتا پێ ئەگەن بەو پلە و پایە بەلام دوای گەیین بەو مەقامانە چونکە هەرکاتێ رووحی ئینسانیی ئا لەو حالەدا وەک باقی ئەجساد بگا بە دادی هەر مەدەدخوای ئەمەری عادیی بێ یا غەیرە عادیی بەلکە ئەو هەر زۆر لە ئەجسام زیاتر وەک موجدیدی هەزارە دووهم لە مەکتوباتا بە نەهجی سەدید باسی ئەم حالە ئەکا بە تەفصیل ئیستە بەبۆنە صەنعەت و پیشە پروانە رەسمی سینەما و فیدۆ ئەو هەموو رەسم و هەیکەل و رەنگە گیاندار و بێ گیان بەو شیوە باشە بە هۆی ئەو دەزگا وات نیشان ئەدات

جورعەنۆشن گشت لە دەس ئەمەری (کُنْ) میشکاتی^(١٧) سینەمی حەزرەت بزانه بۆیە چی ئەلێن هەموو راس ئەکەن ئەمان شارەزای کەون و مەکانن نامینێ، هەرودەک چۆن لەو دەوێش بوون نیه بۆ ئەمان وەک چۆن بەبەر لەش^(١٨) بە شتیکی سەیر و بەعید مەزانە وەک ئیمە هیچیان قەت لە دەس نایە خاریقەمی عادەش بۆیان ئاسانە خۆی باتە شیوە و شکلی جیسمانیی ئەتوانی بۆ گشت یارمەتی و ئیمداد بێ ئەوەی هەرگیز بە خۆی بنازی بۆ ئەو بەسیطە و شتیکی عادیی بەهێزە و زووتر بۆت ئەبێ حازر قوطبی رەببانیی، نایغەمی موهم لە باسی قسەمی سولتان بایەزید رووناکتر لە رۆژ، مەگەر بۆ عەلیل ئوونەمی دیاری دیارە هەمیشە یا تەلەفزیۆن لەبەرچاوی تۆ ئەو هەموو تەپل و مۆسیقا و دەنگە هەرودەک ئەسلەکەمی ئەیدا بە شاشە بێ شک و گومان سابیتە لەلات

که چیی هه ره مووی صه نعه ته و پیشه
 نه نجا بو که سئی زانا بی به راس
 چونکه خاوه نی عیلمه و ئیراده
 نه م که خوئی گیانه و نه سلی ئینسانه
 بو نه بی وه که نهو یا زیاتر نه بی
 با وه که فریشته خوئیان بگورن
 هیچ نه بی مومکین ره وایه بوونی
 نومووری مومکین به مه حال زانیین
 نایه بو زانا ته مثیلی جیبریل
 یا خو ئه وانه ی بوون به میوانی
 به شیوه ی که نجی نه مرده و بی موو
 نابن به به لگه ی (تمثل) به روح؟
 نه وهش مه علوومه چی له تیف تر بی
 نصوو سی قورئان بو نه م ته مثیله
 هه روا نه شکال و صورته له خه ودا
 نهو نه چی بو گشت مه قام و شوئینی
 نه ناگای له خوئی نه لهو رووحه یه
 مه گهر جار به جار که زور ئیشغال بی
 نه ویش که بانگت کرد له لاشه که ی
 دیته وه بهر خوئی، دیته وه بهر لهش
 نه مهش شتی که ئینکار ناکری
 نه نجا نه رواحی نهو بزورگانه

جیگه ی سه رنجی خه لکن هه میشه
 هیزی روح له مان ناکری قیاس
 (تمثل) بو نه م به سیطه و ساده
 رووحی پیروزی شیر مهردانه
 بو بریار نه ده ی نه م حازر نه بی
 بو ته مثیل به لهش، چ که م چ زورن
 نه ی بو حوکم نه که ی تو به نه بوونی
 ده لیله له سه ر جهل و نه زانیین
 به شیوه ی (ده حیه) (۱۹) نابی به ده لیل!
 هه زه ته ی لووط و قهومی نه زانی
 هه ر به ئاشکرا خوئیان گور بی سوو
 که چیی خو له وان له تیف ترن روح
 نه بی ئیشی وای بو سه هل تر بی
 له گه ل نه حادیث چاکتر ده لیله
 ته مثیلی رووحه له نیوه ی شه ودا
 لاشه له جیی خوئی به جی نه میننی
 که چیی رووحه که ی ناگای له م هه یه
 به ئیشی عه جیب سه ری جه نجال بی
 زوری پی ناچی هوشه باشه که ی
 بی نه وه ی هه ست کا به م دوو حاله لهش
 گشت کهس نه یزانی و په نا نادری
 چی نه یکن هه مووی له رووی فه رمانه

واته فەرمانی حه زره تی باریی
 غه فلهت بۆ ئەمان تازه مه حاله
 وهك موجه دیدی دووهه مین هه زار
 ته نانهت ئەلئی بۆ چاو نووقانی
 له دوای گه ییشتن به و پله و پایه
 شه رحی ئەم حالهش لیسه زه حمه ته
 فه می بریککی ناکرئی به ده م
 (هَیْنَأُ لِمَنْ نَأَلَّ بِالْمَجَّالِ
 سوقم و صیححه تی راس له گهل درۆ
 ئەمانه رووح و دلئی نینسانین
 خۆیان نه پینچا به جیفه ی ئەشباح
 گه یین به روتبه ی میعراجی رووحی
 هه رکه س قه تریککی له و باده نۆشی
 ئەوه ی تۆ له لات جوان و په سه نده
 ئەگه ر هه ر زۆریش رژا به سه ریا
 واته به نیحسان ئەبیه خشیته وه
 به عنی لاقه ییدن به دل له و ماله
 ده س به ردان له دین بۆ جیفه ی ده نیی
 ئەمان شتی وا ده س ئەدا بۆیان
 چونکه سه یرانچی ساری ته وحیدن
 ئەمان له روانگه ی دلئی پر له نوور
 فه زاچی سه مای به رزی عیرفانن

ساله خه ودا بن یا له بیداریی
 سالهش ناگا بئی یا نا له و حاله
 له مه کتوو باتا وا ئەکا نیه ار
 نابئی غافل بن، وه له و بۆ نانی
 غه فلهت بۆ ئەه رواج نایه ته کایه
 چونکه باسینکه پر له حکمه ته
 مه جالی ئەه واول ته نگه بۆ قه له م
 وَسَا حَبَّذَا لِفَهْمِ الْمَقَالِ
 له من وه رگرده، راستت ئەوه ی تۆ
 به یری له په رده و غیطای جیسمانین
 خه ریک بوون به دل به سه یری ئەه رواج
 به زه وق و سه فای باده ی سه بووحی
 تازه ئەه له کوئی و کۆنه فرۆشی
 لای ئەمان پووچ و بۆگه ن و گهنده
 ئەه له لای تر ئەمخاته ده ریا
 به یری به لایا قهت ناچیته وه
 لای ئەمان عه کسی عه قل و که ماله
 نیشی عه وامه و نه زان و شه قیی
 سه رسوره ی نه ره بۆ غه یری خۆیان
 له ماسیوای هه ق به دل به عیدن
 له ساحه ی سینه ی وینه ی کیوی طوور
 ئەمان به هه شتیش به که م ئەزانن

سه ما لای ئەمان (تَحْتَ الثَّرَى) یه
 بۆ ئوونە وەك مه لای بیاره (۲۰)
 نه فرمووی که بهم که لاش و پاوه
 واته که من خۆم که لاش و له پیم
 به سهیری روو جیسی ئاسمانان گه پام
 صونعی کردگار له ژوور فه زاوه
 واته له ئه وو له سه ما یه که به یه که
 وانه خولقاون فیکرهی فه لسه فه
 بگا به (کَم) و (کَيْف) ی ئه وانه
 که شفی ئه وانه دووره له ئه فکار
 وه هم و خه یالیش لیسه وەك کویره
 مه گهر به ریکهوت ریکهوی جاری
 جا قه لاهم ته گهر بپروا له م باره
 چونکه باسیکی هه ر زۆر غه ربیه
 نه هلی خۆی نه بی دهر ناچی سه ری

من یوسفم بۆ، چیم له هه ودایه!
 که نیوی له نیو نیوان دیاره
 ئاسمانانم گشت داوه وه پساوه
 به له ش له خاکی بیاره نیشته جیم
 فیکرهی فه لسه فیی غه لتهت بوو له لام
 له به دئی کورهی ناریی به و لاوه
 تا ئه چیته ژوور نۆه مین فه له که
 یاخۆ سه قافه ی نه زان و سه فه
 هه مووی خیلافی فیکری ئه مانه
 مه گهر به وه هم و خه یال و پوندار
 عه ینی نشانه و پیلاری کویره
 هه ده ف بپیکتی به به ردی داری
 سه ری لسی ئه بی به داشه هاره
 نه ئیشی مه لا و نه هی ئه دیبه
 ته گهر تا ئه به د بپروا له سه ری

بزانین هه یکه لی ئاده میزاد له چه ند شت دروست کراوه و

سوودیان له راستیدا چیه

ئاوه له گه ل گه ل، هه وایه و ناره
 بۆ کوری زانا روون و دیاره
 له نار و هه وا، له خاك و ئاوین
 بۆ ته کمیلی له ش له و ته کوینه دا

ئه نجا وەك وتم عه ناصیر چواره
 نیسه بیان له گه ل ئیمه ئه م چواره
 یه عنی له دوو دوو دروست کراوین
 به لام به شی گه ل له و ته رکیبه دا

هەر زۆری به پیتی نایه ره و حکمهت
 ههروهك بهشی ئاو له گهڵ ههوا و نار
 ره مزی ئه مانهش که بۆچی وایه
 به لām حکمهتی ئهم دوو بهشانه
 شتیکی روونه به نیه سبهت نهوان
 به پینچه وانهش بۆ قازانج و سوود
 هه رکه سی زیاتر له گهڵ خودادا
 هه ر بهو نیه سبه ته ریزی زیاتره
 چونکه ئهم دوو مائیل به بهرزیین
 واته وهك نه فسی چه مووش و بزۆز
 وهك گێژه لووکه ی بووکه جنۆکه
 مه رکه زی ئه سلپی نه فسیش بزانه
 ئه لپی وا له سه ر لوتکه ی چیادا
 جا ئه وه نده ی تر فیز ئه کا به مه
 تا بهو کړنووشه بشکی ده ماخی
 بۆیهش نویتنه کهر بهرزه ده ماغه
 چه ز به سه رکزیی ناکا بۆ خوداش
 تا له (أَمَّارَه) بی به (لَوَّامَه)
 جا (مُطْمَئِنِّه) و نه فسی دامه زراو
 ئه نجا (رَاضِيَه) و به قهزا رازی
 یه عنی ته زکیه ی ته و او کرابی
 به سه د باره و بار به دهس قهزاوه

له و سیانه که ی تر زیاده به نیه سبهت
 زۆری زیاتره^(۲۱) به گویره ی ئاسار
 هه رچه نه ده واته ی عیلمی خودایه
 که بۆ زیاتر ئا له و دووانه
 ئاو و گل هه ر زۆر په ست و بی هه وان^(۲۲)
 زۆر به ریترن بۆ پله ی مه قصوود
 سه ری زه لیلی بی نی به لادا
 له وه ی شوینکه و تووی هه وا و ئاگره
 وهك ئه سپی سه رکیش داته خه ن له زین
 نه تا بۆ ریگه ی پر له ته پوتۆز
 گێژت پی ئه دا وهك پووش و لۆکه
 ته ویتله و له ژوو ئه عزای ئینسانه
 دایم ئه پروانی به رووی دنیا دا
 بۆیه کړنووشی نویت له سه ر ئه مه
 روژی پینج که رهت، لیت نه بی یاخی
 چونکه ده ماغی نه فسه که ی چاغه
 مه گه ر بیهاری وهك ئارد به بهر داش
 بزانی مانای به نده گی کامه
 ده رچوو له حیله وحه واته ی ته و او
 جا نه وسا خودا له خۆی کا رازی
 مه یلی بی ئه مریی خودای نه مایی
 سکا لای نه بی به هۆی ره زاوه

له حالى خوښى و تالى ژيانى
 به سده هلموهرج توبه نه شيكىنى
 به لام په پرهوى شرع و تهريقهت
 جا كه نه فسه كهت گه شت بهم پايه
 به لام ته فصيلي گه شتت بپرد
 چونكه نه م پله و پايه رهايه
 به لام تا هيز و قواى نه پيى
 ته زكيه نه كهن به شيوهى خه فيى
 جا بويه دهركى حالى نه مانه
 نه مهش لپره دا باسى ناكري
 به لام كه نه هليش نه بووى له م شوينه
 به وپه رى نه دهب له گهل نه مانه
 با ربي حه قيقهت له خوت نه به ستي
 چونكه بى نه دهب به حوكمى نه دهب
 نه دهب تاجي كه بينى به سه رتا
 زانايان نه لپن بى نه ده بى تو
 چونكه نه وانه ي به حهق نه وليان
 نه نجا عه داوهت له گهل دوسى دوست
 تا نپره كه ميك به زمانى كوردى
 لپره به ولاره فه همى گرانه
 ته سه ووف به لاي نه هلى سه فاوه
 چونكه بيگومان نه وانه ي به دم

ره زاي خودا بى نه ركي سه ر شانى
 په تى به بنده گيى له مل نه پسينى
 نه بى، قهت نابى بهم^(۲۲) به حه قيقهت
 نه وسا نه زانى قيبهت خودايه
 نيسته نادري بو نيمه لپره
 هه رچهن هه ر به هوى ده ستي قه زايه
 وه كو له طائف نه كهن ده مي پيى
 مه حاله دهن گ دا له و شوينه ده فى
 به عيلمى نه سرار نه بى گرانه
 وا چا كه دهر گاي له سه ر داخري
 هه ر له خوت ه وه به رد مه وه شي نه
 بدوى و پر به دل نر خيان بزانه
 نه گه ر تو زانا و خاوه نى هه ستي
 نابى به خاوه ن فه ضيله ي نه دهب
 بو هه ركوي نه چى كه نجه له گه ل تا
 ري گه ي هيدا يهت سه د نه كا له تو
 خه و اصن هه موو مه حبووبى خودان
 وهك نه وه وايه تو دژ بى به دوست
 له بهر زه رووردت با سم بو كردى
 نر خى حه قان يق به زايه دانه
 تا وايه، با قيبى بنپره لاوه
 دم له ته سه ووف نه دهن دم به دم

بری به نه قشیی و بری قادری
 نهك نه هلی طریق نین به حقیقت
 چونکه طریقت به بی شریعت
 نه گهر به ریکهوت له گهل بی دینی
 تو نهو خاریقه بینه به ملاوه
 نه گهر دهر نه چوو سه ره سه ره
 زانیانی شهرع و نه دهن فتوای
 نه لئن یا سیحره یا نیستیدر اجه
 نه توانم بلیم به بی ترس و لهرز
 به عزئی نیختیلاف که دیته بهرچاو
 وه کو (وه هابی) و (نیخوان) و غیره
 به هوئی نه مان بوو واهم باره وه
 قیاسی حقیان کرد له گهل به تال
 وتیان نه وانهش که رابراون
 هریهک له کاتی ماوهی ژیانی
 سهریان لی شیوا بهو قیاسه وه
 چوون به گز هموو نه هلی طریقت
 خویمان به زانا زانی وهك مهلا
 تا دهسته دهسته کردیان به کاری
 له بابی فیکردی دژ به نه ولیا
 سنوریان نه هیشت بو باسی دژی
 نه نجا بریکیش شیخه به تاله

با بلیم دوربی له رووی حازری
 هر تینه گه یون هیچ له طریقت
 به تاله و دوره نهو له حقیقت
 خاریقهی عادهت تو له نهو بینی
 بیخه تهرازووی شهرعی خوداوه
 به تاله بی شک نهو له حق بهری
 نه گهر ناوابوو مامه له و سهوای
 بهری له شهرع و وه رع و مینهاجه
 هر له رووی راسی نهك به وه هم و فهرز
 سهرچاوهی له مان ههلقوئی تهواو
 که نیفراط نه کمن بهو شیوه سهیره
 دهرچوون له سنور به ینکاره وه
 ئه سمای موشته رهك بوو به زهرفی حال
 هموو وهك نه مان له حق براون
 به لگهی هه لهی خوئی به مانه هانی
 تا دهسیان دهرچوو له ژر کاسه وه
 بی فهرقی به تال له گهل حقیقت
 به لام له عیلمی حقایق (فلاً)
 له واتهی ده میان غه زه بباری
 چاک و خرایان لیک نه کرد جیا
 گه یین به ته کفر تا براکوژی
 که دهریان نه لئی دهری جه جاله

دهم به هه‌یاهوو، دل له حه‌ق غافل
 نه‌وه‌نده ده‌رچوون له ریی شه‌ریعت
 نه‌وه‌ی پئی بلین طه‌ریقه‌ی نه‌برار
 به‌هه‌رحال گله‌م له یاشیخ که‌مه
 نه‌گه‌ر هه‌له‌ش بی چونکه عه‌وامه
 به‌لام بو که‌سی بلئی من زانام
 حه‌یفه نه‌زانئ حه‌قیقه‌ت کامه
 په‌لامار بدا له راس و له چه‌وت
 تا بلین کاکه‌م نه‌هلی ته‌وحیده
 حه‌دیثی قودییی به (مَنْ عَادَى لِي
 هَيْثًا بِهِ وَحَالَهُ بِخَيْرٍ مَسْرُورٍ
 بِهَلَامْ كَهْ زَانَا وَهَكَذَا دَوْرِنَاسِي چَاك
 به کام روو به خوی نه‌فه‌رموی مه‌لام
 شه‌جه‌ردی طوبای نیسبه‌تی خاتم
 به ره‌بطی رووحیی و کنووزی نه‌سرار
 که نیستاش وه‌ک روژ دیاره ناساری
 وه‌ک په‌له‌ی به‌هار بیته سه‌ر گولان
 تو که خوت نه‌یکه‌ی ده‌رکی نه‌م نووره
 به چاوی نینصاف هه‌لپه‌ه‌ چاوت
 مِنْ دَلَمْ بُوْ تُوْ نَهْ سُوْوتِي، كَاكَه
 تو ببی و نه‌بی، وه‌عه‌ده‌ی خودایه
 نابریته‌وه و هه‌ر به‌رده‌وامه

به سه‌رپرینی حه‌ق به دس باتل
 به نیوی وه‌جد و حالی طه‌ریقه‌ت
 قاتییه لایان وه‌ک صه‌فای نه‌نوار
 عه‌وامه و عه‌وام له ده‌وری جه‌مه
 قه‌یناکا، که نه‌و بو دین نه‌فامه
 له شه‌رع و حه‌دیث نه‌ ته‌فسیر ناگام
 وه‌ک داشه هاره‌ی سه‌ر ته‌خته دامه
 که‌س نه‌پاریزی هه‌رچیکی به‌رکه‌وت
 که‌چی نازانی جیگه‌ی وه‌عه‌یده
 وَكَلِيًّا) به‌سه بو دژی وه‌لیسی
 نه‌گه‌ر عه‌وام با نه‌موت مه‌عزووره
 فه‌رقی خراپی نه‌کرد له‌گه‌ل چاک
 هه‌تا نه‌و وابی خۆزگه‌ی به‌ عه‌وام
 واته په‌یوه‌ندی نه‌و له‌گه‌ل عالم
 به به‌رده‌وامیی فیووز و نه‌نوار
 به‌حه‌ره‌که‌ی سینه‌ی میشکاتی ساری
 نه‌بارئ له‌سه‌ر مه‌ززه‌عه‌ی دلان
 نه‌میری واقعییت بو له‌لا دووره
 بروانه خوت و به‌ره‌مه‌می ناوت
 نه‌نا حه‌قیقه‌ت له تو بیباکه
 نیسبه‌تی هه‌زده‌ت هه‌تا هه‌تایه
 فه‌زلی خودایه و خه‌لاتی عامه

به دوو قال و قیل کاکه چیت نهوئ
 له په یکی نه جهل لیم نه یسته دهنگ
 به به لگه ی نصوص حدیث و قورنان
 به به ربلاوی بیخه مه بهرچاو
 نه لئن نه م باسه وهك (مُعَمَّى) یه
 نیوی لی نه نین وههم و نه فسانه
 کامی نیشکاله، فرموو چاوه کهم
 له م زانکویه دا چاک تیگه یشتوون
 باشی تی نه گهن، به دل و شیارن
 نو قم کا له نه رز تا که ی خه تا کهم
 نه دین، زانان، له خه تا پاکن
 له وانه ی خاودن خه تا و قصوورن
 (مِنَّا عَلَیْكُمْ سَلَامٌ سَلَامٌ)

تو که ناتهوئ به شت تی که هوئ
 به ته مام نه گهر زړه و سه دای زهنگ
 له کتیبی تردا به شیوه ی په خشان
 باسی نه ولیا و ته سه ووف ته و او
 به لام لی رده دا نومیدم وایه
 نه وانه ی له سه ر دلیان گرانه
 قه له م نه کیشن به نو سراوه کهم
 منیش نه مینم، هه ن پیگه یشتوون
 چونکه نه وانه ی هه لوه دای یارن
 جا نه گهر قورسیی باری خه تا کهم
 نیوه که خاوه ن هه ستیکی چاکن
 به چاکه ی خوتان خه تا ببوورن
 له گهن دوعای خیر بز حوسنی خیتام

باسی چۆنیه تی حالی ئاده میزاد و به شداری ئه و له ژبانی خوئی و گهلیدا

به لام زیاتر رووی قسم له برای کوردی به ریزه

ماف خوراوه کهم، برا ژیره کهم
 گوئ بگره له من، به قسه ی دژ نه که ی
 هه ر من به راسیی دؤسم، براتم
 له کوردی په تیمم، دلته نه ییشی
 له ژیر مه بهستی سه دان مه بهسته

کورده هه ژاردی سه ر هه سیره کهم
 بربره ی پشتم له هه رکوی که هه ی
 هه ر من دل سوژی خه لکی ولاتم
 من له خه لک زیاتر دلتم بووت دیشی
 خه لک نه گهر وتی من تو م مدبهسته

ئىشى بە خۆتە يا بە ولاتت
من بهبى مەبهست مەبهستم تۆيه
بۆ دىن و دنيات خەمت بۆ تەخۆم
چونکہ تۆ لە خۆم، بۆ خۆشم لە تۆ
شەرتە تا ماوم من تۆم مەبهست بى
هەر نەبى نەچى دژمان بوەستى
ئىمە ئەندامى يەك گيان و لەشىن
جا مادام لق و بەرى دارى بين
چونکہ يەك بارىي گەلێك پێکەوه
هەر وەك دنيامان مەبهستە بۆ ژين
چونکہ ئەم دینە ياسای خودايە
با لەو داواکەين بەرزىي و نزمييمان
بیرکەوه لە خۆت، هەویرى لاشەت
کە تۆ هەرچىي بى هەر ناتەواوى
هیچ نەقەيک لەمە ناقیص تر نابى
تۆ لە بوونى خۆت بى ناگا و تەئسیر
کە تۆ نە بوونت نە نانەبوونت
نە گەشەى نەشەى دەورانى گەنجیيت
نە خۆشىي و شادیيت نە نەخۆشىنت
نە برسىي و تیرىي سەك و دەروونت
نە دەولەمەندیيت نە فەقر و فاقەت
هەر و نە هەست و هۆشى تەواوت

لە نەکاو ئەبەرى رهگى حەياتت
چونکہ ئاواتم سەرەستىي تۆيه
بە کز بتبينم و ئەزانم تۆم
ئەزانم بە دل، بە راس بى درۆ
بەو مەرجه هەستى ئىمەت نەگەستبى
چونکہ رىي شەرتى براىي ئەبەستى
ئەگەر بەشدارين ئەگەر بېبەشىن
وا چاکە گشتمان لەسەر بارى بين
وہەا ئەبەستى لێک نەبیتەوه
دەبا پێکەوهش تیکۆشىن بۆ دىن
کە تۆ بوونىشت لە دەس ئەودايە
تا بۆ لەمەودواش نەبين پەشىمان
لە فکر و هۆشى پەر هاشە و پاشەت
چونکہ بە دەستى خۆت نەخولقاوى
تەنانەت بوونت لە دەس غەيرا بى
بزانه بوونى خۆت قەت دیتەوه بیر
نە خەو نە خواردن نە هاتوچوونت
نە لەپىي و کزىي و پىرىي پەر رەنجیيت
نە ساغىي لەش و هیزى بەتینت
نە ژين نە مردن نە زیندوو بوونت
نە ریش و قژ و سىلکى باقەت
بىستنى گویت و بينىي چاوت

يا تامى دەمت بۆ تالئى و سویرى
 له عيلم و زانست دهركى حه قائيق
 هه روا پینج هیزی نهئینیت مه گهر
 تۆ به دیت هینان! يا له خۆوه بوون
 ياخۆ هاتوچۆى هه ناسه ی دەمت
 جوانی نه ندام و ریکى قامه تت
 بۆ کام له وانه خاوهن تهئسیرى
 هیچی به دهستی تۆ نه خولقاوه
 كه و ابوو نابى تۆ كهس نه ناسى
 بیجگه له و نابى كهس بۆ په رستن
 بۆ كرنووش له ئه و هاتوویه گۆرئ
 نه ئى من خاوهن عيلم و فهلسه فه م
 هه ر خۆم رۆژ به رۆژ نه پۆمه پيشئ
 هه رچى سه ره سه ر ده رچوو كيشانه ی
 ئه و ئه زانم ئه میان ته و اووه
 واته به حوكم و ياسای سه ماویى
 خۆم خه ريك ناکه م ئاخۆ چ باسه
 تۆ چى ئه زانى له خۆت بئ خه به ر!
 بیركه وه له خۆت بزانه چى بووى
 له كوئى، به كوئیدا چوویته نئو ره حه م
 جا بووى به و لمه گۆشتىكى ناساز
 پاش ته و او بوونى شئوه و نه ندامت

حیسی و بجدانیت، سه د كه تۆ كوئى
 له بوئى گول و لاله و شه قائيق
 به نزم و ته رتیب له نئو كاسه ی سه ر
 يا به ئیشه ره ی ره مزى كاف و نوون
 نیشاطى روو حییت يا بارى خه مت
 خۆت و ویزدان و رۆژى قیامه تت
 نه گهر راس نه كه ی پیاویكى ژیرى
 نه مانه ت یه كئى تر به تۆى داوه
 كه ناسیت ئه بئ خودا بناسى
 باقى مه خلوقن بیته یز و په ستن
 له و یاخى نه بى، خۆت لئى نه گۆرئ
 به عه قل و زانست قه زاوه ت نه كه م
 ته رازووى عه قلم عالم نه كیشئ
 به میزانى عه قل گه ز و پئوانه ی
 هه رچى ده رنه چوو ئه یخه مه لاوه
 يا وته و واته ی فلانه (راوى)
 چیم به چاك زانى هه ر نه وه خاسه
 سه رت له هیلکه چۆن هاتۆته دهر
 قه تره ئاویكى رووت و په تى بووى
 بووى به چلك و خوین بۆ پله ی یه كه م
 بئ ئیسقان و پیست، بئ گیان و لاواز
 گیان كرا به به ر لاشه ی بئ فامت

خه به ريك نه بوو له عقل و هوشت
نه گهر بهو حاله نه هاتیته دهر
يا فرېئ نه درای له نیو زبلگا
براکم هیزی (خَلَقُ الْخَلَائِقُ)
گیانی کرده بهر لاشه ی داکه وتووت
په روه دهی کردی تا نهو بناسی
په رده ی تاریکی جه هل و نه زانیی
خوت له خوته ود نه بووی بهو پیاوه
دهرکی هه موشت به چاک یا خراب
عقلی من و تو وه کو خومانه
قووه و هیزیکه وا له ده ماغدا
واته به شیکی بچوکه لیمان
خو زانیت خومان چهن ناته واوین
به شی ناته واو ههر ناته واوه
زوره کesh نیسبهت بهو که مه زوره
جا که تو نه بووی، بهو جورده هاتووی
دهم له دم مه ده له گهل قه زادا
خوت خه ره پالی قه لای ره زاوه
چونکه ههر شتی قه زای خودا بی
که سی وا نه کا نه هلی غرووره
با فه یله سووفی روهی سهر زه ویی بی
یا به توکسیژین له ژیر دهریادا

له ناو مه شکوله ی قیزه ون پوشت
وهک نیسته ناوا نه بووی به به شهر!
بو هه تا هه تا ناوت نه ته ما
نه خشی نه ققاشی (أَحْسَنُ الْخَالِقُ)
جوموژل که وته نه ندامی مردووت
زور حه یفه لاده ی له ریگه ی راسیی
له سهر لابرده ی بو خووی ئینسانیی
بوچی نی ناوا زوو خوت لی گوراوه
به عقلی نیمه چون دیته حساب
نه ویش مه خلوقی خودای خومانه
یا له ناو دللی به هوشت و ساغدا
هه ست به شت نه کا بوونی نهو پیمان
دهی چون خاوه نی عقلی ته واوین!
به لام زور و کهم فهرقی خراوه
نه نا به راسیی که مه و بی زوره
بو به گژ دهستی قه زادا داچووی
سهری ته سلیمت بینه به لادا
ره زا به قه زات فهرز بی لاه
بو دم لی دانی من و تو نابی
نه فامه و له ری حه قیقهت دووره
یا مه له وانی قه زای جه ووی بی
په نجه له په نجه ی دورپی یه کتا دا

يا داوین پر کا له له عمل و گوههر
 لای خاوهن عهقلی سه لیم و به جی
 با سوودیشی بی بۆ گرۆی به شهر
 دهی باری ئالتون بۆ کهری فه قیر
 یا به کورتان و سه رکورتانه کهی
 هه مووی به نه تلهس یاخۆ به حهریر
 برازینه وه به وه ستای کاشان
 چی پی زیاد ئه کا نه و بی زمانه
 سه د که رهت بلتی نه سپی حدوده
 ئاخۆ فه رق ئه کا کهری بیچاره
 هه ر به و شیوه وه بیبه بۆ مه که
 نه و هه ر خۆیه تی، تۆ به هه رچی که ی
 من ئه م میسه له م بۆ کافرانه
 چونکه خوا به ئه م ته شبیهی کردوون
 نه نا به روالهت ئینسان به ریژه
 به لام موسلمان هه ر حالێ چاکه
 نه هلی نه جاته له سزای سه قه ر
 کافر با به ده م ده م له به رزیی دا
 یا په تی که شتی هاتوچۆ نه کات
 نه جاتی نابی، نه مه ش مه حاله
 واته هه رکه سی دۆرمن بی به دین
 نه مه ش فه رمووده ی خودایه، کاکه

بووه نمونه یه که له عیلم و جهوههر
 ره نجی بی سوودی نه و به چی نه چی!
 باری ئالتوننه و باره بهری کهر
 بۆی که به ره شه و هه وسار و زنجیر
 له گه ل سه رته نگه و ژیر کورتانه که ی
 وه ک زین و به رگی پاشا یا وه زیر
 بیخه سه ر پشتی و بپروانه پاشان
 به و رازانه وه ی لا مل و شان
 نه و حاله بۆ نه و بی که لک و سووده
 نه مپۆکه له گه ل دوینی ئیواره
 که هی ناته وه هه یه ی^(۲۴) لی مه که
 هه زار جار یال و کلکی قه یچی که ی
 ته شبیه م کردن به و بی زمانه
 هه ر بۆیه منیش وا ناوم بردوون
 با له باطیندا مردار و دیزه
 با خرابیش بی و دوور بی له چاکه
 به شه رتی ئیمان هه ر نه یه یینه ده ر
 تا حوشر نه چی به کونی دهرزیی دا
 به گویره ی عاده ت (فِي سَمِّ الْخِيَاطِ)
 ته علیق به مه حال مه عنای مه حاله
 نه بی بچی ژێ عه زابی به تین
 ده خیل قه ت نه لئی به کافر چاکه

شتی تر زیاتر سهرنج راکیشه
جا نه گهر بیئ سکت نه ماسی
چ زور بیئ چ کهم وهک تای تهرارزو
نهویش به کوردیی پیئ نه لئین پیسی
ههر کام له نه ندام گه شه نه سینئ
به ره می هه موو رهنج و ته قالات
یا نان و ناوه یا جل و بهرگت
نه بن به پیسی یا کونه په رۆ
جا که سی ژینی نا به مانه بیئ
چۆن نه بیئ فیز و دهمار کا به مه
له گه ل نه وه شدا بلئی نابیئ کهس
نه بیئ هه ناسه ی له نیتو گه روودا
ناخر تو نه بیئ به چی بلئی من
منیی بوو به هۆی له خو دهر چوونت
ههر منیی نه یه هشت خودا بناسی
به هۆی منیی بوو هه وای ناغایی
منیی دهر دیکه زامی کاری یه
نه سپیکه سهر کیش نه تبا به ره و ژوور
هه لئ نه دیرئ له شاخ و هه لئ
پیاوبه ههر منیی به گژ (من) دا که
تا شوینه واری (من) له تو دا بیئ
ههر تو تو نه بیئ ناخی دهر وونت

بوون و نه بوونی هۆی رهنج و ئیشه
خو نه گهر نه بوو سهرت نه کاسی
فرق نه که ی به خو ت سا درهنگ یا زوو
که چیی ههر نه وه ماده ده ی ره نیسی
لهو بناوانه نم هه لئنه مژنیئ
حاسلی جینس و کووتال و کالات
بوونه هۆی فیزت تا رۆژی مه رگت
به چی بنازین! سا من بم یا تو
سکی هه مانه ی نهو شتانه بیئ
بو نه مه خو ی کا به مامه خمه
به رامبه ر به من هه لکیشی نه فهس
خفه بیئ و پروا به چالی موودا
برام ههر منیی لیت بوو به دوژمن
نه تزانی مانای بوون و نه بوونت
منیی تو ی دهر کرد له ریگه ی راسی
دای له ده ماغت، له خو ت بووی بایی
به لام به زاهیر نادیار یه
تا دهرت نه خا له حه دد و سنوور
هه ست نا که ی به خو ت به فکری هه لئ
که لله شه قیی (من) به تو تیا که
تو به تو نابی باوهرت و ابیئ
تیک نه دا هیز و هه سستی زه بوونت

نە خۆت بە ئاغا و میر و خان ئەكەى
ئەبى بە دېك و ئەچى بە پىدا
ياخۆ خراپتر ئەبى بە نشتەر
وہك ئىستە خۆمان ئەبىن بە چاو
بۆ براكوژىي گشت شىرە كورن
بۆ بە خوينى يەك زەوىي ئەكەن شىن!
ئاوايە حالى منىي و تۆتۆيى
تا منىي لە تۆ تۆي بىگانە بى^(۲۵)
تا تۆ (من) بىي بە تانەى چاوت
فیز بە چى ئەكەى! بە چى مەغروورى
بىركەوہ كاكە، بەرہەمى ژيانت
تا تۆ ژيانت بەمانە بەندە
بۆ ئەم بەرہەمە خۆدان بە كوشتن
لە جىي بەزەبى و رەحم و عاتيفە
كەى ئەمە شىوہى شعور و ھەستە
برا ھەرچى بىي، بىرام براىە
تۆ تاقەتت بىي تا دژ لا ئەبەى
ئەركى گەل و خۆي پى ئەناسىنى
دوژمنايەتتى ئەبەى بە دلدا
بى زەھمەت پىدان بىكە بە دلسۆز
خۆ ئەگەر ھات و دژت نەفەوتاند
بەم براكوژىيە دوژمن لا نەچوو

نە دەردى گەلم بۆ دەرمان ئەكەى
نايەلى خۆشىي لە شار و دىدا
ئەبى بە زام و ناسۆرى خەنجەر
بەرہەمى منىيت خوينە بە لافاو
لە جياتى دوژمن يەكتر ئەدېن
مالىكتان نەھىشت پىر نەبى لە شىن
ئاوا چۆن ئەگەن بە سەر بەخۆيى
دووربىنى ھۆشت پىچەوانە بىي
نەيەلى ھەست كەى بە خۆت و ناوت
تا كەى لە شىوہى خۆ ناسىن دوورى
كەى جىگەى فیزە، عەببە بۆ شانت
بزانە نرخ و قىمەتت چەندە
ياخۆ بە ناھەق خوينى خەلك رشتن
تەقەى ئارىبجى و رەقەى قازيفە
ئەگەر بە راسىي گەلت مەبەستە
كەى ئەركى برا بۆ برا وايە
ئەوسا بە مەيلى خۆتى لى ئەكەى
بەو مەرجه ئىستە خوينى نەرژىنى
لەبەنى ھۆز و گەل و كۆمەلدا
بۆ خەبات گىران وەك لاوتكى قۆز
تۆش تۆوى دژىت لەنىو گەل وەشاندا
دەستىشت لە ژىر ھەمانە دەرچوو

مار دېنېتتە دەر لە کون خاوەن هۆش
 تۆ بگرە پووشی لە کایین کەم بوو
 کى ئەسووتینى ئەو لە خۆى زیاتر
 گوئى ئەدەى بیدە نادەى (وَالسَّلَامُ)

قەدیمی ئەلین هەر بە زمانى خۆش
 ئەگەر هەر هات و زۆر ناپەسەن بوو
 فەرزکە تەنیا ببسێ بە ئاگر
 ئاواپە مانای براپى، بگرام

هەرچەند تەمەنى ئادەمیزاد لە راستیدا چاوانوو قاندىکە

بەلام بزۆزیش شتىكى سروشتیه بۆى

هەر ئەكەویستە داوی فەناوە
 جا خۆزگەم بەو دی کە تۆزى ژیرە
 کەمتەرخەم نابى هەرگیز لە دینا
 کەس لە دینادا ناحەسیتتەووە
 دەس نادا، هەرگیز نابى بە مایە
 چى هاتۆتە دى لە خوار و لە ژوور
 ئەبى شەرابى مردن بنۆشى
 تەمەن یەك ئانە ئەو دی راسییه
 نازانى بە خۆت گەدای یا پاشای
 نە تالی و سویری نە خەفەت نە حال
 نە مەیل نە ئاوات نە هەوا و هەوەس
 تەنانت نەفەس چۆن دینی و دەبەى
 نە ژینە و نە مەرگ بە گوێردى شعور
 ئەگەر بە وردیى بریک پروانى
 بەر و دوا هەمووی لەسەر نەبوونە

خۆ هەرچەند هەرکەس هاتە دنیاووە
 چاک بى یا خراب بەو داووە گیرە
 قەت خودای لەبیر ناچى لە ژینا
 چونکە هەرچى هات هەر ئەبریتتەووە
 ئەم دنیا بۆ کەس هەتا هەتایە
 لە خەلقى عالەم هەتا نەفخى سوور
 بە هەر شیۆهیهك لیترە تیکۆشى
 هەر هەولێ بیدا هەمووی کاتییه
 چونکە تا خەوتووی لە خۆت بى ئاگای
 نە شادی و خۆشی نە خەم نە خەيال
 نە مال نە منال نە خۆت و نە کەس
 نایەتە بىرت کە تۆ چى ئەکەى
 کەوابوو ئەمەت بەبى خوار و ژوور
 ئەو کاتەش کە خۆت بیدار ئەزانی
 ئەزانی کە ژین یەك لەحزە بوونە

چونکه رابردوو رۆی و تیپه‌ری
وه‌زعی داهاتووش که نادیاره
که‌وابوو ته‌مه‌ن نه‌فه‌س دانیکه
ئه‌وه‌ی خوراوه تازده ئه‌وا چوو
خۆ ته‌گه‌ر هات و به‌ویش گه‌یشتی
به‌نان و ئانی توو به‌چی ئه‌بی!
چونکه هه‌ر ئه‌پروا ئه‌م نان و کاته
به‌لام به‌و حاله‌ش به‌شه‌ر بزۆزه
هه‌تا نه‌گاته سنووری ئاوات
یه‌کئ بۆ مال و بۆ جاه ته‌کۆشئ
یه‌کئ بۆ سوودی فه‌ردیی رۆژ و شه‌و
یه‌کئ بۆ قه‌سر و قوسووری تازه
یه‌کئ ده‌روونی کووپه‌ی شه‌رابه
یه‌کئ گه‌یرۆده‌ی داوی هه‌وایه
هه‌ریه‌ک به‌ره‌نگئ هه‌ول ئه‌دا بۆ خۆی
یه‌کئ تر به‌رگی مه‌ینه‌ت نه‌پۆشئ
په‌ به‌ دل پله‌ی به‌رزیی غیره‌تی
واته تیکۆشان بۆ گه‌ل و هۆزی
به‌لئ بیگومان پیاوی پیاوانه
هه‌رکس ئه‌ستیره‌ی به‌ختی بوو یاری
هه‌ر ئه‌وه پیاوئ به‌هۆش و ژیره
وه‌ک شیرئ مه‌یدان هه‌لمه‌ت دا له‌ خۆی

به‌چاکه بووبئ یا به‌بی فه‌ری
که‌ی له‌سه‌ر ته‌مه‌ن دیته ژماره
رۆزیش له‌ دنیا لوقمه‌ نانیکه
به‌تۆ چی رزقی له‌مه‌ولا هاتوو
ئه‌ویش هه‌روه‌ک ئه‌م حیسابه‌ گشتی
بۆ ژینی ئاوا ببی یا نه‌بی
هه‌ر نه‌بوونییه و ناوی حه‌یاته
له‌بۆ تیکۆشان دایم به‌سۆزه
به‌پتی توانا هه‌رگیز کۆل نادات
یه‌کئ بۆ دین و خودا ته‌جۆشئ
خۆی له‌چاوی خۆی حه‌رام نه‌کا خه‌و
ده‌ماخی به‌رزه و نیشاطی سازه
ته‌نیا سه‌رخۆشیی له‌لا حیسابه
دنیا و (مَا فِیْهَا)ی به‌لاوه‌ بایه
بگا به‌و شته‌ی که‌ ناواته‌ بوئ
له‌پیناوی گه‌ل زووخواو نه‌نۆشئ
ئه‌کا به‌مایه‌ی خۆشیی میلله‌تی
به‌چاک ته‌زانئ و به‌هۆی پیروزی
هه‌میشه‌ ناوی له‌نیوگه‌لانه
لاپه‌ره‌ی میژووی بۆ خۆی کرد دیاری
که‌ دایم خه‌مه‌ی گه‌لی له‌بیره
نه‌ک به‌ده‌مبازیی هه‌ر بۆ سوودی خۆی

هۆی به خته وه ریی دواپۆژینکی چاک
ناعیلاج نه گهر هیچی لئی نه هات

بۆ نیشتمان بئی، مهردانه و چالاک
زیانیشی نه بئی بۆ گهل و ولات

با بلیم وهك خۆم

من كه شتیكم نه خسته بهرچاو
به لām ههر كوردم، به كوردیی نه مرم
خۆ كه سوودیشم نه بوو بۆ ولات
له دوژمنی گهل دایم قینم بوو
تا دژ بهم ناوه ددهس كا به دژیم
چونكه به كوردیی من له دایك بووم
به لایه لایه ی نهو بوو نیوه شهو
به زمانه كه ی خۆی واته به كوردیی
ههروا گاگۆلكه م له گهل پئی گرتن
ههر لهو كاته وه به روژ و شهوم
نه نجا باپیرم به نوقل و پاره
ههروا نه حو و صهرف، شتی جوژجۆری
پاش ماوه یهك چووم بۆ قوتا بجان
ههر مامۆسایهك، فهرموویان چاكه
چوومه خزمه تی به گوێرده ی مه جال
بوو به زه خیره ی خه زینه ی خه یال
ههرجیی وه رمگرت له مامۆسایان
جهزا دانه وه ی نهو به پریزان

له خیل دواكه وتم، له گهل به جیماو
تا دانه مرکی كلوكۆی سه برم
زیانیشم نه دا، به گیانی برات
به رزی و نزمیی نهو شایی و شینم بوو
ده شه رتی منیش به كوردیی بژیم
دایكم به شیریی خۆی گوچی كردهوم
گرینم نه سه رده وت، چاوم نه چۆ خه و
قسه ی فیتر كردم به نه رمیی و وردیی
له داره داره ی نهوم و درگرتن
نیستاش مه منوونی په روه رده ی نهوم
وتی پیم جزمی (عم) و سپیارد
له لای نهو خویندم، ره حمه ت له گوچی
له مدیو بۆ نه و دیو به پیتی زه مانه
ده رسی به كه لكه و نفوسی پاكه
له هه ریه ك بری عیلمی قیل و قال
خویندم ته واو كرد به سه د حاله حال
ههر به كوردیی بوو ده سه كه وتم لایان
حه والهی لوتفی خودای مه ننانه

کئی خاوهن ته قوا و نه خلایقی چاکه   بۆ خۆی به پیره و بۆ گه لیش چاکه

هۆی نرخ و سوودی هەر فەردێک بۆ پاشه پۆزی

خۆی و گه له که ی چیه؟

ئه گهر ته تهوێ نرخت زیاد بێ
وا بگره^(٢٧) دایم له دهنگو باست
له هەرچی ههیه لهم جیهانه دا
له عیلمی خودا ناشاریته وه
شت له و ن نابێ، گشت دیته حساب
هه رکهس له دلدا ئهم حسابه کا
چونکه ئه زانی صوورته و لاشه
نرخى بنیاده م خولق و کرداره
نه ک به دیمه ن و لهش و قهواره
ئه وانیش هه موو خاوهن شهوورن
بۆیه ئه وه به شه ی به وان براره
که وه ابوو برای له ری ترارازاو
پیاو ئه بێ پیاوی دین و دنیا بێ
واته گه ل خاته ری بازیکى وا
خۆشى وا لى کا که بۆ سه روکى
تا سه ره ره ز بێ له هه ردوو لاره
جا پیاوی ئاوا نه گه ره دس کهوت
چونکه بێگومان نه گه ره وا نه کا

به ره له هه موو شت خودات له یاد بێ
له چهوت و هه له ت، له ریگه ی راست
یاخۆ روو بدا لهم زه مانه دا
لقى گيا بى ئه وه ناداریته وه
(لَا رَبَّ فِيهِ ذَلِكَ الْكِتَابُ)
ده ستى بۆ ناچى قهت خراپه کا
هه یچ نه یه، ته نیا هه ره چاکه باشه
زانینه و هونه ره چاکى ره فته ره
ئه نا گيانسداریش له ما به شه داره
به لام له که سبى مه عریفهت دوورن
هه ره منداریوونه و سه ره ی براره
با به سبى شیوه ی ئینسانى به ناو
هه ولئى بۆ گه لیش له م دوو ریدا بى
له گه ل ره زای خوا به مه قصه د بگا
گه ل برۆن خویان بگرن به روکى
ببینى که گه ل به ئه وه هه ساوه
گه لیش ده ورى دا ئه وه سه ره کهوت
نه ک هه ره بى نرخه، به سزاش ئه گا

ئەو ھى لى ئەدا لافى بەرپرسىي
 ھەر لە ئەو ھل رۆژ بىر كا لەمانە
 ئەوانەى وا نىن، كە واش ئەزانن
 زۆر ھەلەن، خۆيان دائەنن بە ھۆ
 جا مەگەر بلىي كە ھۆى خراپەم
 كە واش بووى يەقین نەبوونت چاكە
 چونكە تۆ كە خۆت بە ھۆ بزانى
 ئەم ھۆيەش بى ھۆ ناگا بە سنوور
 تا لە ھۆيە كدا ئەو ھەستىتەو ھە
 بەبى شك ئەویش ئەبى زانا بى
 بۆ ئەو ھى بوون و نەبوونى ھۆكان
 چونكە بوونى شت لە نەبوونەو ھە
 جا ئەو كە بوونى لەسەر نەبوونى
 خۆ ئەگەر ھات و پىچەوانە بوو
 حالیش لەم دوو نەبى بچىتە دەر
 ھۆى نەزاننە نەك زانىارىي
 بەلام لىرەدا شتى تر ماو ھە
 واتە قەزاي شت يا (مُعَلَّق) ھە
 لەو بەسراو ھەدا ئىمە بەشدارىن
 بەپى عادت و ھىز و لىزانىن
 جا ئەگەر شتى ھاتەجى لەلات
 خۆ ئەگەر ھات و بۆت نەھاتە جى

ئەبى لە دوارۆژ بىبى مەترسىي
 بارى بەرپرسىي بارى گرانە
 ھۆى چارەنووسى گەلان ئەوانن
 ھۆي لەگەل دىن جى ئەگرى بۆ تۆ
 گوئى بە دوارۆژى خۆم و گەل نادەم
 حاشا لە خۆت و لە ھۆيىت، كاكە
 پىويستە ئەبى ئەمەش بزانى
 ھەروا ھۆ بە ھۆ بىرۆ بەرەو ژوور
 رشتەى ھۆت لەيەك ئەبەستىتەو ھە
 خاوەن ئىرادە و ھىز و توانا بى
 بتوانى بىرى بە لايەك بۆمان
 نابى بى دەلىل بىتە بوونەو ھە
 زال كرد، نەبوونى ناكرى بوونى^(۲۸)
 تازە بوونى تۆ و ھۆيىت وا نەبوو
 خۆ ھەلە كردن لە قەزا و قەدەر
 دەس نادا بۆ تۆ لىرە فىل سوارىي
 ئەویش پىي ئەلن بەسراو ھە و براو ھە
 ياخۆ (مُبْرَم) ھە ئەمرى موتلەقە
 بە بوون و نەبوون خەرىكى كارىن
 ھەولتى بۆ ئەدەين ھەتا ئەتوانىن
 لەو پى بەسراو بۆت رەھا ئەكات
 پىو ھەسراوى نەھاتۆتە جى

ئەبى لەو جىدا ھەر نىشتەجى بى
 كاتى ئەو كاتەش بە دەس خودايە
 تا ئەو لە ئەسلا لە ساراي عەدەم
 بۆت دروس نەكا ماددەى رەئىسى
 چۆن دىتە وجود بۆ تۆى بى وجود!
 ئەو ھەش كە دىتە مەعزەزى وجود
 عەقل و خەيالت ناچى بەلایا
 ئەو ھەى بەرھەمى دەستى ئىنسانە
 ئەمىش ھەر بە ئەو ئەگا بە بەرھەم
 (مُبْرَم) یش مانای براو تەو ھە
 لە عىلمى خوادا چۆنە وا ئەبى
 جا ئىمە لەمدا بەقەد ئەم دوورىن
 ئەمەرى تەكلىفى لىرەدا نىە
 ھەر ئەمەرى لە ئەو دەرىچى بۆمان
 ئىتر نابى كەس دەم بەدا لە دەم
 خودا خۆيەتى ھۆى ئەسلىى و راسىى
 ھەست ئەكا ئەو ھەى خاوەن شعورە
 بەلام درىژەى ئەم باس و دەنگە
 لە جىگەى خۆيا باسى كراو ھە
 من پىاوى ئاوام ئەو بۆ خەبات
 ئەوسا ئەتوانى بلى من پىاوم

تا كاتى خۆى دى جىگەى ئەو بى
 ئەركە كەى ئىمە ھەر تەقالايە
 تەرجىح نەدا بۆت وجود يا عەدەم
 بە چاوە نەبىنى و بە گوئى نەبىسى
 بنچىنەى ئاوات، خەزىنەى مەقصود
 لە يەك ملىؤم ياخۇ نامە حدود
 تۆ چى و مامەلەى (كَشْفُ الْبُرَايَا)!
 تەنيا تەجرەبە و تەركىبە، گىانە
 من و تۆ ئەسلەن نە زۆرىن نە كەم
 مەجال بۆ ھىچ كەس نە ماو تەو ھە
 بە بوون يا نەبوون، نابى وا ئەبى
 لىرەدا ئىمەى بەشەر مەعزورىن
 مەقام مەقامى ئەمەرى حەتمىيە
 فەزىلە يا عەدلە، سا بەختى خۆمان
 (تَمَّتِ الْقِرْطَاسُ^{٢٩} هَا جُفَّ الْقَلَمُ)
 جا ئەو كەس ژىرە ھۆى ئەسلىى ناسى
 راستە كە واىە و لە (جَبْر) یش دوورە
 لەم چەند دىرەدا مەجالى تەنگە
 رى قسە و رەخنە بۆ كەس نە ماو ھە
 نەو دەستى ھەتا گەل ئەدا نەجات
 خاوەنى ھىز و ھەستى تەواوم

***

لیکۆلینه ویهیک له سهه ئه ده بی تازه ی بریک له ئه دیانی کوردی هاوکات

که خۆیان وا ئه زانن به رهه میکی گرنگ و به نرخیان

پیشکەشی گهل و کۆمهڵ کردوه

چاوه پیتی کات و دهرهت و هه لن
زاننا و ئه دین، بهرز و له پیشن
ریز و جیگه یان له نیو دلانه
نووسه رن به راس، خاوه نی هه ستن
هه ول ئه ده ن به دل له ملا و له ولاوه
زیندوو له مردوو و ده ده س خه نه وه
له تاقه و دۆلاب فری دراوه
تا ریز و پیزی خۆیان ده نه وه
تا ئه و جیگایه ی مومکین بی بۆیان
تا له گه ل خۆیان بۆ گوپی نه به ن
له ده س ئه وان و له ده س گه لیش چی
سوپاسم ته قه دیم به و ئه دیانه
ته قالا ئه ده ن بۆ چاره نووسی
قه ت له بیر ناچن، جوان و دلگیر
زال ئه بن به سه ره به شی زۆریدا
نه ک هه ر بیسووده، زیانی شی زۆره
ریزی یاساکه ی پی بیه یز ئه که ن
له نیو ئه ماندا زۆر ساوی زۆره

هه روا ئه وان هه ش ئه دی بی گه لن
بۆ خزمهت به گه ل زه جمهت ئه کیشن
هه ست و مه به ستیان یاسای گه لانه
خه ریکی نووسین، قه له م به ده ستن
بۆ شوینه واری گه لی چه وساوه
تا ئه وه ی مردوو زیندوو کی نه وه
ئه وه ش که ماوه و په رش و بالاده
هه ول ئه ده ن دا یم کۆیان که نه وه
له گه ل به ره مه می بیر و رای خۆیان
پیشکەشی گهل و کۆمه‌لی ئه که ن
بی بی به چه سه رهت بۆ خۆیان له و چی
له نیو قوولایی دل مه وه، گیانه
بریکیش له وان به میژوونوسی
به راسی گه لی جیگه ی ته قه دیرن
بریکیش له ری فۆلکلۆریدا
به لام به شداریی بری له م کۆره
یاسای سروشتی گه ل بی پیز ئه که ن
بۆ وینه بری به هیت و بالۆره

بیرکەود لە خۆت کاکێ هونەرمەند
 بەناوی شایێ رەش بەلەک تیکەڵ
 بە حەقلەمەقۆ و حیلکە و هەلپەڕین
 ئەمانە لەنیو میژووی دڵداران
 برێ ئەمانە ی بۆ گەل خەلسیون
 ئەگەر مەبەستی دڵە و دڵدارە
 کۆلی دلی خۆی بەبۆنە یاری
 یاخۆ تەماشای بالایی بلوورە
 با مەجازیش بێ ئەم (مَجَازِي) یە
 بە شەرتی پاکیی لە گشت عەیب و عار
 بۆ دڵخوازێکی چاو بە غەمزە و ناز
 بە کورودی سینە و هەناسانی سەرد
 تا وینە ی فەرهاد لە کۆی بیستوون
 چونکە مەقامی عەشقی مەجازیی
 بەپێی شەریعەت لە رووی تەحقیقی
 بۆیە بەشی زۆر ئەدیب و زانا
 کۆمەڵێ زۆریش بەشی ئەولیا
 واش نیە هەر کچ چرای دڵان بێ
 یاخود شەمعی بێ لەگەڵ پەروانە
 هەر دلیک عەشقی لەیلێ ئەبیژێ
 شەرحی ئەم باسەش دوور و درێژە
 بە سەدان سەدان تێیدا تالاوە

رەقس و سەرچۆبی و خەجێ و سیامەند (٢٠)
 ئەم لەکۆی و حالی ناسر و مامەڵ!
 چۆن ی ئەکەوی عەشقی مەم و زین
 جییان پێ مەدەن دەخیل هە یاران
 بە واتە ی کوردیی هەتیو مەتیون
 عەشقی دەروونە و دیتنی یارە
 ئەرژێنی وینە ی هەوری بەهاری
 بەرھەمی ناھە و فرمیسکی سوورە
 شەھیدە، روتبە ی لە جیی (غَازِي) یە
 بولھەوس نەبێ سەرخۆش و خومار
 تۆتۆی پەرە ی دڵ پەر بکا لە راز
 بیتە دەر، لە دوور بۆی نەرم کا بەرد
 لە بەرد بتاشی تاقی بیستوون
 بەم شیۆ بەرزە و پەر لە شانازی
 وا لە ژێر سایە ی عەشقی حەقیقی
 سەریان لە رێگای ئەم بەزمە دانا
 بە هۆی ئەو ئەمیان بۆ سەھل کرا
 با بولبولی بێ و شەیدای گولان بێ
 کە دەستە چیلە ی عەشقی دەورانە
 داخی خەمی خۆی بەمان ئەرێژێ
 چونکە بەزمیکی کۆن و لەمیژە
 نەگەشت بە کام، سەری لێ ناوہ

ریبازی عاشق سهخت و گرانه
هر نهودی بهسه نهو بو نیشانه
دهی خو نهوانهی که جیگهی گلن
نیتر نازانم به چی نهنازن
بهشیکی زوری نیزگه و نیزاعه
تهنانهت له گهل کهلامی خوداش
ناخر تو بییت و ویژدانت، برا
نا بهمهش نهلین دنیای سهقافه
باشه هرچی بن نهو ساز و بازه
نهگر حز نهکن هر له بهیت و باو
نهوانهی خوین له نهدهب دوورن
به هوای نهفس و شهیتان مهغروورن
له جیی نهینی چی نهکن بیکنه
با دوزمن نهلی چی کورده وایه
هرچه ند پیشینان وا نهکن نهدا
ههروا برپیکیش بهشی ریازه
تیپی وهرزشیی بهشی گؤل گؤلین
یاخو سهیران و رووتیی مهلهی گۆم
بو دوس بزویوی له شیو و دۆلان
یا مهلهی تیکه له مهسبه حگادا
ههروا سینه ما و قیدۆ له مالان
که له راستییدا هه موو زیانن

هات و نههاته و مان و نهمانه
خه مگینه و لاقهید له تیری تانه
دوور و بیبهشی نه م کهل و ملن
دایم خه ریکی سهمتوور و سازن
نیزاعهی ماله و کات و بیزاعه
تۆماری نهکن بو پاره و مهعاش
دههۆل و زورنا و کهلامی خودا!
یا خه رافه ته و ده ریای سهخافه
چی نهکن بو گهل بهم دابه تازه
به شیوهی گشتیی مه یخه نه بهرچاو
ماخولیای دهنگی ساز و سهمتوورن
کریاری بیره و شه رابی سوورن
چی نهخون بیخون، چی نه بن بیبن
بیبهش له یاسا و دینی خودایه
چه م به بی چه قهل نابیی له دنیا
به م شیوه پیسه و ناحه زهی تازه
خو هه له مالن تا لای به نه خوین
تیکه لیی کوپ و کچان له نیو چۆم
یا له بهرده رگا و شه قام و کۆلان
به راسیی حهیای گهلی به با دا
خولق و رهوشتی گهلی کرد تالان
ههتکی حورمه تی یاسای گه لانن

ئەفەرمووی بەمەش ھەر بلتین ھونەر
 بەلام ئەوانەى ئەدیب و پاکن
 خۆیان بە پاکیی بە گەل ئەناسن
 ھەرچەند لەمانیش بەشیکی کەمى
 ئا لەو شتانەى بۆ گەل بەرپەزن
 گولچن لە باخا وەختى پى ئەگا
 چونکە ھەر گولیک کە ئەو ئەبەینى
 بەلام بۆ دەرکى بى نرڤ و بەئیش
 ئەو کە مەبەستى پەندى بەسوودە
 ئەدیبى کۆن و تازەى بلیمەت
 ئەگەر مەبەستى کۆمەل و ژینە
 ئەدیبى وامان بە زۆرى ئەوئ
 ئەگەر مەبەستى ئەو لە ئەدیبى
 لە ژیر چەپۆکى دوژمن و لە بەند^(۳)
 ئەگەر مەبەستى ئەزادى کارە
 بە رووتى رووتى بۆ پۆشتە نابى
 ئەمان بە جى خۆى، برى تر ئاسار
 کە لە راستیدا دوژمنى دینن
 لەجیاتى ھەستان بە ئەرکى سەر شان
 قاتیئە ناوى لە نووسراویان
 زۆر بەبى پەروا ئاواتەخوازن
 رۆلەى بى خەتا و دلپاکى کوردى

ئاخۆ بى ھونەر کامە بى مەگەر!
 خواھنى ھەست و بەرھەمى چاکن
 بۆ ھەتا ھەتا جىگەى سوپاسن
 ئەرۆن بۆ مەبەست بە کەمتەرخەمى
 نازانم بۆچى دوورەپەرىزن
 ھەر گولیکى دى دەستى بۆ ئەبا
 بولبولیک ئەبى لەبۆى بخوینى
 ھەتا مومکین بى دەس ناباتە پىش
 لەوانەى تىرى چاوى ھەسوودە
 بەرھەمیان زۆرە و بەنرڤ و قىمەت
 کۆمەلئى ئىمە ژینى بە دینە
 کە دین و ژینى لەلا دەس کەوئ
 ئەزادى گەلە و یاسای نەجیبى
 کەى نا بەو شىوہ شیرینە و پەسەند!
 بۆ سوودى چىنى رووت و ھەژارە
 ھەرچۆنى دیوہ ئەبى ھەر وابى
 بە نىوى ئەدەب ئەخرىتە بازار
 مىکرۆبى یاسا و بەرھەمى ژینن
 ئەوہى پى بلتین ئەدەب بۆ دەرمان
 چۆن لە کۆمەلدا ھەلدى چاویان!
 بە یاسای شەرڤى و غەربى ئەنان
 لە کور ھەتا کچ، گەورە تا وردى

ههڻه نٿين، ٿي بهن ٻو ٿيو رٿي بازه
ٿا بهو ٿه خلاقه و قيا فو و شيو
لهو رهوش ته بيان وا ڊهر ٿه ڪهوي
رڙهي گهل ٿه بهن به رهو ڪه يوني
نٿي شي ٿه نٿين ٿا زادي و ٿه ڊه ڊه
هه ستي مه سٿولي نا ڪن له خويان
نا زانن ماناي مامو ساش چيه
نه ڪ هر خويندنه وي ڪٿيب و نووسين
ٿا له م باره وه پيشڪه وتوون ته واو
چونڪه باوه ريان به هيچ نه ماوه
قهينا ڪا ٿه وان له دين براون
ٿه فهرموئ موشريڪ پيس و (لٿيم) ه
له ٿاره زوي نه فس هر چي ڪه نه يڪن
به ناو موسلمان سه سرور هيته ره
به خوشي ٿه ٿي زانا و ٿه ڊيه
ٿم هه موو ياساي به رزي ٿي سلامه
له شو ڪهز ٿه ڪا شه مشه مه ڪوي ره
به ٿي قالونچه بوني گول له لاي
ته بهي ڪهز ٿه ڪا له نٿو پهين و پال
جا ٿه گهر ڪا ڪم ياسا ٿه نووسي
ڊياره ڪه ره شي هر گيز له ڪه به ش
هر چهن پيشينان ٿه ٿين به رهو ژوور

به ناوي ياسا و ٿا زادي تازه
ڪه هر به رواهت ٿينساني نٿو
به راستي ماناي ٿينسانيان نه وي
په ره ره وي ٿه ڪن به خووي شه يتاني
بي ٿه وي هه سٿ ڪن به مه عناي ٿه ڊه ڊه
منالي ڪه لڪيش ٿه ڪن به خويان
ٿه رڪي ٿه و خولقه و حوسني ته ربييه
چونڪه ٿه وان هه ش مندالي رووسين
به ٿي ٿا ڊه مين به لام هر به ناو
ٿينساني له وي ته نيا به ناوه
به لاي خوداوه پيس و گلون
هر ڪه مرد جيگاي ناري جه حيمه
زه ره له خوشي چهن رڙڙ ٿه ڊهن
لهو زه لڪاوه ڊا بي شوين و سه ره
به لاي زاناوه سه ير و عه جيه
له لاي ٿه و نزمه و بي نرخ و تامه
ڪه تاي رڙڙ چيه! ٿه به رڙڙ ڪوي ره
هوي سه رٿيه شهيه و بوگه ني هه واي
بو يه نا بينري لاي سووره هه لال
ٻو له سٿي به نرخ چاوي ٿه نووسي!
ڊهر ناچي، ڪه ٿه و خولقاوه به ره ش
تف مه ڪه ٻو خوت ڊي ته وه له ڊوور

من خهفت نه خۆم وایان نه بینم
 بهلکه ههز ناکه م نرخی نه دیان
 کۆری نه دیان که دین و ده پۆن
 هه یفه نه دیی کوردی به جیماو
 به پیچه وانهش هه ره له ئیستاوه
 ههست نه کا به وهی که چی به سه ره هات
 ده ری خا هه روا برۆن چین به چین
 داخی ده روون و ئیشی نه م خه مه
 هه رگیزاو هه رگیز له بیرم ناچی
 هه روا بری تر نامیلکه و کتیب
 ناوکیان له دین تیا نه بر او ده
 چونکه له بهیت و بالۆره که ی وان
 بۆیه قهت ناچن به لای دینه وه
 خو دین بی نه مان پشتی نه شکاوه
 نه دیبیک گه لی له ئاین دوور بی
 چونکه بی دینی نه بی نه ی دیوه
 بیجگه له یاسای کوفر و جه هالهت
 به لام نه دیبیک بزانی نه گه ر
 نه بی زۆر سه رنج له یاسای نه وان
 چونکه نه ک هه ر خو ی نرخی که م نه بی
 بی شک نه وه گه له ی به دین ژیاوه
 گه ل نه زانیش بی نه زانی کا که

وا گومان نه بهن له وان به قینم
 بیته خواره وه له نیتو ره قیبان
 خه می داها تووی نه ته وان نه خو ن
 چینی داها توو نه خاته پیش چاو
 بیخاته گیز و مه وجی ده ری او ه
 که سیکیش نه بی دهستی بو بیات
 وه ک دارو ده سته ی کاخی کرم لین
 وه ک سویای دوژمن له ده ورم جه مه
 که گه ل بو دوا پۆژ ناوا تیا چی
 نه که ونه بهر چاو زۆر و بی حسیب
 ره نگه وابزانن دین بهیت و باوه
 ناچی بهر نامه ی به پیزی قورئان
 شه ویش ناخه ون به هۆی ژینه وه
 بو نه دیی کورد زۆر ناته واوه
 خو شی که دوور بی ره نگه مه عزوور بی
 بی دینی گه لی دهستی بریوه
 که س بو شتی تر نه یکرد ده لالهت
 گه لی نه وه به دین ژین نه با ته سه ر
 بدا و رووش نه کا بیرو پای نه وان
 دووبه ره کیشی له سه ره جه م نه بی
 دین به قسه ی نه مان نا نیته لاوه
 که دین بو دین و بو دنیا ش چاکه

ئىتر چۆن له رىي چاكه لا ئەدا
خۆي ئەكا به كا و تۆزى نىو پەريز
چونكه دين دەرسى ئەوهى داداوه
ئەديينك كه خۆي سەرمەشقى خەتە
لەتېكى ئەلئى رىبازم دينە
قەلەم له (لُوح) یش كه بوو به دوو لەت
رەمزه بو ئەمه بەم دوو زمانە
واتە دين و ژين پىكەوه بەسران
كەوابوو هەركەس پىچەوانەى ئەو
ئەنجا تۆ ئەگەر نووسەرى بەرزى
پىنە و پەروى خەلك بكەى، بو خۆشت
تا تۆ له باسى دين و خودادا
ژىنى بەبى دين ژانە بەرەمى
قەلەم ئەك ئەوه و بەس، بەو دووانە
ئەگەر له رەمزى قەلەم بزانى
ئەتوانم بلىم رەمزى ئەو خامە
كۆزى ئەدييان بىكەن به سەرمەشق
تېفكره بو خۆت له دوو دووى ئەشيا
سا وه كويەك بن يەعنى (تَمَثَلُ)
يا نۆيه نۆيه و (بُعْد) و (تَقَارُبُ)
يا ئىجاب و سەلب، يا زىدد و ئەقىز
ئەگەر به چاوى حەقىقەت زانىى

خۆي بەدەم شەن و باكهدا ئەدا
تېكەل بى له گەل گژ و گيا و هەريز
كه دين زىانى له گەل ئەداوه
نابى ئەزانى قەلەم بو لەتە
ئەوى تر ئەلئى بەرەمەم ژىنە
بو چاردنووسى عالم له هەببەت
وا ئىشعار ئەكا، دوورى مەزانە
هەر لەو رۆژەوه به ئەمىر يەزدان
دەستى دا قەلەم، رۆزى بوو به شو
بو ئەبى خۆت كەى به وىنەى دەرزى
رووت و شپۆل بى دەركەوى كۆشت
دوورەپەريز بى سوودت پى نادا
ئەبى تۆ له گەل ژين بخۆي خەمى
رەمزى زۆرى كەى تىدا عەيانە
زۆر شتى سەير و عەجىب ئەزانى
(مَا وَرَى) حەصر و ئىدراكى عامە
لادەن له ياساى ئەفام و ئەحمەق
بزانه به حىكمەت چىت نىشان ئەدا
يا بەرز و نەوى و نەقص و (تَكَامُلُ)
يا وه كو دوو دووى عەكس و (تَجَارُبُ)
يا (مُتَجَانِسُ) ئەى خاوەن تەمىز
پروانى بۆيان ئەوسا ئەزانى

هه ركام له وانه ته جزيه و ته حليل
پيټ ته ټين هه روهك دنيا ته مه به سته
بو وينه و ميسال وه كو ده ست و پي
ده ستي بو دنيا ده ستيكت بو دين
بو ره زاي خودا و جه زاي قيامت
چاوي بو بينين بو وه سيله ي ژين
با به چاوي ساغ كوړر نه بي له ووي
كه وا هه زه نه كه ي سه د ده ست و چاوت
خه زن كه به گوښي راستت قسه ي راس
چي له خراپه كه بيستت نه گهر
ده م كه به مه خه زن، زمانت كليل
با له داد گاي عه دلتي خودا دا
كاتي روښتن تي فكه ره له پيټ
پي ي راستت نه ټي به ره و دين بر و
قيامت ته جي گاي هه تا هه تايه
تو نه وپت نه بي، با لي ره شا بي
پي ي چه پت نه ټي بي ره وه دواود
دنياش پيويسته به لام بزانه
دنيا مه زه عه ي روژي جه زايه
هه موو ماودي ژين نه م پاش و پيشه
واته هه نگاويك بو دين هه ټينه
با غافل نه بي نه له نه له ويان

بفه رمووي، نه بن به به لگه و ده ليل
هه سته بو دينيش قهت رامه وه سته
يا ده م و زمان يا خو چاو و گوښي
راكي شه به پي ي ټي م كانت له ژين
با له ووي به مان نه خو ي نه دامه ت
پروانه به ويان بو نومووري دين
بو چي ته زياتر، چي ت له ژين نه ووي
بي ي بو دنيا بو به رزي ناوت
له نيو حيكمه تگاي خه زنه ي هواس
بي خه زنه ي هواس له چه پ بي به دهر
فه تحي بو خراپ قهت نه كه ي، ده خيل
كه ر و لال و كوړر نه بي له ولادا
به و پاش و پيشه بزانه چي نه ټي ت
دنيا فاني يه و خه مي بو مه خو
هه ر به ره مه ي دين كو گاي هيوايه
بي گومان له ووي نه هلي عه زابي
تي كو شه بو ژين تا هي زت ماود
كه چو ن هه ول نه ده ي بو نه م دووانه
ټي ره نمونه ي وه زعي نه ولايه
پيټ نه ټي دنيا و دينت له پيشه
نه ويان بو دنيا به كار به ټينه
ساتيكت بو نه م ساتي بو نه ويان

ھەروا سەما و ئەرز (بِمَا فِيهَمَا)
 ھەردوو مايلن بۆ نوختەى مەركەز
 بېروانە پەرىگار سەرى دەووارى
 بە موو لا بەدا ئەم سەردى بە فەرز
 ئەو سەر بۆ دەورى كەون و كائىنات
 بەلام بىرىكىش لەو نوختە تاكە
 بفرموو، ئەلئى من بە ئىعتىبار
 ئەگەر من نەبم بە جىگەى مەدار
 پىت ئەلئى ھەروەك لە ئىستىوادا
 ئەگەر من نەبام وەك دىوانە و مەست
 ھەروا گەرانى دەورى كائىنات
 واتە پىت ئەلئى رۆزانى ژىنىت
 ھۆشت بى دەورى زەمانەى پىر پىچ
 يا سەرت بشكى يا پىت لەنگ بى
 دەورى دائىرەى ژىنىت قەطع كا
 تۆ كە دىيات چو، دىنىشت نەبى
 تەنيا بە دەورى دىندا گەرانى
 چونكە تا ماوى لە (مُسْتَوَى) دای
 كەوابوو مەبەست لە دەور و تەكوىن
 تۆش كە فەردىكى لەم كائىناتە
 (خُطُوط) ى ژىنىت رىت لى نەگۆرى
 ژىنىت بۆ دىن و دىن بۆ خودا بى

ویتەى پەرىگارن يا قىبلەما
 بە زمانى خۆيان وەھا ئەكەن عەرز
 چۆن سەرەكەى تر بۆتە مەدارى
 تىك ئەچى تەواو دائىرەى مەركەز
 وەك قىبلەما رىنمات ئەكات
 كە وا مەركەزى مەدارە، كاكە
 بگرە بۆ تاكى خىواى پەروەردگار
 تىك ئەچى دەورى دائىر و مەدار
 قىبلەم نىشانى قىبلەما دا
 دوور ئەكەوتەو لە قىبلەى مەبەست
 نا مومكىن ئەبوو بى حەزرتى زات
 تەركىزكە لەسەر مەدارى دىنىت
 نەتخاتە وزاق، باز بەرى وەك كىچ
 يا بە دەس ئەجەل جىت لى تەنگ بى
 تازە مەجالى دىنىش مەنع كا
 ئەوسا بە تۆ چى! بى يا نەبى
 سوودە بۆ كاتى مان و نەمانت
 نەماى لە سايەى رەزاي خودادای
 قىبلەى ئەلەستە، نەك دوو رۆژە ژىن
 قىبلەى دل و دىن بزائە خواتە
 با بە ژىن مايەى دىنىت نەدۆرى
 دەورى ماسىوات قىبلەما بى

كه و ابوو سه ما و زهويي پيٽكه وه
 ده رسي حيكمهت و فنووني نه سر پار
 پيٽ نه لئين روونتر له تيشكي هه تاو
 غه و و اصةي فكرت بيټه بيخه كار
 بو نه بې به مهش خودا نه ناسي
 له پاش چهند هه زار روژ و مانگ و سال
 هه و نه دا عيلمى سه قافه ي به شهر
 به لام تا هه ركوي عيلم پيشكه وي
 چونكه ناگونجى شعوروى به شهر
 عيلمى مورحيطى پى ده وي نه مه
 نه غا نه وان ه ي چوونه سه ر قه مه ر
 كامه بوو ديارى و سه وقا تى نه وان
 (يوورى گاگارين) نه بى، به و چوونه
 بزيه يه تو به و صنايع بناسي
 يا (نارميسٽرون) پاش چوونى سه ر مانگ
 ثابت بوو له لام كه ون و كائينات
 هه روهك بوم ده ركهوت كه دينى ئيسلام
 باقى هه موويان وه لا نراون
 وتيان وه زيفه له دهس ده ركهوت
 ناوايه مه عناي زانين و نه ده ب
 كه و ابوو ليتره و له و يش به و لا وه
 هه روا مانگ و روژ له گه ل نه ستيره

نه لئين دنيا و دين وان به يه كه وه
 نه ده ن نيشانت به ره مز نهك به زار
 صانيعى گشتمان خودايه و ته واو
 به عه قلى سه ليم بو كه شفى ناسار
 مه گه ر نابيني يا به سه ر كاسي
 تيره بوون به سه ر عالم تا نه ل حال
 بو كه شفى ده ريا و زهويي تا قه مه ر
 ناگا به كه شفى گشت نيره و نه وي
 ده رچى له هه دد و سنوورى به شهر
 نه و يش هه ر ته نيا بو خواي عالمه
 چي بوو دهسكه وتيان بيجگه ده ردى سه ر
 بو كه سى نه يدى خه لا تى نه وان!
 بوى ده ركهوت مه به ست له گشت نه م بوونه
 مادام خاوه ني عه قل و هه واسي
 وتى من له وي بيستم ده نكي بانگ
 شه هادوت له سه ر خوداي تاك نه دات
 ته نيا ريگه يه بو نه جاتى عام
 نيسبهت به م دينه گشت ناته واون
 وتى قه يناكا، خودام دهس كهوت
 نهك قه لاهم رادان ته نيا بو نه سه ب
 مه جالى ئينكار بو كه س نه ماوه
 كه تو به دوو چاو نه بييني ليتره

ئەوانىش ھەموو ھەروەكو زەويىن
ئەو ھەش بزانين كورائى ھەوا
بەلام بۆ سوودى ئىمە بۆ ژيان
بەئى مانگ و رۆژ لەنيو ئەوانە
ئەو ھى پىويست بى لە سوودى ئەوان
كەوا بوو چوونى ئىمە بۆلايان
چونكە نىسبەتى ئىمە بەوانە
ئىمە كە خۆمان نەسلى بەشەرين
چىمانە لەسەر ئەجرامى فەزا
ئەبى بە مايمى سەر تياچوونت
ھەر بۆيە ئىمە لىرە نىشتەجى
تەنانەت لەپاش كۆچى مالتاوا
ھەر لە زەويشا سەر دىتينيە دەر
بۆيە فەزاچىيش بۆ چوونى ئەوئ
كەوا بوو چىتە لەو بەرەوژوورە
بىجگە لە مال و كات بە زايمە دان
بىجگە دەنگى روت وەك دەنگى دەھۆل
دەى بۆ ئەو خەلكە وەكو دىوانە
ئىمە كە خۆمان لىردەدا ئەژين
بە پاپۆر ئەرۆين بەسەر دەريادا
ئەگەر ئىمە بىر لەمان كەينەو
چونكە بىگومان بەشەر چى بوئ

مەخلووقى خودان، بەرزن يا نەويىن
ھەرچەند بى حىكمەت نەخرانە فەزا
ناگەن بە زەويى و دەريا بىگومان
با زۆر بەسوود بن، ئەو ھەش بزانە
ئەگا بە ئىمە و زەويى بۆ ژيان
بىسوودە، ژنيمان نابى لەلايان
بەپى عيلم و عەقل دوورە لەوانە
لە ئاو و زەويى و ھەوا و ئاگرين
فەزا بە يەك خال ئەبى بە قەزا^(۳۲)
دەى بۆ ھەول ئەدەى خۆت بۆ نەبوونت
كراوين ھەموو، كاكە، نەك لەوئ
ھەر زەويى ئەبى بە جىگە و ماوا
كۆ ئەكرىنەو بە دەشتى مەنشەر
ھەتمەن وەسىلەى ئىرەيان ئەوئ
سوودى بوو بە چى ئەو رىگە دوورە!
كىي بە مەرتەبەى ئىنسانىي گەياند
ئادەى فەزاچىي چى ھىنا بە كۆل
شىت و ھەلۆدەى چوونى ئەوانە
بينەرى سارا و گولزار و كەژين
وەك بە فرۆكە بەسەر ھەوادا
ئەبى لا لەوان ھەر نەكەينەو
لىرە ھەمانە بى چوونى ئەوئ

ئەوانەش كە وا مەپپوتن بە ژین
وہكو گەرمیی رۆژ لە گەڵ نوورە كە
یا ئالوگۆریان لەم بۆرچ بۆ ئەو بۆرچ
زیاد و كەمیی مانگ تا حەددی كە مال
بۆ تەرتیبی شەو، رۆژ و مانگ و سالا
هەروا هەور و با و بەفر و بارانە
هەمووی لیسەرەدا دەسمان ئەكەوئ
ئاخر چی ماوه خوا پیتی نەدابئ
خۆ نەمانە گشت بەبئ دەردی سەر
بێجگە خالیقی حەكیم و ناگا
كەوابوو چوونی ئەو بەرەوژوورە
جا ئەگەر سوودی تێدایە ئەوئ
با زەویش كەمئ تەنكەئ تێكەوئ
بەهەر حال ئەوئ بەسوودە بۆ ژین
قەیناكا برۆن بۆئ لە جیگەئ دوور
مادام خیلافی شەرافەت نەبئ
چی لە دەستت دئ بۆ گەلت لە سوود
جا كە تۆ وابووی منیش واترم
ئەنجا لە دووی تر وەك (مُتَعَاقِبُ)
زولمەتی شەوگار، رووناكیی نەهار
كەوابئ نۆبەش لەیل و نەهارن
خەرقی قاعیدە لیرە رەواییە

بەو هەواییەود یا بە نەهجی دین
تەئسیری لەسەر مانگ و نوورە كە
بە نەزم و تەرتیب توندوتۆل و گۆرچ
وہك شەوی چوار دە تا فەترەئ هیلال
گۆرانی زەمان بە چوار فەسلی سالا
ئەوئ پێویستی سوودی ئینسانە
نازانم بەشەر چی تری ئەوئ
تا ئەو هەلۆەدای سەما و فەزا بئ
دوورن لە هیز و كردهوئ بەشەر
دەستی كەسئ تر بەوانە ناگا
سوودی لە عەقل و عادەتیش دوورە
بۆ ماوا و مەسكەن ناگرن لەوئ
بۆ ژینی ئەوئ ناچئ بۆ ئەوئ
لە بەرز و نەویی یا حەضارە و دین
پارەش سەرف كەن بە كلوور كلوور
یا دژ بە دین و كەرامەت نەبئ
دریغت نەبئ وەك پیاوی حەسوود
تۆ چی ئەفەرمووی منیش حازرم
بیركەوہ كە چەند سەیرە و عەجایب
یا بلیم وینەئ زولف و كۆلمئ یار
هەمیشە جەمعەن، حوسنی روخسارن
حالی مەعشووقان لە عالم جیایە

ئەمەش بزوژی قەلەم بوو لیتره
 واتە دەرسی عەشق ئەنووستی بە خوین
 پیت ئەلێ ئەگەر لە عەشقا کولای
 چونکە تینی عەشق بێ نەوت و ئاگر
 سا حەقیقەت بێ یاخۆ مەجازی
 تینی گری عەشق سەرچاوەی دووره
 بەلام بە گوێرە شیاویی بەنەندە
 ئەوانە ی ئەلێن ئیمە عاشقین
 ئەگەر مەعنای عەشق ئاوا نەزانن
 خالی مەعشووقان بەلێ دل سۆزە
 نازانی گری شەمعی ئەوئییە
 جا ئەگەر زانی ئەو رەنگ و شیۆه
 ئەزانی دەوری مەعشووقان بە ناز
 بەس مەزھەرێکن بەناوی مەعشووق
 لەم باسە نووسراو زۆرە بە سەد سەد
 تۆ ئەگەر خاوەن تەجرەبە و بییری
 ئەزانی مەبەست لە بوون خودایە
 کە وابوو بگرام دێرە تا زووہ
 فەلسەفە ی کۆنی یۆنانی گەنیو
 خەریکی ھەوای نەفسن ئەمانە
 دەرکی حەقائیق بو ئەم گرۆیە
 قەیناکا ئەمپۆ سەقافە ی تازە

خۆی بو نەگیرا بەم باسە فیتره
 لەبەر شەوچرای یاری دلپرفین
 ئەوسا ئەزانی کە بەنەدی خودای
 زوو تەئسیر ئەکا، لە ئاگر زیاتر
 ھەر بەھانە یە مەعشووقە و نازی
 جەزبی جازیبە ی ساحە ی حوزووورە
 ریشە ی ھەر دلێک بە داویک بەنەندە
 سووتاوی عەشقی بە شوینیا شەقین
 بێ ئاگان لە عەشق شیت و حەیرانن
 بەلام ئەم سۆزەش ھەر ھی ئەو سۆزە
 بەپولە ی رۆحی شەیدای ئەوئییە
 شیۆه ی نەققاشی ئەو جیگە ی پیۆه
 ھەمووی ئەچیتە بەر بابی مەجاز
 حەقیقەتی عەشق وا لەژووور مەنطووق
 با برۆینەوہ سەر ئەسلی مەقسەد
 بیخە نیو دووتای تەرازووی ژیری
 بەرنامە ی رۆژی (قَالُوا بَلَى) یە
 سەقافە فیترە تۆ لەم دوو دووہ
 کە شوینی کەوتوون تازە پیگە ییو
 ئەمری خودایان لەلا گرانە
 لەم زەلکاوہدا نابێ، درۆیە
 چی بە دوو چاو و ئامپیری تازە

نهیبینی، ههستیش ناکا به بوونی
 له عیلمی مهعنا و رموز بی ناگان
 بهلام لیتره دا له بهر چهند سه بهب
 سهرم له به عزئی مامۆسای بهناو
 که وا قوتایی زانکۆی قورئانن
 به دەم عهلامهی عهصر و زهمانن
 تهناهت نهفی سهماوات نهکن
 له مهعناي نایهی (سَبْعاً شِدَادًا)
 ههه وائهمانن فهردی وهحیدن
 بهلام ههه نهئیی به تووتیی واریی
 خودا خوۆی له چهند ئایاتی عهدید
 تهصریح نهفهرموۆی به ههوت سهماوات
 بیتجگه له کورسیی و له عهپشی بهرین
 ههروا خیلافی هه دیسی میعراج
 نهفهرموۆی له گهه جیبریلی نهمین
 لهم سهما بو نهو، لهم باب بو نهو باب
 نهعنا له وهه و ژور به بی ره فیهق مام
 تا هه رکوی که چووم له وی به ولاره
 له گهه نهه هه موو تهصریح نهیستا
 چوونی سهه قههه نهکا به دهلیل
 ئاخه لهو چوونه که هی لازم نهکا
 رهنگه بو به بی پی له ههق نانی

چونکه مه حدوده فیکری زه بوونی
 وا فیهر کراون بو به ههه ناوان
 خه ریکه ده رچم له شیوهی نه دهه
 پی شه وای دینی سوپماوه ته واه
 به ناو واریسی پیغه مبه رانن
 که چیی شوینه و تووی فیکرهی نهوانن
 ئا بهم حاله وهش موباهات نهکن
 عهپش و سهما و کورس نه دهه به بادا
 له ههله و پهله و غهلهت به عیدن
 چوونه ته زانکۆی کهلامی باریی
 به بی ته ئویل و بی شو بهه و ته پردید
 ههروا به ههوت نه رز به پیی طه به قات
 که زور وان له ژور سهمای هه وه مهین
 بو شهوی نیسرای خاوهن شکۆ و تاج
 له پاش (دَقُّ الْبَابِ) به شهوق و ته مهکن
 تا وه ژور کهوتین له ههه ههوت باب
 له (سِدْرَةَ) جیبریل عوزری خواست له لام
 مه نوو ط بو هه مووی به لوتفی خواوه
 طه رقی جه ده له نه گری مامۆستا
 بو نهفی سهما به سهه قال و قیل (۳۳)
 به عه قلی سه لیم نه بوونی سهما
 بلین سه قافه ی تازه نه زانی

یا ئەلئین سەبەب بۆ خوداناسین
بیر ناکەن لەوەی بە ھۆی (تَعْلُلُ)
خۆشیان ئەسبابن، چ کورچ بابن
ئەبێ بزانیان کە خۆیان لە کتین
بەلام لێرەدا ھەر بە ھوكمی شەرع
عالم ھەرھەمووی ھۆیە و دەسیلە
نەفی واسیطە و سەبەب بێ سەبەب
چونکە ئینکاری وەسیلە تەوھید
ئایە موعجیزە ی گروۆی ئەنبیا
ئایە تەوہرات و ئینجیل و زەبوور
نەبوون بە چرای زولماتی (ضَلَالٌ)!
ئەگەر ئەمانە نەبان تۆ چی بووی
خۆت خودات ناسی یا بە وەسیلە
بۆ! مەگەر خودا خۆی نەیتەتوانی
عالم بختە سەر ریی ھیدایەت
نەوعی ئینسانیش وینە ی فریشتە
ھەرکەس لەبەر خۆی بێ شک و تەردید
ھەرۆک ئادەمی فێری ئەسما کرد
کردی بە رەسوول بۆ ئەولادی خۆی
یا وەك ئەفەر موئی (وَعَلَّمْنَاهُ)
بۆ خدەری زیندە ی زولماتی حەیات
پێویستتان نەبا بە چوونی مەکتەب

شیرکە، بێجگە لەو نابێ بناسین
وہك بَلَّيْنِ وَيَنْهَى (دَوْرٌ) و (تَسْلُسُلٌ)
ئەگەر زانا بن نابێ و دەبا بن
ھەوین لە ماستە و ماستیش لە ھەوین
جیھەت ئەیگۆرێ بە ئەسل و بە فەرع
بۆ ناسینی حەق بەلگە و دەلیلە
ئەبوو بە دوور با لە ئەھلی ئەدەب
بە زیانی خۆیان ئەبێ بە تەنقید
نەبوون بە سەبەب لەبۆ ئەشقیاء!
قورئان و صوحوف وەك مەشخەلی نوور
بە ھۆی ئەنبیای موبارەك خیصال
ئەھلی تەوھید بووی یاخۆ شەقیی بووی
بە راستیی فکرت تەواو عەلیلە
بۆ ناسینی خۆی یا نەیتەزانی!
لەگەڵ ئەو پەری لوتف و عینایەت
دووربان لە ھەرچی کردەوہی زشتە
خەریکی دین با و گەنجینە ی تەوھید
سەجدە ی بە مەلەك وەبەر ئەودا برد
ھەروا کورپەزا وەك ئەحفادی خۆی
بە (مِنْ لَدُنَّا عِلْمًا) (كَمَا هُوَ)
با عالم ناوا گەیببا بە ئاوات
بۆ باری زانیان یا شیوہی ئەدەب

يا هر شتئ تر له پئويستیی ژین
چونکه خو خودای ئەمان و گشت کەس
یا بو هەموو کەس وینەیی ئیبراهیم
خو خودای ئەم و عالەم یەکی بوو
چی لە رەحمی خوا کەم ئەبوو مەگەر!
یا چی زیاد ئەبوو لە رەحمی یەزدان
خو بە حەقیقەت ئەم یا ئەو باری
کەوابوو بوونی عالەم بەم شێوە
ئیرادەش بەبێ حیکمەتی تەواو
چ دین چ دنیا لە رینگەیی راسیی
بوونی ئەم کەونە دەلیلە لەسەر
بەلام بەرنامەیی ناسینی تەواو
ئیرادەیی خودا وابوو کە وابی
هەریەک بو گەلیک لە نەوعی بەشەر
جاری بە وەعدە، جاری بە وەعید
بەرنامەکانی خودایان گەیانە
ئەنجا لە ماوەی فەترەیی جەهالەت
یاسای ئینسانیی پەتی لئ پچرا
دلان تاریک بوون وەک شەوی دەییوور
ئەنواعی فەساد رووی کردە زەویی
ناوی لە مەعنای ئینسانیی لە ئەرز

یا خوداناسیی و رسووماتی دین
تەنیا هەر خوئی بوو فەردی فەریادپەس
باوەری بە خوای خوئی نەبوو قاییم
ئەیی بو ئیبراهیم تەنیا یەکی بوو
ئەگەر گشت عالەم با بە پیغەمبەر
ئەم خەلقە هەمووی بیا بە شەیتان
هەموو یەکسان بوو بەنیسبەت باری
مۆری تەرجیحی ئیرادەیی پێوە
تەرجیحی و شکیکی نادا لە سەر ناو
هەموو وەسیلەن بو خوداناسیی
وجوودی خودای خالیقی ئەکبەر
بە هۆی ئەنیا و روسول کەوتە ناو
هەریەک لەمانە شەمسی هودا بی
بوون بە شەوچرا و گلۆپی خەتەر
گا بە موعجیزەیی لە عادەت بەعید
تۆی ئیمانسان بە دلانا ئەچاند
کە دنیای داگرت کوفر و ضەلالەت
تۆی شەرافەت لە عالەم بپرا
بە وینەیی شەیتان لە رەحمی حەق دوور
کەس نەما بو خوا سەر بکا نەویی
نەما، نەتەدی تەنانەت بە فەرز

***

باسی لاچوونی شهوی تاریکی دهوری جه هالهت به چرای دین

خوا نه نجا به زهی هات به به شهردا
 بو نه سلی نیمه ی برای موسلمان
 پیغه مبه ریکی قوره ی شیبی نه سب
 بو روهی پاک ی هه زاران سلاو
 کردی به گه وره ی گرۆی مورسه لین
 شه مسی پرووجی سه مای سه عادهت
 هر به بوونی نه و شک بسو ساود
 تاقی هه یوانی کیسرا شه قی برد
 ته ختی زورداران گشت که وته له رزین
 له نیو پیستین جه هل و نه جمه قبی
 ره حم و به زهی خسته نیو دلان
 تا به خولق و خوری به رزی بی وینه
 که م که م و دم دم به ماوهیی که م
 چرای نیسلامی گرت به ده سته وه
 دین له شهرق بو غه رب جنوب تا شمال
 هه رچند خودا خو ی هادی و ده لیله
 نه نجا کۆمه لی یاران ی نه مان
 هه روا دهس به دهس یاری یاره کان
 بوون به وه سیله ی نیمانی گه لان
 به لام کام مه لا! به حری علووم بی

نه مری دا به سه ر (خَیْرُ الْبَشَرِ) دا
 وابوو ئیراده ی خالیقی مه ننان
 بنیبری بو مان له نه سلی عه رهب
 نه سخی نه دیانی به نه و کرد ته واو
 دینی به رده وام (إِلَى یَوْمِ الدِّینِ)
 بهس بوو بوونی نه و بو خه رقی عادهت
 ناگری مه جووس فه وردهن کورژاود
 شه یتان له داخا نه توت شه قی برد
 وه که له ناوه که ی به دل نه لرزین
 له نیو نه و په ری کوفر و دل ره قبی
 وه که بلین ناوی له به رد هه لقولان
 به و شیوه جوانه و ورده تیچینه
 نه مامی دینی هیئایه به ره هم
 ری ی له جه هالهت ته واو به سته وه
 په ری سه ند، نه ما بو کوفر مه جال
 به لام نه نبیای کرد به وه سیله
 بوون به وه سیله دوا ی کۆچی نه مان
 دینیان چین به چین به خه لقی راگه یان
 به تاییهت له وان نه وان ه ی مه لان
 شاره زای مه عنا و ره مز و رسووم بی

خیانت نه کا له دین یا له خه لک
 روتبه ی نیجتههاد دهسی دابی بوی
 ده رکی حه قانیق هر به حه قیقهت
 شه ریعت یه عنی قورئان و حه دیس
 جا بو هر حوکمی له نه حکامی دین
 یاخو حه دیسی سه حیچی ره سوول
 نه گهر سه ریح بن له عهینی کاتا
 پیویست به واتهی ئهم و ئهو ناکا
 به لام بیگومان نه مهش مه علوومه
 هر بویه قیاس یا حوکمی نیجماع
 نهک بو هر که سی خوی بلئی زانام
 چونکه نایهت و حه دیسی (نَبِيّ)
 ئهم دوو نه سلانه وینهی کنووزن
 نه مانه عیلمی عه طای خودایین
 دوورن له لومه و له تانه و ته شه
 به عیلمی ته نیا یا به عه قلی روت
 ئهم دوو نه ساسه به حریکن عه میق
 به لام داخه کهم نه مرؤ نه بینین
 یا له مه کته بیی تازه پیگه ییو
 خویان به نه هلی رهئی و نیجتههاد
 نصوص لانه دن له مه عنای مه فهووم
 وا نه کهن لهم دوو نه سلی به قیمهت

به مه عنای واقیع به سوودی و به که لک
 نا به و مه رجانه ی دانراوه بوی
 بکا له مه عنای و لوبی شه ریعت
 نیجماع و قیاس له نه مری نه فیس
 دهسکه وی به لگهی که لامی موین
 یه عنی له (رأوي) نه مین و مه قبول
 کافین له نه هیا هم له نیسباتا
 ده فی نیجتههاد لیره دنگ نادا
 هه موو شت به نه ص غه یره مه علوومه
 پیویستن به لام له نه هلی نیجماع
 بو ئهو دوو حوکمه به هیز و توانام
 دوورن له فه می نه زان و غه بیی
 پر له نیشاره و نیکته و رموزن
 دوورن له عیلمی به دوور له ناین
 مه گهر بو که سی که رتر بی له که
 طهی نابی فه زای ناسوت و لاهووت
 موحیطن به کهون به چاوی ته حقیق
 بری له وانهی که زانای دینین
 که هیچ نه زانن و ده کو هیچ نه دیو
 دائه نین، له بهر نه زانی و عیناد
 به ته نویلی زور دوور و نامه فهووم
 نرخیان نه زانی پیای بی قیمهت

تەننەت ئەۋەند غەرقن لەم بارە
يا ئيفراط ئەكەن بەگوڧرەي هەوەس
خۆزگە بە عىلم و بە چاۋىكى ورد
لەگەل كۆمەلنىك حەدىسى صىحاح
تا بەلكو لە رىي لوتفى خوداۋە
لە مەعنای كوڧرى دلى سىنەيان
تا لە دەس جەھلى مورەككەب تەۋاۋ
هەرۋەك ئەوانەي (ذُو الْجَنَاحَيْن) ن
تەۋاۋ بەھىزن راسىخ و ئەمىن
جىي سىقە و پروان بۆ حەللى موشكىل
ئىرسى ئەنبىا رەۋاي ئەمانە
بەلام ئەوانەي بە خۆ ئەنازن
لە زانكۆي قورئان پى ئەگەيشتوون
چونكە بىبەشن لە نوورى تەۋفىق
چى لەگەل فەكرى زەبوونى خۇيان
بۆ ئەۋەي لەنىو كۆمەلنى عەۋام
جا ئەگەر كاكەم راستە مەلايە
يا ئەبى بەلگەي زۆر پتەو بىئىنى
لە خەلقى ئادەم واتە بولبەشەر
بە فەرموودەي ئەۋ ئەبى عەبەس بىئى
ئايە بەعشەتى ئەنبىا و رەسوول
ئايە تۆ ھەر خۆت خوداي خۆت ناسىي

ھەر بە راستە وخۆ غەلەتيان ديارە
يا تەفرىط ئەكەن بىي شەرم لە كەس
سەير و دەۋرىكى قورئانسان ئەكرد
تا دەسيان ئەكەوت طەرىقى نەجاح
چاۋەكەي دليسان تۆزى ئەكراۋە
تىگەبىان لەگەل ئەۋ گشت قىنەيان
دەرئەچوون، ئەبوون بە زاناي تەۋاۋ
دوورن لە ھەلە و واسىطەي بەينى
نە ئيفراط ئەكەن نە تەفرىط لە دىن
لنىك جودا ئەكەن حەق لەگەل باطىل
فەخرى پىغەمبەر تەنبىا بەمانە
بە دل وئىران و بە دەم دەمبازن
ۋەك لە رمووزى تى ئەگەيشتوون
دەس ئەكەن بە تاي سەفسەطە و تەلفىق
بىسازى ئەيكەن بە بەلگەي خۇيان
بىسازى بە خۆي بلنى باش مەلام
نەفى ۋەسىلەي چۆن لا رەۋايە!
يا ئەبى ئەمەم لىي بسەلمىتى
تا ئەگاتە سەر چاكتىن بەشەر
نابى كە ھىچ كەس واسىطەي كەس بىي
بۆ ۋەسىلەي خەلك لەلات نىن قىبول!
يا خودا ھەر خۆي خۆي بە تۆ ناسىي

ئەگەر تۆ ئەلئى وەسىلەم ناوئ
 راس ئەكەى خودا ھەر خۆى حىسابە
 خۆ خودا دەرسى (ئادەم)ى دادا
 خۆ خودا رزقى بۆ مەرىم ئەنارد
 ئەى ئىوھى بەرىتس بۆ زانىارىى
 با وەك ئادەم و خضرى بەختەوەر
 بۆ بە وەسىلەى مامۆسا و مەكتەب
 يا بۆ ھەول ئەدەن بۆ پارە و مەعاش
 خۆ خوا ئەفەرموئ من رزق دەرم
 دەى بۆ بۆ رزقى دوو رۆژە ژىنىت
 بۆ لە سەد لاوہ ھەول ئەدەى بۆ ژىن
 بۆ لە زاتى حەق ناپارپىتەوہ
 بۆ! مەگەر خوداى ئادەم لەگەل تۆ
 خۆ ئەگەر وابى، نەك ھەر نەزانى
 كەوابوو گشتمان بەندەى يەك خوداين
 ئەوان پىشەوہا و رابەرى دىنن
 ئەوان رەسوول و مەجبوبى خودان
 چونكە ئىمە زۆر لە خواوہ دوورين
 كەوابوو ئەبى لە ناخى دەروون
 ئەگەر وا نەكەين نەك ھەر غەلەتىن
 چونكە ئەم شىوہ خوداى تەوانا
 بىرى بەنرخ و بەرز و خواوہن رىز

قەيناكا منىش ئەلئىم پىت ناوئ
 بەلام بىركەوہ لەم قسەت، بابە
 ھەرەك بۆ خضر لەگەل موسادا
 لەوكتە بەدەس زدكەريى سپارد
 بۆ داوا ناكەن لە زاتى بارىى!
 لە عىلمى زاتى خوا بن بەھرەوەر
 فىئر ئەبن شىوہى زانىن و ئەدەب
 ئەگەر راس ئەكەن ئاخى كورى باش
 من خۆم كەفلى گشت گيانلەبەرم
 وەسىلەت ئەوئ، تۆبىت و دىنىت
 دەس ئەبەى بۆ سەد وەسىلەى بى تىن
 بۆ لە ھى وەك خۆت ئەلائىتەوہ
 يا خضر و مەرىم جودايە لای تۆ؟
 كافرىش ئەبى و ئەھلى خوسرانى
 بەلام ئەوان و ئىمە لىك جوداين
 ئەوان وەسىلەن، راس و ئەمىنن
 بۆيە لىرەشدا لە ئىمە جودان
 بەس بە روالەت ئەھلى شعورين
 شوئن ئەوان كەوين بەبى چەند و چوون
 لە ئاخى پلەى كوفىر و ھەلەتىن
 ھەر لە ئەوہل رۆژ خۆى وەھای دانا
 بىركى زانای ژىر و خواوہن ھىز

بریکی نزم و نه زان و عهوام
 بریکی خاوهن چهك و زۆرداره
 بۆ دین و دنیا وایه و وا ئه بی
 بۆ ته نیا روژی ژین به موساوات
 چونکه موساوات بهم مهعنا تازه
 هیچ كهس له هیچ كهس زیاتری نه بی
 ههروا كهس له كهس به روتبه و مهقام
 نه به زاهیری نه له مهعنادا
 بژین سال و مانگ بهلكو روژ و شهو
 گشتی وهزیر و پاشا و نه میر بن
 یا هه موو فهلا و شوان و کریکار
 فهرق و جیاوازی له هیچ شتیكا
 خۆ نه مهش بی شك نابیی و مه حاله
 ئیمه ئه پرسین لهو یاسانووسه
 ئایه دیعایه ی ئیش تیراکیان
 ئایه هه ئه تهی حاکمه ی نهوان
 ئایه تاجیریک له گهل ه مالیک
 دانیش تروانی کاخی کرمین
 مه گهر نابین له پاش مردنیان
 سه د لات و گه دای پی ئه بی به مال
 ده ی ئیش تیراکی و موساوات کامه!
 خۆ له ویش ههروهك سه رمایه داری

بریکیش بۆ خوئی ئه لی من مهلام
 بری دهوله مه ند، بری هه ژاره
 دنیا گشت ههستی نابیی وا نه بی
 به مهعنا ی تازه ناگه ن به ئاوات
 کاتی دیته جی به پیی ته ندازه
 كهس له كهس ژیا نی چاتری نه بی
 به رزتر نه بی له نیو خاص و عام
 گشتی له یهك وهزع یهك موسته وادا
 وهكویهك و ابن له بیداری و خهو
 یا هه موو لات و گه دا و فهقیر بن
 یاخۆ تاجیر و نه صنافی بازار
 نه مینئ بۆ كهس له هیچ به شتیكا
 كه و ابوو یاسای ئاوا به تاله
 كه دايم شیتی یاسا كه ی رووسه
 راسته موساوی ئه ژین پاکیان
 وهك گه لان ئه ژین له ناوچه ی نهوان
 موساوی ئه ژین وهك یهك له مالیک!
 ئایه وهك فهلا و کریکار ئه ژین
 ته نانهت خه رجی ده فن کردنیان
 تیر نه کا هه زار ئینسانی ره جال
 نه گهر راس نه كه ی بفرموو، مامه
 به روونی دیاره زۆر و زۆرداری

لیره شدا هه چهند دور که وتینه وه
 نه نجا بری تر هه به قال و قیل
 وا نه گه یئین که فه خری رازین
 نالی نه زانم یا لاثوبالیم
 غه زلی غه زالیی گه وه هره و یاقووت
 نه مزانی نه مهی چون به ده مدا هات
 قیاسی (مَعَ الْفَارِقِ) ی نه مان
 به لئی نه زانا خوئی وا نه زانی
 نازانی به دل عالمی نه شباح
 که رووح وه کو تهیر له نیو لانه دا
 زولماتی خه تای وه کو په رده ی رهش
 ناکا وه کو کویر فه رقی رۆژ و شهو
 تا لانه ی لهشی پر نه بی له نوور
 هه رکات مهیلی بوو لئی نه بی ده رباز
 نه بی به سیمورغ بهو قیافه وه
 سهیرانی نه کا بوو ده ریای موحیت
 نه روا به مهیلی خوئی به هه وادا
 سهیری نه کیشی بییره و بهویدا
 چون له نیو قه فهس که شف نه بی ته و او
 تا نه و نه سیری داوی لاشه بی
 رووحی نه مانه تازه مه حبوسه
 بیجگه ئا له وهی نه بیینی به چاو

له نه سلی مه وزووع، بوئی نه چینه وه
 نه وند مه غروورن نه لئین بووین به فیل
 سهعد و شهریفن یا نه جمی رازین
 نه لئی یه کیکم وه کو غه زالیم
 کاکه م تانویوی مالی عه نکه بووت
 نه وند مه غروور بوو به زهم پیدا هات
 نه بی نه تیجه ی وابی بوو نه مان
 نه بی خوئی نرخ له بوو خوئی دانئی
 بوو بوو به لانه ی عالمی نه پرواح
 تا وا له ته نگیی نه م هیلانه دا
 مانیع نه بی بوئی، فه رقی سپی و رهش
 یا وه کو که سئی چاوی بچته خه و
 ساف نه بی وینه ی قه فه سه ی بلوور
 نه دا له شه قه ی بالی وه کو باز
 نه چیته سه ر قاف تا به قافه وه
 تاوی به ده وریا نه کا قیته قیت
 وه ک سهیری خه یال به ژوور سه مادا
 نه زانی ئیره و نه وی چی تیدا
 نه وه ی په نه انه یا وا له بهر چاو
 قهت باوهر مه که قه ل به واشه بی
 گیروده ی داوی شتی مه حسوسه
 نه ویش کام بینین! نیوه و ناته و او

دان به حه قائيق نانی تا ماوه
 زولمه تی لهلا عهینی صه فایه
 هر بویه کاکهم دهرئه چئی له خوی
 تا بلین ئه ویش به عیلمی تازه
 به تانه و تهر له هر چوار مه زه ب
 ته نانه ت له گهل ئه نبیا و ره سول
 من ئا به مانه چۆن بلیم زانی
 هر له راستیدا له زانین دوورن
 هر بویه ش له نیو هه مووی ئه م گه له
 کۆمه لئی تریش له و به ناو مه لا
 ئه لین ئه وانیش وه ک ئیمه و ابوون
 به لام ئه و وه حیه ی که ئه هات بۆیان
 مه عنایان باشتر ئه زانی، ئه نا
 روتبه ی ریساله ت به و که ماله وه
 خۆزگه ئه مزانی به کامین قیاس
 (نَعُوذُ بِاللَّهِ) له م بیر و رایه
 خوا خوی ئه زانی بیستومه لیبان
 بویه زانای بهرز، ئوعجوبه ی زده مان
 فه خری عیلم و دین نیمامی رازی
 له سووره ی ئه عرف، ته فسیری که بیر
 وینه ی به لعهمی بنی باعووران
 به لعهم یه کئی بوو له دووره ی مووسا

چونکه پیه نه ده بهم دان و داوه
 حالئی نا حالئی به لئی هر وایه
 به و قال و قیله فیز ئه کا به خوی
 بوو به مامۆسای سه قافه ی تازه
 ده می (ذاکِر) بی به سووئی ئه ده ب
 بی ئه ده ب ئه دوین (فَيَا لَلْجَهُولُ)
 که چوونه ریزی سوپای نه زانی
 بهس به ناو مه لان، چرای بی نوورن
 غه بیه تیان بو خه لک بۆته شه وچه له
 بو پیغه مبه ران وا ئه که ن ئه دا
 هر چه ند مه زه هری وه حیی خودا بوون
 چونکه نازل بوو به زمانی خۆیان
 یه کینک بوون ئه وان وه ک ئیمه ی مه لا
 حالئی مامۆساش به م خه یاله وه
 مامۆسا گه شت به (أَفْضَلُ النَّاسِ)
 بویه من ئه لیم به نیو مه لایه
 نه ک به خه یال و ئیف تیرا پیبان
 ده رای علوومی حیکمه ت و به یان
 سه رچاوه ی ئه ده ب، خودای لئی رازی
 بو عوله مای سوو و وا ئه کا ته فسیر
 به ده وری هه وای نه فسا ئه سووران
 عایید و واریع وینه ی به رسیسا

ئىسمى ئەعظەمى لە سىنەدا بوو
 بەلام قەومەكەى لە ئاين دوور بوون
 كاتى قەصدى كرد حەزرەتى كەلىم
 بۆ دەعوەت كردن بۆ دىنى تەورات
 وتيان تۆ ئىسمى ئەعظەم ئەزانى
 ئەبى دوعا كەى لە مووساى عىمران
 چونكە ئەگەر ئەو بوو بە نىشتەجى
 ئەوئىش دوعاى كرد بە فرىوى ئەوان
 دوعاى قىوول بوو، سەريان لى شىوا
 عەرزى كرد يارەب نە تاوانى كى
 فەرموى بە دوعاى بەلعەمى باعوور
 وا منىش داوات لى ئەكەم بە دل
 ئىسمى ئەعظەمى لى بستىنەو
 زمانى وەك سەگ لە دەم دەرىنە
 دوعاى ئەم زاتەش قىوول بوو دەر حال
 كافر بوو فەوردن ئىمانى نەما
 لەبەر مەغروروبى ئەو نابەكامە
 (نَعُوذُ بِاللَّهِ) لەو خەسارەتە
 جا ئىمام فەخر ئەللى بى تەردىد
 سەخت تر هەرگىز بۆ عولەماى دىن
 لەپاش هىدايەت بە سوونى ئەدەب
 ئىسانەى ئەدەب لە دەمدا خۆشە

بۆيە چى ئەيوت دوعاى رەوا بوو
 خواوەنى مال و جاھ و غرور بوون
 پرواتە سەريان بە ئەمرى قەدىم
 رشتيان بەسەريا خەلات و بەرات
 دوعا قىوولبووى قاپى يەزدانى
 سەرى لى بشىوئى نەگاتە سەرمان
 رياسەت لە دەس ئىمە دەرئەچى
 سەريان لى بشىوئى رى نەبەن بەوان
 حەزرەتى مووساش پەناى برد بە خوا
 لە ئىمە سەرمان لى شىوا لەم جى؟
 حەزرەتى مووساش فەرموى يا غەفوور
 دەرياي غەزەبت بۆ ئەو بىتە كول
 دوعاكەى بەسەردا بشكىتەو
 ھەرواش ئىمانى لە دل بکرىنە
 لە قاپى خوداى فەردى بى زەوال
 ھەروەك زمانى لە دەم دەرکشا
 نەيزانى رىگاي هىدايەت كامە
 لەو موعامەلە و لەو تىجارەتە
 نا لەم ئايەتە بۆ وەعظ و تەھدىد
 نابىنرى لەنىو قورئانى موين
 بىتە جىگەى ئەوپەرى غەزەب
 بۆ كەسى مەستى ھەوا و سەرخۆشە

ددهمی دلّ مردوو وهك مهزهی ههئار
 ههركهسئ له گههّ دۆسانی خودا
 حه دیسی قودسیی له گههّ ئهم پیاوه
 تازه ئهو شهری من و تۆی ناوی
 نهوانهی به ناو مامۆسای دینن
 بی ئه وهی هیچکام لهوانهی دیبی
 دهس ئه کا به تای بی ئه ده بییدا
 ته نیا به باسی برا دینه کهی
 ته کفریش ئه کا به بی ترس و لهرز
 لووتی غرووری ئه وه ننده پۆزه
 چونکه هه ر لووتی خۆی ئه بینئ و بهس
 بیجگه لهوانهی وه کو ئهو هه لهن
 گه نجی بی ناگا و عه وامی فه قیر
 وا ئه سه لمینن به وه نه زانانه
 خۆی به موجته هیید دائه ننئ بۆیان
 نه فه رموی ته قلید له و چوار کهسه
 به لام ته قلیدی خۆی ئه بی بکری
 با نه لئیم وه ک کئ یا وه کو فلان
 منیش هه ر بۆیه داخه م گرانه
 یا ئه گه ر کهسئ وتی (یا نبی)
 یا نه کهی ناوی کهسئ تر به ری
 هه ر کهس ته وه سسول بکا به مانه

پر ئه بی له ئاو، لئی ئه بی به ژار
 بی ئه ده ب بدوی، په نا بهر خودا
 ئیعلانی شه ری له گههّ لئیداوه
 عاقیبهت شه ره و چی کهی پی ناوی
 بریکیان یه کجار دلّ پر له قینن
 یاخۆ ماوه یه که له گههّ لئا ژیبی
 له گههّ ئه ولیا و له گههّ (نبی) دا
 تیر نابی له پاش کۆچی ژینه کهی
 به راسی چۆته سه ر شاخکی بهرز
 به دوو قیل و قال به قه د یه ک گۆزه
 وه قفه نافه رموی له ته کفری کهس
 بۆ خۆیان به لا و بۆ عالم ته لهن
 وا رائه کیشن وه ک مه ر به زنجیر
 که ئه مرۆ کاکه م فه ردی زه مانه
 بۆ ئه وهی بیکه ن به گه وره ی خۆیان
 حه رامه، ته نیا قورئانت به سه
 ئاخۆ چۆن ئه بی له شهرما نه مرئ!
 به لام داخه که م! داخه ن بۆ دلان
 هه ست به مه سئولیی ناکه ن نه مانه
 نه لئین وا مه لئ، پی کافر ئه بی
 ئه نا کافرئ و له ئیسلام به ری
 کوفره له لایان ئهو نه فامانه

بیئ ئه وهی سلّ کهن له م قه باحه ته
 حوکمی کوفر ئه دهن به بیئ چهند و چوون
 له نه هلی قیبله و جومعه و جه ماعت
 له نه هلی عیلم و فه زلی زه مانه
 به کویره کویره به رد فریئ ئه دهن
 ئاخۆ ئیسلامی ئه مانه چی بیئ!
 ته کفیری نۆ قه رن له باشترین خهلق
 نه بیئ کئی بیکا ئه م جه ساره ته
 بیجگه له وانه ی له راسی دوورن
 به دوو نامیلکه ی پووچی سه ر جاده
 کۆر و کۆمه لئی ئه کهن به هاویر
 که چیی له بابی قسه و گفتوگوؤ
 یاخۆ به به لگه ی سه حیج و مهقبول
 بهس تووره بوونه و قسه ی بیئ دهلیل
 ئه مهش له عورفی نه هلی ئه ده بدا
 هر ئه مه مه عنای تیشکانی به
 وا ده رئه که وئ له واته ی ده میان
 که ته وحید له لای ئه م نه زانانه
 بوؤ نمونه وهک غهوسی گه یلانی
 صاحبه ی بورده شیخی به واسیر
 ئه لئین بیگومان کوفری ئه مانه
 له کوفری ئه بو جه هلی^(۳۶) ئاخرشه پر

که پیچه وانه ی ده یان ئایه ته
 به سه ر گه لاند بو ههشت نۆ قروون
 له نه هلی زیکر و نه نوعی طاعت
 که هه ریه کێکیان هه زار له مانه
 یا باشتر بلیم به رد گریئ ئه دهن
 هه رکهس وا نه بیئ له دین به ریی بیئ
 له سه ر چاکترین ریبازی به رحهق
 ده م دا له سوودی ئه م خه ساره ته
 ئه سیری نه فسین، به خو مه غروورن
 له دوو منالی ساویلکه و ساده
 بو لادان له ری زانیانی ژیر
 بیئ ئه وهی هه ست کهن به راس و درۆ
 بیئنه سه ر باسی نیقاشی مه عقوول
 بو بابی جه ده ل کاکی دلّ عه لیل
 دووره له باسی عیلم و ئه ده بدا
 به لگه ی عه وامی و هه یج نه زانی به
 له نوو سراویان به زۆر و که میان
 ته کفیری نوخه ی موسلمانانه
 ئیبنول عه رهبی و شیخی شه عرانی
 خاوه نی عیلمی باطین و زا هر
 به لای ئیمه وه ئه وه ند عه یانه
 زۆر گه وره تره و خراپه و بیئ فه پر

ناوايه تهوحيد ئيئوهش له لاتان!
 (فَيَا وَيْلَتَى لَأَهْلِ الْهَوَى)
 به زاهير، به لام خولاصه ي كه لام
 له ههركوي وتم بهس به نيو مه لان
 پاليان دا به لاي نه هلي عينادا
 چراي روونايي ريگاي نه فامي
 يا به دهس به نيو تهوحيد زانه وه

ده ي وهرن ئيئوه و دين و خوداتان
 ئاخو به كام دين جائيزه و رهوا
 من كه لي ره دا بي نه ده ب دوام
 ته نيا رووي قسم مه ربووطه به مان
 چونكه نه مانيش له ري فسادا
 خهريكه ياساي به رزي ئيسلامي
 پيشيل بي به دهس دوژمنانه وه

باسي ره گهزي نه سلي گه لي كورد له گه ل برئي ياساي ئاينبي و نه خلاقبي و شتي تر

دهستي خيانهت نه كيشنه نيو دين
 له جيگاي كوړي خواپه رستانا
 له گوندي (كوئي) هاته دنيايه
 (تَأْرِخُ الْأَوَّلِ) واي به يان نه كا
 چاوي بو ژيان لي ره كراوه
 ههردوكيان خه لكي ئيره بوون جارن
 له (جَلَّالِيْنَ) و (جَمَلُ) دا به جووت
 له ناوه راسبي (سَوَادُ الْعِرَاقِ)
 واته كوردستان جيبي نه وان بوو زوو
 بيستم له وانهي نه وييان ديوه
 ههه بهو بو نه وه ناوي نراوه

له پاش چوارده قه رن نه مپو نه بينين
 جا به تاييه تبي له كوردستانا
 كه جيبي ني پرايم (خَلِيلُ اللَّهِ) يه
 له ناوچه ي مووسل گوندي كه (كو سا) (35)
 لووطيش لي ره دا پيبي نا دنياوه
 برازاي خه ليل، تا قانه ي هاران
 نايه ي بيست و جهوت سوورهي عه نكه بووت
 نه فه رموون كو چيان (مَعَ الْإِفْتِرَاقِ)
 بو نه رزي شام و فه له ستين فه رموو
 به لام من بو خو م كو سام نه ديوه
 نه لئين ئيستاكه ناوي گو پراوه

(ئىبراھىم خەلىل) ئەو شوپىنە پاكە بەلام بىرى تر ئەلئىن ئەم ناوہ ئەمەش ھەر قسەى دەماودەمىى بوو يەئنى گۆرانى كۆسا بەم ناوہ جا ئەگەر وابى ئەى براى جەلىل ئىستە ئەو گونددە بۆتە ناحىيە سەر بە (دھۆك) و قەزای (زاخۆ) يە لە بەيضاويشدا سوورەى ئەنبىا ئەفەرموى ھۆزى (بَنُو حَظِيرَةَ) لە گوندى كۆسا بەستيان مەنجەنىق^(۳۶) بە قسەى بىرى تر گوندىكە كۆسا واتە سنوورى (سَوَادُ الْعِرَاقِ) ئەچوو، لەوودوا تەسك كراوہ بە حوكمى مېژوو، شەھادەى تەئريخ نە دۆس نە دوژمن بەم خاكە جوانە چونكە يەك رەگەز، يەك خاك و ئاوہ بە ھەر لايە كدا تۆ ھەلېرى چاو سنوورى و دەمىى مەكەن بە پەرژىن ھەر نەبى بلىن برامان براىى واتە بۆ مافى كۆمەل برا بين بىركىش ئەلئىن لە (سووسى) ئەھواز كە ئىستە بە (شوش) ئەو جى مەشھوورە

كە ھۆى شانازىى كوردانە، كاكە بەناوى شەخصىك وا نىو نراوہ نەك بەلگەى روون و خاترجەمىى بوو ئەنا بۆ كۆسا شكم نەماوہ ئەمەش بزائە (ئىبراھىم خەلىل) لەسەر سنوورى ئەرزى توركىيە پىش ئەويش ئىرە جىى من و تۆيە باسى مەنجەنىق وا ئەدا ئەكا كرديان بۆ نەمروود ئەو جۆرە بىرە بۆ (خَلِيلُ اللَّهِ) بە و دەجھى تەحقيق لە نزيك (بابل) كە كورد بوون ئەوسا تا نزيك بابل لە ئەرزى عىراق تا ئەم سنوورە كە ئىستە ماوہ لە كورەى زەوىى تا كورەى ميرىخ ناتوانى نەلئى خاكى كوردانە بەشئىكە و خودا بە ئىمەى داوہ خاكى بىيگانەى نەكەوتۆتە ناو با وەك برا بين، پىكەوەش بژىن بەلام بە زاھىر كىسەمان جىايى بۆ سوودى فەردىى قەيناكا جىا بين چاوى بە دنيا ھەلئىنا بە ناز بەلام لە عەقل و لە نەقلئىش دوورە

به قسه‌ی بری تر له نه‌سه‌ب زانان
 واته هه‌ردوکیان له نه‌سلی سامن
 به‌لام کورد به دوو پشت ته‌گه‌ن به سام
 کورد و گورج هه‌ردوو کورپی نی‌رانن
 ناشوور کورپی سام، سامیش کورپی نوح
 بریک له‌وانه‌ی که نه‌سه‌ب زانن^(۳۸)
 واته تابیی دینی (سَمَوی)ین
 مه‌گه‌ر به‌شیکی که‌می له‌مانه
 به‌لام به‌ره‌ی گورج به پیچه‌وانه
 تا دینی نی‌سلام گه‌یشته نی‌ران
 نه‌نجا نه‌وانیش وه‌کو کورد ویرا
 یه‌عنی به‌شی زور دینی قبوول کرد
 نه‌نجا بو خه‌لیل برۆین به‌ره‌و ژوور
 ناحوور به شاروخ، شاروخ به نه‌رعو
 نه‌نجا له فاله‌غ به عابیر نه‌گا
 شاله‌خیش کورپی نه‌رفه‌خشه‌ده و نه‌م
 سامیش کورپی نوح (نَجِيُّ اللّٰه)یه
 واته ئاده‌می دووه‌مه‌ بو‌مان
 نوو‌حیش به خو‌ی و سه‌فینه‌ی نه‌جات
 چی له‌گه‌لیا بوو له نه‌سلی به‌شه‌ر
 پاش گه‌رانی زور له به‌رز و نه‌ویی
 له سالی تو‌فی ته‌نووره‌ی تو‌فان

کورد له‌گه‌ل خه‌لیل ئامۆزا زازان
 به‌ره‌ی دوو بران، له یه‌ک نه‌مامن
 خه‌لیل به هه‌شت پشت بی قسه و که‌لام
 نی‌رانیش کورپی ناشووره^(۳۷) بزانتن
 بو دین و دنیا ره‌هه‌به‌ر و نه‌صوح
 نه‌لین به‌ره‌ی کورد گشت مو‌سلمانن
 له دیندا نه‌لئی سو‌نه و مرابین
 چووبن به هه‌له به‌پیی زه‌مانه
 له‌سه‌ر کوفر چوون به‌بی به‌هانه
 که به‌و ناوه‌وه مه‌شه‌ووورده نی‌ران
 روویان له یاسای کوفر وه‌رگی‌را
 که‌می‌کیش هه‌روا به کافرپی مرد
 نه‌گا به تاره‌ح، تاره‌ح به ناحوور
 نه‌رعو به فاله‌غ، باش بی‌زانه تو
 عابیر له شاله‌خ هاتۆته دنیا
 کورپی سامه خو‌ی، خاترت بی جه‌م
 که له‌جیی ئاده‌م (صَفِيُّ اللّٰه)یه
 که نه‌سلی دووه‌م له نه‌و به‌جی مان
 که تو‌فان هه‌ستا پری کرد ولات
 یاخۆ له دوو دووی نه‌وعی گیانله‌به‌ر
 له چیای کوردستان نی‌شته سه‌ر زه‌ویی
 بیشکه‌ی^(۳۹) دووه‌می خاکی کوردستان

كەشتىي لەسەر ئاۋ گەرا و خولاولە
كە ھاتە خوارى بۆ بىناي ژيان
بۆيە بە (ھەشتيان) ئەم دى لەو ناوہ
چونكە ھەشتا كەس لەو قەومە ھاتن
لەپاش ماوہىەك لەو جىگەي دلگير
ئىستاش مەرقەدى ئادەمى دووہم
بوو بە جىگەي نووح ئەم ناوبەناوہ
تا جۆگە و چۆمى و دەدەر خستەوہ
بە خۆي و سام و يافىث و بە ھام
لەو دەغل و دان و ميوہى درەختە
سەرلەنوي دەسيان كرد بە كشتوكال
گەلانىش چين چين لەوان بەدواوہ
بەعزىك بۆ دىن و دنيا خەرىك بوون
تا ئالاي بەرزى ئىسلام شەكاوہ
شوعلەي پەخشان بوو، گەيشتە لامان
بۆيە ھەر ئەبى تا رۆژى مابىن
پشت بە پشت ھەروا بەم چرايەوہ
بۆ ھەركوي ئەچووي پەر بوو لە زانىن
پىويستى بە كەس نەبوو لەم رىدا
لە فارس لە تورك، عەجەم تا عەرەب
ئىستە لەجياتىي ئادابى دىنىي
نە دىن نە ئەخلاق نە ياسا ماوہ

تا لەسەر كىوي جوودىي وەستاوہ
بىناي كرد لەوي گوندى ھەشتىيان
مەشھورە ئىستاش ئەو گوندە ماوہ
لەگەليا، بۆيە ئەھلى نەجاتن
لەويش رۆيشتن بۆ شارى جزير
ھەر وا لە جزير، خاترت بى جەم
جا لەويش بۆ لاي مووسل گەراوہ
باخ و درەختى و دەبەر خستەوہ
سى رۆلەي بەرز و بەھىز و بەھام
كە ماوہ لىيان لەو رۆژە سەختە
لە ئەرزى مەباح، لە تۆوي ھەلال
بەرەو پىشكەوتن ھاتن بەملاوہ
برىكىش لە دىن تەواو تەرىك بوون
سوپاس بۆ خودا گەييە ئەم ناوہ
بۆ گەلى كوردىش بوو بە چرامان
بۆ ئەم رەھمەتە مەمنونى خوا بىن
دىن لە كوردستان ئەگەشايەوہ
لە عىلمى زاھىر تا عىلمى باتىن
زۆر كەسيش بارگەي لىرە فرىدا
لىرە فىر ئەبوون علووم و ئەدەب
بۆتە پىپرەوگەي فەسادى دىنىي
لە ھەرچى بارە كەوتۆتە دواوہ

خوايه تۆبیت و رووحه کهی خهلیل
 به دەس ئەوانه‌ی تۆ ناپه‌رستن
 دووباره هه‌لکه‌ی که‌ی شه‌مائی
 با که‌م گه‌لانی ماف و به‌ش خوراو
 خو تۆ هه‌رچیتکت مه‌یل بئی وابئی
 دەدی سا به که‌ره‌م کورد و کوردستان
 بگه‌ی به دادی به باری ره‌جمه‌ت
 چرای هودای خو تۆ رادی‌ره بۆمان
 خو ئە‌گه‌ر ئی‌مه‌ش نه‌فام و په‌ستین
 له‌به‌ر ئەوانه‌ی موخلیصن چاکن
 دیسان به‌زه‌ییت بی‌ته‌وه پیمان
 تا هه‌رکوی ئە‌لین خاکی ئیسلامه
 به‌لکه ئە‌مجاره‌ش هه‌لی بی‌ته‌وه
 به‌ره‌ی داها‌تووش نه‌چه‌قیتته زه‌ل
 دینی له دەس چئی، دنیا‌شی نه‌بئی
 خودا تۆ نه‌یکه‌ی، نه‌گه‌ین به‌و رۆژه
 جا ئی‌هوش برا و خوشکانی ئازیز
 ژیرانه هه‌رکه‌س له‌به‌ر خو‌یه‌وه
 به‌بوته‌ی تۆبه‌ قال که‌وه لاشه‌ت
 هه‌ول و ته‌قالای به‌ره‌می چاکه
 هه‌روه‌ک بۆ دنیا ئە‌کو‌شیی به‌ دل
 سوود و زیان‌ت بزانه کامه

ئا نه‌مه زیاتر نه‌مانکه‌ی به‌ دیل
 ریگای ئازادیش له گه‌ل نه‌به‌ستن
 ره‌گ و ریشه‌یان له بن بمانئی
 له ژیر سته‌مدا پیشی‌ل بن ته‌واو
 کسێ هه‌یه بلئی نابئی ناوا بئی
 هه‌تا نه‌بوته خاکی کوفرستان
 لابه‌ی له‌سه‌رمان تاوان و زه‌جمه‌ت
 که‌سێ دادپه‌روه‌ر بنی‌ره بۆمان
 سه‌رخۆشی به‌زمی نه‌فسین و مه‌ستین
 یاخۆ منالین بی‌گه‌رد و پاکن
 ده‌ستی دوژمنان کۆتا که‌ی لی‌مان
 ده‌ری خه‌ی له ژیر ئە‌م به‌لا عامه
 دین له کوردستان زیندوو بی‌ته‌وه
 بسێ ده‌ره‌تان و کرده‌وه و ئە‌مه‌ل
 به‌واته‌ی خو‌مان له دوو جه‌ژنه بئی
 ئە‌گه‌ر هه‌مووشمان قه‌ر بین یه‌ک رۆژه
 جه‌یفه هه‌ر خوو دان به دنیا‌ی ناچیز
 پال‌ بدا به‌لای خودای خو‌یه‌وه
 تا له دەس نه‌چوود ئە‌م ژینه باشه‌ت
 ئیشو‌کارت بئی له‌م ناو و خاکه
 بریکیش بۆ دین دل‌ت بی‌ته‌ کول
 له دوو رۆژ ته‌مه‌ن چیت ئە‌وئ، مامه

هەر کاتی توانیت چلک و چهپه‌لیی
 نه‌وکاته جینگه‌ی ئومید و خیری
 ئیمه هه‌موومان به قورنان براین
 ده‌با وەك برا گشت یه‌کتر بگرین
 دنیا نمونە‌ی رۆژی جه‌زایه
 هەرکەس بیه‌وی دلسۆزی گەل بی
 حازر بی سەری له دار هە‌لخری
 ئەبێ ریتی خەبات بدۆزیتە‌وه
 نابێ له‌ریوه قۆلی هە‌لمالی
 به‌چەند کەس حیزبی بنی پی‌که‌وه
 ناوی پەیدا کا، به‌لام کامه‌ ناو
 به‌ناوی شۆرش بۆ گەل و ولات
 بچیتە هە‌ندەران بۆ خولانە‌وه
 که تۆ نه‌توانی بی به‌ مه‌له‌م
 لیگی گه‌ری له‌ گەل پارێتە‌وه
 که تۆ حاله‌کەت پی چاکتر نه‌بی
 به‌ به‌لکه‌م به‌لکه‌م، به‌ ئە‌مجار ئە‌مجار
 گه‌لی نه‌زانی پشت به‌ چی به‌ستی
 هەر کاتی توانیت، گه‌لت کرد به‌ یه‌ک
 ئە‌نا تا گه‌لت له‌ تۆ به‌ش به‌ش بی
 تۆش ئە‌گەر دەستت نه‌که‌ی به‌ چوار دەست

له‌ خۆت داشۆری، نه‌که‌ی ته‌مه‌لیی
 نه‌ خۆت نه‌ کۆمه‌ل حەرام نه‌گیری
 ده‌با که‌م بلین له‌ یه‌کتر جاین
 پی‌که‌وه بژین، پی‌که‌وه‌ش بم‌رین
 مه‌زره‌عه‌ی بی دین خەرمانی کایه
 ئەبێ به‌م شیوه‌ چاوه‌ری هەل بی
 وه‌بالی خۆی و گه‌لیش هە‌لگری
 هە‌لووک له‌ هە‌وا بقۆزیتە‌وه
 بۆ دوو رۆژ خەبات یاخۆ بۆ سالی
 له‌ ته‌نگانه‌شدا خۆی بدزیتە‌وه
 سەری خۆی ده‌رکا و گه‌لیش خاته‌ داو
 کۆمه‌له‌ گورگی به‌رداته‌ ولات
 گه‌لیش به‌ ده‌ردی ئە‌و تلانە‌وه
 با زامی کۆنیش نه‌بی به‌ وه‌رهم
 با له‌گه‌ل هاوما‌ل بجاییتە‌وه
 با داشه‌ هاره‌ی لی هارتر نه‌بی
 که‌م بیخه‌ قورگی ئە‌ژدیهای نابار
 کاکه‌ بۆ خەبات چۆن ئە‌بی هه‌ستی
 ئە‌وسا بلی من خۆم دا له‌ مه‌حه‌ک
 ئە‌بی تا ماوه‌ هەر چارده‌رش بی
 به‌ ده‌ستی چه‌پله‌ت بۆ ناتە‌قی قەت

***

باسی دهمه ته قه‌ی سیروان و ری‌بواریک

پهن‌دی پیشینان پیاوانی ژیرم
بئی بوار هه‌لی کرد ده‌لنگی ده‌رپیی
چۆمه حیزه‌که‌ی ولاتی خۆمانه
گۆمیش بئی هیچه، لای من ته‌نکاوه
رووحی نه‌مابوو له‌بهر هاژده و بای
هه‌رچه‌ن بواریشی پی نه‌نه‌زانی
مه‌گه‌ر نازانی سیروانه شیته!
پیی تی نه‌خست و نه‌هاته دواوه
وتی چی نه‌که‌ی به‌م خوار و ژوورد؟
قاچت هه‌لمه‌که مه‌رۆ به‌بئی بوار
بۆ^(١) که‌س له گیانی نازیز بی‌زاره!
خۆ رۆژ له سالان نابریته‌وه
نه‌بادا گۆمی گه‌وره‌ت بیته پیش
بتخاته گێژ و بش‌تخنکی پی
راسته و به‌راسیی پیاویکی ژیره
به‌عه‌ینی نه‌لیتی دیجله و فوراته
ته‌نانه‌ت فیلیش به‌رگه‌ی ناگرئ
به‌نهرمه‌نهرمه، ژیرانه‌سپۆش
که‌ لیشت نه‌ده‌م هیشتا هه‌ر نه‌مه‌به‌ی؟
رینگای وشکیشم هه‌ر لی ته‌نگ نه‌که‌ی

لی‌رده‌دا شتی هاته‌وه‌د به‌یرم
نه‌لین ری‌بوارئ چۆمی هاته‌ری
خۆی وتی به‌خۆی کۆنه‌سیروانه
هه‌روا لیتی نه‌ده‌م نا به‌م پی‌تلاوه
له‌لایی تریش نه‌یروانی بۆ لای
به‌لام هه‌ر سوور بوو له‌سه‌ر لیدانی
جاریش بوو نه‌بیوت که‌ی نه‌مه‌ریته
هه‌روا به‌و حاله‌ له‌وئ نه‌خولاوه
یه‌کی له‌و پیرتر نه‌هات له‌و دووره
قه‌دی پی نه‌لین تا نه‌گه‌ی به‌ بوار
نه‌که‌ی لیتی نه‌ده‌ی، نیسته به‌هاره
سه‌بری لی بگره‌با که‌م بیته‌وه
بروانه‌ بۆ هه‌ل، برۆ به‌رده‌و پیش
نه‌زۆری مه‌له و نه‌پیته‌ بیتی
نه‌ویش که‌ زانی قسه‌ی نه‌و پیره
سیروانی جازان نیه‌ له‌و کاته
نه‌که‌ هه‌ر نه‌م ته‌نیا بۆ لی نادری
جا نه‌مجار ری‌بوار که‌وته‌ قسه‌ی خۆش
رووی تیکرد وتی سیروان چی نه‌که‌ی
که‌ من ده‌نگ ناکه‌م تو هه‌ر جه‌نگ نه‌که‌ی

ئەگەر من لىشت نەيەمە پىشى
خۆ دىئا دايم ھەر بەھار نابى
پايىز و زىستان پىكەو ھەستەن
ئەوسا بە خۆم و كەر و خورجىم
فېز مەكە بە خۆت بەم شەپۆلانە
دىئا گۆنگەلى زۆرى گىپراودە
بىرى رىبوارى بى ھىز و تىنت
پىاوەتتى ئەمپۆ باشە كە زۆرى
رىبوارىش رۆزى رۆزى دىتەوودە
وا ھەلت لووشى چۆرت لى بېرى
سىروانىش وتى من ئىشم بە تۆ
ھەتا نەخەيتە شەپۆل و خورپىن
كە تۆ بەرپەنگم نەدەي بە شەخەل
دە تۆ بەرد و دار مەخە رىبازم
من بۆ ئىشى خۆم ئەجوولىم ئەپۆم
ھەركەس بى خۆيم تى ھەلقولتتىنى
چۆن ئەبى ھەركەس ھەستا لەپتوۋە
وا گومان بەرى جۆگەلە مېزم
لەمپەر بۆ ئەوپەر دەلنگى ھەلكا
تا ھەلتە چۆپىم ئاوم لى بگرن
ھەركەس گومانى وابى لەگەلما
سەد كەرەت بلى من مەلەوانم

ئىستا بەبى ھىچ ھەر دلت دىشى؟
كەم بەھارپىنە، رۆزىكىش دادى
گىم و تەنكاوت لەيەك بىھەستەن
دىم بەسەر سكتا پىشتت ئەشكىم
كە ئەمپۆ ھەل و رۆزى چۆمانە
زۆرى ۋەك تۆم دى چۆرى لى پراودە
بى لىم كاتە، ھەلتەسى قىنت
دل لە رىبواران نەكەي! نەگۆرى
ۋەكو ەزىي زىل بىدا پىتەوودە
دەستەوودە كەرىت بۆ لەگەل نەكرى
ئەگەر لىم نەدەي ھىچ نىە، بېرۆ
من چىمە لە تۆ! لە دەشتى كېرىن
خوای ئەكرد خۆتت ئەخستە مەشخەل
منىش لەگەلتا ھاوپىم ئەسازم
شوتىنى واش ھەيە لىتى ئەم بە گۆم
گىانى شىرىنى بە دىبارى دىنى
بەبى پرس و را بىدا بە پىتوۋە
كۆنە سىروانى سەرشۆر و حىزم
لەمبەرەو بەرىش جۆگەم لى ھەلكا
گىانلە بەھرانى ناویشم بىرن
ھەتا من مابم قىنى لە دلما
مەگەر نازانى منىش سىروانم!

هەر کاتى ھېزم لە خۆم دا تەواو
 نە دەشت ئەمىنى نە شار و نە دى
 تەنانت قاز و سۆنە و مراویى
 کە کەوتە تافگە و شەپۆل لەسەردا
 بېستى ئەبېرم ھەناسەى ئەچنم
 پېشىنان ئەلەن نازانى چىيە
 خۆت مەخە داوى ئەم دوو بەلایە
 با مەلەوانى گۆم و دەریا بى
 تۆ کە خۆت دانىى بە پىاویکی ژیر
 ئەغا رىبوارىش وتى دەى باشە
 دنیا ئە عالم وەتەنگ ھەلبىنە
 ئەلەى لە شوینی زوحاکى زەمان
 سەرى لاوانى گەنج و بى خەتا
 چەند رۆژى زیاتر تەمەن بەیتە سەر
 قەت نە کەویە نىو کەند و کۆژدود
 پىم وتى دنیا دەوران دەورانە
 جگەرسووتاویک لىت بى بە کاود
 کەولە پۆستە کەى بکا بە دارى
 رۆلە کۆژراوى دەشتى شارەزور
 رامالئ ھەرچى وا لەناو سکتا
 نە تەنکاو نە گۆم، نە بەرد و دارت
 نە یەلئ نە ناوت لە رۆژگارار

بۆ ھەموو شوینی ئەم بە لافاو
 لرفە و ھاژەى من لەبن گویى نەبى
 ھەرچى پىى بلەن گياندارى ناویى
 سەرى لى ئەکەم بە ھەژگ و بەردا
 تا جارێکی تر نەلئ من ئەمنم
 نە ئاو نە ئاگر تەمانى نىە
 دوور دەپەریزىت سوودی تىدایە
 یاخۆ دەرویشى غەوسى بەغدا بى
 نابى ئەم پەندەت قەت بچى لەبیر
 کەم بە خەيالئ پر ھاشەوپاشە
 چیتە! دەماخت تینوو بە خویتە
 دىيە دەر، تینوو بە مېشكى ئىنمان
 ئەبېرى بۆ ماری سەر شانت، ھەتا
 خوار دەمەنىشت بىتە مېشكى سەر
 بىرېکت نەبى بە دوارۆژدود
 واش ئەبى بلەن سىروان قرانە
 لەتاوى رۆلەى کە سەربراود
 سەرلەبەیانى ھەتا ئىوارى
 جەم بن لە دەورت ئە خوار و لە ژوور
 دەردەکەى زوحاک بېمەن بە دلستا
 نە خۆت نە ھاژدەت، نە شوینەوارت
 تا کەم کورى خەلک بەى بە دەم مارا

سیروانیش تۆزۆی بیری کرددوه
زانسی که قسه که ی زۆر نه قل گیره
به لئی به زۆری زۆردار سوار نه بی
که وابوو با من هر له نیستاده
له گهل ریبارا بسازیم چاکه
زۆرمان بیستوو له خاوهن ناوان
جا وتی باشه ریباری نازیز
نه بین به برا، به لام من کاکه
نه گهر تۆ ژیر بی بهشت پی نه ددم
بۆ خۆت تیر نه کهم بی کیشه و گیره
بۆ کشتوکال و به رهه می ژینت
نه گهر به ریکهوت سه فه ره هاته ریت
سه ر داخه و برۆ بۆ هه رکوی نه چی
ریباریش وتی نه مه م به لاده
نه ی نابئ منیش له م ناو و خاکه
ناعیلاج بریک با پی داکیشم
دینه لام نه لاین نه ی کوا به شی تۆ
سا نه گهر وابئ مردنت چاکه
با رووم بی منیش بلیم براتم
نه گهر ناوابئ، به م نامه ردیه
سیروانیش وتی کهم بلئ که مه
پهن دی پیشینان هر یه کجار خۆشه

هاشه و هۆزه ی خۆی له بیر برده وه
دنیا ی بی وه فا هر چه ن دلگیره
رۆژئ واش نه بی پیاده سوار نه بی
هر چه ن قینیشم زۆر هه لستاده
نیمه عه بدی خواين، خوداش بیباکه
وا له بن هاتوون وه ک موو له چاوان
من بۆ تیشه نا، بۆ فه سلئ پایز
من زووتر گه وره و خه لکی نه م خاکه م
به مه رجئ نه لپی من برا گه ورده
جار جار ناویشم هر پی بسیدر
تۆش کهم بیر که وه له کۆنه قینت
قه یناکا وهره به قه د جینگه پییت
ده نگ ناکه م نه گهر له خۆت دهر نه چی
قبوولنه، کاکیی به تۆ براود
به شی کم ببئ وه ک برا! کاکه
جاری وا نه بی که خزم و خویشم
ناوایه مانای برابه شی پی تۆ!
که تۆ رازی بووی به م بسته خاکه
هر نه بی بلیم خه لکی ولاتم
فه رقی تۆ له گهل دوزمندا چیه!
جاری دوو وتت، سی خاترجه مه
نه لاین زۆر وتن هر قورئان خۆشه

وازم لى بىنە وازت لى دىنم
با لهوه زياتر لهسەرى نەرۆين
بهلام چىم پىدای شوکرى خوداکه
ئاوايه حالى زۆردار و بى زۆر
ئەنا كەى زۆردار خۆى دىتە پىشى
جا چونکه خۆشم هەر وامنەزانى
خۆم بۆ نەگىرا له گەل ئەم و ئەو
خۆ ئەگەر پىشى سىروانىش نەگرين
خەرىك بىن ئىمەش له قەدەر خۆمان
به پىى لىهاتن جۆگىك هەلبەستين
ئەوانىش خۆيان هەروا خەرىك بوون
دلنیا نەبووم تەواو له رايان
وتم قەيناكا دەنگ ناکەم جارئ
جا وتیان ناشى نەنن پىكەوه
وەك ناشى گەلان لەئىش نەكەوئ
خۆ نىشتمانى خۆمان به پىزدە
له هەركوئ ناو بوو به ناوى جارىي
ئىمەش ئەمەمان با لەبىر نەچئ
ئەنجا خەرىك بوون گشتى له خۆشىي
كه دىتم خەبات سەرى هەلداوه
ئەترسام ديسان لەبەر دەم شىپى
تىچىنىش نەما و ناوهكەش وشكە

كەم به بۆله بۆل بکەوه شوینم
باشه چیمان بوو پىكەوهى تەخۆين
بلى به زيادىي مائئاوا كاكە
مەگەر هەلگىرى ئەم شەرعه بۆ گۆر
بۆ حق بەبى زۆر مىلى داكىشى
ئەم جۆردە شەرعم رهوا نەزانى
وتم بەسىهتى با هەستين له خەو
نابى دانىشين تا رۆژئ ئەمىرین
له كانىي و كارىز له ورده چۆمان
ئەگەرچى زۆرىش كەم هیز و دەستين
بهلام كەمىكيش كال و فەرىك بوون
چونكه ناوى دىن كەم بوو لەلايان
بزاتم ئەم هەورەش چى لى ئەبارئ
هەتا گەل ماوه هەر بخولیتەوه
بۆى تەبەين هەرچەن تىچىنى بوئ
له خوا به زياد بى زۆر حاسل خىزدە
كه ئاوىش نەبوو به دىمەكارىي
ئاو به دەستى زۆر بەرەو ژوور ئەچئ
به گۆيرەى توانا بۆى تى ئەكۆشىي
برىنى كۆن و تازەم كولاوه
بانگ كەن: ناشەوان ناشەكەت كرىي^(٤١)
ناخۆ قرزانگە يا جرجە مشكە

دەسیان پى گەياند لەو لابەلاوہ
کە چووم سەیرم کرد لە مسەر بۆ ئەوسەر
یەکیکیان وتى من کە چل چنگم
ئەوى تر ئەیوت من کارپزکەم
نەک تەنیا ئاوى ئاشت ئەریژم
هەمووی بەسەریەک دائەتەپیتم
ئیرد کەى جیگەى ئاش و ئاشپەرە
ئیمە چەند سالا بەم شوینە فیرین
ئەیکەین بە باخ و باخچە و بە گولزار
لە ژیر زەویشدا لەغەم لى ئەدەین
جاری واش هەیه بە ئالتون ئەگەین
دەیان کانگەى تر وا لەو ژیردەدا
هەروا بۆ دەریاش لیرە و لەویۆد
هەرچی بەسوود و بەکەلکە لەویش
ئەبخەینە پاپۆر بۆ قەراخەوہ
نەکەى ئاوى خۆت بنیى ئاشەوان
منیش زۆر سەرم سورما لەو باسە
بە هەر زمانى کە خۆم ئەمزانى
وتم وا چاکە با بلایم براين
ئیمە هەموومان لقی یەک دارين
با لە عەدل و داد بیری کەینەوود
ئێوہ بە چوار پەل هەروا بە چل چەنگ

بینگومان بۆیە لە ئیش وەستاوہ
هەریەک لەلایى سەریان هینا دەر
بۆ ئاوى ژینت شیر و پلنگم
بیر و کارپزى وا هەلئەکەم
بناغەى مالى ئاشیش ئەبیژم
ئەیکەم بە زدویى و داشى ئەچیتم
بە کاروانى کەر بار بجن لیرە
بەم ئاوہ دەشت و مەزرا ئەدیرین
بۆ هاتوچوونى هەوارگەى بەهار
بۆ کاتى سەرما پەناى پى ئەبەین
بە نەوتى رەش و سپى و روون ئەگەین
چۆن دیلین ئیۆد بین ئا بیڕەدا
ئەروین تا گشتى ئەدەین بەپیۆد
دەرى ئەهینین بە مرخیش مرخیش
جا ئیۆش بمرن بۆى بە داخەوہ
چرچرت ئەکەم خراپتر لەوان
وتم هەر سەبر و خوگرتن خاسە
کەوتمە وتووێژ بە نەرمیى و جوانیى
ئیمەش دوزمنى ئازاوە و هەراين
کۆنە هاومالى پار و پیزارين
سەرى لە مافی مرۆف دەینەوود
ئیمەش با بلاین بە دوو دەست و چەنگ

نیوه له نیوه و یهك به ههشت بیدهنگ
هیچ نه بئ ئیمهش گیانله بهر تیکین
زۆر نه بئ خو کهم پیویسته بو ژین
وتیان تهه کابرا یه کجار بیهۆشه
برو داکهوه لاجو له بهر چاو
نازانی به خووت تووشی چی نه بی
حالییم بوو ئەلین گرۆی ئیبلیسین
وتم وا چاکه بییمهوه دواوه
بو چاره سه هری گهلی چاره رهش
برا هه رچوون بی هه ر برا چاکه
ئهوان به هه ر حال، کلکه نه وتینه
کولان به کولان هه ر به چاو و راو
به موفته بیژی، شارده گه ورده که ی
پر کرد نه قیره و له هه رچی و په رچی
وهک ماری زامدار پیچ نه دا له خووی
بیجگه چهند جارئ راسپییری ده میی
نه ویش^(٤٢) به راسیی له بهر دلپاکیی
که پشتم هه لکرد لییان له داخا
هه ستام به ناچار هاتم به ره و مال
به لام کام ده رچوون! به سه د فه لاکه ت
که چیی قرژانگ و جرج و کلکه که ی
هه ریهك به رهنگ و دهنگی تیوه چوون

هه رکهس به شی خووی، با نه یکهین به جهنگ
پیویست به جینگه و دهشت و ده رتیکین
جان هه گه ر وابی ئیمه چوون بژین
ئه لئی نه بییستوود (نیره بیدهۆشه)
ته گه ر سووری دهین له سووچی کلاو
ناوات نه خوازی که هه رگیز نه بی
حازر نین هه رگیز که حهق بیسیین
چش کهم له و ناشه و له و زهویی و ناوه
هه ر برا که ی خووم بگرمه باودش
گۆشتیشم بخوا ئیسکم له ت ناکا
دیم له وان زیاتر دل پر له قینه
خه ریکبوو رینگه م لی بگری ته واو
بو بارده که لای ناغا گه ورده که ی
خۆشم نه مزانی بوچی! له بهر چی
خۆ من زیانم قهت نه بوو له بووی
به مام ریشو له ی شییت و په رکه می
بو خووی و گه ل و ولات و خاکی
ئه ترسام جن جن بمه ن به زاخا
سه ری خووم ده رکرد له جار و جه نجال
درۆت بو ناکه م به گیانی کاکه ت
به ربوونه گیانی شار و خه لکه که ی
ئه توت جه جانن به عالم وهر بوون

له پاش چه ند روژی بوو به قاله قال
 وه كو هه وری رهش رووناكی براند
 عه با به كوژ و به چكه توله مار
 به ناوی دین بوو تیپ و سوپایان
 شیعاریان نه دا نه غه پیی و نه شه رق
 به زاهیر بو دین وهك دیزه دی ته نوور
 نه یانوت نیمه یین خاوه نی مه کته ب
 له گهل نه حزاب و گرۆی سیاسی
 به شیکی زوریش له ساویلکه دل
 به هر شیوه یهك بکرایه بویان
 داخی کهس منی نه کوشت نهو ساله
 ناوی مه لایان نابوو له خویان
 میشك شله قاو، گۆرابوو حالی
 نه یانته زانی مانای نهو دینه (۴۳)
 چاکی که وایان لیکرد به لادا
 ههستی مه لایی و دین و کرده وه
 بو ته ماداری دهوری کۆماری
 پشتگرتنی مه لا له نه هلی فساد
 مه لا به راسیی ته گهر مه لا بی
 نهك دینی خه لک بینئ پیکه وه
 نه بی دین له گهل درۆ و خه رافات
 ههزار و چوارسه د سالی ته واوه

تیکه ل بوو توژی که رسواران، چوارنال
 نه م له نهو، نهو له م، لیکیان نه مراند
 هاتن له سه ردا سه ر لینگه ده ستار
 نه دین نه مه نتیق نه بوو له لایان
 هه لئه له تین و نه فام و نه همه ق
 قولیان هه لته دا دم به لووره لوور
 دین نه هی کورده و نه به شی عه رده ب
 هه موو چوون به گژ نیسلامی راسیی
 نه چوون به ره و پیر مه نزل به مه نزل
 دریغیان نه بوو له گیانی خویان
 وهك برئ مه لای چه وت و به تاله
 میزده و عه با بهس بوو له بویان
 به دم چه نه باز، به دل ناحالی
 درۆ و نیفاقه و حه سوودی و قینه
 تیکه ل بوون له گهل سوپای خه تادا
 هه موویان له بیر خویان برده وه
 هه ریهك به ناوی خوی نه کرد دیاری
 که ی به مه نه لین (سَبِيلُ الرَّشَادِ)!
 نه بی لاگیری دینی خودا بی
 کۆمه لئ نه زان لی کی کۆبیته وه
 به مه عنای واقیع له یهك جیاکات
 نه م دینه به هوی مه لاوه ماوه

به لّام كام مه لا! به دين دامه زراو
 نه بۆ جاه و مال، نه به ترس و لهرز
 به هيچ نه گۆرئ، دئى لئىل نه بئى
 نه گهر خه لك هه مووى بكشئته دواوه
 نه نجا وارىسى نه نبىايه نه وه
 نه نجا شانازى نه كا پئىغه مبهر
 نه نا هه ديسى فه خرى كائينات
 نه گهر زيانيان هه بۆ خۆيان بئى
 چونكه پئىغه مبهر نه فه رموى: نه مان
 راي نه گه يئتن چى باشه بۆ خه لك
 كه و ابو رئىزى لاي موسلمانان
 خۆ نه گهر قه لب و زيان گه يئتن بوون
 واته له نه سلى دين و بپرواوه
 نه مانه مه لاي سووه و چيرووكن
 خه لكيش نه بئى زوو لئيان دووركه وئى
 چونكه نه مانه هه ر به ناو مه لان
 چونكه نه مانه نه سئرن به دهس
 نه مانه مه لاي ئاخىر زه مانن
 به ناو وارىسى (أَحْسَنُ السَّلْفِ)
 دئيان كرمؤله و به زوبان وريان
 دل كه كرمؤل بوو لاشهش كرمؤله
 قسه ي زانايان زؤر رئىك و راسه

وهك به حر و ابئى، نهك جؤگه ي قوراو
 نه بۆ سه رؤكئى و نه مه قامى به رز
 به هه لهش نه چئى، شئت و وئىل نه بئى
 نه وه زياتر پالدا به لاي خوداوه
 نه نجا ماقوولئ لاي خودايه نه وه
 به و بزورگانه له ساراي مه حشه ر
 ناويان به مه لاي قه لب و سووه نه بات
 وهك زئىرى قه لب، رئىزت بؤيان بئى
 وهكو هئله گ وان له بۆ موسلمان
 بۆ خؤشى وئنه ي هئله گه و كه پهك
 پئىويسته چونكه نه ديندا زانان
 نئسبهت به مه زه هب تانه و دشئتن بوون
 دهسيان تئوه دا له رووى هه واوه
 به ته رازووى دين بئى نرخ و سووكن
 هه ركهس به راسئى خوداي خؤى نه وئى
 نه نا به راسئى بۆ عالم به لان
 بپروراي غه ئهت به گوئردى هه وهس
 هه ر خۆ په سه ند و خۆ به زل زانن
 (لَا رَيْبَ فِيهِمْ هُمْ بِئْسَ الْخَلْفُ)
 به هه له دا چوون، نه بوا بگريان
 تانويؤى فكريش پووچ و شپؤله
 نه وه نده راسه بئى قسه و باسه

نه ئين گزشت گه نيبى به خوئ چاك نه بئى
هاوار بو گه ليك خونكهى بو گهن بئى
منيش كه زانيم بهو دهنگوباسه
حالييم بوو ته واو كه هوئى نه م بزيه
و تم بهم ناو ده عالم جهم نه كهن
نه م هاى و هوويه بو ته خت و تاجه
نه نا كئى هه يه له مرودا وا كا
نه مجارده هه لسام به رده نيشتمان
نه وانه م و تيان ده مراسى هو زن
پيم وتن كا كه ئيتر نه م هه له
به به ربلاويى ده ميان تيوه دا
هه رچهن زورم وت نه مان كه ميان بيست
نه وهى كه باسى نه كرايه دين بوو
هه ريهك بو لايهك سازى لئى نه دا
به ردى ته رازووى هه مووم هه لسه نگانده
ده ركهوت به رده كهى نه مانيش سوو كه
نه ته رازووى نه م سوود نه گه يئنى
نه وهى مه به ست بوو له مانيش نه بوو
به نانوميديى گه رامه دو او ده
خوم و تم به خوم سهر نه نيمه وه
تا كهى خوار و ژورر بهم كهل و مله
گلهى نه م گه له ديته وه سهر خوئى

نهى كه خوئ گه نيبى به چى چاك نه بئى !
نه بئى لهو كاته نرخى خوئ چهنه بئى
قاچاغه لايان چى قسه م راسه
وده زبل و زالنه و ژيئرى پشكوويه
به لام خه يالى ته ختى جهم نه كهن
بو يه بازار تان گهرم و ره واجه
بو دينى راسيى چه قره سه ما كا
مه لبه ندى باوا و ماواى گشتمان
يا بو گه لى كورد راس و دل سو زن
بو بير و راويئر چا كترين هه له
كه چيى ده رگايان له دين پيوه دا
نه توانم بلئيم يهك به ده يا بيست
بريكيان زوريش قينيان له دين بوو
نه گه ييشت به دين بازى لئى نه دا
هئلكه م گشتيانم به ددان شكانده
هئلكه م نه وانيش پيس و چروو كه
نه هئلكه م نه وان جوچكه هه لديئى
خه مره ويئىكى دلانيش نه بوو
چهن روژئى رده خت پالم لي داوه
با منيش تاويى به سيمه وه
تا كهى له به ختى گه ل بكه م گله
كه رهنج نه كيئى و نايه ته بهر بوئى

چونکه هەر له گهڵ کۆسپی هاته بهر
یاخۆ ههركامی دهستی خۆی ناسیی
زوو شەق له کاسه و سفره و نان ئەدا
راسته که ئەلین گەر ئەجەلی هات
هەر ئەمه بۆ خۆی تەفرەقه دیتنی
تەفرەقهش هەرگیز کەس لێی نەدی سوود
بۆیه رەنجی کورد خەزەنیه بۆ دژ
جا گەلی ئاوا پشتی له دین بی
نرخیکی بۆ دین لا دەس نەکەوی
دنیای بەبی دین بۆ کافر چاکه
وا گومان ئەبا که مرد تەواود
ئەو تا هەول دا بۆ دنیا کەمه
بەلام که مردیش بی شک و گومان
هەرکەس باوەری بی یا نەبی
جا تۆ هەر بلی ئەو رۆژ و ساته
برام ئەم فکەرە هی شەرق و غەربه
هەرکەس به هەر جۆر تەرح و زەربی کا
تا تۆ دوژمنی دینت بی پەنات
پشت بەستن به خوا و دەست نانو دەست
رەجات لی ئەکەم، به خەيالی خوا
ئادەي بلی پیم کاکی خەباتگیر
هەلگری ئالای شەکاوهی کوردیی

دهستی له کراسی زوو دینیتە دەر
زۆر زوو تیک ئەچی میشک و حەواسی
دەس له یاسای گەل له قورئان ئەدا
بزن رینک ئەچی تویشووی شوان نەخوات
گەل به خورپەود دائەچلە کیننی
بیجگه بیگانە و دوژمن و حەسوود
ئەو بەهیز ئەکا و خۆی ئەدا به کورژ
تەنیا مەبەستی دوو رۆژە ژین بی
بۆچیمه ئەگەر ئەمڕۆ سەرکەوی
که ئەو له رۆژی جەزا بیباکە
باسی دواي مردن خەيالی خواه
گەداش بی شایه و خەيالی جەمه
جیگهی دۆزهخه ئەو له پاش ئەمان
وهدەهی خودایه و بی شک دیتەجی
قسەي مەلایه و هەر هاتەهاتە
دۆزهخ و بەهەشت حاسلی زەربە
به چاک یا خراب به جی خۆی ئەگا
ناگهی به ئاوات له رینگهی خەبات
رەمزی ئیسلامه ئەتکا به سەر بەست
دەسخەرۆ مەبە هاورپی ناتەواو
ماندوونەناسی دەر و دەشت و لیپر
شیری نیو بیسه و مەیدانی مەردیی

چیت که مه له خه لک بو سه ره خوئی
چیته له دوژمن بیگانهی نه ناس
چپ که هر چه په و راسیش به راسیی
ته تکه نه به وه زنه ی سیاسه تبازی
ته ماکار مهبه به وه قه زاوه ته
چونکه نه مانه ئاگر خو ش نه کهن
تا تو خوت نه که ی به هر په ی نه وان
دهستی یارمه تیی ناده نه به ده ست
بجوولیتیه وه تا سه ره نه که وی
نه لین سیاسه ت ئیسته گؤراوه
بویه پیایو ژیر نابیی که دوو جار
مار هر نه و ماره و کونیش عهینی کون
نه گهر مام قسه ت بو نه که م کاکه
هیچ نه بی بیکه به ده رسی بو خوت
بلئی نه مانه په نندن بو به شه ره
چونکه نه مانه هه مووی هه رایه
تا بیر له میژووی گه لان که یته وه
خو صوو ص گه لی کورد به درپژی میژوو
ئیتر تا به که ی! بوچی شوینکه وتن
نه و گؤمه گپه ی که کوردی تیکه وت
سووتا هه لقرچا لاشه ی سه دان که س
که سیش نه پرسسی بوچی وات لیته ات

بیجگه ته فره قه و منیی و توتویی
خه لکی هر لا بی، له چه پ یا له راس
دوورده له ریگه ی دل سوژی و راسیی
هه رجاره یه کیان نه بن به قازی
لاچی له م ناوه نه م عه داوه ته
تا سوودی گه لان بو خو یان به نه
نه چه سه ره فکره و ریبازی نه وان
مه جالت ناده نه تو به پیی هه ست
کتوپر سه ره ت پی نه کهن نه وی
ئیمه ناچارین بچینه داوه
هر له کوتیکه وه ده ستی بخوا مار
ئیتر چون په نا نه به ی به دوژمن
به وردیی له لای قه صاب و گاکه
بو سه ره له وحه ی ژین به خته ودری خوت
تا خو ی نه خاته گپه ژاوی خه ته ره
بازاری ره شه و ناوی سه ودایه
باشتر نه م قسه م نه چه ته دلته وه
هر چاره ره شی ده ستی نه مان بوو
به سه د ته جره به ش ده س هه لنه گرتن
ئاویشی لی بوو به ئاگر و نه وت
کی دیویه ئینسان بی به قه قنه س
گوناخت چی بوو! کامه بوو خه تات

كامه بوو جهورت كامه زۆرداريت
بيجگه نا له وهی كه بلین كوردین
له هزار لاهه بهر هیرش نه درین
نابئ دهنگیش كا كه چی به سه هات

تاوانت چی بوو كامه بوو لاریت
پیشیلکراوی دهستی نامهردین
لهت لهت كراون خه ریکن نه خورین
کئی لئی بوو به هوئی ئاژاوهی ولات

سه رنجیک بو چاره پهبشی گهل له گهل به شی زۆری هو به کانی
که بریتین له ناکۆکیی ناوخۆیی و جیاوازیی فکریی

من وا نه زانم زور بهی نه مانه
یه کهم ناکۆکیی به پیبی ئیختیلاف
هه رکهس به گویرهی ههست و لیزانین
نه که ویتته شوین خه یالاته وه
تاقمئ نه لئ من دیموکراسییم
هه ر خۆم ته نیا رۆلهی هه لکه وتووم
یه کئ به ناوی پارتی دیموکرات
نه لئ هه موو کهس بجیتته دواوه
یه کئ تر نه لئ من که کۆمه له م
بو چینی هه ژار زه همت نه کیشم
یه کئ به ناوی حیزبی ئیسلامی
به ژه هری بکوژ ئاو ئه دا خه یال
ته نیا به وشه ی ئیسلامه لافی
چونکه په ناگای به ناو ئیسلامه

هوئی چهند موشکیلهی گه وره و گرانه
له بیروپادا بی درۆ و گه زاف
یا له نه زانیی و خو به زل زانین
جوابی کهسی تر هه ر ناداته وه
خاوه نی بیر و یاسای نه ساسییم
له به زم و ره زمی دنیا سه رده ره چووم
لافی ئاغایی و میریی لئ ته دات
هه ر من شارده زام له و به یت و باوه
بو دوژمنی گهل ته نیا خۆم ته له م
ره گی بی دادی له بن نه کیشم
بو م بلاو نه کا په رتوو که ی نامی
تیک نه دا زهینی ساویلکه و منال
ئیسلامیش له گهل نه ودا مونافی
ئیتر ئیسلامی بو نه م ئیسلامه !

ئەبىي بىيجگە ناو، مانا كەي چى بىي
يەكئى بەناوى يە كىه تىي گەلان
تا هەموو لايەك نەكەم بە يەك لا
يەكئى وەھابىي يەكئى ئىخوانە
ھەر مەنم بە راس ئەھلى تەوھىدەم
باقىي موشرىكن يا بىپەرستەن
يەكئى تر ئەلئى مەن كە رووحانىيەم
قانۇن و شەرىعى خودام بە دەستە
چونكە ھەر خۆم موفتىي زەمانم
يەكئى تر ئەلئى نەخىر ئەمانە
تەنیا خۆم نەبىي، كەلامى خودا
ھەر كەس لەھاستم سەر بچوولئىنى
ھەدىس و شەرىع و تەفسىرى سەلەف
لەبەر دەم شىرىي خۆي نەكرد زەوت
ئەيوست شتئى تر بەناوى ئىسلام
سوپاس بۆ خودا دەنگى نەداوہ
يەكئى بەناوى سۆفىي يا دەرويش
بە جەزبە و حال و سەيخە و ھەياھو
لە فەوقى سەما و فەلەك سەر كەوت
مەقامى نەشئەي سەھىرى سىفاتى
دەرچوو لە فەنا چوو بۆ لاي بەقا
ئىتر ماسىوای بەلاوہ كايە

كە ئەم شوئىنكە وتووى ھەرچى و پەرچى بىي
ئەلئى با بمرن فلان و فلان
گوئى نادەم بە قەسەي نە شىخ نە مەلا
ئەلئى تەنیا مەن ياسام قورئانە
بۆ خوداناسىن فەردى وەھىدەم
لە ئىسلام دوورن تەواو بىي ھەستەن
لەسەر رىباز و ھوكمى قورئانىيەم
ئەبىي بىرووخىن ئەو دارودەستە
نابى كەس دەرچى لە ژئىر فەرمانم
ھەمووى درۆيە و گەل فرىودانە
كەس نەيزانىوہ قەسەم بەو خودا
ئەبىي لەناوچىي و ناوى نەمىنى
بە ھىچ دەرئەكا كاكەي ناخەلەف
كەچىي ھىسابى ئەوئىش دەر كەوت
دروست كا و دەورى بىدەن خاص و عام
خەنەي فاسىدى رەنگى نەداوہ
خۆي نىشان ئەدا دەم دىنىتە پىش
وا ئىشعار ئەكا لە ھەر شىش سەر چوو
واتە لە بالى جىبىرىل بەر كەوت
تەي كرد و بە دەم گەشىت بە زاتى
ئەلئى نايىل بووم بە فەيزى لىقا
وہەزى مامۆساي بەلاوہ بايە

به لّام خه یالّه و ناوی ناوه حالّ
 یه کئی تر ئه لئی بهم شان و پهسته
 بو عه فوی خه تا و کرده وهی خراب
 مه ترسه و مه لئی خاوهن ته قسیم
 رزگارت نه کهم له سارای مه حشر
 به لّام تو بیخه بۆ ته ی نیمتیحان
 باشتر له مه حهک بۆت ده رته که وئ
 نه بجا یه کئی تر ته بیعی و ده هری
 چونکه لایداوه له ریگه ی راسی
 تا تو ته بیعهت ته گبیر که رت بی
 یا بلّی وه زعی گۆرانی زه مان
 نه بی هه ر به دس ته بیعهت و ده هر
 نه بی له دنیا حالت هه ر و ابی
 یه کئی تر ئه لئی مارکس لینینیم
 ناو له دین نه نی کۆ نه په رستی
 ئه لئی دین ئیمه ی خستۆ ته داوه
 نه وا فه رزم کرد وایه و ته واوه
 نه ی بو رۆژه رۆژ دوا که وتوو تری
 دینت له دس خۆت ده رکرد به بی هیچ
 به هه ر ناوی بی دوور که وتن له دین
 لایی گرو ی راس لئی نه دا له چه پ
 له ناو نه و گشته سه رم سو رماوه

خاوهن حالّ دووره له فیز و فیشالّ
 کللی خه زنه ی خودام به دهسته
 له رۆژی جهزا و حیساب و کیتاب
 هه ر نه وهت به سه منت ده سگیم
 نه تبه م بو به هه شت به بی ده ردی سه ر
 یا بیخه ناو تای ته رازوو و قه پان
 له و فروفیلّه کاکه م چی نه وئ
 به راسی نه بی ئینسان بو ی بگری
 که خوا ی نه ناسی کامه یه راسی!
 هه لّت سو رپینّی و تاجی سه رت بی
 نه محاته خو شیی یا چالی خه مان
 بنالی بو خۆت به تالای زه هر
 بو نه و لاش هه زار سه لّات لئی رابی
 نه و ی تر ئه لئی مائۆبی چینیم
 له به ر نه فامیی و قه ریجه ی په ستی
 بو یه لای ئیمه باوی نه ماوه
 خو تو زوو ده ستت له دین به رداوه
 له نیو گه لیشدا بی قیمهت تری
 که چی تا ئیسته ش نه گه یوی به هیچ
 (ذَلِكُ هُوَ الْخُسْرَانُ الْمُبِينُ)
 لایی گرو ی چه پ له پ نه دا له له پ
 نازانم روو که م من به کام لاوه

لایئ تر زامی دلہی زہبوونم
 لافاو و تافی ہم و غم لایئ
 لایئ پرشنگی جیلوہی نازاران
 دواکہوتووم لہ ریی وەسلئ یارانم
 لایئ خەجالئەتبار و سەربارہ
 سەر کز و ملکہچ دانیشتووم بۆ خۆم
 ئەنالئم بە روژ، بە شەو شینمە
 ماتەم دایگرتووم، غەرقی خەیاڵم
 خەریکم تەواو بم بە دیوانە
 ناخەرەر کەسئ ئینصاف بنوئینئ
 بە عەقلئ سەلیم بئ کینە و غەرەز
 بیدا لہ مەحەک یا بۆتەہی ہستی
 ہەرچەن زبیری قال بئ پەلہ و تەلەک
 چونکہ تەجرەبەہی روژ بە نیوہرۆژ
 یا بلیم حالئ حالئ خەففاشە
 نەگەرنا تەبئ کئ بلئ بە دین
 ئەو کەسەہی دینی بە خەلک راگەیاند
 بە زاہیر نە باب نە دایک نە کەس
 لہناو ئەو ہەموو ملسوپرەہی دلرہق
 نەتوانم بلیم کە ہەر نەبو جەہل
 ئەنا یەک بەیەک ئەوانئ تریش
 بیجگە ئەوانہی بوون بە صەحابە

بلئسەہی گەر و ئاھی دەروونم
 زیر و^(٤٤) بەمی دەف، مەہی و نہی لایئ
 ہا کە لہ دەس چووم ہانا ہەہی یاران
 شەرمەندەہی بەزمی بادەخوارانم
 ئازای ئەندامم وەک گەستەہی مارہ
 زووخواوی زامی مەینەتان نەخۆم
 شین و واوہیلای کزبی دینمە
 بۆ فەریادپرەسئ ہاوار بە مالئم
 بۆ بئ خواہنئی ئەم دینە جوانە
 چاوی بە دینا بە باش بخشینئ
 بە دەروونی پاک، خالی لہ مەرەز
 چۆن بە دین ئەلئ کۆنەپەرستی!
 کەسئ زبیرناس بئ نایدا لہ مەحەک
 وەک ئەمە وایە بە شەو بلئ روژ
 بۆیە تاریکیی بەلاوہ باشە
 ہۆی دواکہوتنە و کەموکوپیی ژین
 بەیداخی دینی لہ مەککە چەقاند
 پەناگای نەبوو بیجگە خودا و بەس
 کە یەک لہیەکتەر نەفام و نەحمەق
 ناوی زرابوو بە پیس و ناتەہل
 (إِبْنُ الْجَهْل) بوون، لہو خراپتریش
 میژوو ناوی نان بە (أَسَدُ الْغَابَةِ)

ئەو زاتە بەرزە كە خۆی تەنیا بوو
 لە خولق و خووی ئەو، كردهویدی بەرزى
 بە هیزی نیمان بە دینی پیروز
 لە شەرق هەتا غەرب جنووب تا شىمال
 ئالای ئىسلامی تیا شەكاو
 كۆی دیویە یاسای ئاوا پەر كەمال
 لە ناو پراستی كورەى زەوییى دا
 بيشمینی هەتا دنیا دنیاىە
 نەتدیوێ یاسای ئەو خاوەن جاھە
 پریاریان داوێ بۆ یاسای تازە
 گشتی بە یەك دەنگ لەو پروایەدان
 بۆ مافی هەموو بەرەى ئادەمیی
 ناگونجی هەرگیز كە گرۆی بەشەر
 بەو نەبێ سىلمى عالەمیی و جیهان
 هەر قانونی تر خاترت جەم بێ
 ناگا بە دادی عالەم بە گشتی
 چونكە دانەریان یا كیتاییە
 یاخۆ مەجووسە و هیند و بووزییە
 ئەگەر كیتابین قانونی ئەوان
 ئەویش بىگومان هەموو كاتیی بوون
 ئەنجا ئەوانەش كە لامەزەهەیین
 قانونی فیکریی و یاسای بەرپەریی

چونكە مەبەستی یاسای خودا بوو
 دلی ملهوپران وەك بیی ئەلەرزى
 كەللەى ئەوانی تىكەل كەرد بە تۆز
 بپىكى بە سولج بپى تر قىتال
 چرای نىمانى تیا گەشاو
 ماوێ هەزار و چوارسەد و چوار سالى
 زال ببی بەسەر بەرز و نەوییى دا
 (يَا بُشَيْرَى لَنَا وَنِعْمَ الْغَايَه)
 زوربەى ئەندامى مەجلىسى لاھە
 لا نەدەن هیچكام ئا لەو رىبازە
 بۆ نەزمى^(٤٤) هەموو زەمان و مەكان
 باشتر لە یاسای دین و بەرھەمى
 رزگار كا لە دەس كەند و كۆسپ و شەر
 پىك نایە بى شك بۆ نەوعى ئىنسان
 مادام خالىكى لەم دینە كەم بى
 بۆ مافی رەواى ورد و درشتى
 یا لامەزەهەبە و وینەى بايىیە^(٤٥)
 موزدەكی و بوودا و ماوو رووسییە
 هەر بۆ گەلىكە نەك هەمووی گەلان
 بۆیە یەك لەدوو یەك نەسخ ئەبوون
 بە زاسیى یەكجار نەفام و غەبیین
 كۆمەلىكى كەم ئەویش سەر سەری

چاوی گه لانی پیئ نه نوو قینن
جا پاش ماو دیهک نه بنه دیکتاتور
هه روا نه ندای لیژنه ی سه روک ناس
وتیان نه بی کی له رووی جیهانا
بیرو پای گشتی هاته سه نه مه
چونکه هه نه مرئی له خوا بوئی نه هات
به له هه موو کهس خوئی به کرده وه
نه نجا ته نفیزی به سهه خزم و خویش
جا نه مری نه دا به سهه یاران
هه نه ئیشی به خوئی بکرایه، به کهس
ته نانهت روژی غهزا و جیهادی
نه مریشی نه کرد هه موو کهس وا بیئ
بوئه فهد فهدی نه صحاب و یاری
به گیان و مال و رووحی شیرینیان
هه روا نه وانهش که یاری نه بوون
دهی نه بی کی بی بهو شیوه جوانه
بتوانی بلئی منیش ناوامه
نهک هه وه کو نهو، وهک یاره کانی
تازه مه حاله دایکی زه مانه
که و ابوو برا بهر یزه کهی خووم
ریگه ی نه جاتی گهل و نیشتمان
بیجگه له دووه، چی بهیت و باوه

تا خویمان به سهه دا ته سهه پینن
ماف و خوینی خه لک قووت نه دهن به زور
له پاش ماو دیهک سهه و دهن گویاس
یه کهم قانید بی له گشت زه مانا
ته نیا (مُحَمَّد) فهدی یه که مه
ته بلیغی نه کرد به خه لکی ولات
نه یبرد بهر پیوه به سهه و کرده وه
دا نه کرد به بی فهورق و پاش و پیش
بیبهن بهر پیوه به ریکی و جوانی
نه نه کرد، ته نیا خوئی نه یکرد به دهس
خوئی پیش قه دهه بوو بهو په ری شادی
به لئی سه روکیی نه بی ئاوا بیئ
هه موویان وینه ی ره فیکی غاری
خویمان فیدا کرد له ریگه ی دینیان
نوخته به نوخته به ریی نه ودا چون
بهو خولقه به رزه و بهو کرده وانه
نه گهر شک نه بهن کامه یه! مامه
په نجه ی بو کیشه نه گهر نه توانی
هه لئا یه کی تر وینه ی نه مانه
راسم لئی بزانه سویندت بو نه خووم
وه حد دتی دینه و گه لی نیشتمان
هه مووی به یهک دهنگ بیخه یه لاوه

ئەو دە تۆ ئەلئى كۆنە و خەزافات
بى شىك بزانە تاوانى خۆتە
ئو صوولى دىن و عەقىدە و باوەر
خىلافيكى كەم كە تۆ ئەيبىنى
ئەو ىش رەجەتە بۆ خالى ئومەت
چونكە لە روانگەى حەدىس و ئايەت
ئەك لە عەقلى روت دوور لە ئىستىنبات
چونكە عەقلى خۆى بەشى بى لە تۆ
چۆن ئەكا بۆ تۆى بى ئاگا لە حال
سا تۆ بلىنى من خوا خەلقى كىردووم
مەعلوم ئەكا تۆ بى صانيع نەبووى
هەركامى بلىنى تۆ لەم دووانە
كە تۆ خۆت وابى، عەقلىت واترە
ئەگەر برىارت وابى تەبىيەت
ئەبى بىشفەر مووى هەرچى بىتە رىت
بەخشندەى ئاواش ئەبى تەواو بى
ئايە بە عەقلىت تەبىيەت چۆنە
جىسمە يا عەرەز يا جەوھەر لەلات
ئەنجا پىم بلىنى زات و صىفاتى
كامە قودرەت و چا و كەلامى
مەوھوومى ناوا هىچ و بى مەعنىي
و دەمى روت ئەبى ئەبى ئەو چى بى!

ھۆى ئىختىلافە و گەل نادا نەجات
دوو ھەزار كەرەت بىخەيتە بۆتە
بى ئىختىلافە، تۆ بتى باوەر
لە فرووعدايە ئەك ئەسلى دىنى
ھەرودەك فەر مووىە حەدىسى حەزرەت
ئەو ئىختىلافە ئەكا رىوايەت
ھەروا سەر بەخۆ حوكمى عالم كات
فەرقى خراپە و چاكە لەبۆ تۆ
دوور لە حەقىقەت شونكە وتووى خەيال
يا ھەر تەبىيەت پەرورە دەى كىردووم
حەمەن يەكئى تر بەختوى كىردووى
ناتەواوى تۆى تىدا عەيانە
چونكە بەشى زۆر لە كەم زىاترە
تۆى ھىنايەدى ھەر بە حەقىقەت
خەلاتى ئەو و ئەو ئەيبەخشى پىت
ئاگای لە وەزعى عالم تەواو بى
سوور و سىپى و رەش تازە يا كۆنە
يا قوودى وەھمىي بى رەنگ و ثوبات!
عىلم و ئىرادە و سەمەع و حەياتى
كامە حىكەت و عەدل و نىزامى
عالم بەم شىوہ چۆن دىتتەدى
عەيبە بۆ زانا لەدووى شەقىي بى

ټه هه موو شاخ و دهشت و چيايه
 ټه هه موو جينن و ټينس و فريشته
 ټه گشت حهيوانه له به حر و له بهر
 هه روا ټيفكره لهم (كَم) و (كَيْف) ه
 خه زاني پاييز، سه رمای زستانان
 يا گه رمي هاون له و ريگه دووره
 خو روژ هر روژه هه رگيز ناگوړي
 داهاتي زستان به فر و بارانه
 پاييز به وينه ي پياوي داماوه
 هه واي نه شنه به خش کاتي به ياني
 پروانه دهريا و شتي سه رسامي
 دوامي چوم و رانه وه ستاني
 ټه گه به حوكمي عه قل با حالي
 هه مووي پر ببا له ئاوي چومان
 كه چيي وا ټه بې له گوشه و كه نار
 هه روا له شپوه ي نه شوغاي خه لق
 له نوطق و قسه ي فه صيح به يانان
 له پير و له گه نج، كوړبه و منالان
 حوسني يووسفي خورشيد ميسالان
 به رزي قامهت و بالاي نه مامان
 عه شقي دهرووني سينه بوريانان
 هه ريهك به يادي فه پرپوخ ليقايي

ټه هه موو دار و به رد و گيايه
 ټه هه موو ددنگ و رهنك و ره وشته
 مردن و ژين و رزقي جانه وه ر
 دهوري چوار فه سلهي سالان بي وه قفه
 گولزاري به هار، هه واي كوستانان
 به عه يني ټه ټيي گري ته نووره
 ټه ي بو به چوار فه سل هه وا ټه گوړي
 به ره مه مي هاون خه له و خه رمانه
 به هار به سه د رهنك به گول خه ملاوه
 جريوه و له هجه و دهنگي ته يراني
 يا ترشي و تالي يا سوړيي تامي
 رژانه ده راي له گه ل گشت كاني
 ټه بوا نه مابا عه رز به خالي
 دنيا سه راسه ر ببا به توفان
 زوريش كه م ټه كا به سال جاريه جار
 له جوان و ناحه ز، له ژير و نه حمه ق
 له ده رك و هوش ي بي گوي و زمانان
 جه مالي بيگه رد خوش خهت و خالان
 يا دلر فيني ي شيرين غه زالان
 زولف و نه گريجه ي روومهت شه مامان
 فرميسكي سووري ده ردي هيجرانان
 هه ريهك له تاوي شيرين له يلايي

سهريان نا به لای گلکۆی تازه وه
 یا فهرقی بهینی (إِنَاثْ) و (دُكُورْ)
 ئەم بۆ بوو به مێ! ئەو به نێر دەرچوو
 به عزیزیکی به سەك ئەچی به پێوه
 به عززی له هیلکه سهردینیتته دهر
 بری (تَوَأْمَيْنْ) واته دووانه
 له یهك نێر و مێ دینه دنیایه
 نه رەنگ و نه دەنگ نه عەقل و نه خلاق
 خۆ هەردوو له یهك سروشت و تۆمن
 ئەگەر تهبیعت خەلقى کردایه
 یا هەموو نێر و یا هەموو مێ بان
 هەروا گژ و گیا و درهختی بهری
 به عززی له سهردهگ، بری تر به تۆم
 برتیکیان کاتی پایز وشک ئەبن
 زیندوو بوونه وهی نینسانیش وایه
 ئەوانه ی چاکن وهك سهردهگ وانه
 ئەم قسهی ئیستا بۆت نه کهم بهیان
 بیکه به دهلیل بۆ زیندوو بوونت
 کاتی له (بَالِكْ) ^(٤٧) که من فهقی بووم
 مه شهوره ناوی (بَاقِرُ الْعُلُومْ)
 له عیلمی مهعناش ههروا بههێز بوو
 بهحرئ بوو له عیلم؛ ناوی مهلا بوو

بهو ههموو داخ و نیاز و رازه وه
 له نهوعی نینسان، حهییوان و طیوور
 ئەمیان خاوهن ریش ئەو ساف و بێ موو
 بری به بال و بری به پێوه
 به عززی له نوظفه ئەگا به سهمهرد
 یا تاکه تاکه نه بهو شیوه جوانه
 کهچی وینهیان له یهك جیایه
 له یهك کتر ناچن، مهرد به ئیتیفاق
 له یهك نێر و مێ، ماسیی یهك گۆمن
 ئەبوا ههموویان له یهك بچوایه
 یا ههموو نهزۆک نه نێر نه مێ بان
 ههریهك به تهرزئ ههلهه بری سهردی
 زیندوو ئەبنه وه به بێ وهرد و شۆم
 بری زستانیش ههرد سهرد سهوز ئەبن
 وهك شین بوونه وهی ئەو رهگه گیایه
 ئەوهی خراپن ئەههردن ئەوانه
 دهلیل له سهرد عهزاب بێگومان
 کهم بری له شوین فیکرهی زه بوونت
 له خزمهت دهریای عیلمی ئەو دێ بووم
 زانای بێ وینه له عیلمی رسووم
 له لای خاص و عام به راس به پێز بوو
 به ههموو مانا بۆ دین چرا بوو

من نه مدی وینهی لهم ژیانهدا
 عهینی نهو ساله من له پینجوتین بووم
 فهرمووی پیاوی مرد له چلهی زستانا
 له بهر به فری زۆر یا سهردیی ههوا
 که گۆریان بۆ که ند به سد موشه ققهت
 که چیی ده رکهوت لهو گۆره کۆنه
 دوویشک که نه دا بهو ئیسقانه وه
 تا وه کو په نجهی قونجاوی لیدی
 نه چیی بۆ نهوسهر نه دا پییه وه
 که خه لک نه بینن نهو حاله سهیره
 نه بینن که وا نه وهی دیارییه
 خه بهر نه نیرن بۆ لای ماموستا
 وا عالهم هه مووی رهق نه بیته وه
 فهرمووی جا منیش له گه ل فه قیکان
 که چووین هه موومان به چاوی خۆمان
 که نه م حالته عه زابی خوایه
 وتم قهینا کا خاکه ناز بیینن
 بیبهن له چۆمی دهرزبان^(٤٨) تووری دهن
 چونکه بهم سه رما ئیمه ش مه عزوورین
 فهرمووی هه رچۆن بوو به دوو خاکه ناز
 دوو سی کیلۆمه تر دوور خرایه وه
 به لام وه للاهیی له پیش نهو پیاوه

وهک نه مبیست هاوتای لهم زه مانهدا
 که به هار داها ت جا بۆ نه وی چووم
 فه رقی نه بوو دهشت له گه ل کویستانا
 نه توت زه مه ره ریر ها تۆته دنیا
 له بهر بۆران و کرپیوه و زه حمه ت
 حالیی دوویشک و ئیسقانیك چۆنه
 ئیسقان دیته یهک به دوولانه وه
 نه نجا دوویشک لا نه چیی له وی
 ئیسکه که دیسان نه قونجیته وه
 عه زابی ئیسقان له ناو نهو قه بره
 دوویشک نهو شیوه ئیشوکاریه
 ته کلیفمان چیه بهم حاله ئیستا؟
 دوویشکیش له کۆل نهو نابیتته وه
 هه لساين رۆیشتین بۆ سه ر گۆره کان
 چاومان پیکهوت مه علووم بوو بۆمان
 به لام له م لاوه ش یه کجار سه رمایه
 با مه نمووریش بی هه ر ده ری بیینن
 مه یته که بیینن ئازا ده فنی کهن
 چاوه رتی عه فوی خودای غه فوورین
 رفاندیان به غار، جاریش بوو به باز
 جا کابرای هه لگر خۆی گه رایه وه
 بۆ عه زابی ئیسک دوویشک گه راوه

ھات و خۆی خستە ناو قەبرە کەووە
 ئیسیکی بیچارە نەنوشتایەووە
 وتم دوو پیشکیش تازە مەعزوورە
 ئەنجا بە ناچار قەبریان داپۆشا
 ئەگەر نەندامیش ھەمووی دارزی
 بە شرع مەشھوورە بە (عَجَبُ الذَّنْبِ)
 جا ھەر لەسەر ئەو وەک رەگی گیاکە
 ھەروا شتی تر بۆ نەپزینی چاک^(٤٩)
 کە باپیری خۆم مەلای ئەو دئی بوو
 ویستیان مزگەوتی کۆن برووختین
 خەلکە کە ھەمووی وابوو بریاری
 ھەروا خەریک بوون بە جۆگە کێشان
 ملی بە شمشیر پەریبوو لەوئی
 بەلام مەعلووم بوو سەری ئافرەت بوو
 مووی قژی ئەتوت شانە کراوە
 وا دەرئەکەوت کە زۆر رووسوور بی
 مایل بە سیسی ئەیدایە بەرچاو
 کەس نەیتەزانی میژووی ئەو سەرە
 بەلام وا دیار بوو سەری شەھید بوو
 وینە ی ئەمانە بە زۆر بیسراوە
 ئەمانە ھەمووی مانای قورئانە
 با کە بوویەووە بە خۆت وەک ئەلئان

دای لە ھەردوو سەر بە ئیسکە کەووە
 کە بەری ئەدا رانەکشایەووە
 بئ شک لە خواوە نەویش مەئموورە
 جا بۆ قەبری تر خەلک تیکۆشا
 ئەو ئیسکە مەعلووم ھەرگیز نارزی
 وەک رەگی گیاکان لات نەبی عەجەب
 زیندوو مان ئەکەن لەژێر ئەو خاکە
 لە دیکە ی خۆمان وەبیرم دئی چاک
 لە عەینی کاتا ئەویش لەوئی بوو
 ھەر لە بناغەووە باشتر بیھینن
 کە جۆگیک بینن بۆ قورەکاری
 کەچی دەرکەوت سەریک لەپیشان
 بەبی لەش وینە ی شەوچرا لەوئی
 قژی درێژ بوو، دەموچاو بی موو
 تەنیا تالیکی لی لا نەبراوە
 وەک گۆل کە تۆزی ئاوی لی دوور بی
 عالەم سەرسام بوو لە جوانیی تەواو
 ھی کام زەمانە یا ھی کام شەرە
 بۆیە وا جوان و شوخ و نەجیب بوو
 تەئریخ و میژوو شەھادە ی داوە
 وا چاکە ئیمان بینی بەمانە
 گیر نەخۆی، ئەوسا بیسوودە گریان

بۆ خودا هیچ شت به دوور مهزانه
 بهبئی تهرجیحی زاتیکی قهدير
 سهميع و بينا به گشت شت ناگا
 چۆن دیتته سارای مولکی بوونهوه
 نهو هه موو نه شیا بهو حهقیقه ته
 هه رکه سی نه مه فیکر و بیریه
 واته نازانی که نه زانیوه
 جا تا تو به دهس ته بیعت گیری
 سا تو هه زکه ی یا هه ز نه که ی به مه
 تا تو عه قلی رووت بجه ته کایه
 عه قل به جیتی خوئی، به لام ته بیعت
 ههستی ئینسانیت له دهس ده رته چی
 که نه لئین ئینسان نه سلی سروشتی
 به درئیوی میژوو، چه رخی زه مانه
 روشد و ته کامول وای پیکردوو
 واته له نه سلا وجود و هه ستیت^(۴۱)
 دلت نه ره نجی! ده ماغت وشکه
 هه ر نه چیتته وه سه ر نهو نه ساسه
 بویه په ی نابه ی به صانیعی خۆت
 نا به مه نه لئین وه رته ی^(۴۲) غه باوه ت
 نه تزانی ریگای سه عاده ت کامه
 ماوه ی ژیانته سه رفی دنیا کرد

بیده بهر مه و دای بیری ژیرانه
 خاوه نی عیلم و هه کیم و خه بیر
 له هه رچی روو دا له نه م دنیا دا
 بهو هه موو وه زعی گۆنا و گوونه وه^(۴۳)
 نه فه رمووی بلیم هی ته بیعت ته!
 جه هلی مور ه ککه ب داوینگی ریه
 هه ر بویه ش خه تای به چاک زانیوه
 ناتوا م بلیم پیاویکی ژیری
 به راسی بزانی یا گالته و گه مه
 له کیست نه چی سوود و سه رمایه
 لات نه دا له زبی راسیی و حه قیقه ت
 قسه ی نه وانته باش لی دیتته چی
 مه میوونه، به لام وینه و ره وشتی
 گۆراوه و نه مرۆ ناوی ئینسانه
 ناوا له شیوه ی مه میوون ده رچوو
 مه میوونه بویه ش ئیسته وا په ستیت
 فیکرته قیاسی مه شک له مشکه
 بویه گیرۆده ی بهو ده نگوباسه
 هه ر به ته بیعت قانیه نه که ی خۆت
 که م هینزی عه قل و چائی شه قاوه ت
 تا گیرۆده بووی بهو داوه، مامه
 که چی ریت بۆ لای ریگه ی راس نه برد

نه دینت دەس کهوت نه پایه و مهقام
بیریکت نه کرد، ئیتیر بۆ کهی فام!
بۆ گهلت، بۆیه ههلت جرینگاند
دینت به کۆسپی ریئی خهبات نواند

ئایه له راستیدا دواکهوتن و به ماف نه گه یشتنی گهل تاوانی مه لایه ؟

جا ئه گهر وایه ئه ی بۆ ئه وانه ی پشتیان له دین هه لکر دووه و

تانهش له مه لا ئه دهن ئه و مافه ره وایه یان بۆ گهل

به دی نه هیناوه، قه یناکا ده با کور تیر ئه ندازی و

چاوی باوکی کوێرکا

ئاده ی وا مه لا به دین دوا کهوتوون
سوودیکی نه بوو بۆ ولاته که ی
خۆ نه چۆ ریزی وه ک تۆی رۆشنبیر
نهیدا به تالان مولک و مائی کهس
به تانگ و توپ و فرۆکه ی دوژمن
شه ر و ئاژاوه ی بۆ کهس نه ناوه
قه سری شارانی نه دا به رووخان
به ناوی مافی گه لی قورپه سه ر
هه تکی نامووسی ره وا نه زانی
هه ر به فه قیری و نانی قه ناعه ت
هه ر له گه ل گه لدا به ریکی و جوانیی
ئه وه ی بۆ گه لی به پیویست زانی
ئه و فه رمانی خوی به گه ل راگه یاند

به فه رمووده ی تۆ کۆسپی ریگه ت بوون
چه کی هه لئه گرت بۆ خه باته که ی
نهیدا به کوشتن له منال تا پیر
به دهس پاسدار و ژاندار و سه ردهس
مائی ولاتی نه هینا له بن
هه رگیز زیانی له گه ل نه داوه
به ره مه می لادیی نه دا به سووتان
نه یبرد کچی کهس سه نگه ر به سه نگه ر
بۆ گه ل هه رچیکی به چاکه زانی
بئ خۆ سه پاندن، به بئ وه قاحه ت
به وپه ری سۆزی ده روون و گیانی
وچانی نه دا تا ئه و جئ توانی
خه لکی به سوودی قیامه ت گه یاند

به گویرهی ههست و هیز و توانای
بۆ سوودی کۆمهڵ بئ پاره و منهت
خۆ ئه ویش وهك تۆ ههر كورپی خهلكه
گهله رانه كیشی به رهو سه عادهت
بۆ مافی رهوای دین و دنیاكهی
واته بۆ یاسای باوك و باپییری
به لām ههر چونكه نهو له گهله دینه
ههر بهودی ناوی به مهلا نه بهن
ههر چونكه نهلی خودا بناسن
مهلا له سه د لا دئ راویژ نهكا
وه های نه جاوی نه یكا به په لخور
نایه لی مهلا به پروا له سه هری
نهوسا ههوساری بداته دهس نهو
نهنا ههر مهلا نه چته پیشه وه
به لām تا ویستی هه موو پیكه وه
به یه كدهنگ بهرۆن قوژبن به قوژبن
بۆ نه وهی هه موو له ریگهی خهبات
نازا له وهلاوه كۆمه لئکی رووت
یا له قوتابی و كریكاری شار
بئ نه وهی ههستی مهسئولییهت كهن
نه رۆن له دهستی مه لای دهر دینن
چونكه بهرپیکیان نه بن به عه میل

خزمهتی به گهله واجب بوو له لای
ماوهی ژیا نی خۆی خسته زدهمت
زیاتر له گشت كهس به سوود و كهلكه
بۆ خولقی شیرین هه م بۆ شه رافهت
بۆ پارێزگاریی شهرم و چه یاكهی
ههر تیئه كووشی به ههستی ژیری
بۆیه مه بهغوزه و ههر جیگهی قینه
له ههزار لاوه تانهی لی نه دهن
جا ههولیش بدهن بۆ نهوت و ناسن
نازا یه كئ تر لی نی كاویژ نهكا
نهجا نه یخاته نیسو پیخوستی قور
تا دهری نه خاله پلهی خه ته ری
جا ههتا ماوه ناغاییش بۆ نهو
به سه د ترس و له رز زام و نی شه وه
گهله راپه رینن هه ستن پیكه وه
سهنگه ری ولات چۆل كهن له دوژمن
به چیژن تامی شه ربه تی نه جات
نه خوینه وار و برسیی و لاتولووت
یا له بهتاله و سه ره په تی بازار
یا تۆژی شهرم له خه لك و گهله كهن
پشتی مه لاش و گه لیش نه شكینن
بۆ پاره و ته ماع خۆ نه كهن به دیل

برې تر ته لټن به خوځم ته که وئ
برې ته مینن به بې حال و بال
ته گهر بېشپرسی کاکه بو وا بوو
یا نه لټن خه تاي ناین و دینه
هی هاوار هی داد چوځن ته بې وای
که چیی خو ته وهیش هاتوته کایه
به هه وئ ته وان خه لک بیدار بوو
نیستاش بېگومان به بې مهلا و دین
مه گهر نازانن نیزامی گشتی
تا هه ریدک هه ستی به پیی عقل و فام
ته نجا پیاوئکی ژیر به دهسته لات
جا له هه رکام بې له به ره و تیره
هه ره ته ودی به سه هاو نیشتمان بې
واته به راسی پیاوئ بې چ پیاو!
جا نه گهر خوئی دینی بې قسوور
ته نا هه ره دژی دین نه بې به سه
هه ره که لکی بو گهل به هه موو بارئ
یا خو بو مال و مناله که هی خوئی
که حالی ناوا پېچه وانه بوو
ته هوا خوئی په تی خه باتی پساند
نیسلام بو هه یته هی حاکمه هی ولات
خو به (أولوا الأمر) که ناوی بردوون

لیباسی جاشیی و جهرده بی شه وئ
زوری پی ناچی ته لټن ئاش به تال
ته لټن بیده نگ به خه تاي مه لا بوو
هه ره دین بو ئیمه هوی تالیی ژینه
یه کی تر وای و خه تاي مه لا بې
نیسته هه ره ره نجی شیخ و مه لایه
به وان ناوی گهل له میژوو دیار بوو
به و مافه ناگهن لی تان بې یه قین
پیویستی هه یه به بوونی گشتی
بو گهل تیکوئی برای خاودن فام
پیویسته دایم بو نه زمی ولات
شهرت نیه که سی بې خاودن عه شیره
دژی دین نه بې و دل فره وان بې
بو دین و دنیا هه لکه وتوو ته واو
ته برد به ریوه (نور علی نور)
بو سه رکوماریی نه شی ته و که سه
بې؛ نه که گوندئ یا خو بو شارئ
بېخه م بې له تو که تو چی ته خوئی
دژی ته م دینه و یاسا جوانه بوو
هه ره خو سه پینه و به چاک خوئی نواند
ناوا ده ستورمان پی نشان ته دات
به م شیوه جوانه ته مری پیکردوون

تا نهوان به حهق حوكمى گهلان كهن
جا پياوى تاوا ههرچى بى لهلام
له دلى كوهملدا رهگى محببهت
ههر به كردهوه و شيوهى دلسوزى
فهرمودهى هزردت فخرى نينس و جان
به كردهوهى چاك تازا و مهردانه
قوت چاوى نه بى لهوهى ههر به دهم
چونكه مهسنوولن نه گهر وا نه بن
جا ههر كهس هات و تاواى له خوى كرد
مه لاش داينه نى به پياويكى ژير
ريزى لى نه گرى بو ماوهى ژينى
بيروپاى مهلا بو گهلان وايه
ناتوانى له گهل نه م جورد پياوه
به لام وهك و عمان بدرى له مهحهك
حوكمى ولات و گهل بخته دهس
سا نه گهر و ابى وا خيتم برى
نه بى كهسى بى به را و ته گير
به پى عقيده و ههست و هوشى گهل
بزانى حالى فهلا و كرئكار
له نالتوون فروش ياخوزه پينگه
به ققال و قه سساب، پينه چى به ريز
شوان و گوانيش بو پروپاتال

فهرزه هه موو كهس نيتاعه يان كهن
مهلا، روشنبير، فهلاى خاوهن فام
دائه كوتى بو خوى بى زور و زه همت
خوى به نرخ نه كا لاي گهل و هوزى
پياوى پياوانه وا نه كا به يان
راكيشى دلى خزم و بينگانه
عالم له دهورى جهم بن وه كو شم
كومهل له دهورىان زوو بلاو نه بن
گوى مهردايه تى له مهيدان دهر كرد
سا نه وه فهلا بى ياخو روشنبير
به شهرتى راسى و پاكي و نه مينى
چونكه وارسى دىنى خودايه
راس نه بى و بى به هوى تاژاوه
نهك خوسه پين بى به زوردارى و چهك
به بى پرس و را، نه پرسى له كهس
ناوى نه ويشم له ميژوو سرى
بجوولتته وه وهك ماموساى ژير
ته نانهت له گهل دهستهى كوئر و شهل
بيخه بهر نه بى له نه هلى بازار
بازرگان، عه تار، تا به ناسنگه
كاكى كورتان دوز، حه مالى به هيز
پويسته ههروهك پياوى خاوهن مال

هه روا مامۆسای دینیسی و فتوونییی
 ئەویش بۆ گەلێ بە توولی قروون
 نابێ تۆ بیدەیی تەشوی لێ ریشەیی
 چونکە ئەو پیاوێ ئەگەر وا نەبێ
 زۆری پێ ناچێ هەر بە چاو و راو
 نە هیزی ئەژنۆ نە ریی هەلاتن
 هەر ئەو کەسانەیی جەمن لێ دەوری
 گیر ئەخۆی بە دەس بیکەسییت کاکە
 خۆت خە دلی خەلک ئەگەر ئەتوانی
 زۆرم دی نیستاش هەر زۆر ئەبینم
 بوون بە مۆۆزم، شێرپەنجەیی خویتم
 چونکە لێ خۆمە و بەرد لێ خۆم ئەدەم
 خۆیان لێ خۆیان بیری کەنەو
 دەروونی خۆیان خاوین راگرن
 بزانی ئەم گەلە چی لێ قەوماو
 بەم شێوێ کە ئەم ئەچەوسیتتەو
 هەرکەس بە راسیی خزمەت بە گەل کە
 زۆر نەکا لێ کەس کە شوینی کەوێ
 واتە ویستی گەل بکا بە هەدەف
 کەچی لێ ولانەش زیاتر لێ جارن
 لەلایێ تریش لەسەر عەقیدە
 بچی بە گۆیا و دلی بشکینێ

بۆ نیزامی گەل زەرورە بوونی
 دین لێ گەل ئەعزای بووبی بە مەعجووون
 بیروباوەری دینیسی و هەمیشەیی
 ناگا بە ئاوات خۆی تێدا ئەچی
 رینگای رزگاریی ئەبەسری تەواو
 چونکە دوژمنی^(٤٢) خەلکی ولاتن
 دووری لێ ئەگرن، ئەشکینن قەدری
 کەواوو راسیی لێ گەل چاکە
 ئەگەرنا گورگ و داوای شوانیی!
 لەجیاتیی شادیی بوون بە هۆی شینم
 بەلام نامەوێ ناوی کەس بێنم
 بۆیە وا ئەلێم بەشکە کاری کەم
 ئاوپ لێ حالیی میللەت دەنەو
 باری زولم و زۆر لێ گەل داگرن
 چی بەسەر هات و چەندە داماو
 کافر بەزەیی پێدا دیتەو
 ئەبێ نارەزووی خۆی لەسەر دەرکا
 زۆر بێنی بۆ خۆی لێ گەل کەوێ
 نەک وەستان لێ بەر دەستی بە سەف سەف
 پێشیل بێ ماف و بەشی هەژاران
 لەسەر رەوشتی بەرز و حەمیدە
 بە تانە لێ دین هەر واز نەهینێ

تا له ناکامدا ئەیکا بە دوژمن
له گەل ئەمەشدا نەلئ و مەلئ
ئایە کەس هەیه لەم جیهانەدا
هەر مەبدەئ بئ صحیح یا غەلەت
دەنگ نەکا و بلئ تۆش مەبەستی خۆت
حاشا کەسی وا قەت دەس ناکەوئ
چونکە هەر حیزبئ نرا پیکەو
سا ئەساسی دین یا فیکرە ی بەشەر
کۆمەلئ دەوری لئ ئەدەن بە دل
بە هەرچی هیژە پئی ئەدەن پەرە
تەقالا ئەدەن کە کەس نەمئینئ
چونکە هەموویان هەست ئەکەن بە مە
جا ئەگەر کەسئ تانەدا لئیان
بە پئی توانا دژی ئەو دەستن
تەنانەت ئەگەر تۆبە ی لئ نە کرد
بە و پەری سزا سزاشی ئەدەن
بئ ئەو ی هەستی کەمئ مەسئولیی
رئگە دەن بە دل بەم کردەوانە
یاخۆ بەزەبی بە دایکی رزئو
خوئنی کورئ خەلک حەلال ئەزانن
له گەل ئەو شدا فیکرە ی بەشەری
ئەوان کە خۆیان بەسەر دژاندا

له گەل خۆی، ئەویش بۆ سوودی دوژمن
چی ئەو بفەرموئ ئەم بلئ بەلئ
یە کئ مەبدەئ و دبەر تانە دا
راست و بئ غەش بئ یا درۆ و هەلەت
دەرپرە و برۆ له گەل هەستی خۆت
ئەگەر تۆ قسە ی بە راستیت ئەوئ
لەسەر ئەساسئک ئەسوورپیتەو
یاسای عەدالەت یا شیۆە ی تەتەر
بۆ سەپاندنی ئەکۆشن بە کول
سەف بە سەف پشتی ئەگرن بە سەرد
سەر بۆ ئەو یاسا دانەنەوئینئ
خەلکی تر هەلەن، رئگە ی راس ئەمە
یاخۆ زیانی کەمئ بئ بۆیان
لە پشت پیلەو دەستی ئەبەستن
بە پئچەوانە ی ئەوان قسە ی کرد
لەپاش ماویدیەک لەناوی ئەبەن
بکەن لە خۆیان یاخۆ مەلولویی
بەو هەموو سزا و بەو خوئین رژانە
یا بە منالئ بئ باوک و هەتیو
تەنیا هەر بەو ی دژی ئەوانن
بەلکو برئکیان لە بەشەر بەرین
ئاوا بریار دەن لە خوئین رژاندا

به زدیيان به کەس دا نه ییتته وه
 ته نیا هەر به وهش له گه لیان نه بن
 بی ئه وهی بلین خو له خو مانن
 ئه ی بو ئه م حه قه قه ت به کەس ناده ن
 نابیی کەس بلیی دۆ که یان تر شه
 سه رم سو پرما وه لیان به راسیی
 به لگه ی بی درۆ له سه ر ئه مانه
 نه ویش که ئیستا ئه م کوردستانه
 جا مادام ئه وان که خو یان وابن
 چا وه پروانیش بن کەس نه لئ به وان
 یا نه لئ پشتی چاوت برۆیه
 به تابه ت مه لا به زه دمی ئه وان
 له گه ل قسه ی کرد پیی ئه لئ کۆنه
 به کاره ی نانی ئه م کۆنه کۆنه
 به لام وا له ناو پیستی سه گایه
 نه ک هەر نه مه ش بی که پاکیی نایه
 دوژمنانی دین خستیانه سه ر ده م
 ئه مانه ن میکرو ب له نیو به شه ردا
 نه گه ر مام که می لیبره به دوا وه
 که بوچی ههستی گه ل ئه شه مزینن^(۴۴)
 خو مه لا هیچی نه ووت سه ربه خو
 خو نه که وته شوین فیکرده ی بری کەس

دژیان له دسیان نه حه سیته وه
 بژیان ئه پروانن به چاوی دوژمن
 قه یناکا ئه گه ر کوری دۆمانن
 بو به پیی ئی نصاف قه زا وه ت ناکه ن
 یا نانه که یان قه راخی بر شه^(۴۵)
 ئا و اش ده م ئه دهن له دیمو کراسیی
 حالئ ئه حزابی ئه مرۆ که مانه
 بو کورد به دهستی کورد گۆرستانه
 چون ئه بی دژی دینی خودا بن
 که پی ت خوار دانا و شیر ده کت رژان
 به م حه قیقه ته ش ئه لئ درۆیه
 نابیی قه ت بدا له زه وقی ئه وان
 بی ئه وهی هه ست که ن که کۆنه چۆنه
 له لای نا حالیی هه نگوین و رۆنه
 گالاره و هه مووی ده رد و به لایه
 هه تکی نامووس و شه رم و حه یایه
 بو فریودانی پی اوی که مه تر خه م
 لای که سی توژی عه قلی له سه ردا
 قسه ت بو ئه که م له و به ی ت و با وه
 هه ر که س مه لا بی بو ئه ی بو غزینن!
 قه ت په نای نه برد به یاسای درۆ
 که سی هان نه دا بو باری هه وه س

خۆ مەلا دژى شەرف نەو ەستا
خۆ مەلا نەيوت لە گەل کەس دژم
خۆ مەلا کەسى لە حەق لا نەدا
مەلا بەس ئەلئى جوانترين ئەساس
چونکە بەرنامەى کەلامى مەجيد
نيسبەتيان روونە بۆ خاودن فامان
مەلاش ەەر ئەمە سیلاحى دەستى
دينش بە مەعنای ياسای خودايە
گەليش ەەر بۆيە ئەکەونە شوئىنى
چونکە گەلى کورد بە توولى ميژوو
هەويى ئەعزای جەو ەهەرى رووحى
دين لە گەل فيکر و ميشک و سروشتى
بە ەوى دينە گەل ئەکا شانازى
بۆ خەباتى دين خوئى ئەکا خەلات
جا بۆيە ەەرکەس بە گژ دیندا چى
بەپىتى توانا لارە مل نابى
ئەگەر ەەر نەبى دوور ئەبىتەو
هەرکەس بىهەوى کۆمەل بە گشتى
بەبى تەفرەقە و برا جىباى
با بە دينەو بەرەپيش برۆن
پشت لە ژير بارى دوژمن کۆم نەکەن
پشت و پەنا بەس بە خوا بەستەن

هەر بەو ەى کەمى ئارەزووى ەستا
هەرکەس دژم بى ئازا ئەيکوژم
قورى بە مالى ەيچ کەسدا نەدا
دينى ئيسلامە بۆ نيزامى راس
لە گەل بيروپراى نوقصانى عەبيد
قانوونى وەضعى و ياسای خودامان
تەنيا دينە و بەس ەست و مەبەستى
نەک ەەلقوئوى ورگى مەلايە
نەک بۆ سياسە و شتى نەينى
لە گەل دين رەگ و خوئى تىکەل بوو
دين بۆتە مايەى شادى و فتووحى
لە گەل خولق و خووى شيلراوہ گشتى
بۆ دين بە خوئى خوئى ئەکا بازى
بە ەيزى گەل و نەجاتى ولات
گەلى کورد ەەرگيز لە بىرى ناچى
بۆ کەسى دژى ياسای خودا بى
لەو ەى دژى دين ئەو ەستىتەو
لايسەنگىرى بى و بەر نەدا پشتى
هەلچن لە دوژمن بۆ رى رەهاى
هەروا بۆ دنياش خەمى گەل بچۆن
تا جارىكى تر پەنا بەو نەبەن
دەس لە دەستى يەک راپەرن، ەستەن

نه ترسن له كهس ودهك پياوى دليـر
و دهك قه لاي پولا نه جوولـين به كهس
بي شك هر گه لـي خوداي له پشت بي
كه و ابوو برـاي كوردى زهـمه تـكيش
بو دين و دنيا بتـبي فـهـرـاسـهـت
نه كهى بو گهـين به ناواـته كهـت
بليـى نـهـم دينـه ميـكـرـويـى ريمـه
نـهـم جوـره فيـكره نهـك هر غهـلهـته
ليـت نهـبي به هوـى بيـهـزيـت يهـقين
قه لاي پولاـين نهـو كـاـته پيـكـدي
كه واي نهـزاني خـهـيـالي خـاوه
چونكه هـهـوتـنى عـهـدل و نهـمانـهـت
هـهـروا موـساواـت يا نـيـشـتـيراكـيـى
بهـلام نـاـزاني حـيـلهـى نهـمانـه
گهـران به دينا به گـويـرهـى هـهـوهـس
نهـوهـى بو خـويـان به سووديان زاني
چونكه تيـگهـيـبون له گرـويـ نـيـسـلام
دانانهـوتـني و تهـسـليـمي نـاـبيـى
نهـنـجا لهـوهـولا و دهـك ريمـويـى به فيـل
لهـگهـل نهـخـلاقي نـزـم و بيـشـهـرمـيـى
جا نيـويـان ليـنا به ياسـاي تـازـه
دهـچـوليـان كوـتا زورنـايـان بو ژهـند

بو ناوخو مهـر بن، بو دژان و دهـك شـيـر
كه جوولان بو دژ بن به هـهـرهـس
هر سهـر نهـكهـويـى با چهـكى مشـت بي
هـهـنگاو هـهـلـپـره و بـرـو بهـرهـو پـيش
له دين و دهـريـگره ياسا و سـيـاسـهـت
بو پهـرهـپـيدان به خـهـباـتهـكهـت
يا خوداناسـين كوـسيـى بهـريـمه
لاـريـى گرـتنـى چـر و هـهـلهـته
لهـمهـودوا شـادـيـت ليـ نهـبي به شـين
بو كاكي مهـسـئول له گهـل گهـل ريـكيـبي
با خـهـيـالي خـاوه بنـيـتهـ لاوه
سهـرچـاوهـى ياسـاي دينـه و ديـانـهـت
له دين و دهـريـانگرت بيـگانـه پـاكي
ويتـهـى گوريسـن لهـنيـو هـهـمانـه
بيـشـهـرم له خـوا بيـ ترس له كهـس
ليـيان هـهـلـبـژارد بيـ تهـفـرهـداني
سهـر بو ياسـاي كهـس بيـجـگه له نـيـسـلام
نهـگهـر بيـروپـراي هـهـزار زانـا بيـى
كرديانـه تيـكهـل له گهـل فرـوفـيل
له گهـل هـهـواي نهـفس بهـويـهـري گهـرمـيـى
خويتـنديان به بالـاي به سهـد ناوازه
تا لهـبهـرچاوي خهـلـكيان كرد پهـسهـند

زیاتر بهم شیوه داویان نایه وه
 به لام پیلانی شه خوو په ستانه
 ئیستا به ئاوات نه گه یون ته و او
 ره جایه به مان کورد نه تویتته وه
 ئیستاش بیگومان شه وه دی په سنده
 چونکه هیته ری شه دینه جوانه
 له رژژ روونتره ناو و نیشانی
 زاتیکه ناوی مه شه ووری عامه
 حه بیبی خودای تاك و ته نیایه
 سوپاسالاری فه و جی شه نییا
 دایکی نیشتمان، زه ویی به گشتیی
 به وهش له مه ولا بیتته رووی زه مین
 ئاوا خاوه نی عه قل و سیاست
 رابه ری ئاوا به رز و زانا و چاك
 ئاوا رووخوش و عه داله ت په روهر
 ئاوا حه کیم و ره ئووف و شه مین
 ئاوا میهره بان بو چینی هه ژار
 نه یدیوه هه رگیز شه و به خو بیه وه
 فه قیر و میسکین رووت و بینه و ا
 غه ربیی بیگه س بی ماوا و په نا
 شاهان سه رداران سه روک قه بایل
 گه دا و ده وله مه ند زانا و نه زانا

تا چهن گهل به هوی شه وان توایه وه
 به بی تا کام بوو له م کورد ستانه
 مه گه ر بو بریک هه رزه ی خه شه تاو
 تا رژژ له مه غریب شه گه ریتته وه
 هی دینه، باقیی پروپاگه نده
 راگه یینه ری حوکمی قورئانه
 سه د هه زار که ره ت گیانم قوریانی
 ئیمدادی روو جیی، شیفای گشت زامه
 ناوی موحه مه د (خیر الوری) یه
 مه قامی خاصه و خودا به وی دا
 به وهی له سکیا و به وهی له پشتی
 رژژه ی بیوینه ی ئاوا به ته مکین
 ئاوا مه نه عی ده رک و فه راسه ت
 دل سوژی ئاوا به ره حم و دلپاک
 ئاوا رینموون بو گرۆی به شه ر
 ئاوا به هیمه مه ت به نه ده ب مه تین
 خه محۆر بو به شی بیوه و هه تیوبار
 شه گه ر به سه د ئاوا رووی بشو بیه وه
 هه تیوی بی باب موحتاج و گه دا
 له لای شه و شه بوو حاجه تیان ره و ا
 مله و رانی ده هر فیرعه ون شه مایل
 سه ری خزمه تیان له پیی شه و دانا

علوومی پیشه و سیاست و دین
 کام خامه! خامه‌ی سهر له‌وحه‌ی سینه
 رازاوه‌ی خامه‌ی صونعی ره‌ببانیی
 سپرپی حه‌قیقه‌ت له‌ سینه‌ی په‌نهان
 نوستادی شه‌زله‌ی دهرسی داداوه
 فه‌یله‌س‌ووفانی ده‌وری زه‌مانه
 جا نه‌گه‌ر بشلین (رَسُولُ اللَّهِ) شه
 به‌لام بی‌باوه‌ر له‌پاش ژینه‌وه
 چونکه هه‌ر به‌هوی شه‌و زانینه‌وه
 تا به‌فیربوونی سه‌نعت و پیشه
 بو‌دوو فرۆکه‌ه و سه‌یاره و پا‌پۆر
 من نالیم که ده‌س له‌سه‌نعت کیشن
 با له‌گه‌ل دین بی‌شم ته‌طه‌ووره
 جا شه‌وان نه‌گه‌ر شه‌هلی ته‌میزن
 که‌ی دنیا له‌گه‌ل دین مونا‌فی‌یه
 چونکه گه‌ر و ابا شه‌بوو سوله‌یمان
 چونکه شه‌و مولکه‌ی خوا به‌وی دابوو
 له‌گه‌ل شه‌ودشدا پی‌غه‌مبه‌ریش بوو
 شه‌م وه‌خت بو‌شه‌م وه‌خت^(۶) دوومانگ نه‌ر‌پ‌ز‌یش‌ت
 ته‌یر و درنده و جنۆکه و نینسان
 سه‌راسه‌ر دنیا که‌وته ژیر ده‌ستی
 به‌قه‌ده‌ری موو لای نه‌دا له‌دین

پاشاوه‌ی خامه‌ی شه‌ون به‌یه‌قین
 کام سینه! سینه‌ی بی‌جه‌فا و کینه
 نه‌که نه‌خشی خامه‌ی کۆنه نه‌ی مانیی
 سه‌رچاوه‌ی فه‌یزی به‌رودا‌ی جیه‌هان
 چۆن شه‌بی وه‌که شه‌و به‌رووی دنیاوه
 دان شه‌نن به‌وه‌ی فه‌ردی زه‌مانه
 بو‌دین و دنیا حاله‌تیا‌ن باشه
 گیر شه‌خۆن به‌ده‌س شه‌و زانینه‌وه
 چون له‌شوین مادده و به‌شی ژینه‌وه
 پشتیا‌ن له‌دین کرد بو‌تا هه‌میشه
 یا بو‌کاره‌با و مه‌کینه و ماتۆر
 شه‌لیم بو‌سه‌نعت که زۆر له‌پیشن
 بو‌بو به‌شی دین به‌ر شه‌ده‌ن ورد!
 که‌ی سه‌نعت و دین زیدد و نه‌قیزن!
 وا گو‌مان بردن هوی نه‌فامی‌یه
 دوورترین که‌س با شه‌دینی یه‌زدان
 به‌که‌س نادری و به‌که‌س نه‌درا‌بوو
 خاوه‌ن فرۆکه‌ی قالیی و به‌ریش بوو
 بو‌هه‌ر کو‌ی خۆی و سو‌پای شه‌ر‌پ‌ز‌یش‌ت
 هه‌مووی مو‌طیع بوون لی‌شی شه‌ترسان
 که‌چی هه‌ر به‌دین به‌هیز بوو ده‌ستی
 بو‌دنیا‌ش که‌سی پی‌نا‌گا یه‌قین

ههروا قودرهت و مولکی نهسکهندهر
 به سی و پینج سال ته مهنی جوانیی
 گرتی له مه شریق تا مه غریب زه مین
 که و ابوو ناین له گهل ته قوادا
 کاتسی مونافین که خاوهن دنیا
 نه لئن نه زانیی عه یسه بو به شهر
 چونکه عیلم خوئی وه سفی خودایه
 نیتر چون نه لیم تو شت مه زانه
 تینفکره مانای فهرموودهی چه زرهت
 (أَطْلُبُوا الْعِلْمَ وَلَوْ بِالصُّعْبِ)
 نه بئ بزانیی که نه م زانینه
 با تو به یاسای خودا و پیغه مبهر
 نه که به ری بازی (موزدهک) و (مانیی)
 جا که تو په نا هر به غهیر نه بهی
 چه یفه! تو که خو ت به کورد نه زانی
 خو ت بی نرخ که ی له شوین نه مانه
 هر چه ند برئ کهس له رووی نه زانیی
 به لام له دیندا بی دس و چهک بوون
 موزده کیش ههروا له بهر نه زانیی
 ههردوو مودده عیی پیغه مبهریی بوون
 خه لکیان ده عوهت کرد بو نیش تیراکیی
 وتیان که نیمه حورپ و نازادین

که به عزئی نه لئن بوو به پیغه مبهر
 زۆری بو کورهی سهر زه ویسی هانیی
 که چیی بهو حاله ش یه که م بوو بو دین
 قهت مونافی نین له گهل دنیا دا
 دهس بهردا له دین بو جیفه ی دنیا
 کهس رازیی نابئ به نهو مه گهر کهر
 عیلمی دنیا و دین له دس نه و دایه
 نه لیم تو له دین مه گرد به هانه
 با له سهر دللت نه بئ به حسرهت
 نه گهر خاوهنی ههستی به تینی
 شامیلی عیلمی دنیا و دینه
 برۆی بو کورهی موشته ری و قه مبهر
 یاخو (مارکس) و (لینین) ی بیانیی^(۴۷)
 شیعار به نیوی غهیری کورد نه دهی
 نه گهر قیمه تی کوردیی بزانی
 به لئ نه مانه ناویان نینسانه
 نهو دوو شه خسه یان به ژیر نه زانی
 کونه فرۆشی دهوری موزدهک بوون
 که وته شوین فیکره دی خه بیسی مانیی
 به لام له یاسای خودا به ریی بوون
 بو مال و ناموس، پیاو و ژن پاکی
 بو له عهیش و نو ش وا نامورادین

بۆ ئەبى تاوا مەحدودود بىن لە ژىن
ژن و پىاوتەبى بۆ بارى ھەو ھەس
مانىبى بە تىكەل لە دىنى يەھوود
ھەروا لە عىلمى فەلسەفەى يۆنان
لىتى ھەلبىژاردن بەناوى تەرژەنگ
تەرژەنگ كىتب و نەخشى مانىبى بوو
ھەم لە نووسىن و ھەم لە نەخشىنى
سىحرىك بوو لە ژىر ناوى تەرژەنگدا
ھەرچەن بە زاھىر رازاۋەدە بوو
بەو خەت و نوختە و سىحرى قەلەمى
وتى موعجىزەم خەتى تەرژەنگە
ئەنجا ماركس و لىنىنى دلىرەق
فىكرەى ئەوانىيان زىندوو كەردەو
يەك لەيەك پىستىر بۆ گرۆى بەشەر
كەوابوو ئەمان كۆنەپەرسىتىن
ئەى ئەگەر كەسى شوپىن ئەمان كەوى
پەردەى قەساۋەت دلى داپۆشىن
لەپاش ماۋدەيەك رەنجى كە داىيان
ھىچى نامىنى بەسەر دىناۋە
تازە بەوان چى مەعشوقەى دىنيا
ئەو بە داخەو ھەسەر ئەنىتەو
مەر خوا بزانتى چى ئەبى جەزاي

سنورى دىنمان لى كەن بە پەرژىن
سەرىەخۆ بژىن بى پرس بە كەس
مەسىحىبى و مەجووس ۋەرى ئەگرت سوود
چى بە چاك زانى ئەبۆ فرىودان
كردى بە دىن و بە ياسا و فەرھەنگ
خارىج لە قوۋەى غەبرى مانىبى بوو
ئەو سەرسام بوون نەققاشى چىنىبى
رووكىش بوو بەسەر كرمۆلىبى و ژەنگدا
كوفر لە ژىرىا شاراۋەدە بوو
دەرچوو لە سنور خامەكەى دەمى
مەجالى عالم لىردەدا تەنگە
بە مانىبى و موزدەك دەسىان چۆ تەبەق
گرەوى جەھلىيان لەوان بىردەو
سەد ھەزار خۆزگە نەبان بە بەشەر
تا بلىبى نىزم و نەزان و پەستىن
بىجگە بى دىنىبى ئەبى چى بوى
ژەھرى خۆكۆزىبى كوفرى پى نۆشىن
بەرھەمى فىكرەى پوچ و خەتايان
گشتى ئەچىتە مالى فەناۋە
يەك تىر ۋەك ئەو دى بۆ خۆى ئەبىا
كەسى تىر لە جىبى ئەو نەخولتەو
چى بەسەر دىتن، چۆن ئەدەن سزاي

سەرخۆشی بەزم و بادەى بى دىنىم
 با تۆ گىرۆدەى ئەو بەلا نەبى
 ئەوسا بىسوودە نەدامەت! گيانە
 لە سەرچاودەى دىن ناو بخواتەودە
 پىنج و دوو رۆژە، حەرىفى نابى
 كە ژىنى بۆ دىن بكا بە پەرژىن

جا با ھەر بلى ماركس لىنىنىم
 جا مەلا ئەللى با تۆ وا نەبى
 با كورد نەچىتتە رىزى ئەوانە
 وەختى خەباتت خىر ئەداتەودە
 بەبى دىن ھەموو گەلى كورد شا بى
 كاتى بەر ئەخوا كورد لە باخى ژىن

ئاوردانەو ەبەك لە كەدەو ە و مۆزوى گەلان بەر لەو ەى تىشكى

ئائىنى پىرۆزى ئىسلام بکشى بەسەر جىھاندا

خۆ بە بى دىنىش پى نەگەيشتون
 ھەرچى ياسايە و وا لە دنيادا
 لىى بکۆلنەو ە بە رۆشنىرى
 بى لايەنگىرى لە بىروراي كەس
 لە بەنى ياساي خەلك و شەرىعت
 لە گەل گشت ياساي ئەم جىھانەدا
 چەوتە و كامەيان بە بىنگومان راس
 ناکەوئىتە شك كە راس كامى بى
 راسە، ئەوى تر چەوتن بە قورشان
 ئەچنەو ە دەورى جەھالەتى كۆن
 تا بەر لە نىسلام حالىى بن تەواو
 بروا بە راسىى ئەم قسەم ئەكەى

ئەوانەى^(۶۸) لە دىن تى نەگەيشتون
 دەبا بىن تاوى لە گەل مەلادا
 بىخەنە نىو تاى تەرازوى ژىرى
 بەبى رىگەدان بە ئارەزووى نەفس
 بەس بە مەبەستى كەشفى حەقىقەت
 چاوى بچشىنن بەم قورنانەدا
 بزائن كامىيان بە گوئىردى قىاس
 بە عەقلى سەلىم ئەو ەى فامى بى
 ئىعتىراف ئەكا بەو ەى كە قورشان
 چونكە زىاد لەو ەى فىكرەى من و تۆن
 بىرئى لەوانە نەخەينە بەرچاوا
 لە ھەركوئو ە تۆ دەستى پى ئەكەى

ئەوانەى ئەمپۆ پىيى ئەلەين تازە
 يا سەر و مل و قاچ و قولى رووت
 كاتى كە تەرمى مردوو ھەلئەگرن
 قىژ رىنەو ھەى دەورى مردووشۆر
 يا كۆبونەو ھەى ژنان لە مالان
 ھەروا جلى رەش لەگەل قورپىوان
 خۆ خۆشكردنى كچ وەكو كوران
 تەنات كچىك لەگەل چەن زەلام
 تا بە ھەر جوړى دلخوازە لايان
 جلى ماكسى تەنگ و تەنوورە
 چوونى مەكتەبى كچان بەو شىوہ
 ئەویش بەو ھەموو لەنجە و لارەوہ
 بەو ھەموو ناز و غەمزەى دلئەزىن
 ھۆشى خاوەن ھۆش ئەبەن بە تالان
 ھەروا تەوزىفى ژن و پىاو بە رىز
 ياخۆ لە نادى و حەفلە و مەسىرە
 بەناوى ماف و ئازادىي ژنان
 بەبى تەفاووت لە بەحر و ئە بەر
 تەنات چەكەش ھەلگرتن بۆ شەر
 پەرزىنى دور بى لە رووى براكەى
 بە رۆژ دائىرە و بازار ئەكەن پىر
 پىاويش نەوئىرى بلى بۆ واىە

بەيت و بالۆرە و ناھەنگ و سازە
 يا شىن و گابۆر لە دەورى مردووت
 ھەموو نامادەى چوونى سەر قەبرن
 سى رۆژەى مردوو، ھەلئەستنى گۆر
 بەناوى پرسەى دراوسى مالان
 نىنۆكى درىژ، سوورى سەر لىوان
 يا پىچەوانە و لە شاران گەران
 ھەموو بىگانە و لەيەكتر حەرام
 رابوئىن شەرم نەبى لەلايان
 كە زۆر لە ياساى كەرامەت دوورە
 كە لای ھەموو كەس شەرم و دزىوہ
 بەو بۆن و بۆيە و رەنگى شارەوہ
 بە تىرى مژۆلك نىشانە شكىن
 سەلبى حال ئەكەن لە خاوەن حالان
 شان بە شانى يەك لەسەر كورسىي و مېز
 ئاخۆم كى بلى خاويان لەبىرە
 بەشدارى بوونيان لە نەركى ژيان
 نىر و مى تىكەل وەكو بزن و مەر
 لەگەل سوپادا سەنگەر بە سەنگەر
 ئەبى چى لى بى شەرم و حەياكەى!
 شەو كە چوونەو ھە مالى سارد و سىر
 چونكە ئازادىي و مافى دراىە

به بۆنه‌ی مه‌عاش بيبا كه داده‌م
هه‌ركه‌س رازيه ناوا به‌م جووره
مه‌لها و سینه‌ما و مه‌سبه‌ح و قومار
هه‌موو سه‌رخۆشی ئاره‌ق و هه‌وه‌س
فیلمی سینه‌ما و شریتی فیدۆ
ده‌وری جه‌هاله‌ت واته‌ بئ‌ دینیسی
بۆ باری هه‌وه‌س بۆ سته‌م بۆ زۆر
هه‌ركه‌س كچی با عاری لئ‌ ته‌هات
خاوه‌ن ده‌سه‌لات فه‌قیری نه‌خوارد
باقیی نه‌سیر بوون به‌ ده‌ستی پیسی
بووبوو به‌ یاسا بۆ سته‌مكاران
ته‌عه‌ددا‌ی مالیی و نامووس و شه‌ره‌ف
ته‌نانه‌ت ژنیان نه‌دا به‌ كری
نه‌ركی ژیان و به‌رئ‌چوونی مال
هه‌ر ژنی نه‌گه‌ر هه‌تا ئی‌واره
په‌یدا نه‌كردبا شه‌و نه‌مایه‌وه
چوونه‌وه‌ی مالئ‌ لئ‌ حه‌رام نه‌بوو
تا بۆ دس نه‌دا چهن كه‌س به‌ پاره
نه‌نجا نه‌چۆوه‌ مالئ‌ وئ‌رانسی
برئ‌كیش هه‌روا به‌ سه‌ره‌یه‌خۆیی
فه‌رقی بۆ نه‌بوو بئ‌ پاره نه‌يكرد
نه‌وسا به‌و شیوه‌ نامووس ته‌دۆرا

ته‌لئ‌ خۆم نه‌ژیم گوئ‌ به‌ كه‌س ناده‌م
نه‌نا هه‌وراز و ئاوی سارد زۆره
چوونی سه‌هیرانگای هاوین و به‌هار
بئ‌ نه‌وه‌ی تۆزئ‌ شه‌رم كه‌ن له‌ كه‌س
چاكت‌رین به‌لگه‌ن بۆ راست و درۆ
ده‌ورئ‌كی یه‌كجار گزنگی بینی
هه‌ر به‌ زیندوویی كچ نه‌خرايه‌ گوڤ
بۆ كوڤ مزگینیی نه‌دا له‌ خه‌لات
ته‌نیا خزمه‌تچیی و كه‌سی خۆی نه‌بوارد
به‌س رینگیری بوو شوغلی ره‌ئ‌یسی
بۆ خوئ‌نمژینیی لات و هه‌ژاران
گزنگ بوو لایان وه‌ك شتی مه‌تفه‌ف
به‌ نامووسی خۆی پاره و ده‌رگری
به‌شی ژنان بوو له‌ رینگه‌ی به‌تال
خه‌رجی مال‌كه‌ی به‌و جووره‌ پاره
تا ده‌مه‌و به‌یان نه‌سووراپه‌وه
له‌ بن دیواران ته‌هات و نه‌چوو
خۆی پئ‌ دابین كه‌ن هه‌تا ئی‌وارد
خۆی به‌و حاله‌وه‌ سه‌ره‌رز نه‌زانئ‌ی
بئ‌ زۆر لئ‌كردن بئ‌ من و تۆیی
رۆژئ‌ی چهن كه‌رته‌ حه‌یای خۆی نه‌برد
ئ‌یسته‌ به‌ یاسا ناوه‌كه‌ی گۆرا

هه روا شتی تر زۆره لهم باره
به رهه می یاسای تازه ئەمانه
ئه گهر به ئینصاف بیرکهن له مانه
ئه م کرده وانه نه مافن نه بهش
هه رکامیان دژی ئەم دینه جوانه
خه ریکن بۆیه ی پێدا بساون
شاخ و بالێکی پێوه بلکێنن
به م ئالوگۆره پێشکه وتوون له ژین
به لām به راسیی دوری جه هالهت
له پاش چوارده قهرن رزین و گهنین
ئاوایه فیلسی ئەو حیله بازه
دهی وهرن ئینصاف بدهن به خۆتان
ئێوه یاسای دین ئەنینه لاه
هه رکه سی مه عنای ئینسان بزانی
ههست بکا به وهی ئەو فهرقه چۆنه
ئه مانه نرخیان بۆ به شهر نه هیشت
خۆیان له حه یوان زۆر نزمتر بوون
شووونی قهومی و هۆز و فهدیهت
نه مابوو ناوی له رۆژگارا
دوره یکی دايم پر له جه فا بوو
بێدهس^(٦) له شێوهی ژيان بێزار بوو
ئینسان ئیسمی بوو به بێ موسه ما

به زمانی قه لهم ناكری ژماره
مافی ئافرهت و یاسا به هانه
ئه زان هه وای نه فس و شه یتانه
دهك به قورداچن له نیو چالی ههش
كۆنه فرۆشی هی ئەو زه مانه
تۆزی به رهنگی تازه ی بناون^(٧)
به گوئی گه لاند و راگه یینن
بۆیه گوئی نادهن به بهرنامه ی دین
دورری سه خافه ی كۆنه و ره زالهت
ناوی لی ئەنینه ئازادی له ژین
كۆنه ئەفرۆشن به نرخه تازه
ئه مانه لاتان شهرم نین بۆتان!
ئایه و بێژدانیس باوی نه ماوه
له گه ل حه یوانا فهرقی بۆ دانسی
ئه زانی تازه ی ئەمانه كۆنه
ئه مانه تامیان له حورمهت نه چیهت
بۆیه له حه یوان بێ شهرمتر بوون
ریزی ئەدیب و زانا و شه خسیهت
خولق و خووی به شهر چوو بوو به دارا
ئه وهی نه مابوو ره حم و سه فا بوو
سال به سال دايم خۆزگه ی به پار بوو
عه ینه ن به وینه ی و جوودی عه نقا

دین که هات وهک رۆژ پرشنگی وهشاند
مهعنای نینسان و شیوهی ریپازی
له گهل نرخی خۆی به نینسان داوه
عهدل و نینصافی کرد به جینگهدار
هیژی نیلامی چوو به گژیانا
تاریکی جههل و نهفامی لابرد
ههرکس ئهرکی خۆی له بۆ کرد دیاری
پیاو به وینهی شیر به شیر و تیری
بۆ کاتی پیوست نهویش به شدار بوو
شهرم و شکۆی نهو له ریزی صهفدا
پاریزگاری لهو ئهرکی گشتیی بوو
نهک ههر وهکو پیاو به لکو سهده نهوهند
مه گهر له چهن شت بلین وهک میرات
نهویش به زاهیر وا دهرئه کهوئ
چونکه تا کچه و وا له مالهوه
نهجا ههر له گهل هاته سهه ماره
خصوص که نه مرۆ زیاد له نرخی خۆی
نهجار له گهل شووش به شداره له ژین
ههر له سهه حازر نهخوا و نهخهوی
هیشتا نازیشی له سهه چاوییه
له شتی تریشا که متره له پیاو
چونکه ههتا دین ریز نهدا به نهو

به نامه ی حهیا و حورمهتی نواند
به رووحی تازه ی پر له شانازی
بیساطی جهور و جهفای پیچاوه
رووخا بناغه ی قهلا ی سته مکار
نهو په ری ریزی بۆ به شهر دانا
شهویشی وهک رۆژ به چل چرا کرد
عالم رزگار بوو له شهرمه ساری
ژن دهرچوو له ژیر باری نهسیری
به لام لهو کاتهش ئهرکی دیار بوو
وهکو دور وابوو له نیو صهده فدا
ریزی له یاسای دین سروشتیی بوو
نهبادا رۆژی بینیی گهزه نند
که نافرته به قهده نیوه ی پیاو نهبات
نهنا بۆ دوارۆژ زیاد ی نه کهوئ
ناخهوی بۆ ژین به خهیا له وه
فهوردن نهو نه بی به خاوهن پاره
حقی ماره یی مه علووم نه کهن بۆی
نهو گولی ماله و پیاوه کهش په رژین
بی نهودی فلسی سهرف کا لهوئ
خۆی خاوهن مالی مالی پیاوییه
نهویش له باره ی ههستی ناتهواو
نهو خۆی نزم نهکا به رۆژ و به شهو

ئەگەر وا نەبا ئەبوو وا نەبا
ئەگەر مام كەمى لەم بارەش ئەدویم
دە فەرموو بلى چى تەرت كەمە
بۆ بەزەت نایى بە حالى برات
زیاد لەوەش كۆشى منالى هەتیو
ئەچیتە ئەستۆى لە ئەركى ژینا
دەى برا ئەگەر لەبەر دین نەبا
هەروا ئەگەر فەرق لە شتى تراپە
یەعنى پیاو بە نیر خولقا سروشتى
سا تۆ تەبیەت ئەكەى بە هۆى بوون
ئەوانەى ئەلین دەهر و تەبیەت
چونكە ئەو بەدیهینەردى ئەوان
ئەبى رازیش بن بە شیوهى گشتى
ئەوانەش خۆیان بە عەبد ئەزانن
باوەرپان وایە هەرچى مەوجودە
ئەزانن هەرچى وا لە دنیادا
رەزاش بە قەزا واجبە لایان
ئەگەر وا نەبن دوورن لە تەسلىم
بەلام كیتابیش بەودى كە خۆیان
وەك یاسای تەورات یا حوكمى ئىنجیل
كاتى كە حوكمى قورئان ئەبیسن
نارازین بەودى دینى تازە هات

عەبا ئەسەر رووى شەرەف لا نەبا
دەرس وەرگەر لەودى پیت ئەلیم
بلىم دین لەگەل ژن كەمتەرخەمە
ئەركى سەرشانى و قەرزارى ولات
بەبى سەپەرشت بى پەنا و پەسیو
هەروەك مەسئولە لە یاسای دینا
ئەبوا لە بەشدا دە ئەوئەندە با
نە خەتای دینە نە هی مەلایە
ژن بە شیوهى مى دروست بوو گشتى
یا دەهرى بى میهر یا خودای بىچوون!
ئیمەیان هینا دى بە حەقیقەت
واى دروست کردوون بە زەعمى ئەمان
بە چۆنى وەزعى حالى سررشتى
واتە كیتابیین یا موسلمانن
بەرهمى صونعى خودای مەعبوودە
دەرنایى لە ژىر دەستى قەزادا
تانە لە قەزا كوفره لەلایان
كوفره یا نیفاق (جَزَاهُمْ جَحِيمٌ)
باوەرپان پىیە و مەنەجە بۆیان
بەس بەمان رازین ئەیکەن بە دەلیل
دژى ئەوەستن ئەلنى ئىبلىسن
قورئان بۆ حەزەرەت هینرا بە خەلات

نەسخى كۆرد ھەموو ئەدىيانى پېشوو
ئەلەين كە خۆمان خاوەن كىتابىن
بۆ ئەبى دىنى ئىمە بگۆرئ
بە (بۆ! بۆ!) غەلەت لە رى ترازان
ئەمانىش ھەرەك تەبىعى و دەھرىن
بوون بە نىر و مېش داخلى قەزايە
نابى كەس بلى ئەى بۆچى وابوو
بۆ ئەوان بە نىر ئىمە بە مى بووين
بۆ ئەبى ئىمە دانىشىن لە مال
بۆ ئەبى ۋەك پىاو ژىن نەبەنە سەر
چونكە ئەم (بۆ بۆ!) بۆ ئەداتەو
ئەنجا خۆ بە (بۆ!) ش قەزا ناگۆرئ
لە گەل قەزادا بېسودە بۆلە
كەوابوو برا و خوشكانى عەزىز
باشترىن رىنگە تەسلىمە و رەزا
بۆ! بۆ! خەيالى نەفس و شەيتانە
داد و بېدادى مەلا بۆ تۆيە
تانە لە مەلا تەشەر لە دىنە
مەلا بە مىكروپ مەزانت بۆ گەل
ئەم دەنگوباسە بەسەر مەلاو
باقى مىللەتان بۆ رەھبەرى دىن
رىز ئەگرن تەواو لە مەلای خۆيان

بۆيە بە كوفريان حوكم ئەكا مېژوو
تازە بە دىنى كەس رەزا نابىن
لەجىئ ئەم يەكئ تر بېتە گۆرئ
لە گەل ئەو ياسا مەنسوخە سازان
ئەبى تا ئەبەد بۆ خۆيان بگىرىن
ۋەك نەسخى ئەدىان ئەمى خودايە
حالى ژن و پىاو لەيەكتر جىا بوو
خۆ ھەموو لە يەك پىاو و ژنى بووين
ۋەكو حەپسى بىن بى ئاگا لە حال
لەسەر زەوييدا تا كورەى قەمەر
بۆى نارەزايى تۆ ئەداتەو
قەلەم چى نووسى وا دىتە گۆرئ
ئەگەر ئەم دىنا بدەن لە تۆلە
ئەگەر بەشدارن لە دەرك و تەمىز
بە ھەر شىوئەيك بېتەجى قەزا
يا ھۆى رەفىقى بەئىو ئىنسانە
بەلكو نەكەونە شوئىن ئەو (بۆ! بۆ!) يە
بۆيە دژ بە ئەو كۆلى رەنگىنە
با مەلاش نەلئ بەردىك و سەد قەل
تەنيا ھەر لەئىو گەلى كورد باو
بەپى عەقىدە و باوھرى بەتەن
ھەرچەند مەلاكەش بەلا بى بۆيان

بۆیه سەرکهوتوون سەزبەخۆ تەژین
 چونکە دین یانی قانونی خودا
 بەپیتی زرووفی زەمان و مەکان
 ریشەى فەسادى دەورى جەهالەت
 هەول و تەقالات نەچى بە هەدەر
 (حَبْلُ الْمَتِينِ) ى رینگەى هودا بى
 سا مەنسوخ بووبى يا نەگۆرایی
 جا بۆیه ئەبى دین موحتەرەم بى
 بەلام داخەکم دین بە یەكجاری
 واتە ئەهلى دین عولەمای ئەكەبەر
 زانایانى دین خواەن عیلم و فەزل
 ئەم جیلەش ئەگەر كۆچى دواى كەن
 چونکە مەدرەسەى فەقیش نەماوە
 ئەمان بوون بە دەم بە قەلەم، كاكە
 كەم یا زۆر ئەمان وینەى چرا بوون
 لە ژێر سایەى دین هەروا لەجێوە
 نە ئاژاوە و شەر نە دەربەدەری
 نە هەتكى ناموس نە تەوهین بە دین
 نە یاسای رووسى نە شیوەى فەرەنگ
 ئەمانە لێرە نەك باوى نەبوو
 ئیستە كە ئایین زۆرى^(۱) نەماوە
 هەلخەلەتاوان لادران لە دین

ریز و نیحتیرام دانەئین بۆ دین
 نازل بى بە وهى بۆ سەر ئەنبیا
 یاسای دین و ژین بە گەل دا نیشان
 بکیشى لە بن لاچى رەزالەت
 بەرەمى ژینت نەبى بە زەرەر
 (عُرْوَةُ الْوُثْقَى) ى رۆژى جەزا بى
 واتە ئاینى هەتا هەتا بى
 هی كورد یا عەرەب یا هی عەجەم بى
 خەریكە بارکا لە كوردەوارى
 وجودیان بۆتە كیبریتى ئەمەر
 نەماون، مەگەر (قَلِيلٌ) و (أَقَلُّ)
 گەلى كورد مەگەر دین گەدایى كەن
 تا جى ئومید بى بۆ لەمەولاوە
 پاراستیان تەواو ئەم دینە پاكە
 بۆ گەلى بێكەس نوورى هودا بوون
 نیزامى دنیاش ئەچوو بەریتو
 نە براكوژی بوو نە قوربەسەرى
 نە یاسا شکان، لاچوونى پەرژین
 نە مۆدى غەربى و نە تەنورەدى تەنگ
 بەلكو لە ئەسلا هەر ناوى نەبوو
 دنیاش هەر ئەچى بەرەو دواوە
 وا نیشان ئەدەن بێشكەوتوون لە ژین

كه چى هه رايهك كه بۆى نه پروانى
 كوشتن به پى فيل ده چوو له سنوور
 نه وهى خه لك نه كوژى بى ده ليل نه يكا
 نه وسا پياو كوژى ساز و نادر بوو
 به پى هه ديسى (خَيْرُ الْمُرْسَلِينَ)
 نه توانم بللم بۆته هه رچ و مه رچ
 نه به رپرس هه ستى مه سئوليبى نه كا
 نه وسا له دى يهك يه كى ناغا بوو
 هه رچهن بۆ حالى خويان خراب بوون
 سا له بهر خودا يا له بهر خويان
 نه گهر زولميكيش چووبا له كه سى
 حاكم له دى يهك ته نيا يه كى بوو
 كه م رى نه كه ووت بگاته ناژاوه
 نى سته هه ركه سه بۆ خۆى به گى كه
 هه ركه س كه قينى هه ستا له هه ركه س
 گه لى كه وابى حالى ولاتى
 ناوا مه حاله بى به سه ره به خۆ
 ناگر به تۆزى ناو نه كوژى ته وه
 نه مهش بينگومان خوينه واره كان
 له بهر سه قافهى ناتسه واويان
 له چوار مالى كورد خزم و برازا
 بى نه وهى هه چكام گوى بگرن له يهك

بۆته ناژاوه و شه پى نه فسانيى
 ده ماغى گه لان پر بوو له غروور
 نه وهش نه كوژى بى به ديل نه پروا
 بۆيه نه وه ده ورده گه لى چاتر بوو
 نه هلى عه زابن كه دوورن له دين
 چونكه به بى هه چ خويان نه كهن گه وچ
 نه ژيرده سته كه ش گوى به نه وه دا
 بۆ جه ور و سته م حوكم فه رما بوو
 بۆ حالى گه ل و ديانه ت چاك بوون
 ريزى نه هلى دين نيرسى بوو بۆيان
 له نير هاومال و ده ر و دراوسى
 جه ريهى خه تا به رخن شه كى بوو
 ناو به ناگرا نه كرا و نه كوژاوه
 كه چه كيشى بوو وا به گ لگى كه
 ته ق له بن ده سته بى ترس له كه س
 نه زم و ته رتیبى لى نه بى قاتى
 تا مابى نه بى بللى رۆلهرۆ
 ناگرى غروور ناكوژى ته وه
 به هۆى مه كته بى لادى و شاره كان
 ته فره قه ي فيكرى كه و ته ناويان
 سنوورى نه حزاب له سه د ترازا
 هه موو يهك بگرن ياسا كهن به يهك

له جياتى سولخ و سهفا و فerasهت
حوكم نه كا تهواو بهسهر به شهردا
به هۆى نه مان بوو عالهم بوو به دژ
تا براكوژى گهيشته كيوان
كس نه ما دلئى پر نه بئى له زام
دهشت و دهر و كيو گشت پر بوو له تهه
كام تهه! تههپ و دووى جهرگ بر اووان
كه بهس بو مافى گهل هه لئه له تا
كه چيى نه يزاني ژيره كهى بو شه
نه گهر وا نه بئى بو نه بئى وابئى
لهه چوار ماله دا به نيوى خهبات
كووردهى غروورى هه وهسيان ده مانده
به لام نهك سوودى لئى نه گرت هه ژار
شاخ و داخه كهى به گول رهنگاوى
باخ و رهزى ميى ميشه چنارى
جئى بارگه و بنهى كاتى هه وارى
ماله قورينهى پشته و پشته كهى
رهنجى چهن سالهى باب و باپيرى
بوو به كوند ههركوئى كه وا ربي تيكهوت
داريشى نه هيشته بهسهر بهردهوه
هه موو ده ربه دهر بئى مال و حالن
كه چيى له بهزمى خو شيان ناكهون

ئاگر و ئاسن به هۆى سياسهت
جههل و نه زانيى دنيى به شهردا
برايمان له گهل برا دا به كوژ
به هارى شادى بوو به قورپيوان
له دهستى نه چيى لاوى نه ونه مام
ولا تى داگرت هه ورى رهشى خهه
به خوئى رولهى بئى سووچ و تاوان
بيجگه نا له مه قهت نه بيوو خه تا
رييازى خهبات چهوت و نه خو شه
برا دوژمنى خزم و برا بئى
بو گهلى هه ژار شه رگرتى ولا ت
تا خو يان بهسهر هه ژارا سه پانده
نان و ناوئى بوو به ژه هرى مار
دهر و ده شته كهى دييم و به راوى
ئاوى كارئز و جوگهى به هارى
باخچه و دي بهرى ههوش و هه سارى
قسنى^(٦٢) گو ره كهى مردووى گشته كهى
كهوته ژيره دهستى سوريكهى ميرى
ته نانهت سلئى نه كرد له مزگهوت
بوو به شين له گهل داخ و ده رده وه
تا وابن نه بئى هه ر پيى بنالن
خه ريكي چه پله و هه لپه ركيتى شهون

بهائی سه قافه‌ی نیوده و ناته‌واو
خۆشی هه‌ر تاوئ سه‌رکا به کونئ
مووچه به‌نیوی فه‌لا و کرئیکار
جا له‌گه‌ل نه‌مه‌ش سووچ و^(۱۳) خه‌تای خۆی
ئه‌ینتته مل دین یا مه‌لای فه‌قیر
مه‌لا به‌س نه‌رکی خۆی به‌جئ دئینئ
له‌ په‌نای دیندا ژینیش باته‌ سه‌ر
که‌ دنیاکه‌ی چوو له‌پیناوی تو
به‌لام تو فه‌رموو کاکی رو‌شنبیر
سه‌رکرده‌ی خه‌بات به‌ هیچ به‌ خو‌ناز
سیاسه‌تمه‌دار بو‌ نه‌جاتی گه‌ل
مه‌له‌وان له‌نتو گئئوئ ده‌ریادا
بزائم چی بوو به‌ره‌مه‌می جوانت
غه‌یری ئاژاوه‌ی ده‌وری سیاسی
ده‌ک مالت ئاوا بو‌ رو‌شنبیریت
جا که‌ تو هاتی ئیمه‌ت دا به‌ قه‌ر
فه‌رقی تو ئه‌بئ کامه‌ بئ بو‌ من
ئیت من به‌ چی دل به‌ تو خۆش که‌م
تو نه‌گه‌ر ته‌ماع هه‌لئ نه‌ناوی
مه‌یکه‌ به‌ کارئ غه‌زه‌ب ببارئ
قه‌یناکا بو‌ خۆت هه‌رچی که‌ هه‌ی هه‌ی
ده‌س له‌ دین مه‌ده‌ و له‌ دین په‌رستان

هه‌ر ئه‌بئ ئاوا گه‌ل بخته‌ داو
هه‌ر رو‌ژئ په‌نا با به‌ دوژمنئ
وه‌رگرئ و لئشی ببئ به‌ سه‌ربار
به‌ هه‌ر زمانئ که‌ مومکین بئ بو‌ی
چونکه‌ خۆی له‌ دین بئزاره‌ و نه‌فیر
بو‌ ئه‌وه‌ی که‌ گه‌ل به‌جئ نه‌میئ
سا نیشه‌ته‌جئ بئ یاخۆ ده‌ره‌ده‌ره
با له‌ دینشدا نه‌بئ ره‌نجه‌رۆ
خاوه‌ن دکتو‌زا فه‌یله‌سووفی ژیر
بو‌ رئی رزگاریی به‌ خه‌یال گیان‌باز
که‌ششافی کوره‌ی مه‌ریخ و زوحه‌ل
یا له‌سه‌ر هه‌وا و که‌شتی فه‌زادا
بو‌ خۆت و گه‌ل و بو‌ نیشه‌تمانت
که‌ له‌به‌ر پیسیی ناکرئ باسی
بو‌ هه‌ست و فام و ئیددیعی ژیریت
چ تو بمانخۆی چ گورگی ده‌م شر
که‌ من تیا چووم، چ تو چ دوژمن
جه‌وری چه‌ن ساله‌ی دژ فه‌رامۆش که‌م
بو‌ گه‌ل هه‌ول ئه‌ده‌ی گلینه‌ی چاوی
به‌ ئاهونا‌له‌ی پیر و هه‌ژاری
با له‌ کرده‌و‌ده‌ت عالم نه‌لئ وه‌ی
شه‌ره‌ف پارئیزه‌ له‌ نادروستان

ئەگەر يەكپەتەي بۆ دىن گرانە
 با كار بە دەستت زانا و ئەدىب بن
 بە دادى ھەژار ستەم لىكراو
 با گەلى ماندوو و مردوو و چەوساوە
 چونكە ھەر ئىنسان مەعناكەى واىە
 نايىنى ئىستاش ناوى نەوشىروان
 بە چاكە ئەبرئى ون نابى ناوى
 كەوابوو ئەگەر خودا دەستى داى
 ئاواتى خۆت و گەلت بە جى ھات
 تا تۆ بە حورمەت لە گەل گەل بۆى
 تا تۆ رىز بگرى لە ياساى خودا
 كەوابوو مەچۆ بە گژ مەلادا
 بە ناوى كۆسپى رىى سەربەخۆيى
 بەش بەشى گەلت نايەلى بپۆى
 ئا ئەم كۆسپەيە تۆى خستە داوۋە
 بزانه كى وەك مار داى بە دەستەوۋە
 كى بە تيغى قىن داى لە دەماغت
 كى دان و داوى بۆ دانايەوۋە
 كىيە ئاوايە ئەو ئىشوكارى
 ئەو كەسە دژتە با مەعلوم بى لىت
 نەك دىن و مەلای كوردى دواكەوتووم
 تۆ كە خۆت نىتە دەركى ئەمانە

يەكپەتەي مىللىي ئەركى ھەموانە
 خاودنى حىلم و سەبر و شەكىب بن
 رابگەن تەردەست دلخۆشې تەواو
 بلى پىت تۆخەى ماندووم ھەساوۋە
 ھەر فىكرىكت بى تۆ لەم دىنايە
 با كافرىش بوو لە دىن ھىچ نەزان
 لەبەر ئىنسانىي و عەدلى تەواوى
 رۆژى لە رۆژان رىى مەبەستى داى
 لەبىرت نەچى پىشىلى ولات
 چراى ولاتى و تارىكىي دژى
 بىنگومان خوداش دەستى تۆ ئەدا
 يا بە گژ دىن و نەھجى خودادا
 چونكە كۆسپى رىت منى يە و تۆتۆيى
 تا تۆش نانىكى بە دۆى خۆت بخۆى
 بىر كەوۋە لە كۆى و چىت لى قەومناوۋە
 كى رىى خەباتى لە گەل بەستەوۋە
 كى زال بوو بەسەر فىكرەى نەساغت
 بە طوولى مېژوو تىايا مایەوۋە
 سا بە راستەوخۆ يا نادىارىي
 ھەر رۆژە كۆسپى ئەخاتە بەرپىت
 برا باشەكەى بەھەلەداچووم
 مەلاش بە كۆسپى خەبات مەزانە

خۆ مەلاش وەك تۆ ھەر كۆرۈپ كوردە
ئاخر بېجگە دىن گوناھى كامە
مەلا بە زاھىر مەسئولە، كاكە
ئەركى ئەو ئەمرە بە چاكە كردن
ئەگەر نەبىنى بىر شت بە چاۋ
كە ھۆى سەرشۆرپىن بۆ گەل و كۆمەل
بەلام ئەوانەى كە نووكى قەلەم
ناكرى چاۋى لى بنووقىنى
چونكە ئەترسى پەرەى بستىنى
بە ھۆى نازادىي واتە ژىنى حورپ
ھەر كەس سەرنج دا لە بىر قوتابىي
زىاتر ھۆى ئەمەش تەرزى خوتىندە
يا پىچەوانەى ئەم حالە باۋە
دەرسى تىكەلىي جامىعە و مەكتەب
بەم شىۋە ناۋا چاۋ لە دژ كردن
چى ئەدا جوابى قوتابىي لەۋى
نازانى مەگەر كە ئەم بەرپرسە
كەسى بوو بە ھۆى چاكە يا خراب
خوت و ويژدانت تىكەلىي ناۋا
ئەوان كە دەسيان لەۋلا بىراۋە
قەيناكا بۆيان ئەم حالە زشتە
مامۇستا زانكۆ جىگەى خەباتە

بۆ لەبەرچاۋى تۆ بۆتە جەردە
بۆتە نىشانەى تىرى مەلامە
ئەۋەى نەبىنى لەۋا بىباكە
دوورىي لە نىشى خراپە كردن
رووناكتر لە رۆژ بە رۆژى ھەتاۋ
چى داۋە لەسەر كەلە ھەرزى كەل!
شەرم ئەكا ناويان ببا پر بە دەم
ئەگەر چىۋى شەرم سەرى بشكىنى
گەلى كورد نىتر رىزى نەمىنى
ئاۋ لە ئاۋدەرۋ دەركەن كچ و كورپ
تف ئەكا لە خۆى لەعنەت لە بابى
قوتابىي كورپە و مامۇستا ژنە
بۆيە شەرمى كچ لە كورپ نەماۋە
دوورن لە دىن و لە ياساى ئەدەب
مامۇستاي بەرپىز دۋارۋژى مردن
ژىرىي و زانايى ئەى بۆ كەى ئەبى
بۆ ئەم تاوانە لەۋ جىگەى ترسە
(فَطْوَى لَهْ، وَبِسَّ الْمَنَابِ)
ياساى شەرق نىن يا ھى رۆژئاۋا!
پەردەى ھەيايان لىرە دراۋە
چونكە ئەم دنيا بۆيان بەھەشتە
جىي رووناكبرىي و خىرى ۋلاتە

جینگه‌ی نه‌خلاقى به‌رز و شیرینه
 بۆ پشتت هه‌لکرد له‌و دینه‌ جوانه
 چى خۆت حه‌زت کرد سلت لى نه‌کرد
 بۆچى سه‌قافه‌ وایه‌ ماناکه‌ی؟
 نه‌گه‌ر له‌ یاسای تازه‌ وا‌ حالیی
 خوا حه‌ز له‌ یاسای به‌م شیوه‌ ناکا
 روژئ هه‌ر ئه‌بئى تۆ به‌م ریبازه
 دین مه‌نعت ناکا له‌ شادیی و خویشی
 خوا نه‌مر نه‌فه‌رموئ پیمان سه‌رکه‌وین
 دژت هه‌رکه‌س بئى نه‌تۆش دژى به
 نه‌بادا دوژمن دللى بگۆرئ
 با تۆش بۆ ديفاع بتوانی هه‌ستی
 له‌بیرت نه‌چئ ره‌نجی چهن ساله
 فرسه‌ته‌ هه‌له‌ خودا داویه‌ پیت
 شوکری خودا که‌ن به‌بئى حيله‌ و غه‌ش
 نه‌نجا نه‌وانه‌ی مه‌سئولى خه‌لک
 خاوه‌ن وه‌زيفه‌ تا سه‌رۆکی گه‌ل
 ئيمه‌ی گه‌لى کورد به‌ یاسای خودا
 به‌ پيچه‌وانه‌ی ئايه‌ت و حه‌دیس
 خویندن بۆ زانین، زانینیش بۆ دین
 تیکه‌لئى کوپ و کچان به‌ کۆمه‌ل
 لای ئیوه‌ خویندن بۆ کاتى لاوی

به‌لام هه‌وینى به‌ یاسای دینه
 سه‌قافه‌ی تازه‌ت کرد به‌ به‌هانه
 چى خودا فه‌رمووی ده‌ستت بۆ نه‌برد
 ته‌رکی به‌نده‌گیی و دینی خودا که‌ی
 ده‌یاره‌ له‌ یاسای راسیى ناحالیی
 مۆله‌تت ئه‌دا ئیهمالت ناکا
 گیر بخۆی به‌ ده‌س سه‌قافه‌ی تازه
 دین نه‌لئى دايم نه‌بئى تیکۆشى
 بۆ هه‌موو ئیشى له‌ دژ به‌رکه‌وین
 به‌لام تۆ دژى براکۆژیی به
 بۆ چه‌وسانه‌وه‌ی گه‌ل بیته‌ گۆرئ
 ریگه‌ی زولم و زۆر له‌ دژ به‌هستی
 با چى تر نه‌لئین وا ئاش به‌تاله
 با کۆسپی مه‌ینه‌ت نه‌خریتته‌ به‌ریتت
 ئالای سه‌ربه‌ستیی بگرنه‌ باوه‌ش
 بۆ سه‌ربه‌رشتیی چاک و به‌که‌لک
 نه‌بئى پروان بۆ ده‌رفه‌ت و هه‌ل
 راهاتووین، وه‌رن بۆ خاتری خودا
 یاسا دامه‌نن به‌ناوی ته‌دريس
 با بۆ هه‌ردووکیان پیکه‌وه‌ بژین
 خیلافی دینه‌ و شه‌رمه‌ بۆ کۆمه‌ل
 ده‌س نادا مه‌گه‌ر به‌ تیکه‌لاوی!

ئەوانەى خاۋەن ھەست و بەھۆشن
ئەزانن بە دىن بەجى نامىنن
مشتومالى زەين بە دىنە، كاكە
رى مەدەن دەخىل بە ھەلپەرستان
تەناتە خائىن بە نەفسى خۆشى
ئىمەش كە ھاتووين ۋەك گەلان ئەپۆين
با ژىنت لەگەل دىنت بە رەجمەت
چونكە دواپۆژى ژىنت لەپۆيە
نايىنى كەسى بپروا بۆ سەفەر
تا بىرت بە لاي ئەم رىگاوە بى
تەنيا بۆ دنيا ھەول و تەقالات
با نەفەت عام بى لىرە يا لەوئ
كەى ئەوە ياساى باب و باپىرى
خاۋەنى مېژووى ھەزاران قەپنى
تا كەى چاۋ لە دژ يا لە بىگانە
ياسا شىكىنى شەرم ئەشكىنى
سور و سىپى بى يا رەش ۋەكو قىر
ھەر زانى كەمى زيان ئەگا بە ئەو
كەم پىشت بە دوژمن بېستە، كاكە
چى ناوى جىاجىا لە خۆتان ناوە
بەناوى سىياسەت بۆ رىگەى خەبات
پىشت بەستە بە خوا و بە رۆلەى ژىرت

بۆ سەربەرزى گەل دل بەپەرۆشن
دور لەنيو تۆتۆى سەدەف دەردىنن
كە رەينت روون بوو بەرھەمىش چاكە
بە خائىن بە گەل ھەم بە كوردستان
بۆ ەمىلىي دژ، بە خۆفرۆشى
دەى با بپىكىش خەمى دىن بچۆين
بچى بەپۆرە بە ەقل و حىكەت
دىنىش زەخىرە و تویشووى ئەوئىيە
ناكەوتتە رى بى زادى سەفەر
سەربەرزى لىرە يا لەولاوە بى
ناگا بە دادت بى شك بە لەولات
ئەگەر تۆ خۆشى ھەردوو لات ئەوئ
كوردە! خۆ تۆ خۆت مامۆستاي، ژىرى
بۆ ياساى مېژووت لە خۆت دانەپنى!
دژ بۆ ئىشى خۆى ئىشى پىمانە
سەرشۆرت ئەكا قەدرت نامىنى
ھەرىەك بە رەنگى دى ئەتخاتە گىر
رۆژى ئاواتت لى ئەكا بە شەو
خۆينى كورد بۆ دژ مەپۆئىنە چاكە
يارىي پى ئەكەن لەم ناوە ناوە
نەجات نادا، بە گىانى بىرات
كارەساتى گەل نەچى لەبىرت

ئەم چوار مائەمان مەكەن بە بەش بەش
 گالە و ھەرا كەن دوژمن قرانە
 دوژمن كەوتۆتە لوورە لوورە
 كچیش لە ریتی خۆی لا نەدا، مامە
 ناخۆ كەى ھەواى شەرەف ھەلمژین!

وێك زۆلە كوردی چرووك و دڵ رەش
 رۆژنیکە رۆژی شپێرە كورانە
 ئەبیین بە چاو ھەر لە دوورە
 با كورپ ئەركی خۆی بزانی كامە
 ئەگەر وا نەكەن، بە تێكەڵ بژین

كورتە باسیك لە حەقیقەتی ئەدەب و زانیاری، بۆئەوێ بزانی كە لە راستیدا

ئەدەب و زانی مەعنايان چیه و لە كۆیو ھاتوون

لەگەڵ ئەدیب و ئەدەب لەم ناو
 بۆ بە عەقلى گەل ئەنازن گشتی!
 ئەدەب دائەنن بۆ گەلان لە ژین
 بێ ئەوێ ھەست كا كە بۆ پەسەندە
 ئەم ئەلێ نەخێر ھى ئیمە، كا كە
 بۆ بەرێزبوونی نەتەو و نەسەب
 یا ئەو ئەدیبەى كە ئەدەب نووسە
 وا پيشان ئەدەن پيشكەوتوون ئەوان
 بەھیزی ئەكا ھەتا بۆى بكرى
 لە ياسای دینی خودا و پیغەمبەر
 بێ ئەوێ بلین فەزلى خودایە
 ھەموو ئەولادی ئادەم نین مەگەر!
 بە ئەمرى خودای خالیقى وەدوود

دیسان لێرەدا شتی تر ماو
 لەگەڵ مێژوونووس بە شپۆی گشتی
 واتە بە جیاواز لە ئادابی دین
 ھەرکەس ھى گەلى خۆی لا پەسەندە
 ئەو ئەلێ عەقلى گەلى من چاکە
 ھەول ئەدەن ھەموو بە شیعەر و ئەدەب
 سەیریش ئەوێبە ئەو مێژوونووسە
 بەس بە رەوشت و خولق و خووی گەلان
 ھەرکەس لایەنى گەلى خۆی ئەگرى
 ئەشلی گەلى من بە (قَطْعُ النَّظَرِ)
 گەيوە بەو پلە و مەقام و پایە
 بێ ئەوێ بلین كۆمەلێ بەشەر
 ئادەمیش لە گەل نەھاتە وجود!

نه ویش بهرله وهی گیان کهن به بهریا
 گهلان له کوئ بوون عهقل کامه بوو!
 نایا کس هه بوو به ناوی تیره
 نایا نه دیب و یاسا له کوئ بوون
 نایا له سارای عهده مدا نه بوون
 تا کاتئ ئادهم گیان چوو به بهریا
 به لوتفی خودای فهدی بی هه متا
 شه نجا دهر وازهی عهدهم له ولاره
 که و ابو لقی یه که دارن هه موو
 هه موو هه رۆلهی یه که دایک و بابن
 ئاده میش له پاش (عَلَّمَ الْأَسْمَاءَ)
 یه عنی له به حری عیلمی خوداوه
 واته دانهری پیت و وشه ی عام
 هه زه تهی زاتی پهروه ردگاره
 یا سیسه د و سی له گهل چوار زمان
 به ئادهم فیتر کرد خالیقی مه ننان
 واته به عیلمی (لَدُنِّي) و وهه بیی
 نه دهرس نه مه کتهب نه بوو له و جیدا
 ئوستادی شه زهل فهدی ته وانا
 شه بتی کرد هه رچی لوغهت له عالم
 به لام کام ضه میر! وه که ئاوینهی ساف
 جا له گهل شه مهش بوو به پیغه مبهر

پهردهی نه زانیی لابهن له بهریا
 پهندی پیشینان له کام نامه بوو
 یا به نه ته وه و هۆز و عه شیره
 کۆن بوون شه مانه یا هه موو نوئ بوون!
 هه ر له یه که پله و پایه دا نه بوون
 تاجی نویوو ته نرا به بهریا
 له په راسووی شه و هه ووا بوو پهیدا
 له سه ر کۆمه لئ به شه ر کراوه
 چ نه سلی تازه و چ نه سلانی زوو
 به خوشک و برای یه که تر حیسابن
 دهرکی کرد له فز و حرروف و مه عنا
 خرا نیو دلئ شه و هه موو ناوه
 بو فه می مه عنا و ته رکیبی که لام
 هه زار زمانی به پیی ژماره
 به گویره ی خیلاف بو حه صری زمان
 بهس به ئیراده و شه مری (كُنْ فَكَانُ)
 نه که وه کو فه می علوومی که سبیی
 قه له م یا ده فته ر که ی بوو له ویدا!
 له سه ر لاپه رهی دلئ شه و زانا
 دا هه یه له نیو ضه میری ئاده م
 جه زی هه مووی کرد بی وه قفه و خیلاف
 ریازی ژینی به دین گرت بهر

نهك هەر زانینی له دین دوور نهخت
 بۆ شهوی له رووی زانین و شهدهب
 كهوابوو دین و ژیان و زانین
 چونكه زانایی و شهدیویی و یاسا
 ههروا پشت به پشت بهره به بهره
 سهه و بیست و چوار ههزار پیغه مبهه
 هه موو له شهلی دین و زانیندا
 كهوابوو ههركهس دین و زانایی
 بینگومان نیرسی خۆی له دهس داوه
 جا كهسێ به خۆی بلێ نینسانم
 شهاده میزادی کاتێ تهواوه
 مهگه نازانێ ههه كورێ نازا^(٦٤)
 كرده به كاری باوكه كهی تۆرا
 خۆ كه ههچ نه بێ بێ بهری شه كا
 بۆیه خوا فهرمووی به نوح: كوره كهت
 چونكه شهو له تۆ لایدا له دیندا
 ئاكامی ههلهی ئا شهو نه فامه
 بهلام شهوانهی له گهه شهو كهوتن
 بۆ دین و دنیا بوون به بهخته وهه
 كهوابوو بهرام سهه ره پۆ مه بن
 واته به زانین مه نازن بێ دین
 شهویش به عهقلی ناتهواوی خۆی

بهلكه زانینی بۆ كرد به پیرست
 ئیطاعهی خودای خۆی كا به شهدهب
 نیرسییه بۆمان نهگههه بزانی
 لهو بهجێ ماون ههه له شهساسا
 زانایی له گهه دین گرتی پههه
 هاتوون به تههرتیب بۆ گرووی به شهه
 له سهه ریتی شهدهم روین له ژیندا
 لهیهك جیا كا بۆ ریتی رههایی
 له شهدهم نیه و شهدهمی ناوه
 شهدهم میزادام حهقیقهه تزام
 شهپوهی شهدهمیی مابێ بهلاوه
 له ریبازه كهی باوكی ترازه
 رهحمی باوكیه تیی له گهه لیا گۆرا
 لهو میراته وه كه لهو پیتی شه كا
 (لَيْسَ مِنْ أَهْلِكَ) خۆت مه كه شه كهت
 واوهیلا بۆ شهو له كاتی ژیندا
 غههرقی تۆفانه و مه شهووری عامه
 به كه شتی نه جات له غههرق دهه كهوتن
 بوون به بنچینهی نه ته وهی به شهه
 با ئیوههش وهك شهو ره نه جهه پۆ نه بن
 ئیوه له كه نهعان^(٦٥) موخته ره مته نین
 كه شاخی بههزی دی به چاوی خۆی

وتی من شه پرۆم بۆ لوتکهی چیا
 که چیی نه یفامی که شه و توفانه
 ههتا بهو ده رده روویی که پیی چوو
 داخه له دلمما ددم له شه دهب دان
 به شتیک شه نازن به ناوی شه دهب
 وا نیشان شه دهن که جیان له عالم
 له گهله شه وه شدا له شه دهب دوورن
 چونکه کهم وایه شه شه دهبانه
 برۆن بزانتن شه دهب له کوئی هات
 بۆ شه وهی ده رچن گشت له دوو دلایی
 کهی شه دهب شه بی حالی ناوابی
 ته نانهت شه گهر بخشین چاوی
 بهر له شه موو شت ری به وه شه بهن
 ههول شه دهن یاسا و زانست و شه دهب
 هه روا بۆ باقیی نه ته وه و تیره
 خۆی و نه ته وهی بیباکن له دین
 جا وهک وتم پییت زۆر له ههله دان
 یه عنی شه به شهش به راست زانینه
 چی به شی چاکه و خولق و خووی جوانه
 شه نا بهر شه می زانست به بی دین
 هی زوو به شی زۆر مه علوومن که چین
 به لام شه وانهی تازه باب شه تن

ئیتیر چۆن له وئی ئاو به من شه گا
 به پیچه وانهی عه قلی شه وانه
 له گهله مله هوران شه ویش غه رق بوو
 بی شه وهی شه دهب به راس کهن به بیان
 (فَيَا لَلْعَجَبُ، مِنْ أَيْنَ الْأَدْبُ!)
 به لکو پییش که وتوون له هه ووا و شادهم
 سه د جار شه دهب بن پر له قسوورن
 که شه رکیان به رزیی یاسای گه لانه
 له کام کۆمهله و له کام کات و سات
 بزانتن شه دهب له کوئی هه لقلوی
 نه زانی شه دهب رووی له کام لا بی
 به نوو سراویان زه جمه تی ناوی
 که به عزی شه دهب هه ولتی چی شه دهن
 له دین جیا کهن بۆ کورد و عه ره ب
 تا بلین کاکه م پیاو یکی ژیره
 به ژیری خۆیان به شدارن له ژین
 چ دین چ زانست هه ر عه طای خودان
 گومانست نه بی هه ر سه ر به دینه
 له پیاوانی دین گه یوه به مانه
 چ زوو چ شه مرۆ مه علوومن که چین
 میژوو نووسی زۆر له هی زوو دوین^(٦٦)
 برینکیان ته ووا جیگه ی هه سه ره تن

بۆ ئومومەنە با ميسالیک بئینم
بۆ تەلەفزیۆن پروانە تەواو
کە چۆن شعوریان ئەبەن بە تالان
بە شاخ و بال و کلک و گۆیی درێژ
لە جیاتی ئەدەب فێرکردن بەوان
هەستی ئینسانیی و لێ ئەدزنی
پێی ئەسەلمێنن کە ئاوا چاکە
زوو باوەر ئەکا بە مامۆستاکی
بە خەیاڵ ئەلێ فێری هونەر بووم
قەیناکا کلکم درێژ یا کول بێ
چونکە ئەو لە من باشتر ئەزانێ
ئەو دلسۆزە بۆم لە باوک زیاتر
تەنانت ئەگەر لێشم دا بە توول
هەر وای شتی تر لە بەرنامەیان
ئەو کە منالە و نافامی بەمە
قەیناکا بلێن کە ئەم بۆ پارە
نازانێ نرخێ ئینسانیی چەندە
کە خۆی لە مەنطیق دەستی برپاوە
بە هەر ناوێ بێ بۆ ئەو بەهەر حال
بەلام چۆن ئەبێ باوکی ئەمانە
گۆشەکی جەرگی بسپێری بەوان
سەرم سوپماوە لەو ردحم و دلە

راستی ئەم قسەت پێی بسەلمێنم
بەرنامەکی خاصی منالان بەناو
بەناوی دەوردی یاری منالان
بە دەیان شیوە و شکلی گۆیدرێژ
دەوری حەیانیی ئەگێرن بەوان
سەرەرۆتر بێ لە بەچکە بزن
تەبەن منالیش بێگەرد و پاکە
بە چاولیکەری لە گەل ھاوتاکە
قەیناکا ئەگەر تاویکیش کەر بووم
مادام مامۆستا ئەمە بە دل بێ
ئەبێ بە گۆیی کەم هەرچیم بۆ دانێ
دەوی بۆ ئەمەری ئەو چۆن ئەم حازر
ئەمەری بەسەر چاوە وایە و قبوول
لەم بارە زۆرە و ناگرێ بەیان
ناخۆ مامۆستاش هەر عەقڵی کەمە!
یا هەر ئەفامە و خیانتە تکارە
بۆیە ئەو شیوەی لەلا پەسەندە
وا ئەکا بەمان بە سەد خەتاوە
موهیم پارەیه حەرام یا حەلال
وا کە مەترخەم بێن لە گەل ئەمانە
لە جیاتی ئینسان بیکەن بە حیوان
وا دەرئەکەوێ هی ئەمیش کولە

زانست به بی دین هر شه بی وایی
 هیچ نه بی نیمه ش شوکری خودا کهین
 هر کهس به ریگهی نه ده بدا روئی
 دوور بوو له هله ی فیکری له ژیندا
 با عه و امیش بی شه هر زانایه
 به لام میزدره و جوبه که ی که مه
 شه ش به شیکه له لای خودا وه
 به لام وا چاکه شه وه ش بزانی
 به شیک لهم دووه عیلمی وه هییه
 شه دابه شینه ش موجهل بزانه
 یه کهم هر به بی دهرس و دیراسه
 دووه هم به کوشش (لَیْسَ لِلْإِنْسَانِ
 جا خودا چونکه لوفته که ی عامه
 هموو به شدارن لهم به شه ی دووه هم
 به لام شه به شه ی یه کهم له زانین
 به هیچ که سی تر نه دراوه نابی
 بهس به ته قوایه و به پاریزگاری
 له گه ل شه حاله ش به شهرت گیراوه
 نه نا سنی قه لب نابی به ده بان
 که و ابوو نه گهر بی هله و په له
 روون نه بی ته وه حه قیقه ت چونه
 کونه بهم مه عنا پیویسته بوونی

قه ت له مه باشتر نه تیجه ی نابی
 که حه ز له شیوه ی نه مانه ناکهین
 دوور بوو له به زمی منی و توتوی
 پالی دا به لای قه لاکه ی دیندا
 نه توانم بلیم وهک مه لا وایه
 قهینا کا دلی له گه ل خوا جه مه
 شه در ی بهو که سه ی بو شه و شیاه
 له سه ر دوو به شه علووم و زانین
 شه به شه که ی تر ناوی که س بییه
 شه نا به ته فصیل زورن نه مانه
 نه خر ی ته نیو دل له خوا وه راسه
 إِلَّا مَا سَعَى) به نه صی قورئان
 له دنیا نه میان جیی سوودی عامه
 به پی تیکوشین ساچ زور چ کهم
 لوفتیکی خاصه بو خه و صی دین
 سه د که ره ت کوری شیخ و مه لا بی
 له گه ل ملکه چیی بو شه مری باری
 ئیستیعدا دیشی بی شه و پیاه
 سه د که ره ت بیبه ی بو سینه و ده بان^(۱۷)
 به وردی برؤین بو شه مه سه له
 واته زانینیش وه کو دین کونه
 بو به شهر، نه گهر لیزان و روونی

بهلام كۆنەكەي (موزدەك) و (مانىي)
مەگەر نايىنن ئەوانەي خۆيان
هەول ئەدەن زانين بکەن بە مايه
بىئەوئى نرخیك دابنن بۆ دین
چۆن لە رییازی ژین ترازون
چۆن ژینیان تال کرد لە ئادەمیزاد
چۆن دەرچوون هەموو لە یاسای ئەدەب
چۆن وا بە رووتیی بە تیکەل ئەژین
یا بۆچی هاتوون بەو قیافەو
کە بىشك ئاژەل لە گەل ئەمانە
کاکە تۆ بیری لە ئاژەل کەو
واتە ئاژەل زۆر لەوان ژیرترن^(۸)
تەنانت نەوعی حەییوانی کىوی
لە بەینى خۆیان بەبى ئاژاود
کەم وایە بۆ یەك بیکەن بە کارى
ئەنجا لەوانیش حەییوانی مالیی
خاوەنى وەفا و هەست و تەمیزن
چونکە بەسوود و موطنین بۆیان
ئەركى خاوەنیان ئەبەن بەرپۆ
لە سواریی لە جووت چى مەیلی بىنى
چونکە ئەزانى لەلای خوداوه
هەریەك بە رەنگى سوود ئەگەییینن

دووڕە لە یاسای بەرزى ئینسانیی
دیعیەي زانين ئەکەن بۆ خۆیان
بۆ چەن رۆژ ژینی بى پلە و پایە
یا بە پىوستى بزانی بۆ ژین
یا چۆن گىرۆدەي فیکرەي بلاون
چۆن کوردی ئەزبان پر کرد لە فەساد
چۆن ئەدەسیان چوو سەرمايەي نەسەب
بىئەوئى هەست کەن بزانی کە چى
بۆ موبتەلا بوون بەو سەخافەو
فەرقیان لیرەوئە تا ئاسمانە
جا هەر خۆت جوابی هەلەي خۆت دەو
بۆ نەوعی خۆیان خاودن بىترن
وئەك شىر و پلنگ یا گورگ و رىوی
ئەژین بە شاخ و دەشت و چیاود
بە گۆیەکا چن بە ریکەوت جارئ
ژیرترن، لە زۆر شت ئەبن حالى
لەلای خاوەنیان یەكجار عەزیزن
هەموو ئەناسن خاوەنى خۆیان
هەرچەن زەحمەتى زۆرى وا پىئود
گۆیچکە شل ئەکا و سەر ناوئەشىنى
بۆ خزمەت بە خەلك دروست کراود
سەر بۆ ئەمىرى حەق دائەنەوینن

ئەنا بۆ كەسى بەھۆش و ژىرە
حەيوانى ئاوا بەھىز و تاقەت
ئەركى وا گران بگرىتە ئەستۆي
پروانە گامىش بەو دوو شاخەوہ
ئەگەر تەسخىرى خودايى نەبى
چۆن سەرى تەسلىم دائەخەن بۆمان
ئىمە بە مېشى بىتاقەت ئەبىن
ھەروا گژ و گيا لە دەشت و لە دەر
ئەو بە ئاژەلىي و بە بى زمانىي
دوورى لى ئەكا دەمى بۆ نابا
بەلام ئەم بە خۆي ئەلئى ئىنسانم
لەگەل ئەوہشدا چى زيانە بۆي
ھەر وا ئەزانى بەس خۆي حىسابە
تۆ كە نازانى دنيا چ باسە
تۆ كە ئىنسانى نابى ئەزانى
صانعيك ھەيە لەبۆ مەوجودات
گشتى بە زمانى حال و تەبىعەت
تەبىعەت چ خۆي ھىزى زەويى بى
يا ھى كوراتى جەويى بى لەلات
يا تەصادوفى عەميا و كوئرانە
ئەگەر تىبگەن لە حالى ئەمان
بە زمانى طەبع ئەلئىن تەسلىمىن

بەپىي زاهىر بى كەي عەقلىگىرە
بە قسەي منالى بكا قەناعەت
تەنانەت چەقۇش بنىن لە ئەستۆي
يا ئەسپ و گاجووت بەو دەماخەوہ
چۆن وا بە ئاسان بى بايى ئەبى
ئەگەر تىفكىرىن لەوان و خۆمان
ئەوان لە سەد مېش ناپرسن كە چىن
زۆرى واى ھەيە زيانە و زەرەر
ئەزانى كامى زيانە بۆ گيانى
ئەگەرنا ئەبوو ھىچى نەمابا
فەرقى خراپە و چاكە ئەزانم
ئەيكا بە ياسا بۆ گەلان و خۆي
نابى كەس بلى وا نىە بابە
بۆ گوئىش ناگرى بۆ ئەوہى راسە
ئەگەر تۆ زاناي، ئەدبىي جوانى
ھەمووى شاھىدىي لەسەر ئەو ئەدات
نەفى ئەكەن فىكرەي ھىزى تەبىعەت
يا نوختەي مەركەز لەنىو زەويى بى
يا دەورى رۆژ و سال و مانگ و كات
ئەگەر وابزانى، دلت وئيرانە
باوەر بە صنایع ئەكەن بىگومان
ئىشەش مەصنوعى خوداي قەدەمىن

ئەزانىن سانىع لەبۆ ماسىوا
ئىتر سەقافەى دەھرىى و فەلسەفىى
بىھىيزە وىنەى تالى عەنكەبووت
نازانن ئەگەر بە رىكەوت و ابى
ئەویش پاشاودى بەرزى ئەدىانە
دەم بە دەم ياخۆ دەس بە دەس لەوان
ئەنا بىگومان نەفسى بەشەرىى
بۆ بارى كىبر و خو بە زل زانن
ئەگەر مەجالى پى بدرى لە كەون
بەلكو ئا بەمەش ناوەستىتەو
ئەنا وەك فیرعەون وتى بە هامان
حەز ئەكا بىروا سەرى سەماكا
تا ئەگەر دەسى بىروا بە سەرىا
بەس خو بىنى پەلىدى ناپاك
بەلام سەدە ھەزار حەمد لەگەل سەنا
ئەك دەستى كەسى ئەبەد پى ناگا
ئاوايە حالى نەفسى ئەمارە
خۆپەرست، بى شەرم، لە خو رازىبوو
ئەگەر پرشنگى لوتفى خودايى
ناگرى رىگەى راسى رزگارىى
قەت بەلای سوود و چاكەدا ناچى
ھەروا قىاسى بگەرە بىگومان

ھەيە و حەقىيە و بە ناوى خوا
حوبابى ناوہ يا بلقى كەفى
بۆ دل و دەروون قەت نابى بە قووت
لە سەد يەك قسەى سوودى تيا بى
ھەر لە ئەھلى دىن گەيوە بەمانە
ھات و ماىەوہ كەوتە دەس ئەمان
ئەگەر دامالى ھەوسار لە سەرى
حەز ئەكا ئىمە بە خواى بزائىن
ئەروا بەرەوژووور بۆ كوفرى فیرعەون
مەگەر ھەر بە دىن بىسرىتەو
بۆ بىناى قەسرى بى سەر و سامان
تا خودای مووسا و عالم پەياكا
ئەجمەقى نەفام بدا بە سەرىا
ھەرچىكىش بىكا ھەر پى بلن چاك
بۆ بەرزى روتبەى خودايى خودا
دەستى خەيالىش ھەرگىز بەو ناگا
جادووى حىلەباز كۆنە مەككارە
دەنىى تەبىعەت، بەھەلەداچوو
نەچى بەلایا بۆ رى رەھايى
سەر نەويى ناكا بۆ ئەمرى بارىى
تۆ رىسوا ئەكا بۆ سووكە ماچى
بۆت مەعلوم ئەبى حالەتى ئەمان

سا وهرن ده خیل ئوده بای بهر ییز
 شه دهب به شیکه له ئیمان و دین
 جوزئی له کولییی جودا ناکری^(۶۹)
 مادام بۆ خزمهت به گهل ههول شه دهن
 چونکه نهك سوودی قهت نابیی بۆتان
 به عهقلی سه لیم وهزنی یاسا کهن
 هه رچی خیلافی شه دوو هیزه بی
 چونکه عونصوری شه و ناته واوه
 مهیل و ئاره زووی خراپه کاریی
 بۆ شه و دی به شهر به هوی ریازهت
 چی شه و تی پیت به پیچه وانهی
 به لام به شیودی شه رعی ئیسلامیی
 بهس لغاوی دین رامی شه کا بۆت
 واته هه ر به دین شه بی به ئینسان
 نهك هه ر شه مه و بهس بۆ خۆت بی به پیاو
 نهك ته نیا بۆ دین یا دنیای دهنیی
 وا شه بی نابیی به دل سوژی راس
 تا له یاسای دین تی نه گه یشتووی
 چونکه به ره مه می یاسات بۆچی یه
 شه گه ر مه نه هه چی پیروزی ئیسلام
 بچی به پتوه بی زیاد و که می
 نه ترسی نامووس نه گیان و نه مال

یاسای گهل مه کهن به پووشی په رییز
 حه یفه بۆ شه دیب فیکره ی دوور له دین
 خه رقی قاعییده به کهس ناکری
 تانه له شه سل و شه رعی دین مه دهن
 زیانیش شه دهن له گهل، له خۆتان
 چی به عه قل و دین چاکه ئاوا کهن
 شه بی هه ر شه وای نه فسی دیزه بی
 هه ر به حه قیقهت وه ها خولقاوه
 له گهل ته به ی شه و تیکه له و ساریی
 به ره ره کانیی بکا به تا عهت
 شه و بچوولپتوه پیاوی پیاوانهی
 شه نجا به واقیع شه دیبی نامیی
 بۆیه هه ر به دین تو شه بی به خۆت
 به مه عنای واقیع بی شك و گومان
 سوودت بۆ گهلش شه بی به لافا و
 بۆ هه ر دوو عالم پیت شه بی خه نیی
 شه گه ر گشت شه عزات که ی به چه کوش و داس
 له زانکو ی شه دهب پی نه گه یشتووی
 بۆ ریکو ییکیی و شه منی گشتی یه
 به راسیی و پاکیی له نیتو خاص و عام
 برۆ بۆی بجه وه به خاتر جه میی
 نه وه زعی خراپ نه شیواویی حال

نابینى له كهس بۆ تاكه جارى
 نهك هەر پيويستت به چى تر نابى
 واته هەر دينه بۆ چارهسهرى
 دهرمانى ددردد و هۆى وهفا و سهفا
 بيساطى عهدل و داد بلاؤ ئهكا
 به هەر قانونى ددس بهى بۆ ئهمه
 ريك و سهريهسهر ددرناچى لهبۆت
 نهك تهنيا به تۆى بى هيز و توانا
 نهگهر تيكۆشن ريگه پيدا كهن
 ههروهك نهبين به چاو و به گوى
 لهبهر نوقسانى فيكرهى بهشهرى
 بۆيه ناگونجى بۆ تهنيا شهوى
 بهلام دين نهگهر سايه گوستهر بى
 دهنكى (يا سارى) له كۆى نههاوهند
 نهوسا نهزانن ياساى دين چىيه
 پر نهبى له داد له گشت لا زهوى
 نهمن و نهمانهت دهنگ نه داتهوه
 ههروهكو ميژووى ناين شناسان
 نهلى له دهرهى عومهرى عهزىز
 روويدا له دهرهى ناوچهى نهو شاره
 نهويش نهمه بوو شهوى له شهوان
 له عهينى كاتا شوانى خاوهن فام

سيلمى عالمى پيكدى به جارى
 بهلكو بهبى دين به چى تر نابى^(٧٠)
 موشكيلهى عالم، ههلهى سهرسهرى
 لا نهبا پهردهى تاريكى جهفا
 نيزامى گشتيت بۆ تهواو ئهكا
 به كيشانهى عهقل وهزنهكهى كهمه
 نهگهر ههزار سال تهكان دهى له خۆت
 به ههچى هيزه له رووى جيهانا
 چارى ناكۆكى و ئاژاوه ناكهن
 له ههر قوژنيك ئاهوناله دى
 چونكه له راسى بيهشن، بهرى
 بهبى دين بى خهه دليان بسرهوى
 دهرهى زهمانهى دهرهى عومهر بى
 بزرى له عالم نهك ههر نههاوهند
 نهبين سولحه و سهفاى گشتىيه
 خهلك پهريز نهكا له ناوى شهوى
 گورگ له گهلا مهر شهو نه كاتهوه
 باس نهكا بۆمان شوانى خوراسان
 رووداوى عهجب لاي نههلى تهميز
 بوو به هۆى دهنگوباسى نهو شاره
 گورگى داى له ران مهريكى ران
 وتى نهماوه خهليفهى نيسلام

نه‌مدیوه که گورگ دهم کاته رانم
 به کۆچی دوایی له‌سه‌ر نهم نه‌رزه
 عهدل و دادی راس نیسته نه‌ماود
 عومهر له دنیای فانیی نه‌مابوو
 نه‌ک قسه‌ی ده‌می و هه‌له‌ی نه‌فامان

به‌لگه بۆ نه‌مه چهند ساله شوانم
 بۆیه نه‌زانم نه‌و پایه‌به‌رزه
 بارگه و باره‌گای عهدلی پیچاوه
 له‌پاش ماو‌دی‌ه‌ک مه‌علووم بوو وابوو
 تاوایه به‌هره‌ی دینی خودامان

جا لێره‌دا به‌ پێویستی نه‌زانم نه‌و نه‌دی‌ب و مامۆستا و قوتابییانه‌ی که‌ خاوه‌نی
 هه‌ست و خووی به‌رز و په‌سه‌ندن له‌گه‌ل نه‌وانه‌ی که‌ دوورن له‌ نه‌خلاق و
 ره‌وشتی جوان جیا‌یان بکه‌مه‌وه بۆ نه‌وه‌ی گومانی خراب نه‌به‌ن

خاوه‌نی هه‌ست و خووی په‌سه‌ند و ژیر
 کاربه‌ده‌ستانی پاک و موئه‌ده‌ده‌ب
 هه‌روا قوتابی به‌شهرم و نه‌جیب
 له‌ داخی دل‌م وا به‌رن گومان
 من فه‌رقی نه‌مان له‌وانه‌ نه‌که‌م
 له‌ هه‌رچی له‌وین‌خانه‌ گومانم
 به‌لام مه‌کته‌بیی هه‌م‌رو‌ی ناپاکه
 به‌ده‌ستی هه‌وا و ئاره‌زوو گیرن
 گومان وا به‌رم به‌و هه‌موو ژیره
 به‌و هه‌موو به‌هره و فه‌زلی خوایی
 نوخته‌ی دائیره‌ی سه‌مای سه‌قافه‌ت
 له‌ ده‌ریای موحیط تا کوره‌ی ناریی

نه‌ه‌جا نه‌ترسم زانا و رۆشنیر
 هه‌روا مامۆسای جامیعه و مه‌کته‌ب
 یاخۆ ده‌بیر و شاعیر و نه‌دی‌ب
 له‌گه‌ل نه‌وانه‌ی وان له‌ زانکۆکان
 خه‌یال بفه‌رموون نه‌ زۆر و نه‌ که‌م
 جامیعه و مه‌کته‌ب خراب بزاتم
 یا بلێم هه‌رچی مه‌لایه‌ چاکه
 یا بلێم ده‌بیر گشتی بی‌بیرن
 حاشا سه‌د که‌ره‌ت حاشا له‌و بیره
 به‌و هه‌موو ده‌ریای عیلم و زانایی
 سینه و ده‌روونیان به‌بی زه‌رافه‌ت
 (کَاشِفُ الرُّمُوزِ) له‌ صونعی باریی

که نزی حه قانیق بۆ مادده و مه عنا
 هدریهک به دوری خوئی له مانه دا
 دورپی نه دیدهی ناسوفتهی کون کرد
 هه روا دهس به دهس ته م به پیزانه
 کهس نه ما نه با سوود له به ره میان
 ته سه وور نه کهن ده خیله گیانه
 نه مانه ریزیان له سه ر چاومه
 نه مانه قووتی رووحی گه لائن
 نه مانه نووری چاوی ولاتن
 نه مانه هیوای چینی داهاتوون
 به (هَلْ یَسْتَوِی الذِّینَ) باریی
 نه مانه هیزی دل و دهروونن
 نه مانه یاسای گه ل نه پاریزن
 سه ره مشقی گه لان نه مانه ن به راس
 به مانه دایم لاپه ره ی میژوو
 نه مانه گوئی چیا ی سه ره رزین
 کی بی به مانه نه ئی پیاوچاکن!
 کی بی شانازی نه کا به مانه
 نه مانه نه رکی گه ل و نیشتمان
 نیشتمان به مان نه گه شه یته وه
 نه مانه ن هیزی به ره به ره کانیی
 ههنگاو به ههنگاو قوناخ به قوناخ

له ژیر سه راهه^(٧) تا به ژوو سه ما
 تیری له خالی نیو نیشانه دا
 به لوتفی باریی په ی به مه به ست برد
 له داری به ریان میوه ریزانه
 دل پاراو نه کا له ئاوی ده میان
 ته رکی نه ده ب کهم له گه ل نه مانه
 ناویشیان له ژوو سه ر و ناومه
 ئازین هه مو ئارامی گیانن
 نه مانه رۆله ی زانکوئی خه باتن
 نه مانه به گز نه زانییا چوون
 ریزی بۆ پله ی نه مان کرد دیاریی
 چرای رووناکیین که خویان روونن
 شیر ی مه یدانن گشتیان به ریزن
 نه مانه دوورن له بری قسه و باس
 ره نگینه نیسته یا له رابردوو
 کیشکچی گه ل و سنووری مه رزین
 خاوه نی هه ست و دهروونی پاکن
 نه مانه جییان له نیو دلانه
 به هه رچی هیزه نه گرنه سه ر شان
 نه گه ر هی نه ده ی تر بچه وسیتته وه
 له گه ل دوژمن و جه هل و نه زانیی
 دهشت و چیا مان بۆ نه کهن به باخ

داخ له سهر دلان لا شه بهن ته و او
شادي ته باري له خامه ته مان
نيزامه گشتي له سه دا هشتا
ته به تيكوشن بو له سه دا سه د
چونكه دوژمنان بهس له م ريگه وه
هوړد بتاشن بو گهل قه لشاندين
تا به فيل له نيو حساري سنوور
به ره همي ره نجی سه دان ساله مان
له سهر چياكان تا ژير زه ويی و ناو
نيمه چاوله دهس دهستی دژبی بين
بی زانا و شه ديب ولات ويرانه
به لام كام زانا! عالم به عمهل
چونكه زانای وا زیان گه يينه
نه بوونی سه د قات باشه له بوونی
چونكه بی عمهل با نه رسته وو بی
كه و ابو زانين شه كاته چا كه
نه مانه حه يفن بو مه كتبه و دين
جاميعه و مه كتبه مه خزدي رازن
مه داری ده وری په روانه ی عمه شقن
شم له ده وری شم بسور پسته وه
بولبول به هه زار داستانه كه ی
باز به هه لمهت و زوری په نجه وه

چاو له وتاريان پر شه بی له ناو^(۷۲)
ته گهر تيفكرن له نامه ته مان
پيويت به مانه و هه ر كه مه هشتا
لا فوای جه هل و نه زانی كه ن سه د
مه جاليان شه بی له نيو تيو وه
بو تووی نيفاق ليره وه شاندين
بيكه ن به كاری له نزيك و دوور
له تووكی سه رمان تا بهن كاله مان
به تالان بهرن، بو نيمه ش چلكاو
هه روا خه ريكي براكوژی بين
شه بی به مزلگه ی دژ و بينگانه
نهك باری عيلم و پشتی كه ری شه ل
بو خوی و بو گهل قيمهت شكينه
هه روهك نه زانی و شيتی و جنوونی
شه بی هه ر نیوی پیسی له دوو بی
به ره همي دايم كرده وه ی چا كه
هه روا ريدانيان له نيو زانكو ی ژين
جینگه ی بولبول و هه لمه تی بازن
سه فاگای هه وای نيدر اك و شه و قن
تا شه گا به شم بسور پسته وه
بخوینتی له بهر ناستانه كه ی
چنگ خاته قاسه ی زيړ و گه نجه وه

ئەو كيشك له گول، ئەم له خەزىنە
 ئەو بۆ شەوقى دل بھوینى بە ناز
 ھەر نەبى ئەبى بە وینەى تووتى
 تا كەم كەم ئەگا بەو بولبولانە
 ھەرىك بە رەنگى خەرىك بن بە چاۋ
 رى نەدەن بە دژ بۆگەنى دەمى
 مىكرۆبى فىكر و بىرى پەركەمى
 چونكە ئەزانن ئەم دوو مەنبەعە
 وەسفىان بە قەلەم نایەتە تەحریر
 وا گومان نەبەن مەلا نەزانن
 مەلا پاك و پىس جیا ئەكاتەو
 ئەبغاتە بەرچاۋ ئەو دەى بە كەلكە
 بۆ ئەو دەى گەلان خۆ پىارىزن
 بەلگەى (عُرُوَّةُ الْوُثْقَى) مەلایان
 چونكە زانابى لە ئەسلا كە ھات
 لە ئادەم گەشت بە ھەزرەتى شىس
 بەلام تەدرىسى علووم و فنوون
 لە خواۋە ئىلھام كرا بەو زاتە
 ھەروا دەس بە دەس لە ئەنبیاۋە
 ھەدىس ئەفەرموى زانایانى دىن
 لەمان پەردى سەند گەشت بەم جیلە
 بە چەن قەرنى تر ناگەيىن بەوان

ھەرچى بەسوودە و خەفەت رەدوینە
 ئەم بە بىرى تیژ بینیتە دەر غاز
 دەرسى مامۇسا بىى بە قووتى
 بەو جىگای ھىۋای كۆرى گەلانە
 بە دەم بە قەلەم بە دەس بە ھەناۋ
 دوو كەلى قىرى دللى پىر تەمى
 تىكەل كا لەگەل سوود و بەرھەمى
 بۆ رۆژى خەبات ناسۆ و مەطلەعە
 ھەروەك بە زمان ناكرى تەقریر
 ھەر مەلا قەدرى ئەمان ئەزانن
 سوود و زىانىان لىك ئەداتەو
 یا ئەو شتانەى بە زىانى خەلكە
 لەوانەى نزم و پەست و بى رىزن
 ئەگەر پىتەو بە بۆ ئەنبىایان
 بۆ گرۆى بەشەر كرا بە خەلات
 لە شىس وەرىگرت ھەزرەتى ئىدرىس
 یا شىۋەى نووسىن بە زمانى كە بوون
 ھەر بۆیە زانین رىگەى نەجاتە
 گەشت بە دەستى مەلای زاناۋە
 مىراتگرانى نىمەن بە يەقىن
 ئىستاش بى ئەمان فەكریان عەللیە
 ئەمان مېروولەن، وەك خەرمان ئەوان

ھەر رۆژ دەنكىك كيشەو ئەكەن
 مەلا بە وینەى نوور و قەبەس بوون
 لە شەھد و شیری ئەمانە نیشتن
 بە بیرى مەلا عەیبە نەزانى
 حەیفە لە شوتنى ئاو بۆیتەو
 جامیعه و مەکتەب بۆ ئاوەدانى
 ھەرودەك دى بە دىم دروست ناكرى
 سەرچاوەى كانى تا روون و پاكە
 بەلام كە ئەحمەق لەبەر پىسى خۆى
 ئەو كاتە ھەمووى ئەبى بە مىكرۆب
 ئەبى ئەو پىسىھى دوور خرىتەو
 حەیفە ئەوانەى خاوەنى كانىن
 حەیفە مەنبەعى ئاوا بەسوود بى
 حەیفە كەرگەدەن بۆ باخ و چەمەن
 قالۆنچە و دەرکی رەمزی حەقايق!
 دالەكەر خۆرە و گۆلزارى گولان
 خەزىنەدارى و دزى بى شەردەف
 ئەمانە وەك مىش طالىبى پىسین
 گىرەشوتنى بىساطى خۆشەين
 با كۆمەل لىيان بئەوسىنەو
 نە لەگەل دىنن نە لەگەل دىيان
 وەك مالارىيا مىكرۆبى جارین

بەم دەنكە دەنكە كەى بەوان ئەگەن
 عەوام لە جىگەى مىش و مەگەس بوون
 بە ھۆى ئەمان بوو كە پىگەيشتن
 ھەرودەك بى دىنىى زۆرە زىانى
 بەردى تىخەیت و بۆى نەرۆیتەو
 پىوستە بوونيان وەك ئاوى كانى
 بەبى ئەمانىش سەمەر ناگرى
 ھۆى بووژانەوھى ئىنسان و خاكە
 پىسى كرد تەواو تام و رەنگ و بۆى
 ئەگەر سەبرى كەن لە رووى مىكرۆسكۆب
 تا وەك ئەوھل جار روون ئەبىتەو
 رى دەن بەوانەى ئەزانن چا نىن
 جىگەى ھەتىوى لات و حەسوود بى
 ئاخىر كى دىوہە زاغ و نەستەردەن!
 دىمەنى ورچ و لالە و شەقايق
 ئاخىر عەنتەر و جى ھىواى دلان!
 ھەستى مەسئولىى و رۆلەى نا خەلەف
 تايىعى ھەواى نەفسى ئىبلىسین
 سەريان بە كوپەى خولخانە كەن شىن
 بە باى رىسواى بچەوسىنەو
 نە پىاون نە ژن موشكىل و خونسان^(۷۳)
 گەل نەخۆش ئەخەن نەخۆشى سارىن

زامی کۆن و نوێ ته شهنا نه کهن
 ریدان به به زمی نه م بئ نه زمانه
 چونکه کورێ خه لک له خه لک نه شۆرن
 وایان لئ نه کهن عه بیی نه زانن
 جا که سئ شه رمی بئ به باوکی خوێ
 بئگومان زیاتر به م لاری نه بئ
 نه م شیوه شیوهی بئ دایک و باببه
 ئاخۆ نه مانه بچنه هه ر شویتئ
 ره جایه هه رگیز نه کهن به کاری
 ئیوه هه ر خۆتان مه سئولی نه وهن
 چون له جامیعه و مه کته بی جاران
 له سامالی ساف زانست ده رته کهوت
 شه رم و شه رف بوو بان و فه رشه که ی
 مه لاش گومانی نه مه ی لئ بردن
 بۆیه گۆشه که ی جه رگی له پریوه
 بۆ خزمهت به گه ل وه ک منالی خه لک
 به لام به و جه ره که عه رزم کردن
 تا نه لئین مه لا ده ماخی وشکه
 تا نه لئین مه لا سل له چاک نه کا
 نه ویش له قه رنی سه ده دی بیسته مدا
 سه نعهت و پیشه ده رچوون له زه ویی
 که چیی به بۆنه ی ره فیقیی نه مان

نه گه ر بئینن گه ل فه نا نه کهن
 ده ردیکه دوایی چاری گرانه
 به وینه ی خۆیان خوویان نه گۆرن
 لای که سئ بلیسی کورێ فلانن
 نه ی نه بئ چۆن بئ له گه ل دایکی خوێ
 نه ویش که مالی له لادی ببئ
 یا هی سه رخۆش و مه ستی شه رابه
 ئیتر نه و شویتنه قه درێ نه میتئ!
 قه درێ جامیعه بیسته وه خواری
 با نه بئ به جیی درنده و ده وهن
 حه یا نه باری وه ک په له ی باران
 نه ک له هه رری ره ش یا دوو که ئئ نه وت
 قه لای نه ده دب بوو ده رک و حه وشه که ی
 بۆیه منالی بۆ نایه خویندن
 به کیژ و به کور دای به ده س ئیوه
 به لکه رۆژی بئ لیتی وه رگرن که لک
 نه ک له قانونی نه ده دب ده رک کردن
 مه کته بی له لا مار و دوو پیشکه
 خوێ له ریزی گه ل دوور و تاک نه کا
 که وا نه زانیی چوو به عه ده مدا
 گه لان چوونه سه ر کوراتی جه ویی
 منالی لئ بوو به باری خه مان

خیری لئی نهدی مامۆسای فهقیر
 چوونی ههر وهی و نه چوونی ههر وهی
 با موسته قبه لی نه ویش نه فهوتی
 با به حور بژی تا له م سهرده مه
 نه نجا مامۆسا له بهر ته م حاله
 گیر نه خوا به دهس منال و گه وره
 نه یزانی شهیتان نه وه له خو نه کا
 ئیستاش به ههر کهس نه ئی و مه کهن
 نه وانهی خاوهن منالی نیرن
 حهق وایه نه مان تا پهتی ئیعدام
 تا نه مان نه بن بو چاولیکه ری
 لابرندی زهره ر پیشکه وتوه له سهر
 به لام ده فعی چاک بو جه لی خه راب
 گو مانم وایه نه گهر نه تر سین
 به لام بیگو مان بی جواب نه مین
 نه ویش مهنع نه کا له تیکه لاوی
 له چهن جینگه دا ئایه تی حیجاب
 نه بی مو سلمان هه موو تیکۆشن
 هه روا تیکه لی و خه لودت و سه فه ر
 له گه ل مه حره می شه رعیی به نه سه ب
 یا مرصاهه ره وه ک بووک و خه سوو
 نه مانه هه موو مه حره من بو یه ک

رۆله که ی لئی بوو به ته ووق و زنجیر
 که نه شچی نه ئین مامۆسا نه یکه ی
 منهت نه کیشی به دهس ده م چه وتی
 با نه ویش بلئی منیش خۆم هه مه
 نه بیته جینگه ی لۆمه ی به تاله
 نه یزانی مه کتبه نه گا به م ده وره
 مه شه وره نه ئین مه لاش سه هو نه کا
 نه ئین نه ی بوچی مه لا وا نه کهن!
 قه یناکا، نه ی کچ بوچی نه نیرن
 کچیان نه نیرن بو جینگه ی حه رام
 به سه رمه شقی خه لک له بی خه به ری
 را کیشانی سوود به حوکمی خه به ر
 دووره له یاسای که لام و کیتاب
 نه بی جوابه که ی له مان^(۷۴) پیر سین
 چونکه که لامی خودا نه خوینن
 به م شیوه ناوا به به رب لاوی
 هاتۆته خوارن و نه کا ئیجاب
 خوینان له یه کتر ته واو دا پۆشن
 به شیوه ی گشتیی مهنع نه کا، مه گهر
 یا به شیر خواردن نه ویش به نه ده ب
 یا به نیکاحی بهینی ژن و شوو
 قه یناکا نه گهر روو ده رخنه له یه ک

ههروا بپړئ تر به عورف و عاده
يا موعامه له و وهرگرتنی دین
نه مانه ش نه گهر به بی خیانه ت
نه گهر له وانه له توهمه ت دوورن
به لام تیکه لئی ئا لهم زه مانه
نایه هه موویان مه حره من به راس
ئاخو هه موویان له شویهه دوورن
نه بی پیرسین له خویمان چوئن
يا پتچه وانهای هه مووی نه مانه
مه شهووره نه لئین به قسه ی مه لا کهن
که هات و له گهل کرده وه که ی نه و^(۷۵)
قه لهم ده خیله ! نه که ی، سهر نه که ی
چونکه فهرمووده ی (خَیْرُ الْوَرَى) یه
نه وانهای خاودن کرده وه ی پاکن
بی کرده وه که ش وه کو هیله گ وان
که و ابو سوودی بو گهل ته و اوه
جا له بهر نه مه ههر خاودن ریزن
ریز و حورمه تیان له سهر گشت که سه
هه مووی نه مانه داخ به دل نه دهن
نیشی نه سره وتووم لی دوویات نه کهن
زامی تر له سهر زامه کونه که م
شادی چی نه کهن ! ته قه و ره قه ی چی

وهك چوونی نه خویش بو لای عه یاده
به وپه ری حه یا به شهرم و ته مکین
خزمه ت کهن به خه لک له گهل نه مانه ت
له بهر زه روورده ت به شهرع مه عزوورن
که نه مپرو یاسای هه موو گهلانه
یاخو حه رامن بیگانه و نه ناس
به شهرع و ویزدان هه موو مه عزوورن!
هه موو سه د ساله و نه خویش و کونن!
نهم جوړه حاله که ی جیسی گومانه
بو خه لک خیرخوای نومووری چاکن
ریک نه بوو برؤ خوئی لی بکه خه و
سهر له سنووری نه دهب درنه که ی
حاله تی مه لا له کومه ل جیا یه
به که لکن بو خه لک بو خوشیان چاکن
سو سه که ی بو خوئی^(۷۶) پاکه که ی بو نان
به س بو خوئی که می که وتوته دواوه
له تهرکی نه دهب خو بپاریزن
حه دیسی حه زرده ت بو نه مان به سه
تامی عه زابی نیو توئی گل نه دهن
ژینم حه والهای سات و کات نه کهن
نه نینه سهر دل، ناله بو نه که م!
هه لپه رین بوچی، چه پله و چه قه ی چی!

بۆ كام مەنزىلگاي مەبەست رېپىتوان
 لە پەناي سەدان خەفەت و مەينەت
 خۆزگە ئەمزاني بە چى دلخۆشن
 كەسى ھەستى بى گەل وا لە چيدا
 چۆن ئەبى ئاوا كۆلان بە كۆلان
 بۆ (۷۷) دل بە دەنگى زورنا خۆش ئەبى!
 زامى زامداران نەمىنى شويىنى
 بىتە بەر دارى رەمىزى ئازادىي
 رزگار بى خاكى نىشتمانەكەى
 بەلام داخەكەم منال بازارىي
 ئەويش ھوتافى دژ بە دىن كىشان
 ناوايە ھالى گەلى ھەژارم
 گەلى ناوابى وەزعى ناوہخۆى
 ئاخۆ گەلى كورد لەبەرچى وايە
 نىستە كە دەورەى سەدەى بىستەمە
 خۆ مېژووى لەنيو مېژووى گەلاندا
 چ نكەتەك بوو سەرى دا لىمان
 خزاين ھەلگلاين بەسەر دار و بەرد
 وامان ئەزاني ئەم بەز و كەفە
 كەچىي زووبەزوو بەسەر سەرا چووين
 نىمە تىدا چووين ئەوان جىگىر بوون
 نىمەش وەك خەزنى قاروونى ھەژار

بۆ كام بەرھەمى خەباتى كىوان
 لەنيو ھەزاران ئاژاوە و زەھمەت
 ديارە نازانن كە چەن نەخۆشن
 چۆن ئەبى بى ھىچ لەپ لە لەپى دا
 بکەونە شوينى دەھۆل بە كۆلان
 يا بەودى دلى گەل نەخۆش نەبى
 بۆگەنى دوژمن نەمىنى بىنى
 بە سرودى بەيان بەھارى شادىي
 گەشەى بى دەر و دەشتە جوانەكەى
 رەمىزى خەباتە لە كوردەوارىي
 خوي ئەكەن بەسەر زامى دل ريشان
 ھەر بۆيە ئەمسال خۆزگە بە پارم
 ئەبى گەلخوازان بە كۆل بگىرن بۆى
 ھەر رۆژە دژىك پىي ئەكا كايە
 پىشلىي نەبى ھەموو شتى كەمە
 باز و شاھىن بوو لەنيو مەلاندا
 سابوون و بەزىان دا لە ژىر پىمان
 بەدەس خەمخۆرى فيلەسووى نامەرد
 بەسمانە، لە جىي ھەرچى مەسرفە
 تا لە زەلکاوى ئەوان نوقم بووين
 خۆيان بە ئاغىا و مىر و گزىر بوون
 بەو گەنكاوەدا ھەر ئەچىنە خوار

رۆژ به رۆژ زیاتر سهرنگوون نههین
 زووخواوی دهروون نهخۆین رۆژ و شهو
 خۆ نهوسا نهخۆش ههر خهوی نهبوو
 مهزهی شهرابی بهلاوه تال بوو
 قوربانایی نهدا بو رزگاربوونی
 هۆشی ههر لهلای نهه خهیاله بوو
 دئییهودئ ئهینارد بهشوین لیزانیک
 یا سوورهی رهعدیان نهخویند بهسهریا
 تا نهبیته بار بهسهر مالهوه
 سا لهوئ ههرچی لی ئهکهن نهکهن
 بهلام نهخۆشییهک لهنیو کوردایه
 نه وایه برئ نه چاک بیتهوه
 باریک و بنیسی و بناوبویریهتی
 نه چاو ئهبینئ نه ئیش نهسرهوئ
 پیشینان نهئین کویر ههتا ماوه
 خۆ ناشیبینئ ههرگیز نهو رۆژه
 بهشی ههر سواله و دهرگا گهرانه
 نهگهر وا نهبان چۆن شهبوو وابن
 ههر ژیرچهپۆکی ژیرچهپۆکه بن
 نهنا بینگومان پیاوی ههلهکهوتوو
 قالکراو لهنیو بۆتهی ژیرییدا
 له کوردیش زۆره له ههموو باریک

پهژارهدار و پهست و دوون^(٧٨) شهین
 کاکئ نهخۆشیش ههئناسئ له خهو
 مهیلی ئاردق و گوشت کهوی نهبوو
 ناواتئ تهنیا ههر سووکیی حال بوو
 له چنگ نازار و کزیی و زههبوونی
 ناخۆ بو تووشئ ئا ئهم حاله بوو
 بهشکهم چاری کا به هۆی ددرمانیک
 بو ئهوهی زوو گیان دهرجئ له بهریا
 برواته جینگهی ژین بهتالهوه
 یا له خۆشیدا یا سزای ئهدهن
 زگماکه چاری به هیچ کهس نایه
 نه خۆی نه دوژمن ناحهسیتهوه
 دهردی چاوئیشهی پیاوی کویریهتی
 نه دئلی کهشیش خهوی لی بکهوئ
 دایم بهتهمای بینینی چاود
 به چاو خهریک بی به کهند و کۆژه
 شانئ چاوساغ و گۆچان کوتانه
 ههر چاولهدهست و رووت و گهدا بن
 بو ناوخۆ پۆلا و بو دژ لۆکه بن
 بی وینهی میژوو له کلّ وا دهرچوو
 بی ئهوهی لاکا بهلای میرییدا
 له زوربهی لادئ و له ههموو شاریک

خۆ به زل زانين، دوژمن په رستیی
 بۆ گه‌لیش ته‌نیا شه‌ر و ناژاود
 بۆیه گه‌لی کورد ئاوا زه‌لیله
 بۆ له‌ت له‌تی یه‌ك نۆره به نۆره
 هه‌ر مه‌گه‌ر لای خۆت (يَا رَبَّ الْعِبَادُ)

به‌لام نه‌خۆشیی خۆخۆریی و مه‌ستی
 بۆ خزمه‌ت به دژ به چه‌ك رازاوه
 هه‌ریه‌ك به ده‌ستی دژتوه دیله
 قه‌ت نه‌بوو، نه‌مدی نه‌بن به هۆره
 ده‌ی من بلیتم چی! لای كۆ به‌رم داد

لاجوونی په‌رده‌ی ره‌شی نكه‌ت و باشت‌رین هه‌ل و ده‌رفه‌ت بۆ گه‌ل

به‌لام دووباره هه‌ر به‌داخه‌وه

خه‌ریكه هه‌وری مه‌ینه‌ت بۆ بلاو
 وا جموجۆله و كۆمه‌ل نه‌بن جه‌م
 ئه‌لین به راویژ موشكیل ئه‌كه‌ین حه‌ل
 پرشنگ بلاوكا له كورده‌واری
 زووخواوی زامی ده‌روون هاته‌ كۆل
 دووكه‌لی ئاهم بۆی ئه‌دا بۆسۆ
 چوومه ناو خه‌بات تیژتر له شه‌مال
 نه‌ك چه‌قه و ته‌قه و تیر له‌یه‌ك هاویژ
 له‌نیو گه‌لاندا هه‌ر كورد به‌جیما
 نه‌به‌ز وه‌كو شیر، له دوژمن بی‌باك
 نه‌ك هه‌ر یه‌ك و دوو، به ده‌یان هه‌زار
 شایسته‌ی هانا و په‌نا و پشتمان
 زۆریشیان كیشان به داری ئیعدام

له‌پاش ماوه‌یه‌ك كه دیتم به چاو
 تیکچی بناغه‌ی قۆناغی سته‌م
 باسی خه‌باته و چاره‌سه‌ری گه‌ل
 به‌لكه ئه‌مجاره تیشکی رزگاری
 جا له‌م كاته‌دا زۆر به تین به قول
 بۆ چاره‌په‌شیی كوردی ره‌نجه‌پۆ
 سه‌رم نایه سه‌ر به‌رۆکی خه‌یال
 به‌لام كام خه‌بات! خه‌باتی راویژ
 ئه‌موت ئاخۆ بۆ! چی بوو چ قه‌وما
 به‌ پازده تا بیست ملیۆن كۆری چاك
 پیاوی میژوویی سه‌فی كارزار^(٧٩)
 هه‌لكه‌وتوو له‌نیو خاکی نیشتمان
 به‌لام نه‌ك ته‌نیا نه‌گه‌یین به كام

له گهل نه وه شدا خوینی نه وانه
ناویان له میژوو ناسپرتیه وه
چونکه نه زانی مافه و ره وایه
له لور تا که لهور له جاف تا بلباس
له مله محمه دیی^(۸۰) تا جه بهل حه مرین
به گویره ی عه قل و عاده تیش، کاکه
به پی سَنووری جوغرافیایی
نه بو نه ستیره ی گه شی خوشبه ختی
له دشت و چپای گهرمین و کویستان
له پاش ته جربه و بیر ی سهدان سال
ریکه وتی پله و هه لی به قیمه ت
هیواشی دامه بهر مه ودای خه یال
حالییم بو که کورد بزیه داماره
دایم له گیژ و مه وجی ده ریادا
له هه ر لا بو ری نه جات نه کوشی
نازانی په نا بو لای کی به ری
دهستی دا به دهس سهد ناکه سه وه
نهم وتی ده ستت راکیشه بو من
نهمی تر وتی نه خیر من چاکم
نهم وتی نه خیر درو نه کا نه و
رووکه بو لای خوُم تا دهرت بیتم
نهمی تر وتی نهم هیچ به دهسته

سه ردپری مه شقی گه لی کوردانه
گهل له ری نه وان ناگه ریتیه وه
کۆلدان مه حاله هه تا هه تایه
جزیره ی عومه ر تا چومی ناراس
له مپه ر بو نه وپه ر درپژی و بهرین
نه گه ر تیفکرین له م ناو و خاکه
کانگه ی زپری ره ش، شتی کیمیایی
هه ر زوو لی دابا باره گا و ته ختی
گول و گولزار و باخی کوردستان
هه ول و ته قالای روژ و مانگ و سال
به سه رکرده یی ده یان بلیمه ت
تیفکریم له وه زع ته واو و که مال
کراوه به ته خته ی پا پوره شکاره
خول نه خوا نه روا به هه رچوار لادا
شه یولی مهینه ت دبی دای نه پو شی
دهس به چی بگری، چون بیته ده ری
گیری خوارد به دهس سهد ته ره سه وه
رزگارت نه که م له چنگی دوژمن
خواوه نی هیز و دلکی پاکم
به لینی بو کهس قه ت نابی پته و
حه قی چهن ساله ت له دژ بستیم
سه ر زلی بی خیر پاره په رسته

ئەگەر دەسبىشت بگىرى لىھو حالە
ھەر مەن بەدەردى گەلى كورد ئەخۆم
مەن كە لاگىرى چىنى چەساوھم
مەن لەگەل ئىوھ دراوسى مالم
ئەوان بە مانگى ناگەنە لاتان
ئەوى تە ئەللى گوى بگىرە بۆ مەن
يارمەتتى نەدەم لە رىگەى ژيان
ئەو چۆن ئەتوانى لاتى سەرپەتتى
ئەو پەتى ياساى جىنسى پچراوھ
لەگەل دىرنەدە و دەحشى و جانەوھەر
ئىمە ھەر نەبى خاوەنى بىرواين
ئىمەش وەك ئىوھ خاوەن كىتابىن
ھەر ئىمە مافى گەلان ئەزانىن
كەواپو نەكەن رووكەن بەولاوھ
گەلى ھەژارنى لەم گىژاوەدا
خۆ كورد تەجرەبەى ھەردووانى كىردن
ھەر جارە بەپى و دەزى زەمانە
بەلكە يا ئەمىان يا ئەوىان راس بى
جارى وا ئەبوو لەلەى رۆژھەلات
جارى واش ئەبوو لە رۆژئاواوھ
كەچى ماوھىك ئەبووژاىوھ
ئەنجا دووكەل و پشكۆى ژىر كاكە

زۆر نابا ئەللى دەى ئاش بەتالە
چونكە لە ئىوھن، بىرىكىش لە خۆم
ھەر مەن پەناگى نەتەوھى كاوھم
بۆ دوژمنى كورد (رۆستەمى زال)م
چىلپاوكەرانى مافى ولاتان
بۆ تەنبا سالى لى غافل مەن
پشتى كوور ئەبى وەك قەوسى كەوان
ھەتا ئاخىر بى ناز و نىعمەتى
بەشى لە ياساى ئىنسى بىراوھ
كامەيە فەرقى لاتى كەللە كەر
خاوەنى ياساى بەرىزى سەماين
لە رىزى ياساى خۇدا جىسابىن
بىوھفا نابىن ھەتا بتوانىن
ئەوان بۆ عالەم بوون بە ئاژاوھ
نازانى دەستى بە كام لاوھ دا
بە نۆبە ھانا و پەناى پى بىردن
ئەچۆ باوھشى يەكئە لەمانە
گەلى كورد لە دەس ستم خەلاس بى
لە شايى گىپران پىر ئەبوو ولات
دەرگى ئومىدىان لى ئەكراوھ
مەشخەلى ھىمواى ئەكوژاىوھ
ئەچوو بە مېشكى خەلكى ئەم خاكە

یہ کئی لہتاوان دلی ئەوہستا
یہ کئی گێژ ئەبوو یە کئی تر وەك شیت
باو کەرۆی ئە کرد بە شین و گرین
یە کئی لہتاوان ئەیدا بە ہەردا
یە کئی بە ناچار رۆوی ئە کردە دژ
تازە کہ ناشم ناوی لئی برا
ئەنجا مووچە خۆر ئە کەوتنە ولات
بۆ بە لگە گرتن لە ھەموو چینی
گشت ناچار ئەبوون کہ مل داکیشن
خوسوس ئەم گێژە ی کہ کوردی تیکەوت
سووتا ھەلقرا لاشە ی سەدان کەس
کە سیش نە پرسئی کہ بۆ وات لیتات
کامە بوو جەورت کامە زۆرداریست
خۆ ئە گەر بلین کوردیی^(۸) خەتایە
بلیم چی قەلەم لە دەس دژدایە
ئەنا ئەوانە ی خاوەن و بچدان
نوینەری بە ناو گرۆی ئینسان
ئەزانن کوردیش گەلیکە وەك خەلک
چونکہ گەلیکە خاوەن زمانە
نیشتمانپەکی ھە یە بی وینە
ژمارە ی خۆی و پێوانە ی خاکی
زیاتر لە پینج شەش دەولەتانی کات

ھاواری ئەبرد بۆ لای مامۆستا
ئەھات خۆی ئەخست بەسەر دەست و پیت
ئینسان دلی بۆی ئەبوو بە برین
چەکی خەباتی ئەدا بە بەردا
ئەبوت با برۆم خۆم بدەم بە کوژ
ئیتەر من ژینم بۆچی بە برا
بۆ کە شفی مالی شارەبی و دیتات
کاریکیان ئە کرد کافر نە بیینی
دەستی یارمەتیییش بۆ دژ راکیشن
ئاویشی لئی بوو بە ناگر و نەوت
کئی دیوہ ئینسان ببئی بە قەقنەس
گوناھت چی بوو! کامە بوو خەتات
تاوانت چی بوو! کامە بوو لاریست
ناوی ھەر نابئی قەت بیتە کایە
چی نووسی ئەبئی بلین ھەر وایە
خەریکی یاسا و مافی گەلان
بە چاوی ئینساف بە ملا پروان
ئەبئی مافی بی و لیتی وەرگری کەلک
خاوەن قەلەم و ھیزی بە یانە
ئە گەر حەز ئە کە ی بەردی لئی چینە
ئە گەر بۆی بکری بە چاکی و پاکی
خاوەنی گەلە و باشترین ولات

نه نجا بۆ خهبات له پیتناوی گهل
گهلان به ههوت سال مافیان ره وایه
چاره نووسی خۆ شهگر نه دهس خۆ
به سهدان ساله خهبات نه گپیری
توانیی به خوینی شههیدی خهبات
له ههر مهلبه ندی له کوردستانی
کۆلی ههر نه دا و قهت کۆلیش نادا
دهی بۆ ههتا کهی ئەم گهله ئاوا
پیشیل بی مافی، نهگا به مه بهست
پووچه ل کهن نیشی ئەم گهله کۆنه
ئاخۆ وان له کوی خیرخوای نه تهوان
نه گهر راس نه کهن دل سوژی خه لکن
خۆ هیچ کهس وهک کورد زۆری لی نه کرا
ئهی بۆ به قورقوشم ههر دوو گوپی خنی
نیستاش ههر بلیم خیرخوای گهلانن
یا بلیم به دهه زرننگ و باشن
نه بینم چینی سهرمایه داری
نه وهش دهه ئەدا له نیشتیراکی
بهس به ناوی رووت له یه کتر دیارین
رهحم و بهزهیی ناچی به لایان
دلی که شهیتان دهسی پی گهیی
بیگومان وایه راسته ئەم باسه

به گویره یاسا و قانونی (دۆل)
ئهن به خاوهن سوود و سهرمایه
خۆ گهلی کوردی تیمی ره نجه رو
توانیی له دوژمن روو وهر نه گپیری
ئاو بدا هه موو دهشت و چیا ی ولات
کردی بۆ دوژمن به گۆرستانی
ههتا کورد مابی له رووی دنیا دا
به سوودی خه لکی شهرق و روژئاوا
به نۆیه نۆیه به دهستی نه نقهست
بیخه نه داویش وهک کهو و سۆنه
ئادهی کامهیه به ره هه می نه وان
بۆ زۆر لیکراو به سوود و که لکن
مال و سامانی به تالان نه برا
چاوی لی نووقاند هه ناسه ی چنی
خاوهنی ههست و بیرو پای جوانن
به لام ههر بۆ لای خویان نه تاشن
ههر به سهرمایه ی خه لک نه کهن یاری
ههر بۆ خۆی نه وی به شی گشت پاکی
ئهن هه ردوو لا ههر نیستی عمارین
له بهر قه سوتهی قه لب و خه تایان
چی نه کا له ودا رهحم و بهزهیی
خوینی گهلانیان کرده نیو کاسه

ئەشلىن مەبەستمان بۆ ئىوۋە ژىنە
 جارىۋادەى غەرب جارىۋادەى رووس
 فووى ھەر لەوئىوۋە پىدا كراوۋە
 ئەچىنە باۋەشيان بەھەئەداۋان
 ھەر چاۋ لەدەستى ئەو دل كۆيرانەن
 كىرد بۆيە دەستيان لەژوور دەستىيە
 ھەست ناكەن بە چى بۆچى سەرگەوتوون
 نەمدى خەمىكى ئەساسىي بچون
 بۆ رىزگارىي گەل لە دەستى ستم
 يا چۆك بە دوژمن بۆ ئەبەد دادەن
 بە داخى تازەى گەل نەتلىمەۋە

قەت تىرىش ناخون لەو خويىن مژىنە
 ژىنى سەربەخۆ بەپىي چارەنوس
 ھەر رەشەبايىك ھەلكا لەملاۋە
 سەيرىش ۋا لەۋا پىششىلكراۋان
 بەتەماي خىرى ئەو بى خىرانەن
 ئەۋان زوۋ ھەستيان بەم بى ھەستىيە
 ئىستاش ھەر ئەللىن ئەۋان پىشكەوتوون
 تا بىن رۆژ بەرۆژ بەرەدو دوا ئەرۆن
 بە لىبراۋىي يەك بگىرن بە جەم
 ناكەن ھەر نەبى خۆ لە شەر لادەن
 قەت نەبوۋ شەۋى سەر بنىمەۋە

شېكى روون و ئاشكرايە كە گەلى كورد ھەر لە پشتمەۋە خەنجەرى لىدراۋە و

لە ژىر بەللىنى درۆدا پىشپىل كراۋە

رەۋتى گەلم دى، دلەم كولاۋە
 بۆتە مىكروۋبى ناوخۆيى گەلى
 (وَمَا هُمْ إِلَّا عَدُوُّ الْعِبَادِ)
 خىلافى ئىمەش لەۋانە ھەموو
 بۆ مافى گەلان كە رىك خراۋە
 بەلام كام كايە! ناكى باسى
 يەكى بال بۆ شەرق رائەۋەشىنى

پاش گەشت و خولىك لەم ناۋە ناۋە
 نەقشى سىياسىي زوربەى دۋەلىيى
 بە ددم ئەدەن لە عەدل و لە داد
 بوونە ھۆى فەساد بۆ گەلان ھەموو
 كۆمەللىكى زۆر لە ھەموو لاۋە
 ھاتوونە كايەى دەۋرى سىياسىي
 يەكى بە بالاي غەربا ئەخوتىنى

يەك بۆ ئەفرىقاي پەرىند و چىرىند
 يەك تىر ئەللى دىلسۆزم بە راست
 يەك بۆ وەحدەى عەردب بە تىنە
 يەك بۆ فارس، يەك بۆ توركمان
 ئەللىن بە سوودى گشتى راتەگەين
 ئىمە يەكگرتووين بۆ دەفعى موشكل
 ئىمە لاگىرى چىنى چەوساوەين
 جا ئەگەر راستە لە حىلە بەرىن
 ئەم ھەموو فىتنە و شەر و ئاژاوە
 برى تر ئەللىن ئىمە بۆ ھەژار
 ھەموو كەس ئەكەين بە خاوەن پىشە
 وا ئەكەين ئەركى فەلا و ھەژاران
 مەكىنە بۆ جووت بۆ چىنى فەلا
 كاتى پىتوستان گەلايىكى باش
 ھەروا دەپاسە بۆ گەنم دروون
 با ئارقەى سەر نەچىتە چاوى
 قۆلى وەكو داس بۆ دروینەى داس
 دەورى ھەسان و داس و چەورەسان
 ھەروا مەكىنە و جەنجەر بۆ گىرە
 ئەنجا مەكىنەى خەرمان پاككردن
 بە تۆزىك جموجۆلى ژىرانسە
 ئاشە مەكىنەش ئەنئىرىن بە تاو

يەك ئەھول ئەدا بۆ موھىطى ھىند
 بۆ رۆژھەلاتى بەشى ناوەرەست
 يەك بۆ ئىسلام دىلى خەمگىنە
 ھەروا بۆ باقىي گەلانى جىھان
 ھەركەس بەپىي خۇي مافى بى ئەدەين
 بەپىي عەدالەت (لِكُلِّ فِي الْكُلِّ)
 بۆ گەلى كوردىش لە جىنگەى كاوەين
 بە دل خىرخوازى كوردى بى بەرىن
 چى ئەكا لىرە! بۆچى نەكوژاوە
 بەپىت و خىرىن وەك پەلەى بەھار
 ئىش ئەكەين بەھۆى ژىنى ھەمىشە^(۸۲)
 كەم بى و بەرھەمىش سەد قاتى جاران
 ئەنئىرىن، تا كەى ھۆھۆى جووتى گا!
 بخاتە شوئىنى بۆ ئىش و بۆ ئاش
 تا كەى پىشتى كوور سەر سەرەونخوون
 سەپانى فەقىر كوور بىبى چاوى
 تا كەى ھەلسوورپى بە لای چەپ و راس
 قەلاچۆ ئەكەين بە سووك و ناسان
 خەرمانىش ئەكوتى و بۆ گاكەش خىرە
 لە جىنگەى شەن و بالەكەو كوردن
 رەنئىوى دىنى چى دەغلى و دانە
 دەبا رزگار بن لە دەس ئاشى ئاو

تا که ی هارې ئاو، تهقه ی چه فنه
 له جی ته نوور و نانی لا سووتاو
 هه روا مه کینه ی شو فل و لودهر
 له گه ل مه کینه ی ئاو و کاره با
 بو پیشه سازیش یه کجار به که لکن
 ده ورکی جوان و گرنگ شه بینن
 ده با نه جات بی به ددس چراوه
 با پروا دهوری باره بری کهر
 شه سپ و ماینیش نامینی باوی
 کارئ وا نه که ی به دریشی میژوو
 هه روا شتی تر چی تر تان شه وی
 به لی نه مانه هوی حه سانه وهن
 دوو گه ی وا چه ور بی تهقه ی ته له
 نه ماسته هه رگیز بی موو نه زانی
 نه مانه دهم و دلیان جایه
 بو رازانه وهی خهریته ی ژیان
 به لام درویه و فیله، (وَالْأَ

شه ویش به ره می حه فته ی نیو ته نه
 سه موونخانه یه و کولی ره ی سرژاو
 بو جاده کی شان بو کاتی سه فهر
 بو شار و لادی موفت و مهره با
 هوی پی که ی نانی پیوستی خه لکن
 که س نابی سوودیان لیوه نه بینن
 به با و به باران هه شه کوژاوه
 به هه چه هه چه و به نه قیزه ی ته ر
 ئیتر بو چیه زیمن و لغاوی
 په شیمن نه بن بو ژینی پیشوو
 ئیمه بو خوشی ئیوه مان شه وی
 به لام به راستی جی لیکن دانه وهن
 قهت باوه ر نه که ی، نه چی به هه له
 که گرا گه رووت نه وسا نه زانی
 هه زار حیله یان له ژیر سه رایه
 گه ل خه له تین به سه دان سه دان
 لَا خَيْرَ فِيهِمْ حَاشَا وَكَلَّا

***

به چاو خشاندينك به لاپه ره كاني ميژووي گشتيدا دهرئه كهوي

كه پيشيلكه راني مافي گهلاني ستهم ليكراو كيئ

ميله ي ته رازووي هه مووي نه وانه
هه ر جاره يه كيان وهك وه زنه ي قه پان
به سه ر گهلاني هه ژار و لاواز
به ليئ جار به جار هه ر نه دوئين له يهك
به گه ف كردن و ناحه ز پيئك وتن
نه وهش مه علوممه هه رچون ريكه ويئ
دوژمن وهكو خوت بيئ خه م مه زانه
خه ريته ي زه وي ي وا له به رده مي
پيوانه ي نه كا به ميقياسي غه ش
وهك قه سسابي چاك بو گا سه ربرين
بو نه وي هوش ي له خوي نه مينئ
يا لينگه فرئ نه كا و هه لبستيئ
تا به مه يلي خوي ملي هه لبرئ
بروانه چه قو و دهستي ساتوري
چه رمه كه ي زه وييت بو بالار نه كا
هه روه كو چاويه ست نازا گورجوگول
نه وي به نرخه نه يبا له بو خوي
نه نجا پيئت نه لي بيئدنگ دانيشه
تو سه رت له هيج دهرناچئ يه قين

به دهستي شه رق و غه پري بزانه
تاوتوو نه كهن بو ريئ خوسه پان
به وه عده ي درؤ به سه دان ناواز
به لام نايه لن ده ميان گا به يهك
ئاو قوراو نه كهن بو ماسيي گرتن
دز هه ر بازا ري نازا وه ي نه ويئ
بيري نه وه قووله، ته ماي پيمانه
له شه رق هه تا غه رب له زور و كه مي
بهس به سوودي خوي نه يكا به بهش بهش
به ته ور نه مالن به سه لكيا به قين
بو گياني شيرين سه ر نه وه شيئني
بو سه ربريني فه سساب نه وه ستيئ
پيسته كه ي لبا و ورگي هه لدرئ
بزانه چي نه كا به زوليئ و زوري
نه وي به كه نكه ليت گلاو نه كا
گوي نادا به كهس يا به بوئه بول
توش له دووره وه هه ر بروانه بوئ
منم خاوه ني سه نعه ت و پيشه
هه ر من پيشكه وتووم بو قوناعي ژين

چەرمەكەى ئەبەم بۆت دەباغ ئەكەم
 ئەيكەم بە كائەى شەمامە بەندىي
 بۆ ئەوەى دىركى مەينەت و كاتت
 ھەم ئەيكەم بە زىن بۆ رۆژى سوارىيت
 ھەروا بە فيشەكلغى مل و شان
 تووكەكەش ئەكەم بە تاجى سەرت
 چەرمەكەى سەرى بۆ تىرەى كلاش
 بەلام مېشكەكەى لەگەل زمانى
 ئەغجا سەرسىنگ و بەزى سەر شانى
 گورچىلە و دل و جەرگى خوينىاوى
 باقىي ناو سكى لەگەل رىخۆلە
 ورگەكەش بەرە و بىكە بە گىپە
 رىخۆلەكانى ببەستە پشتت
 باقىي شەخەلى و رگى پتەوى
 ئىسقانى سەرى بۆ كوتكى^(۸۴) ناو مال
 پىويست بۆتان بۆ كاتى بەھار
 شاخەكەى خۆش كەن بۆ رۆنى ھەسان
 شارەگى لاشە و خوينى حەياتى
 ئەمانەى بۆ من، دۆنەكەى بۆ تۆ
 با پىت نەقەلشى لەنىتو تۆز و خۆل
 ئەگەر ئەزانى سوودى ئەم دۆنە
 ئەلئى من لە تۆ بەس ئەمەم بەسە

بۆت بە شىراو و قايشى ساغ ئەكەم
 يا بە قۆندەرەى كوردەى ھۆلەندىي
 نەچى بە پىتا بۆ رىي خەباتت
 بۆ كاتى خەبات لە كوردەوارىيت
 تا بىدەى لە خۆت وەك شىرى ژيان^(۸۳)
 با خەلك جەم بن لە دەوروبەرت
 كلك و گويچكەشى بۆ زەلامى جاش
 بۆ من و، بۆ تۆش پىوك و ددانى
 لەگەل نەرمەكەى لەش و لا رانى
 قەيناكا بۆ من، بۆ تۆش زراوى
 داي ئەنىم بۆ تۆ چى نەرمونۆلە
 شايانى سەفرەى مىر و سەرتىپە
 چونكە پشتوينە ياسا و رەوشتت
 باشترىن شتە بۆ كودى زەوىي
 پەل و پەراسووى بۆ دارى رەشمال
 كە پۆل پۆل ئەرۆن ئەچن بۆ ھەوار
 با دانەمىن بۆي پالە و سەپان
 كانگەى دەروون و دللى ولاتى
 بىدە لە ژىر پىت كاتى ھاتوچۆ
 بە كۆنە كائە و پىنلاوى شىرۆل
 بۆ جادە و كۆلان بەرھەمى چۆنە
 چونكە دنيايە و ھەركەس ھەركەسە

نه خۆت نه بارت نه باره بهرت
 واته قيرتاوی ریباز و شه قام
 نهوسا نه زانی من بو تو چۆنم
 نه نجا بی خه م به، وه سیله ی ژینت
 له غاز و نهوت و له رۆن و به نزمین
 له سه یاره ی چاک بو کاتی سه فهر
 یا به فرۆکه و پاپۆری ده ریا
 بو شه رق یا بو غه رب بو رابواردن
 نه وه ی بیستووته له وه سفی به هه شت
 به رهنگ و بو نی گولان خه ملاوه
 واته له هه ر لا حۆر و غیلمانه
 هه مووی چاوه ری میوانی تو یه ^(۸۶)
 هه رچه ند به ره مه می ولاتی خۆته
 قالئ نه که یین بو ت بو مه زه ی شه راب
 ژیان ی به نرخ و بی کیشه و گیره
 هه رچی ده سه که وتی نیش و کارته
 بیکه به په رده و بیخه گیرفانت
 وه رن بو ئیره جیی سه هیرانگایه
 یاخۆ سه رچاوه ی زه لم و سه رچنار
 با خیزانیش چاوی کاته وه
 بزنان فهرقی ژیان ی ئیمه و
 له بهر می شووله و مالاریا و مه گه س

ناچه قیته قور بو ده ردی سه رت
 با شترین نه رکه بو خزمه ت به عام
 چ دل ۆۆزیک ی له می ژ و کۆنم
 بو ته رتیب نه که م بتسی یه قینت
 سه د نه وه نده ی دار بی دوو که ل به تین
 قۆناغ به قۆناغ برۆی بی خه ته ر
 نۆغرت خیر بی، چالاک و وریا
 له مه ها و مه سه به ج جیی خه و و خو اردن
 برۆ و ببینه باخ و دهر و ده شت
 کور و کچی جوان ده وری لی داوه
 به هه شت چی تره بیجگه له مانه !
 به لام نه رکه که ی یه ک به ده و نۆیه
 ئیمه لی ره دا نه یخه ی نه بو ته
 نه که ی بترسی له رۆژی حیساب
 نه گه ر نه ته وی نه وه تا لی ره
 سا ره نجی پایز یا به هارته
 یه که سه ر به خۆت و خا و و خیزانت
 سه ری ره ش چیه نه و شاخ و چیا یه !
 تا فگه ی (عه لی به گ) پر له مشک و مار
 نا ور له ژینی ئیمه دا ته وه
 ژیان ی ئی وه ی تیر نه بو له خه و
 قه ت خه و نا که وی شه و له چاوی که س

حالیی بن ژینی ئیوه هەر ژانه
 به رۆژ بۆ پاره تاوی ههول ئه ده دین
 ههر کەس بیهوی مال نه کاته وه
 پیوستی نابیی خه ریک بئی به مال
 ئوتیلی مومتاز بۆ جیگهی خه وی
 له هۆده ی خه لۆده ت و هک شووشه سافه
 کەس بۆ کوپ و کچ ناپرسیته وه
 نه باب نه برا نالین له کوئی بووی
 بلین به چینی گه نجی نیسته جی^(۸۶)
 لیسه ریگهی دین ناگیرئ له کەس
 کاتی نه خۆشیش له خه سته خانه
 پسپۆری هه موو ئازای نه دامه
 لیسه ویژدان و زه میر کار نه کا
 بۆ سووکه لهرز و سه رنیشه و ددان
 هه بی جۆربه جۆر له نه جزاخانه
 بیخۆن بئی خه م بن له له ش به باری
 خۆت لیسه خاوه ن مه یل و ئیراده ی
 کەس به کەس نابیی بلئی چ کاره ی
 هه رچی کەه ی لیسه مانع نیه بۆت
 هه موو هۆی خۆشییت ناماده و بئی خه م
 نه نجا بۆ ئه وه ی که بئی به ش نه بی
 نه گه ر تۆش ده ستت نه گه یشته به من

ژین ئه م ژینه یه ئیمه هه مانه
 به شه و عه یش و نۆش له پ له له پ ئه ده دین
 جیخی حازر بئی و پال بداته وه
 به سه رجه نجالیی تیگدا له خۆی حال
 له گه ل جوانترین ره فیق بۆ شه وی
 هه موو شه ویکی شه وی زه فافه
 ناخۆ شه و له کوئی سه ر نه نیسته وه
 چیت نه کرد یاخۆ ره فیقی کئی بووی
 نه ترسن بلین دین له کیس نه چئی
 چی نه کەه ی بیکه تا خۆت نه لئی به س
 چاکترین دکتۆر ئیمه هه مانه
 نالئی کئی کاکه، خه لکی کوئی مامه
 کئی فه رقی لادی و خه لکی شار نه کا
 یاخۆ گه نده تا و بیخه ویی شه وان
 تا بلین هه یه و زۆر و هه رزانه
 یا به رواله ت شیوه ی هه ژاری
 هه ر پاره ت بئی سا وه رد سا ده ی
 خه لکی کام ولات یا هه ی کام شاره ی
 ناوایه مه عنای ژینی سه ره به خۆت
 له ولا چی نه بئی جار به جه هه ننه م
 زیاتر له ئیسته چاره ره ش نه بی
 خۆم بۆت نه گه ریم قوژبن به قوژبن

تا پەيدات ئەكەم لىرە و لەويدا
نە وەسىلەى ژين نە ھى نەخۆشىي
چى تۆ پىت بوى و مەبەست بى لەلات
خۆم چاوەدیریت پر بە دل ئەكەم
ناوت لى ئەنیم شەھیدی خەبات
نەكەى! خەم نەخۆى بۆ نىشتمان
نەلئى بىكەس ما نىشتمانەكەم
نايەلم ھەرگىز دايكى نىشتمان
مىر و گزىرى بۆ ئەگرم نەجار
تا بۆنى لالە و گولزارى چەمەن
بەلئىن بى من تۆم لەوئىش لەبىر بى
دەك مالت برمى خۆت و گزىرت
راس ئەكەن شەرقى و غەربى و ئورپىي
ئەگەر وا ئەكەن لەملاش بى بەشن
چونكە ئەم دنيا بەو شىۆه پىسە
چى نەيكەن ئەوان پەشيمان ئەبن
ئاوات ئەخوازن خۆزگە نەبوايەن
يا كە ئەمردن زىندوو نەكرابان
كەوابوو ئەوان بە بوون و نەبوون
بۆ دوو رۆژە ژين ئەو ھەموو ژانە
دنيا كە بى شك ھەر ئەبرپتەوہ
ھەر نەبى كاتى پىرىي و بى دەسىي

نەبا'''' نەخۆش بى و بىرى لە جىہ
نەتبى، چىت ھەيە ئەوئىش بفرۆشى
كاتى نەخۆشىي دكتور دىتە لات
كە مردى گولت لەسەر شىن ئەكەم
تا ھەموو كەست ئەنئىژم لەلات
بۆ جى ھەوارگەى رەنگىن و جوانت
ھىوا و ھومىدى ماوہى ژيانەكەم
بى سەرپەرشت بى لەنئو گشتمان
بۆت ئەرەنگىنم وەك كاتى بەھار
بچى بەسەرتا لە ژىر تۆى كەفەن
با تۆش جىگەكەت (بئس المصير) بى
بۆ چاكەى نەيكەى لەعنەت لە شىرت
بووزىي و كاتۆلىك بوودايى و ھىپىي
لەولاش گىرۆدەى دوارۆژى رەشن
بەھەشتى گرۆى كوفر و ئىبلىسە
لەو پەشيمانىيەش پەشيمان ئەبن
ئەگەر ھەر ئەبوون دار و بەرد بوايەن
بۆ جەزاي عەمەل سزا نەدرابان
لە ژين بى بەشن بە ھەلەدا چوون
كەى پەسەندە لای ئەودى ئىنسانە
كەس بەو ھەتا سەر ناھەسىتەوہ
بۆ خۆت لە ژيانى دنيا وەردەسى

ئارەزوو ئەكەى كە پى داکىشى
 شا بى يا وهزىر خەيالت خاوه
 ئەویش دائەرزى لەبەرتا تەواو
 تا ئەو دائەرزى تۆش داگەنيوى
 نە رەنگ نە روخسار نە وینە و دیمەن
 ئەندامت لەيەك جيا ئەبیتەوه
 مار و دوپشك پىت ئەبن خەنىي
 ئەوسا لە ژىر گل پىم بلئى، مامە
 ئەوسا ئەزانى بئى شك و تەردىد
 ئەوسا ئەزانى مەلا چى ئەوت
 كئى دلئۆزت بوو، دوژمىنت كئى بوو
 هەستى ئىسلامىيت كئى لە تۆى دزىي
 جا خۆت بىر كەوه لەو دان و داوه
 قەت ئەمىن مەبە لەو خوو پلنگە
 چاوى وەك چاوى گورگە لە شەودا
 واتە سەرچاوهى زىرى نەوتەكەت
 لايئى بە پاپۆر لايئى بە لۆرىي
 ئىمە لە بۆرىي ئاوىش بئى بەشىن
 ئەو لىترە بۆرىي بە ژىر زەويدا
 بەو هەموو دەشت و شاخ و چىيادا
 ئەيبا بۆ ئەوئى بئى ئارەق رشتن
 ئەوئى بەكەلكە ئەيبا لەبۆ خۆى

بۆ پەيكى ئەجەل ملت راکىشى
 دواوژى دىيات دوو گەزە جاوه
 بە رووت و قوتىي خۆت دىتە بەرچاوى
 وەك خرچەى رزىو پىكدا تەپپوى
 هىچى نامىنى لە ژىر تۆى كەفەن
 جەزای كردهوت پى ئەدرىتەوه
 دەردى چىت ئەخوا غرورى منىي^(۸۸)
 لاشەى فەقىر و دەولەمەند كامە
 مەعناى نايەت و حەدىسى وەعەيد
 كئى بە جىماوه و كئى وەپىش كەوت
 قسەى كامەمان بەرئى و جئى بوو
 نەترانى بە خۆت تا ئاوا رزىي
 كە دوژمىن بە فىل بۆتى داناوه
 ئازاى ئەندامى ددان و چىنگە
 كەشف ئەكا ولات تۆ وای لە خەودا
 ئەمژئى وەك ئاوى بىرى حەوشەكەت
 لايئى تر هەروا ئەيكاتە بۆرىي
 ئەگەرچى لەسەر ئالتونى رەشىن
 بەو هەموو رىنگاى بەرز و نەويدا
 هەم لە رووى زەوىي هەم بە دەريادا
 بئى ئەوئى لە خۆى كەس دا بە كورشتن
 تۆش لە دوورەوه هەر بروانە بۆى

ئەوپەرى چاكەى بۆ چىنى ھەژار
با لە بى ئىشى خەفەتبار نەبى
رووت نەبى شەوئىش بچىيەو مالى
ئەوئىش بەو مەرجهى خىانەت نەكەى
نەئىبى با منىش خاوەن پىشە بم
خەياللى فېربوون نەچىتە سەرت
مووچەى رۆژانە كافىيە بۆ تۆ
بەيانىش سەرى سەعاتى دەوام
نەكەى دواكەوى لە كەند و كۆژەت
ھەزارى ۋەك تۆ ۋەستاۋە لەوئى
دەستم ماچ نەكا و ئەلالىتەو
بىخەمە سەر ئىش، دەس بەتال نەبى
ئاوايە چاكەى دوژمنانى دىن
ھەر خوا مەجالى نەداۋە پىيان
ئەگەر ھىچ نەبى خۆمان لە خۆمان
ئىمە بەرىنە گىانى يەكترىن
بۆ كەمى پارە يا ئافەرىنىك
بە پارە و لالە بۆ مووچەخۆرى
تەفكرن ئىۋە لە حىلەى ئەوان
شەيتان بە خەيال ئىنسان ھان ئەدا
بەلام ئەمانە بە كەردەۋەى پىس
ھاتن لەرئوہ لەگەل كاربەدەست

ئەمەيە ئەللى ئەتكم بە كرېكار
لاى مال و خىزان شەرمەزار نەبى
منالى برسىيە لە دەورت ئالى
لە ئىشى مندا دەخالەت نەكەى
بۆ چىنى دواى خۆم بنج و رىشە بم
ئەيىتە مايەى نەمانى سەرت
بىخە گىرفانت بە بىدەنگ بېرۆ
كەمتەرخەم نەبى، زوو ۋەرە بۆ لام
ئەنا لىت ئەبىرم مووچەى ئەو رۆژەت
بە پارەى كەمتر بۆ نانى شەوئى
لە چەند واسىتەش ئەپارىتەو
تا چاۋلەبەرى ژن و مال نەبى
ھىشتا بەو حالەش لىمان رازى نىن
ئەنا ھىچ بە دوور مەزانە لىيان
ئەكەن بە دوژمن بۆ گىانى خۆمان
ھەر رۆژە لايەك پىر بکەين لە شىن
بە ناوى ژيان بەلام چ ژىنىك!
ئەوئىش بەوپەرى كزىبى و سەرشۆرى
شەيتان ھەساۋە، پىنگەيىن ئەوان
كەى بە كەردەۋە خۆى نىشان ئەدا
بەستيان لە پشت مل دوو دەستى ئىبلىس
پەيمانى ياساى پىسى خۆيان بەست

ھەروا خزانە نۆی یاسانووسان
 پیاڭ سەلماندن ئۆیو دواکەوتوون
 ئەم دواکەوتنەش ھۆی نەزانینە
 چى کرد بو ئۆیو ئەو دینە کۆنە
 بىجگە لە وەعدە و ترس و بىم و لەرز
 ئەویش لەبۆ کەى! لەبۆ دواى مردن
 بو ھەرگىز ئىمە نەماندىی جارێک
 یەکى بىتەود بلىین چ باسە!
 تەنیا موسلمان حیسابى پاکە
 ئەوھى فاسق بى یا کافر بە دین
 ئىمە بروامان لەم بارە وایە
 کەوابوو ھەرچى مەلا لەم بارە
 تالە دنیادان بىبەن بەرپۆھ
 لە دواى مردنتان شتى تر نیە
 کامەيە بەھەشت جەھەننەم چۆنە؟
 شتى کە ئاوا نادىارىیە
 چۆن ئەبى جىگەى برۆا بى بوۆتان
 ئاخىر چۆن ئەبى شتى نامەلمووس
 شتى نەبىینن لە چى ئەترسن
 بلىن ھەى یاران خو ئىمەش ژىرىن
 ئاخىر ھەتا کەى لە ژىن بىبەش بىن
 بەسەى راپەرن لەو خەوہ ھەستن

بە حیلە چاوى ئەوانیان نووسان
 لە ژيانى خۆتان بە ھەلەدا چوون
 نەزانیش ھەمووی واسیتەى دینە
 کامە بەرھەمى! بزانیڭ چۆنە
 بە سەدان شیوہ، بە ھەزاران تەرز
 ھەر بە قسە قورپان بەسەردا کردن
 لە گۆرستانى لادى یا شارێک
 بلى مەوعیزەى مەلا گشت راسە
 چونکە ئەو دینى بەلاوہ چاکە
 سزایان ئەدەن بە قەھر و بە قىن
 ھىچى وا نیە و گالە و ھەرایە
 ئەیلئى فریوہ بو پوول و پارە
 ھەرچى ئارەزووی نەفسى وا پۆھ
 زىندوو بوونەوہ و سزای گۆر چى
 تا کەى فریوى ئەم یاسا کۆنە
 بەس لە سەردەمى مەلا جارىیە
 باوہرتان نەبى بە عەقلئى خۆتان
 ھەلبىژىرن بو رىى چارەنووس
 تا کەى لە عەقلئى خۆتان ناپرسن
 بو بەدەس قسەى مەلا ئەسیرىن
 دل پر لە ترسى دوارپۆژى رەش بىن
 لای ئىمە ھەموو سەرخۆش و مەستن

بايه له لايان قسه‌ي شه‌م و شه‌و
 جوابي مه‌لا و شت قه‌ت ناده‌نه‌وه
 كو‌نه‌په‌رستيي و بل‌غ و ته‌ناسه^(۸۹)
 دووكانه و له ژي‌ر ناوي دين به ناو

خه‌ريكي شادين به روژ و به شه‌و
 بير نا له‌مانه هه‌ر ناكه‌نه‌وه
 چونكه لاي ئيمه شه‌و ده‌نگوياسه
 سه‌ري ئيوه‌يان پيچاو‌ده‌ته جاو

ليكو‌لينه‌وه به‌كه له‌سه‌ر بينراو و نه‌بينراو له روانگه‌ي عه‌قلي سه‌ليمدا

كه چاوي عه‌قل و دل‌يان وي‌رانه
 ئيوه مه‌شغوول بوون به گالته و هه‌را
 مه‌حاله ئيوه و جاده‌ي موسته‌قيم
 شه‌بي هه‌ر وابن تا سه‌راي گل‌تان
 به خه‌يال به عه‌قل په‌ي به شت شه‌بن
 له خاوه‌ن عه‌قلي جه‌هوول و ظه‌لووم
 شه‌بي چون بل‌يي شه‌م خو‌ي ته‌واوه
 شه‌بي بل‌ين پي‌ت سه‌لات لي‌ رابي
 بو حوكمي بوونت به‌سه‌ردا داوه!
 نه‌گه‌ر راس نه‌كه‌ي ناده‌ي بزائم
 كامه‌يه ره‌نگي، كو‌يه شه‌ينه‌كه‌ي
 بل‌ي پيم، نه‌گه‌ر تو كوري چاكي
 هه‌رچي كه ئه‌يكه‌ي به‌بونه‌ي نه‌وه
 له حالي خه‌ودا يا له بي‌داريي
 يا شيوه‌ي ده‌رك و ده‌نگي قه‌شه‌نگي

جا منيش شه‌ليم بل‌ين به‌وانه
 له‌و كاته عه‌قلي عالم به‌ش كرا
 بي‌به‌ش مان ته‌واو له عه‌قلي سه‌ليم
 مو‌زي شه‌قاوه‌ت درا له دل‌تان
 ئيوه كه لافي ژيري لي‌ شه‌ده‌ن
 پيم وتن عه‌قل به‌شيكه مه‌كتووم
 شتي به‌شي بي‌ له‌و ناته‌واوه
 نه‌گه‌ر بي‌رورات له عه‌قلا وابي
 نه‌جا هه‌رچون بي‌ شه‌و نه‌بينراوه
 شه‌فه‌رمووي به شه‌م من شت شه‌زائم
 كامه‌يه عه‌قلت، چونه وينه‌كه‌ي؟
 شه‌لي مادده‌كه‌ي له‌گه‌ل ئيدراكي
 ياخو رووحه‌كه‌ت كه ژينت به‌وه
 مادده‌كه‌ي چونه و چونه نه‌تواري؟
 ياخو وينه‌كه‌ي بي‌گه‌رد و ره‌نگي

دهرناچی سهرت لهو بولعه جیبه
 که بریار وایی هرچی نه بیری
 که و ابو به پئی قسه و که لامت
 چونکه نابینرین بهو عقل و بیرت
 خو نه مهش خاصی گرووی خاصانه
 غه و و اسی دهریای دوپر و گه وهرن
 دهرکی نه وانه هرگیز له مانه
 نه مان طهیاری فهزای نه سرارن
 گه و هر شناسی عالمی نه مرن
 کلیلی دهرگای مهشاکیل گوشان
 تو که مه حدودی سوپای حه و اسی
 هرچی له حه و اس به دهر بوو له لات
 خو هر خوت نه لئی عه قلم ته و اوه
 خوت بو دیاری! نه مان بو خه فین
 به غار بو عه ددم له لای تو ره وین
 یا له لات وایه نه مرکی و ههمین
 به هر لایه کا عه قلت بر نه کا
 خوت نه خه یته گیر بهم و توویژده
 نه وهی تو نه لئی عه قل و شعورده
 نهی من بلیم چی ئا بهم سه قافه
 که و ابو له سر نه م قسه ت مهرؤ
 بیرئ له هیزی کار دبا که وه

لهو نامه پئییهی سهیر و غه ربیه
 حوکمی نه بوونی به سهردا بکری
 نه رووحت ههیه و نه عه قل و فامت
 مه گهر به چاوی مه عنا و به صیرهت
 که لهو عیلمه دا چاک شارده زانه
 خاودنی فهزل و عیلم و جه وهرن
 له بهر نه زانیت به دوور مه زانه
 نه مان مه حره می گه نجی نه نوارن
 ته و او عه یارن، مو طبعی نه مرن
 به لئی به راسی نه ولیای خودان
 بویه ری نابهی به ریگهی راسی
 نه لئی تام و خوئی نامومکین نه دات
 روو حیگیش و بهر لاشه م نراود
 مه گهر سهگ و گورگ له مانه گه فین!
 بویه له مالی نه بووندا که وین^(۹۰)
 بیجگه نه مه و هووم شتیکی تر نین
 یا په لاماری شتی تر نه دا
 نه جاتت نابئی هرگیز لهم گیژده
 یا رووحه، له گهل دد عواکات دوورده
 بهس مه گهر بلیم جهل و خیلافه
 با گولئی گه مت لی نه بی به جو
 هر خوت و ده لای هه لئی خوت ده وه

ياخۆ ئەو ھېزەي دەنگى نيزاعە
لە ئانى واحيد بە عالم نەگا
يا ويئە و تەمسيل لەو نيزاعە چۆن
بە ھەوادا دى يا بە زەوييدا
كەچىي نايىزىن بەلام مەوجوودن
ئەگەر بەمانەش بلىسى خەيالە
باشە ئەگەر نين ئەو ئاسارە چين؟
كەوايوو نەفىي شتى نەيزانى
چونكە شتى وا زۆرە لەم بابە
عەقل و رووح ويئەي ئاويئەي پاكن
ئەگەر رووناكىي با لە ئاويئە (۹)
بەلام لەكاتى تۆزى نيشتە سەر
ھېزى وەرگرتن بەرئەدا لە دەس
مەگەر بە شتى پاك مشتومالى كەي
يا بېدەيتە بەر رووناكىي ھەتاو
ئەوسا تېئەگەي لە جازبەي ئەو
ئەوھى رووحەكەي بە زولمەت فېرە
ئەويش بە نوورى ئيمان و عەمەل
تۆ كە ئەمانەت لا دەس ناكەوي
تا نەفس و شەيتان بەسەرتا زال بى
نەفس دژىكە وەك دزى مالىي
ئەمىش يەككە لە شتى نەبىنراو

ئەدا بە رادىۆ لەو ساحە و قاعە
بەبى زەھمەت و بى سەر و صەدا
بە كویدا ئەچى بۆ تەلەفزيون
لە بەرزىي نەروا يا لە نەوييدا
بەلگە و دەليلى دەعوای مەقصوودن
ديارە نيزاعەي سەرت بەتائە
شىت و ديوانەش نالين نەخىر نين
ياخۆ نەبىيىنى، جەھلە و نەزانىي
بەرۆ نەخۆشىي عەقلەكەت لابە
لەگەل رووناكىي بەكەلك و چاكن
ئاويئە بى شك وەرئەگرى ويئە
يا لە تارىكىي تۆ بىخەيتە دەر
نیشانە نادا ويئە و شىوھى كەس
وہبەر رووناكىي چراي مالى دەي
بەرامبەر بە شت رايگرى تەواو
بە رۆژ بى ياخۆ لەبەر چراي شەو
چاوى دلشى بە قەسودت كوئىرە
لا ئەچى و ئەبى بە جىگەي ئەمەل
عەقلەكەت ئەبى ھەروا داکەوي
ئەبى عەقلەكەت ھەر بى كەمال بى
يەك لە ھەزاران لەو ئەبى حالىي
ئەتكا بە تووشى ھەزار بەيت و باو

كهچىي تۆ هەرگيز نايىنى به چاو
 گپۆددهت ئەكا هەتا تۆ ماوى
 تا سەلبى عەقل و هەستى ئىنسانىيەت
 تا ئەتكا به دىل بۆ ئارەزووى خۆى
 ئەم هەر مەبەستى هەوەس بازىيە
 خىلقەت و تەبەقى ئەم خوو خەسىسە
 بۆيە لا ناكابە لاي چاكەدا^(۹۱)
 جا كەسى پياو خۆى ئەكا به دىل
 نرخى خۆى لە دەس خۆى ئەدا بۆ ئەو
 لە حەق لا ئەدا، دەسخەرۆ نەبى
 دوژمنى ئاوا مەخووس و نەفام
 حەز ئەكا بلىتى چى وەسفى چاكە
 بەلام قەت بە لاي چاكەشدا نەچى
 لەگەل ئەم حالەش بى شك بزانه
 شەيتان بەس بە نەفس زال ئەبى لەسەر
 ئەمەش روونترە لە تيشكى هەتاو
 كهچىي ئىنكارى ئەم دوو خەسىسە
 ئەنجا رەفيقى خراب و ناكەس
 هەروا ئىنسانى سەخيف و ناجينس
 تەئسىريان لەسەر شعور و فامت
 لەسەر رەوشتى بەرزى ئىنسانىيەت
 ئەمانەش حيزبى ئەم دوو ناپاكەن

ئەو بەبى زەحمەت تۆ ئەخاتە داو
 نايەلئى هەست كەى كه چەند داماوى
 لى ئەكا، خۆشت بە خۆت نازانىت
 ناپرسى لەوەى خۆ لە تۆيە خۆى
 ناترسى لەوەى خوا نارازىيە
 ئيشى خراب و ئارەزووى پيسە
 تا تۆ بىتى لەم سەر خاكەدا
 بە دەس دوژمنى ئاوا بى مەئىل
 بۆ ئارەزووى ئەو رۆژ ئەكا بە شەو
 با تووشى هەلەى سەربەخۆ نەبى
 نەبوو قەت نابى تا قافى قىام
 لە تۆدا هەيە و طينەتت پاكە
 كۆسە و ريشى پان لەودا دىتەجى
 هەر ئەمە حەربەى^(۹۲) دەستى شەيتانە
 كردهوئى خراب بۆ گروئى بەشەر
 كه نەفس و شەيتان نابىرئىن بە چاو
 مونافى عەقل و نەقل و حەدىسە
 ئەتخەلەتئىن بۆ هەوا و هەوەس
 كه پىيان ئەلئىن (شَيَاطِينُ الْإِنْسِ)
 لەسەر ئەخلاق و تەرزى كەلامت
 ئەوئەندە زۆرە خۆشت نەزانىت
 بۆيە دوژمنى رىبازى چاكەن

تا تۆ به مانه زياتر خهريكي
 نه مهش بيگومان جورم و خه تايه
 هه روا شتي تر زۆره لهو باره
 بيركه له وه زعي (رؤيا) له خه ودا
 له حالي خۆشيي يا له ترس و بيم
 هه ركهس له ماودي ژياني جاري
 جا خراپه بي ياخۆ باشه بي
 وهك حالي كابووس كه لهش دائه گري
 گاه له بهر سه ختیی وه زعي په شيوی
 ته نانهت له گهله ره فیکي شهوی
 ياخۆ كۆمه لیک دانیشتون له لای
 ئايه نه مانه ههستی پی نه كهن
 حاشا كه هه رگيز عالمی هه واس
 كه چيی حاله كهی رونه له لای خۆی
 ته نانهت نه گهه بلین درۆ بوو
 نه لاشهت جوولا نه دهنگت نه هات
 نهو قه سه م نه خوا^(۹۵) كه حال م وابوو
 نه نجا من به كام لهو ده مه ته قه
 بيگومان بينه ر به يني خۆی و خوای
 كه وابوو بي شك (ما وری) ی هه واس^(۹۶)
 هه يه و به هه واس ده ركی ناكري
 به لام به كورتیی له مه و پيشه وه

له ريگه ی راسیی دوور و ته ريكي
 هۆی چاره ره شيی دين و دنيا يه
 نه گهه تر تۆ عه قل و رووحت و شياره
 كه تۆ نه ييني له نيوه شه ودا
 نه گهه ره به شداری له عه قلی سه ليه
 خه وی بينی بی به ئيشو كاری
 ته نانهت نه گهه هاشه و پاشه بی
 (رأی) ^(۹۴) له خه ويا نزیکه به ری
 خه ريكي گيانی بيته سه ر ليوی
 شه ريكي حالي بي داری و خه وی
 بي ناگان ته واو له حالي (رؤيا) ی
 كه لهو حاله دا چي له نهو نه كهن!
 مه حاله لي ره په نجه دا له طاس
 وهك و جوودي خۆی بيگومانه بوی
 خۆ ئيمه هه موو چاومان له تۆ بوو
 نه خۆشيتمان دی نه حالي جه فات
 بو کاتي مردن كه ميكم مابوو
 بلیم راس نه كهی قسه ی تۆ حه قه
 بي درۆ نه كا شه رحی ماجه رای
 عالمی تريش به بی قسه و باس
 لي رده دا بو من شه رحی نا دري
 با سيکی كه م هينا پيشه وه

ئه‌ویش عالهمی (أمر) و (مَعْنَى) یه
 واته دوو نه‌وعه کهون و کائینات
 که رووح یه کیکه له دووهم بهشی
 مه‌حاله بوۆ ده‌رکی ئەم حاله
 جا چونکه توۆ خۆت گشت گیانت ژه‌نگه
 به ناچار ئەلئی چی (مَرْنِي) نه‌بی
 ئەمه‌ش پیی ئەلین جه‌هلی مورپه‌ککه‌ب
 کهسی هه‌ست ئەکا به‌و موجه‌پرهدات
 ده‌رچی له په‌رده‌ی زولماتی حیجاب
 قه‌یناکا که توۆ ئەمه‌ت نه‌زانی
 به‌لام ئینکارت به‌س به نه‌زانی
 که توۆ ئینکاری ئەم‌ری به‌دییه‌ی
 ئه‌ویش (بِالْأَخْصَّ) جه‌زه‌تی باریی
 عه‌ناصر یاخۆ جه‌وه‌هر و ئەع‌راز
 به ده‌ستی قه‌زای ئەو دیته وجود
 واته بیگومان له عه‌ده‌مدا بوو
 به‌لئی وجودی له عیلمی زاتا
 له و کاته زاتیش که‌نزی مه‌خفی بوو
 ته‌نیا کونه‌ی زات وجودی (مُطْلَقُ)
 هه‌بوو به‌س، نه‌بوو که‌سی تر ئەو ده‌م
 نه رووح راحه‌تی قووتی عیرفانیی
 نه شیوه‌ی ئەشیای (مَرْنِي) دیار بوو

رووته له مادده و له‌م خه‌لقه جیایه
 یه‌که‌م (مُشَاهِدُ) دوو (مُجَرَّدَاتُ)
 سه‌یره توۆ له هۆی ژینت بی به‌شی
 تا توۆ به مادده سه‌رت جه‌نجاله
 بوۆ ده‌رکی دووهم مه‌جالت ته‌نگه
 نه‌بی له ئەسلاً وجودی نه‌بی
 دالت نه‌ره‌نجی له ته‌رکی ئەده‌ب
 که باری خه‌تا له خووی لا بیات
 (فَطُوبَى لَّهُمْ وَحَسُنُ الْمَأَبُ)
 بزانی به خۆت لی‌ره نه‌زانی
 یا به نه‌بینین دووره له زانین
 بفه‌رمووی، به شیت زیاتر شه‌بییه‌ی
 که زه‌رپه زه‌رپه‌ی عالهم و کاری
 (مَرْنِي) و نا (مَرْنِي) ئەه‌ی خاوه‌نی راز
 بیجگه خۆی هه‌مووی مه‌عدوم بوو مه‌وجود
 وجود به ته‌نیا خاصی خودا بوو
 بوو، ئه‌ویش له ژیر په‌رده‌ی سیفاتا
 که‌سی تر نه‌بوو بزانی چی بوو
 دائیره‌ی ئەسما و سیفاتی به‌رحه‌ق
 خامۆش بوو سارای دائیره‌ی عه‌ده‌م
 نه له‌ش مه‌ینه‌تی حالی حه‌یوانیی
 نه له نا (مَرْنِي) که‌س خه‌به‌ردار بوو

به‌لام دائیره‌ی وجووبی (بِالذات) بویه دووسه‌ر ما حالته‌ی سیفات سه‌ریکیان وجووب که لهو جوودا نین که ویستی دهستی نیراده‌ی ذاتی بۆ نیجادی کهون دهستی هینا و برد به باری نئمکان په‌رده‌ی ماسیوا جاله ماسیوا ده‌رگا کراوه قافلّه‌ی نه‌مر و^(۹۷) عه‌ناصر له‌وئ به‌لام مه‌ره‌وونی کات و زه‌مانه نابئ پاش و پیش له‌ عیلمی نه‌ودا (لَا يَبْدُلُ الْقَوْلُ لَدَيْهِ) ته‌سلیم به‌ نئمکان به‌ په‌روه‌ردگار بینگومان هه‌رکه‌س دژ بئ به‌ صنایع واته‌ زه‌رپراتی عالهمی نئمکان چونکه قه‌ت نه‌سه‌ر به‌بئ موئه‌سیر نه‌بووه و ناگوئجی به‌ عه‌قلی سه‌لیم نه‌ویش کام نه‌سه‌ر دنیا و (مَا فِيهَا) که مه‌علووم نه‌مه‌ش عه‌به‌س نه‌کراوه نه‌تیجه‌ی نه‌مه‌ش عه‌فود یا سزا لی‌تره‌ به‌رده‌و ژوور ته‌فصیلی که‌لام چونکه زیاد له‌مه‌ه‌ حاسلی مه‌به‌ست (قَلَّ وَذَلَّتْ) نه‌گه‌ر بیته‌ به‌ر

به‌س موئحه‌صیر بوو به‌ هه‌زه‌رتی زات بوون به‌ مه‌زه‌ری (كَمْ) و (كَيْفِيَّاتُ) سه‌ریکیش نئمکان که عه‌ینی نه‌و نین ده‌رخا ناساری شه‌ئنی سیفاتی سه‌ره‌پۆشی له‌سه‌ر نه‌و که‌نزه‌ لابرده‌ له‌سه‌ر خه‌زینّه‌ی عه‌ده‌م لابرده‌ له‌ موئکی عه‌ده‌م به‌ره‌و نه‌ملاوه به‌ نه‌زم و ته‌رتیب هات و که‌وته‌ ری نه‌وه‌ش مه‌خزوونی عیلمی یه‌زدانه بۆ سه‌رت نه‌ده‌ی به‌ دار و به‌ردا! (كُلُّهُمْ مِنْهُ، بِيْهِ، اِلَيْهِ) بیته‌ به‌ حوکی خیلقه‌ت و ناسار به‌ جه‌لی ته‌واو خوئی نه‌کا قانایع ده‌لیله‌ له‌سه‌ر وجوودی یه‌زدان یا نه‌زم و ته‌رتیب به‌بئ موئه‌بیر نه‌گه‌ر سه‌لیمی ته‌سلیم به‌ ته‌سلیم له‌ روژی نه‌وودل تا به‌ نینتیها لی‌پرسینه‌وه و هه‌شیری به‌دواوه ده‌زه‌خه‌ یاخۆ به‌هه‌شته‌ و لیقا با حه‌واله‌ بئ به‌ عیلمی که‌لام^(۹۸) به‌ طوولی که‌لام ده‌ره‌چی له‌ ده‌ست ته‌صدیق نه‌فه‌رمووی کاکی ره‌خنه‌گیر

ره‌خنه بۆ ته‌حقیق په‌سەند و جوانه
برۆ بپرسه مه‌ترسه له‌عه‌یب
هەر له‌ دوورده‌ به‌رد مه‌وه‌ش‌ئینه
تا به‌ حه‌قیقه‌ت نه‌گه‌ی به‌ ئینصاف
جا که بۆت ده‌رکه‌وت حه‌قیقه‌ت چۆنه
چونکه ئەزانی ترازان له‌ دین
هه‌له‌ی وا که قه‌ت ده‌رچوونت نه‌بێ
چونکه بیست‌ترین هه‌له‌ی ئەساسی
نه‌ناسینی نه‌و خۆ نه‌ناسینه
نه‌زانیش له‌ دین جه‌زاکه‌ی چیه
جا ئەمه له‌ کوێ و دوو رۆژه‌ خۆشیی
که زانیت سزای گوێ نه‌گرتنت
ئه‌وسا خۆت ئەلێی واودیل له‌ خۆم
به‌لام گه‌ر به‌ دین ئومێده‌وار بی
عه‌قیده‌ت وابێ تۆ عه‌بدی ئه‌وی
باوه‌رێت ببێ به‌وه‌ی که حه‌زهره‌ت
واته له‌ قیامه‌ت نه‌وه پێشه‌وات
که هەر واش ئەبێ هه‌رکه‌س وه‌ها بێ
جه‌زاش کام جه‌زا به‌هه‌شتی به‌رین
سه‌ره‌پای ئەمه‌ش لێقاسی ئیلاهیی
مه‌حفووظ له‌ فه‌نا هه‌تا هه‌تایه
ئه‌نجا خۆت ئەلێی به‌م دینه‌ جوانه

حه‌ق نه‌سه‌لماندن شیوه‌ی نه‌زانه
تا رزگار نه‌بی له‌ زه‌لکاوی ره‌یب
ده‌لیلی ده‌عووات رووبه‌روو^(٩٩) بێنه
نه‌ک باری لاریی و ئاژاوه و خیلاف
قه‌ت به‌ دین نالێی خو‌رافی و کۆنه
زۆر هه‌له‌ی گه‌وره‌ت تووش ئەکا له‌ ژین
بیری هه‌بوون و نه‌بوونت نه‌بێ
بریتییه له‌وه‌ی خودا نه‌ناسی
خۆ نه‌ناسینیش خۆی نه‌زانینه
سزا و عه‌زابه و شتی تر نه‌یه
به‌ لائوبالیی و به‌زمی سه‌رخۆشیی
ئه‌بێ ئا به‌وه له‌ دوا‌ی مردنت
خۆم به‌ ده‌ستی خۆم ئەمه‌م کرد به‌ خۆم
چاوه‌رێی عه‌فوی خودای غه‌فکار بی
سه‌ری به‌نده‌گیی بۆ بکه‌ی نه‌ویی
شه‌فیعە بۆمان له‌ رۆژی ده‌هه‌شه‌ت
ترس و مه‌ئییوسی نامینێ له‌لات
بپروا و^(١٠٠) کرده‌وه‌ی بێ جه‌زا نابێ
چی دلت حه‌ز کا پیت ئەده‌ن یه‌قین
جه‌ژن و سه‌رووری (لَا مَتَّاهِي)
نه‌عیمی موقیم عه‌طای خودایه
تۆخه‌ی له‌م به‌شه‌ی ئیمه‌ هه‌مانه

خاوهن ئيمان و كرده وهی چاكه
 چونكه فهرموددی خودا ته واوه
 به لام بهه شتی دنیای فه نابوو
 واته نه وانهی به وان نه نازن
 وا گومان نه بن دوا كه وتووی دینن
 نه مهش هر قسهی دوژمنانته
 تا نیزامی دین پرشنگ وه شین بوو
 له دووریش هر گیز نه یان نه توانی
 دهس کیشن بو ناو ناو و خاکمان
 پروانه نیسته كه دین نه ماوه
 تووی نیفاقیان لهم ناوه وه شانده
 ههنگاو به ههنگاو قهدهم به قهدهم
 هاتنه نیو دلی بری خو فرۆش
 ههروه كو شهیتان به شیوهی دزیی
 بو دهرکردنی ئادهم و حهوا
 فریوی قسهی نهویان خوارد بویه
 نه مانهش ههروا ناپاك و پیسن
 بردیان به تالان به شیوهی گشتیی
 له نه خلاقی بهرز خووی پهسهند و پاك
 به تاییهت جلی ئافره تانی كورد
 حهیا و شه ره فیان لی نه تكایه وه
 سه ره رزیان بو گهل به یاسا سازیی

بی شكه له ولا كه حالی چاكه
 خودا خووی موژدهی به نیمه داوه
 به شکی كافره و بهه له داچوو
 ریازی نه وان به دل نه خوازن
 له بهر یاسای دین بیهش له ژینن
 نه ئین دینه هوی به جیمانته
 بو دوژمن سویای قهلا شكین بوو
 پروانن بو دین شه و كهت و شانی
 بن به درك و چوكلی چاومان
 چون بوون به مایهی شهر و ناژاوه
 تا خویمان به سههر نیمه دا سه پاند
 له كورد و تورك و عه ره ب و عه جهم
 به فیل کردنیان سه رخۆش و دلخۆش
 له نیو سکی مار بو بهه شت خزیی
 هزار قهسه می به درۆ خوارد به خوا
 نیستاكهش زهویی جیی من و تویه
 (حِزْبُ الشَّيَاطِينِ) گروی ئیبلیسن
 نه وهی پیی بلین یاسای سروشتیی
 جلوه رگی جوان به حورمهت و چاك
 له هر ناوچه یهك كه سه یرت نه كرد
 وهك شه ونم له گول نه چۆرایه وه
 نه كرد به مایهی فه خر و شانازیی

مافی نافرەتان لە جیتی خۆی مابوو
 نەژیان نەك ئاوا لە گالتە و گەپدا
 نەزانی و دوور بوون لە ئیشی نابار
 برێکیان ئەلێتی بەچکە هەتیون
 لە جی سەیرانگا و لێرە و لەویدا
 ئەیکا و لە باوک و براش بێ منەتە
 هەستی مەرۆقیان لەویش دزیو
 پستی غیرەتی مەرۆقیان شکان
 بەمان دای لە ئەرز دوژمن پشتمان
 هاوار بە مالم بۆ گەلێ هەمە
 مەگەر سەری خۆم هەلگرم برۆم

هەرچەند مافی گەل پێشیل کرابوو
 هەموویان لەنێو قەلای شەرەفدا
 خۆیان بە خاوەن خزم و کەسوکار
 ئیستاکە دەستیان لە دین بریون
 وێل و بەرەللان لە شار و دێدا
 چی پێچەوانە مافی نافرەتە
 ئەوەش کە خاوەن مێردی بەزیو
 بە هەرچی هێزە بۆ یاسا شکان
 قورپان کرد بەسەر گەل و نیشتمان
 کەچی بەم حالەش دلخۆش بەمە
 تازە من بە چی خۆش کەم دلێ خۆم

مافی سروشتی و راستەقینە مافی نافرەت لە روانگە مافی و بژدانی

ئینسانی و ئاینی بەرزی ئیسلامی پرۆژدا

نەمامی جوانییت بەنرخە و گران
 نەکە، نەفرۆشی بەوان شەرەفات
 بۆ تاوی تاسە گەمە و ماچ و مووچ
 قسە دین دوژمن هیچی وا نیە
 ئەگەر خاوەنی شعور و هۆشی
 سوودی تووی ناوی، مەبەستی زیانە
 تا بتخاتە سەر هەودس پەرسیتی

دەخیل دادە کورد چاوە نەکە لەوان
 هەتکی حورمەت و ریز و کەرامەت
 خۆت نەخەیتە داو بە قسە پرۆپوچ
 گویدان بە دوژمن هۆی نەزانییە
 نۆشی ئەو نیشە، نەکە! نەینۆشی
 هەنگوینی دەستی بە تال بزانی
 بەلام دین ئەکا بە داری دەستی

دین ریگهی ژینت کهی تنگ نه کا لیت
به لام پیت نه لئی با سه ربه رز بی
پیت نه لئی دایم به حهیا و به شهرم
له خشل و زیوه نه تللهس و حه ریر
بیکه به به رتا هه تا نه توانیت
وهک په ری تا ووس بدره وشیتته وه
چی حه رام نه بی دین بو توی نه وی
تیفکره یاسای دین و حورمه تی
جلوبه رگیشته وهک خوت رده گاهه
به وردیی برپو بنج و بناوان
له چی حه ز بکهی ته رخانه له بوت
نهک بو هه تیوی لات و سه ری ه تی
حه دد و سنووری نه بی به لاهه
جا توش نه گهر خوت به نرخ نه زانی
قاچ و قولی رووت نه گهر بلووره
دیمهنت نه گهر شهر کا له گهل مانگ
له عل و مهرجان و یاقووت و گه وه هر
چونکه نه وانهی دایم له ناوان
نابن به کوگای ناواتی دلان
به به ژن و بالا نه گهر عه رعه ر بن
برپون بو سه یران له دهشت و دهردا
خوتان و خواتان بو هر لا برپون

زور له وان باشتر مافت نه دا پیت
به حورمهت بری و پایه به رز بی
لهشت داپوشه به جلی جوان و نه رم
نه نوعی زپر و شتی کهم نه زیر
یا بیده له خوت بو شیوهی جوانیت
له تهوقی سه رت هه تا پیتته وه
دهی له وه زیاتر چیت له دین نه وی
ناز و نیعمه تی پر له حیکمه تی
ههروهک سروشتت بو یه خولقاوه
هه رچی تر بلئی نه بی به تاوان
به لام به و مهرجهی بو حه لالی خوت
بو له وه سی بی خولق و خیلته تی
سل نه کا له هیچ نه چیتته دواوه
زور حه یفه ناوا رووت و عوریبانی
لای خاوهن شه ره ف به نرخی تووره
بابی پولیتکه و دوو گیتزه ری قانگ
قه دری نامینی که زور که وته دهر
حوریش بن نابن به سورمه ی چاوان
نه گهر ناسک بن وهک په ری گولان
مادام سه ری ه تی و له کولان گهر بن
کهس نه لئی داده م چی له ژیر سه ردا
له گهل هه رکه سدا بجه ون و بخون

هەر شهوئ مهزهى بهزمى سهرخۆشى
له گهڵ نامه حردم بهبئ كه سوكار
تا نه مه مافى رهواى ئيوه بئ
تو كه رهفيقى ههزارئ تىرى
دووړى له مال و له شاره كهى خۆت
كهى جىگهى هيوان بو شهريكى ژين
سهرم سوړماوه له بىر و فامت
يا تو كه رهنكى جوانيت له خۆيه
بو نه دهى له خۆت! خۆت بو دار نه كهى
بو شهرم و ههياى له دهس نه ستينى
ههستى ئينسانى لئ دانه مالى
كه توئ ئاوا دىي نه بيتته دههري
نه گهر سهريشى له سههر دانابئ
كه وابوو ههر توئ بو شهوئ به لاي
شه بى به سهرمه شق بو تاوانبارى
تو چيته له سههر موڊى فه رهنكى
بو ياساى كوردىيت ناوا به با دا!
تا ياساى كوردىي بووبوو به په رژين
خه جئ و سيامه ند، فه رهاد و شيرين
يا وه كو له هيا و مه جنونى شهيدا
نه مانه له ژير په رژينى حىجاب
دهنگيان له عالم زرا وه كو تار

يا له نيو رهقس و سهماى دهنگخۆشى
نه پرسن هه رگيز له شهرم و له عار
چون شه بئ سهفای وهفای پيوه بئ
بو ههر مه صيفئ بوړن حازرى
به ناوى مافت فه رقى نه بئ بوژ
مادام ههر روژئ له لايهك بژين
لهو شيوه قهلبهى نزم و بئ تامت
ناخر نهو هه موو ده رمان و بوئه
بوچى كورئ خه لك له خۆت هار نه كهى
تا به وئيش ههيا له خۆت نه ستينى
مه گهر نازانى نهو چونه حالى
تازه ناتوانى پيشى لئ بگري
تازه بئ سووده نه كهى! وا نابئ
شه بى به مايهى شكانى ههياى
نه شكينى قه لا و قه درى كړيارى
داو و ده رمان و ته نووردى تهنگى
كهى كوردى! كه تو له ياسات لادا
هه زارىكى وهك نه ستينى و خاتوو زين
لا په ردى ميژوو به وان بوو رهنكى
كه ئيستاش وينه ن بو دلئ شهيدا
به ناگرى عشق سووتان وهك كه باب
بوون به په روانه و شه معى نه شكبار

مه جلیسی عه شقی دلی دلداران
به یادی نهوان گهرم و به تاو بوو
گول که په رژی نی نه بی به لاوه
نیسته یاساکه ت که وا نه ماوه
که سی به نرخه چل چرای دلّه
نه گهر وا نه بی شه بی وا نه بی
چونکه زور عه یبه بو یاسا ناسان
گشت کهس به یاسای باوک و با پیری
ته ی بو قهت نه بوو نه زور و نه کهم
یا تورک و فهرهنگ تا نینگلستان
ته ی بو هر شتی له وی بوو به باو
بو مه گهر تو خوت که متر نه زانی
بزیه خوت گوی بی وهک نهوان ته واو
نه تدیوه هرچی به نرخ و خاسه
حه یفت کرد ناسوی سنوورت شکاند
حه یفت کرد گرتت باری ناباری
هر نه با نه بوو وا له خوت نه که ی
که سی نه تناسی بهم جلانه وه
که هیجت له کورد ناچی به زاهیر
چی نه کا بو تو نه وسا سه ری رووت
خرایه گور و سه ری نایه وه
توش وه کو نهوان هر ته وه ریته

خه لوه تگه ی رازی نازی نازداران
به زمی مه جنوونی بهوان ته واو بوو
رهنگ و بوی نه روا زوو به دهم باوه
چرای نازداری نیوهش کوژاوه
وهک گه وهر به شهو چرای مه نزلّه
نابی شهریکی نه م زیانه بی
هه لبراردنی یاسا نه ناسان
نه نازی، داده م نه گهر تو ژیری
جاری له جاران عه رب یا عه جم
بیته سه ر یاسای خه لکی کوردستان
تو لیتره نازا لهوان نه پیری چاو
خو نه گهر وابی دیاره نه زانی
داخه کهم بو تو داده ی ناته واو
نه یخه نه جیگه ی نه نیسی و قاسه
په رده ی نامووسی یاساکه ت دراند
چوویته سه ر یاسای هه له و لاساری
که فهرقی نهوان له گه ل خوت نه که ی
کی نه لئی کوردی! بهو که ژانه وه
مه گهر نازانی که نه مری ناخیر
خو به چاوی خوت دیت سه دان مردووت
بیجگه نه دامه ت چی بو مایه وه!
له پاش ماوه یهک هر ته وه جیته

حەيفە ئەندامى وەك پەرى گۆلت
لەنجە و لارەكەى بالآت وەك چنار
بىئى بە نكەت ئەم بەزمە لىرە
چونكە لە كاتى ساراي قىامەت
سزاي كرده وەى ئىرەت دىتە رى
تۆ لىرە بۆ دىن وىنەى ئاگرى
ئەوانەى دەرسەت ئاوا دائەدەن
ياخۆ ئەوانەى بۆ چاولىكەرى
ياخۆ ئەوانەى لات دەستە خوشكن
نەك ھەر دۆستت نىن يەكەم دوژمنن
تەرازووى ژىرىي و ئىنسانىيت بۆ كەى
تا ھەر كوئى برۆى لە شوين ئەمانە
بۆ ھەر گوناھىك تۆ سەبەبكارى
گوناھى خەلكىش نەكەى بە سەربار
ھەر مەگەر شىن و فرمىسكى چاوت
ھەناسەى گەرمى سىنە و دەروونت
شەرم و خەجالەت داتگرى تەواو
ژەنگى تاوانت بتاوىتەو
بەلكو شەنە باى صوبجى سەعادەت
ھەلكا بەلاتا، لا باقەساودەت
بارى نابارىي داخە لە كۆلت
ئاخر بۆ ئەبى ئاوا كەى لە خۆت

تەرمى نازارت لە نىو تۆى گۆلت
بىئى بە لوقمەى كرم و مشك و مار
تا رۆژى زووتر تۆبە كەى دىرە
ئەدەى لە ئەژنۆت بەردى نەدامەت
مسقالە زەرپە ون نابىئى لەوئى
وا گومان ئەبەى كە قەت نامرى
عەبات پىئى لەسەر ياسا لا ئەدەن
تۆيان لە ياساى گەلت كرد بەرىي
درۆت بۆ ئەكەن، مار و دووشكن
ئەمانە فىرى پەنا و قوژنىن
تۆ كە فەرقى دۆس لە دوژمن نەكەى
تاوانە و ئەمەش بارى گرانە
ھەر بەو ئەندازە خۆشت بەشدارى
لە ژىر ئەو بارە چۆن ئەبى رزگار!
عوزرى تەقسىرى عومرى فەوتاوت
بەرىتتە خەتاي لاشەى زەبوونت
خەتاي چەند سالتەت بىتەو بەرچاوت
كۆگاي قوسوورت بشارىتەو
بارانى لوتفى خودا و شەفاعەت
بمالتى تۆز و گەردى شەقاووت
تا كەى سەرى رووت تا شان و قۆلت
بۆ ھەوا و ھەوەس زىان دەى لە خۆت

خۆ بېجگه لهوډى پېتا پروانن
سوودت پى نادا خوّه لىماليينت
چون شه بى و ابى ناکامى ژيريست
که پشتت له ژير بارى خه تادا
با نه چيته گور بهم حاله داده
بويه ماموستا پيت شه لى دادهى
خوت نه دهى به دم باى هوا و هه و دس
به خو نازينت نازت شه شکينى
نازار شه و کهسه نازى رهوا بى
خولق و خووى شيرين بو ربي مورادت
ماموسا بى شک دلسوزه بو تو
هه رچى پيت شه لى شه مرى خودايه
هه رکس گوئ نه دا گوئ چکهى پى نه دهن
حوکمی مه حکمه مهى خودات ديتته رى
بو په شيمانى لى هم کرده و انهت
به ناهوناله و به (وَ اَحْسَرْتَا)
نه و کاته نه داد نه هاوار نه شاه
دور من به ناوى مافى نافرستان
بو ئيه (۱۱) مافى هينا کايه وه
بهم جوړه مافه که دژ نهيدا پيت
کهى شه وه مافه! نه گهر تو ژيرى
به ناز و غمزه له سهر کورسى و ميز

تهوانهى گهنج و گهوج و نه زانن
شه بى به داخى دواروژى ژينت
بى نه که يته وه له کاتى پيرىست
نه کوم يته وه و نه چى به لادا
که م ره نجى خوت و عالم به با ده
به لکو به قسه کهى له م باره لادهى
تا له مه زياتر ده با بهس بى بهس
هم زهوق و زه رقت تا سهر نامينى
قبول کر اوى قاپى خودا بى
له گهل خواناسى نه گا به دادت
راست پى شه لى له قسهى دهرمه چو
نه ک قسهى دهمى و بى سوود و مايه
هه والى حوکمى داد گاي نه کن
روژى هه شه بى مه جالت نه بى
به فپرودانى هم عومره جوانهت
نه تبهن بو ساراي سزاگاي خه تا
ناگا به دادت بو عوزرى گوناھ
له ريتى خوشبه ختى نه دا ته فرتان
به ئيهش داوى بو دين نايه وه
شه روژه ره شهش شه بى يتته ريت
ئاخر تو له کوئ و دائيرهى ميرى!
له گهل کوم شه لى هه تيوى مل ديز

ئەگەر بەتەمای نەركى نىشتمان
 يا بۆ مافى گەل لەم رىگە ھەلە
 مافى تۆ ديارە دادەى خۆشەويست
 جا كە تۆ نەتويست ئەمەرى خوداكەت
 تىكەلىي ئىوھ و پياوى لا لەوھەر
 بىستانەوانىي دان بە گاي چلىس
 كى دىويە گورگ و شوانى مەرى شەل
 خەزىنەدارىي و پاسەوانىي دز
 ئەگەر تۆ ژىرى و خاودنى خىوى
 سا مەگەر بلىي بەم وەزەغە فيرم
 ئەگەرنا تۆ چى و ئەركى و دزىفە
 ھەر ساتە لاتى، دالەكەرخۇرئ
 داىكى نىشتمان تا ئىوھى كورە
 ھەر نىشتمانئ ئاوا رزگار بىي
 حاشا لەو ژىنە و لەو نىشتمانە
 مافى سروشتىي خۆتت دا لە دەس
 سەرەپاي ئەوھش كە مافت نەچىشت
 ھەركەس رەزا بىي بەم پىشكەوتنە
 بۆ ئەوئىش رۆژئ ئەبى وەكو تۆ
 ماف و ياسايەك خودا پىي داون
 تىفكرە دادەم، نووكەنووك مەكە
 بۆ ئەوھى نەلىي دەستەم بپراوھ

دابىن كەى بەمە لەنپو گشتمان
 تىكۆشى، خۆتت خستۆتە تەلە
 خوا ديارىي كرد بۆت بۆ خۆت نەتەويست
 ئەبى بىچىژى سزاي خەتاكەت
 وەك لرفى گايە و سەوزەلانى تەر
 كەبىبانوى مال و پشيلەى كاسەلىس!
 ياخۆ بۆ مالى قازىي قاز و قەل
 كى دى رەفيقىي شىر و ناسكى كز
 ناخر مريشك و ھىلانەى رىويى!
 سەر و مالى خۆم بە دز ئەسپىرم
 خۆت كەى بە لاشە و كەلاكى جىفە
 دەنووكت لىدا و شىوھت بگۆرئ
 ھەر رۆژتىك سكى لە دژئ پەرە
 دەك بە زووخوا و بە زەھرى مار بىي
 ئىوھ سەرى خەن بەو شىوھ جوانە
 خۆت و ياساكەت دا بەدەس ناكەس
 قەدرى گەلىشت لە عالەم نەھىشت
 لە دوژمن زىاتەر بە گەل دوژمنە
 بەردى نەدامەت بەدا لە ئەژنۆ
 زۆر لىوھشاوھ و بەنرخ و شىاون
 بە دل تەسلىم بە، دوغا و تووك مەكە
 سووك و بىي نرخم، بەشەم خوراوھ

با كه مې مافت بۆ روون كه مه وه
له و رۆژهي كه تۆ ديتته دنيا وه
هر دووكتان وەك يەك بە يەك دايك و باب
تا له خەم نەرزى پى ئەگەن خۆتان
ئەنجا كه تۆزى ھۆشت ھاتە بەر
زىاتر ھەست ئەكەي ھالى سروشتىت
مەيل و خەيالى دلت بى وچان
ھەر بە تەبىعەت بى كەس پىوتن
ئىو بە بووك و لانىك و دەسرازە
بۆ يارىي كوران شير و دەبانە
ھەروا شتى تر بە پى لىو ھەشان
كەوا بوو مافت ھەر بە منالىي
ئەگەر خۆت لە خۆت نەگۆرپى حالت
ھەر ئەمە ماناي مافى رەوايە
تا ئاوەدانى مالى باوانى
بىر لە رۆژانى داھاتووى تەمەن
نازانى مەعناى گلە و نزا كەي
وەرگىر كەي مالى تاوى ناتاوى
تا ئىرە تەنيا تىرىي و تەسەلىي
لەپاش ماوە يەك ھەست و تەجرەبە
ھىچ پەلەت نەبى، بە سەبر و تاقەت
بە ئىكۆلنت لەگەل دايك و خوشك

بە كورتىي جوابى گلەت دەمە وه
فەرقى كور و كچ لە ژىن نەخراو
پەرور دە ئەكرىن لەسەر يەك حىساب
دەرودەشت ئەكەن ھەر بە پىي خۆتان
لەگەل كىرۆلان لە مال و لە دەر
لەگەل كور چۆنە بە شىوہى گشتىت
ئەتكىشى بۆ لاي كۆمەلى كچان
خەرىكى يارىي بەشى كچ ئەبن
ئەگە شىنە وه و نەشەتان سازە
تۆپ و تفەنگ و تىر و كەوانە
ھەر خۆتان ئەيكەن بە ئەركى سەرشان
خۆت لەخۆتە وه لىت ئەبى ھالىي
نەكەويتە شوين فەكرى بەتالت
كە دەرچووى لەمە ھەلە و خەتايە
ساوا و ساويلكە و خنجىلە و جوانى
ناكەي بە غەيرى يارىي ھاو تەمەن
تا گلەي بەخت و بەشى قەزا كەي
گلىنەي چاوى، تەقالات ناوى
كافىيە بۆ تۆ كە بى ئەمەلى
چا و ئەكەيتە وه، كەمتەرخەم مەبە
بە پرس و بە راي باوك و براكەت
ئەوسا دلئى خۆت ئەكەي بە سەرىشك

ههروا پرسیکیش به خزم و به خویش
چونکه مامله‌ی حورمەت و ژینه
له‌گەل کەسیکی به‌نەسل و نەسەب
جا ئەنجا کە تۆ چوویتە مائی خۆت
ئەوسا ئەزانێ کە من راس ئەکەم
بۆ کەسێ خاوەن عەقل و کەماله
له‌گەل شەریکی چاک و داوین پاک
به‌دڵیکێ ره‌حەت ژيان ئەبەیتە سەر
به‌بێ ئازاوه و پرتە و بۆلەبۆل
نەکەي به‌ کارێ به‌ قسەي ئەم و ئەو
هەر رۆژه به‌زمی هەر تاوه باری
چەند خۆشه کە تۆ کۆلەکەي مأل بی
کۆرپە ساواکەت مەم خەیتە دەمی
تیری کەي له‌ شیر خەوی لیبکەوی
به‌ لایي لایه و به‌ لاوانه‌وه
جا به‌ سەرين و به‌ پەرۆي تازه
به‌لام نەک ئەوەند وەک بیدەي له‌ دار
سەبر رایشینی با مەست بێ له‌ خەو
خۆ ئەگەر جارجار ماچ و بۆنی کەي
چونکه بۆنی ئەو به‌ ره‌حم و به‌ دڵ
سەرلانکەي تەنک پتویستە بوونی
ئاوایه مانای دڵ و دڵداری

نەبا بکەویە داوی گورگەمیش^(١٠٢)
شەرف له‌ ژینا قەلأ و پەرژینه
مەبەست دەربرد به‌ شەرم و ئەدەب
کۆلەکەي مائی بۆ حەلألی خۆت
لەمەش باشترت له‌گەل باس ئەکەم
ژیانێ به‌قیمەت مأل و منالە
بۆ هەموو ماوه‌ی ژینت ئەو بێ تاک
له‌ مائی خۆتا به‌بێ دەردی سەر
سووکە به‌هانەي بێ مەعنا و شرۆڤ
ئاژاوه‌چیي بی به‌ رۆژ و به‌ شەو
با له‌ ئازاوه‌ت غەزەب نەباری
دایکی به‌ریزی کۆشی منال بی
به‌ میهرەبانیی و به‌ خاترجەمی
له‌ باوه‌شتدا کولتی بسەرەوی
بیخەیتە لانک بۆ پیچانەوه
توند کەي له‌ بالای کیشی دەسرازه
یا ئەوەند شل بێ داکه‌ویتە خوار
هه‌روا به‌م حاله‌ تا پێ ئەگا ئەو
تەمی خەمی ژین له‌ دڵ لا ئەبەي
سەد قاتە له‌گەل بۆنی عەتر و گول
بۆ هەوای تازه و نەفەس دەرچوونی
با میشی دوژمن نەدەن ئازاری

ئەنجا ئەوانەى تۆزى ھەراشەن
ھۆشت پىۋەبن كۆلان گەر نەبن
تا لە خەم ئەپزىن خۆيان پى ئەگەن
ئەزانن مەعنای خراپە و چاكە
ئەنجا مال و حال ئەنن پىكەو
جا لەگەل ئەمەش رەفىقى خەمت
كە تۆى ئاوا دى وەك شا بى خەمە
خۆى بە خاوەنى دنيا ئەزانى
كە تۆى ئاوا دى دل و داوین پاك
تەقالا ئەدا بە گيان و بە دل
ئەوەى تۆ بلىتى ئەلى بەسەرچاۋ
زەجمەت ئەكىشى لىرە يا لەوئ
تا تۆ ئەوت بى ھىچ خەمت نىە
بەسىە بىر كەوہ لە شىۋەى گشتىت
ئەگەر ھەستت بى ئەزانى بە خۆت
ئاوايە مەعنای خزمەتت بە گەل
كە تۆ نەمامى لاوت پىگەيانند
باشترىن ئەركت گرتۆتە ئەستۆ
ھەركەس شتى تر دابنى لەبۆت
پىگومان دژد، ئەتبا بە ھەلە
بۆ ھەوا و ھەوەس نىشى بە تۆيە
ئەرك و مافى گەل ھەر بۆ كور ئەبى

خاوەنى ھەست و خولق و خووى باشن
با فىرى جوین و لاتیى و شەر نەبن
لە ژيانى فەردىى و كۆمەل تى ئەگەن
خۆ ئەپارنن لىرە لىرە ناپاكە
تۆش دلت بۆيان ئەھسەتتەو
شەرىكى ژىن و ماف و بەرھەمت
ھەر تاج و تەختى شاھەتتەى كەمە
ھەل ئەدا بۆتان ھەتا ئەتوانى
نە ماندوو ئەبى نە خەستە و ھىلاك
مەمنونىش ئەبى پىر بە پىستى دل
خزمەتكارىكە لە ژىر ناوى پىاۋ
سەربەرزىى و خۆشى بەس بۆ تۆ ئەوئ
ئىتر تەقالاى ژىنىت بۆچىيە
لە دىمەنى خۆت، مافى سىروشتىت
ئاوايە مەعنای ژىنى سەربەخۆت
بە نىشتمانن بە كۆپ و بە شەل
وازانە پىشتى دوژمننن شكاند
بۆ بەھىزبۇونى ژىنى سەربەخۆ
بەناوى ماف و ژىنى سەربەخۆت
مەبەستى لە ماف ژىنى تىكەلە
مافى گەل ئاوا كەى ئەركى تۆيە
بۆ رۆلەى نەبەز دوژمننن دىر ئەبى

بۆكەسكە ئەبى قەلە شەككىن بى
 شەۋى بەلاۋە كاتى نەھار بى
 لە زۆرى سۇپاى دوژمن نەترسى
 فەرقى نەبى بۆى دۆشەك و سەرىن
 سل لە لوولەى تۆپ يا تەقەى تەھنگ
 بە غىرەت قەلە، بە دىمەن بەشەر
 شىرىك بى لەنىۋ سەنگەرى خەبات
 پشت نەكا لە دژ، نەلئى رائەكەم
 گەۋرەتر چەكى نەبى باۋەر بى
 ئەبى بە مافى رەۋاى بزانى
 خوينى خۆى بۆ گەل بە ئاۋ بزانى
 بلئى من كورم بۆ نىشتەمانم
 جا نىشتەمانى كز و خەمبارم
 ئەركى نىشتەمان وا نەبى نابى
 كەى ئەمە ئەركى ئىۋەى بەرپىزە
 ناخر چۆن ئەبى عەتر و خەت و خال
 بىتە مەيدان و بلئى منىش ھەم
 ئەم ئىشە ئىشى كورى بەجەرگە
 واتە مەيدانى جەنگ و ئاژاۋە
 كور بەرخى نىۋە بۆ سەرىپىنە
 ئەگەر ما بۆ گەل ھەۋل ئەدا بە گيان
 پىۋىستى بە تۆ نابى بۆ خەبات

لەكاتى پىۋىست زەرە ۋە شىن بى
 زستانى لەلا فەسلى بەھار بى
 لە خشپەى مار و مېروۋ نەپرسى
 لەگەل دار و بەرد بە كۆلئى برىن
 نەكا، بەر نەدا ۋرەى كاتى جەنگ
 كاتى ھوجوۋمى دژى ھاتە سەر
 بلئىن راپەرى، نەك بلئىن ھەلات
 خۆم بۆ بەكۆز دەم يا بۆ ۋا ئەكەم
 با لە ھەموۋ لاي ئاگرى شەر بى
 لە پىناۋى گەل سەرى خۆى دانى
 بېرئى بى خەم بى، ئەنجا ئەتوانى
 ئەركى ئەنىمە سەر سەر و شانم
 روۋى ئەبى بلئى منىش كوردارم
 ئىمە بىيىنەن لە دژ رەھا بى
 سروشتى ئىۋە و ئەم جۆرە ھىزە
 بالاي ھەرىپۆش، زولف و قىزى كال
 چەك و چەكدارى دوژمن ئەكەم جەم
 بەبى ترس و لەرز ئامادەى مەرگە
 بەپى سروشنتت بە تۆ نەدراۋە
 مان و نەمانى سەرىپىزى ژىنە
 ئەگرىتە ئەستۆ ئەركى نىشتەمان
 لەجياتى ئىۋەش خوين ئەكا خەلات

نەك تەنیا ئەمەش بەلكو مەبەستی
 پارێزگارییە لە ئیوێی عەزیز
 خۆ ئەگەر نەما لەم رێبازەدا
 ئەوا ئەركی خۆی بە خۆینی پاکی
 ھەروا چینی بە چین كە دین و دەپۆن
 رۆژی ھەر ئەبێ دوژمن قیران بێ
 نە تەپلی غەرب و نە دەھۆلی شەرق^(۱۰۳)
 راوی ریبویی بێ و چەقەل لە چۆمان
 كۆسپی زۆلەك و كویرەك و پوو كەل
 نەمیئێ لەنیو گەلی بەش خوراو
 بە گالە و ھەرا و بیگرە دەرنەچی
 بژار كەن زەویی نیشتمانیان
 بێر كەن لە میژووی سەدان سالدیان
 كە كورد ھەر بە كورد تاواوەتەو
 تا دژیکم دی بە دەم تیخەو
 خۆینیان بە ناحەق رژا سەر زەویی
 بەلكە رۆژی بێ ھەلخەلەتاوان
 چەكی خیانت بە شانی میننەت
 بۆ كەسێ شەرمی بێ بە وێژدانی
 خۆینی برای خۆی بەدا بە پارە
 خۆینی كە دوژمن لە تۆی برژینی
 بەلام خۆینی تۆ بە دەس براو

ئەسلیی لە جەنگ و چەكداریی دەستی
 لە دوژمن، ئەگەر تۆ بتبێ تەمیز
 پالی دا بە لای گلكۆی تازەدا
 بەجی ھیناوە بۆ گەل و خاکی
 دلسۆز و تینووی ژینی سەربەخۆن
 مەیدان مەیدانی شێرە كورپان بێ
 نەمیئێ بە دەس نەزانی ئەحمەق
 بپری، دانیشین بە مەیلی خۆمان
 كرمۆل و ناساغ، بێ بەر و گەندەل
 ھەركەس لەبەر خۆی دەس بكە بە راو
 با دژی گەلتان لە دەس دەرنەچی
 لە دێك و داللی دوژمنانیان
 لەو ھەموو رۆژە ئاش بەتالەیان
 تەق لە بن دەست و داراوەتەو
 ھەزار خۆییم دی بە دەم سیخەو
 یا بوون بەژیری ھەرەس و كەویی^(۱۰۴)
 ھەست كەن بە ھەلە و قسوور و تاوان
 ھەلنەگرن ئەویش بەو پەری زیللەت
 چۆن ئەبێ بۆ دژ چەك كاتە شانی
 توخوا كاكی خۆم كەمی ئەمە كارە
 داری ئازادیی پێ وەبەر دینی؟!
 بپری بەس سوودی بە دوژمن داو

واته خوینتی تۆ ئه پروا به فیرۆ
که وابوو به سیه تا کهی بی ههستی
تا کهی له لیفهی غهفله تدا خهوتن
تا کهی به سوودی دژ براکوژی
بۆ نه بوو جارێ که ههه تا سهه بی
ئه گهر ئهم هه موو جورم و ئاژاوه
تاوانه و هه موو به ئه نقهست ئه یکه
خۆ ئه گهر له بهر هه له و نه زانه
دهی هه له ش روژتیک، جارێک و دوو جار
ئه ویش بۆ زیان به خۆ گه یاندن
بۆ به هی زبوونی دوژمن به سهه رتا
بۆ شه ره مزاری له ماوهی ژینت
خۆ خۆتان ئه لێن قه رنی بیسته مه
جا بۆ! سهه قافه ئاوایه کاکه
ئاویه سهه قافه به دهم زانینه
ئه گهر به زانین ئینسان سهه رکه وئ
ئه بوو به زانین شه یتانی نه فام
ئه ی بۆ به ته وقی له عنه تی خودا
خۆ نهک ههه زه ویی، چوو بۆ ئاسمان
حه وسه د ساڵ له وئ ئیشی ته دریس بوو
چونکه مه غروور بوو بهو زانینه وه
سهه ری سهه ری چیی بهه رز کرده وه

دوژمن شاد ئه بی و خۆشت ره نه چه رۆ
تا کهی بیگانه و پاره په رستی
تا کهی شوین یاسای بیگانه کهوتن
خۆ به سه دان کهس بوون به ناو بی
ئیت کۆتایی ئاژاوه و شهه بی
که له نیو گه لی کوردستان باوه
ئیت با بهس بی له مه وه دوا نه یکه
ههست ناکه که چی ئه رکی سهه ر شانه
تا کهی نه زانی و هه له ی سه دان جار
بۆ تۆوی نیفاق له نیو گه ل چاندن
جلی عه میلی بکه ی به به رتا
خۆت کهی به عه میل پشت کهی له دینت
دهوری سهه قافه و ئیش و به ره مه
یا به پیاوه تی و کرده وه ی چاکه
یا به ئه خلاق و باوه ر به دینه
بی ئه وه ی له دین به شی به رکه وئ
بهه ر له هه موو کهس گه ییا به مه رام
ئه بی بنائێ بۆ هه تا هه تا
بوو به مامۆستای مه لائیکه تان
خه ریکی زیکر و فیکر و ته قدیس بوو
بهو پایسه ی بهه رز و بهو ته مکینه وه
ئه وانه ی هه موو له بهر برده وه

ئەمەرى خودای خۆی بەجێ نەهێنا
 خۆی لە ئەو باشتەر زانی، نەیزانی
 لەم دنیا بەشی لەعن و نەفرەتە
 شەریکی خەتای تاوانکارانە
 ئاکامی دووری لە دین ئاواپە
 بۆ کافر قەزای موبەرەمە، نابێ
 بۆ فاسق بەپێی جورم و گوناھە
 حالی حەواللەهی لوتفە و بەھانە
 بەلام بە مەرچێ باوهری مابێ
 روژێ ھەر ئەبێ رزگار بێ لەوێ
 یا بە لوتفی خاص ئیرادەى بارى
 ئەویش كەى! مەگەر خودا بزانی
 كەوابوو زووتر ھەر ئیستە لێرە
 ملکہچیت بە دل، سەرى تەسلیمت
 بەس بۆ یاساکەى خودای بێ شەرىك
 چونكە ھەر ئەو سەفینەى نەجات
 بێجگە بەرنامەى خودا خەيالە
 ئەوھش تۆ لەلات سوودن ئەمانە
 چونكە ھەموویان فیکرەى بەشەرىن
 ئەویش کام بەشەر! بێ خەبەر لە دین
 ئەوپەرى خۆشیی لە یاسای بەشەر
 ھەموو ئاکامی بەپێی تەجرەبە

کپنرووشی وەبەر ئادەم نەهێنا
 ئەکریتە ئەستۆی تەوقى شەیتانی
 لەو دنیاى جەزای سزا و زەحمەتە
 چونكە بوو بە ھۆی خەتای ئەوانە
 ھەزكەن یا نەكەن قەزای خودایە
 تەنیا لەھزەبەك بەبێ سزا بێ
 بەگوێرەى تاوان حالی تەباھە
 ئەگەرنا بێ شك دەردى گرانە
 لەنیو دۆزەخدا تا ئەبەد نابێ
 ئەگەر بەر گروى شەفاعەت كەوێ
 دەرئەچێ لەنیو ئەو كووهرى نارى
 كەى نەجات ئەبێ و چۆنى ئەتوانی
 دل بە یاساکەى خودا بسپێرە
 لە ناخى دەروون عەقلى سەلیمت
 دا بنەوینە و لە ھى تر تەرىك
 ھەر بە ئەو ئینسان بە مەقسەد ئەگات
 سوودى بێ سوودە، زیانى تالە
 لە سەدا ھەشتای بێ شك زیانە
 لە رینگەى راست و حەقیقەت بەرىن
 كافر و عاشق بە دوو روژە ژین
 دوو روژە، دواى لیت ئەبێ بە شەر
 فەوت و فەناپە، سەوداسەر مەبە

نه گهر هيچ نه بې خو نه برېته وه
 نه خوت نه نه مهل نه ره نجی شانت
 غه بیری کرده وه و باو دپرت به دین
 نه جرامی عولویی و بیساتی زهویی
 (لِمَنِ الْمُلْكُ الْيَوْمَ) ت به هه بیهت
 لیت حالی نه بې چهوت و هه لهی خوت
 خوژگه نه خوازی بهو که سهی ژیره
 منیش هر خوژگم به وانهی راسن
 غافل نین له نهو نه به روژ نه شهو
 خاوه نی هه ست و ئیدرک و هوشن
 خه ریکی به زمی مه قامی ره زان
 به سیله ی چاوی نومیده واری
 دایم له حالی خه وف و ره جادان
 جارئ به ره جا نومیده وارن
 جارئ سر نه کا جوگه له چاوی
 به ناهی گهر می قسوور و تاوان
 به ناله ی حمزین سوژی سه هرگاه
 به مه حزی فهزل و لوتفه که ی باری
 نه مائی خه وش و خالی دهر وونی
 نه چیتته ریزی قبوول کراوان
 دهر گای نومیدی لی نه کریتته وه
 نه نجا نه زانی که بوخوی چی یه

چرای شه و قه که ت لی نه کوژتته وه
 بو خزمهت به گهل یا نیشتمانت
 هیچی نامینئ نه به ره هم نه ژین
 تیک نه چی هه مووی به بهرز و نهویی
 که بیست، نه زانی چون بووی به نکبهت
 به یاسای به شهر که چیت کرد له خوت
 لهم دنیا نه وئی دایم له بیرد
 خودای بی شه ریک به راس نه ناسن
 نه به بیداری نه له حالی خه و
 به باده ی عه شقی خودا سه رخوشن
 به دل ته سلیمی نیراده و قه زان
 شهو نه که ن به روژ به ناله و زاری
 له نیو گولزاری زیگری خودادان
 جارئ له بهر خه وف خه جاله تبارن
 به فرمی سکی سوور کولی به تاوی
 خه و حه رام نه کا به شهو له چاوان
 ناگر به رنده له کزگای گونا ه
 بارانی ره حمهت بوی نه بې جارئی
 پاک نه کاته وه لاشه ی زه بوونی
 به ناوی به خشین نه یشورن تاوان
 شعووری نه سلئی پی نه دریتته وه
 مه عنای خودایی و به نده گی چی یه

ههست نه کا بهوهی که بۆ هاته دی
 نه زانی هه موو کهون و کائینات
 به زمانی زاهیر یا به زمانی حال
 بارگه و بنه ی تۆ له عهدهمدا بوو
 تا تۆ وه زیفه ی عه بدیی بزانی
 لا نه ده ی له ریی ناسینی خودا
 هه ر له منالیی و حالی ته میزت
 سه ریچی نه که ی له ماوه ی ژینت
 کړنووشته بۆ شه و له بهر رهزا بی
 بهس له بهر شه وه ی (وَاجِبُ الْوُجُودِ)
 به کیریایی و وه حده تی زاتی
 به بی شه ریکیی و به بی میسالیی
 شایسته ی روتبه ی به حق مه عبوده
 هه ر که سی ملی له حاستی شه ودا
 له بهر مله پوری سه ر نه کا نه ویی

بی شه وه ی بلی بۆچی! له بهر چی
 شه هادته له سه ر زاتی حق شه دات
 هه موو پیت ته لاین نه ی خاوه دن که مال
 بۆیه له سارای عه ده م جودا بوو
 نه که ویته شوین هه وای نه فسائی
 له بیرت نه چیی دوا پۆژی جهزا
 سه جده به ی وه بهر خودای عه زیزت
 له شه مری خودای خهلق ئافه رینت
 نه ک بۆ به هه شته و ترسی جهزا بی
 هه ر بۆ شه و نه بی رکوع و سجود
 به به رزیی روتبه ی شه سما و سیفاتی
 به زاتی قه دیم، به بی زه والیی
 بۆ هه رچی که بوو شه بی و مه وجوده
 باریکتر نه بی له تالی هه ودا
 ده ک به برین چی له سه ر رووی زه ویی

پارانه وه و راز و نیازی دل له گه ل خودای خۆم به هیوای لیبوردنی تاوانه کانم

سا خودایه خۆت عه لیم و زانای
 به حه ققی روتبه ی حه زرده تی زاتت
 به زومره ی مه له ک له نه رز و سه ما
 به ئاده م به شیث، به ئیدریس به نووح

تاک و بی شه ریك، فه رد و ته وانای
 به شه سما ی حوسنا و پاکیی سیفاتت
 به له ووح و قه له م، به عه رشی نه علا
 (فَطُوبَى لَهُمْ وَنِعْمَ الْفُتُوحُ)

به کۆری گۆزی خاصی ئەنیا
 خاصه به نووری تاجی ریسالهت
 یه‌عنی (مُحَمَّدٌ) ره‌سوولی خاتهم
 که شاسواره‌که‌ی شه‌وی ئە‌سراته
 به‌صه‌جی کیرام، خوله‌فای ئە‌رشه‌د
 (نُخْبَةُ الْأُمَّمِ) بۆ خزمه‌ت به‌دین
 به‌خوینی پاکی شو‌هه‌دای کیرام
 به‌ئاهوناله‌ی شه‌و زینده‌داران
 به‌سیرری خاصی خه‌زینه‌ی ئە‌سرار
 به‌رێه‌وانی ریی عوبودیه‌ت
 به‌سه‌یری رووحی گۆزی ره‌ببانی
 به‌وانه‌ی غه‌رقی فه‌یزی حوزوورن
 له‌خه‌لوه‌خانه‌ی عالمی هه‌ستی
 به‌ (رِجَالُ الْغَيْبِ)، ئە‌بدال و ئە‌وتاد
 به‌وانه‌ی رووت و ره‌جاله‌ دیارن
 لاقه‌یدن له‌خه‌لك له‌لۆمه‌ی لایم
 وه‌ك (مَلَأَمَتِي) یا (مُسْتَغْرِقِينَ)
 ئە‌نجا به‌وانه‌ی وارسی (نَبِي)ن
 ئومه‌نای شه‌رع و ئیسلامن به‌راس
 به‌وینه‌ی چران له‌عالم دیاری
 تا قافی قیامه‌ت چرای ئومه‌تن
 به‌رووحی پاکی هه‌مووی ئە‌وانه

به‌سه‌یر و سه‌فای ده‌سته‌ی ئە‌ولیا
 هینه‌ری یاسای حه‌ق و عه‌داله‌ت
 هه‌لبژارده‌ی خۆت له‌نه‌سلی ئاده‌م
 تیمام و قودوه‌ی گشت ئە‌نبیاته
 به‌ئال و به‌یتی سولاله‌ی ئە‌حمه‌د
 یار و ره‌قیی (خَتَمَ الْمُرْسَلِينَ)
 (عَلَيْهِمْ مِنْكَ الْأَمُّ السَّلَامُ)
 به‌راز و نیازی گۆزی نازداران
 به‌په‌رده‌داری ئە‌تقی و ئە‌ه‌پ‌ر
 به‌قورپی خاصی روتبه‌ی فه‌ردیه‌ت
 به‌عه‌شق و شه‌وقی لیکای سو‌بجانی
 مه‌ستی شه‌رابی قورپ و سروورن
 سه‌رخۆشن، دوورن له‌شیوه‌ی مه‌ستی
 هه‌م به‌نوقه‌با و نوجه‌بای ئە‌م‌جاد
 به‌لام به‌باطین سه‌رگه‌رمی کارن
 به‌یادی تۆوه‌خه‌ریکن دایم
 که بیجگه‌ له‌خۆت کئی ئە‌زانئ چین!
 (أُولُوا الْأَلْبَابُ)ن وه‌ك عوله‌مای دین
 دوورن له‌ته‌حریف به‌بئ قسه‌ و باس
 ئاوی قه‌له‌میان جاری‌یه‌ و ساری
 مه‌شغوولن به‌دین، نووری زولمه‌تن
 په‌نات پئی دینم له‌و کرده‌وانه

كه له بهر جههل و نه فامیی كردم
 بهر له وهی به دەس نه فسی خه بیسم
 بهر له وهی له نیو مهوجی خه تادا
 نه رووی ره جام بی، نه تۆبەش به دل
 سهری خه جالەت بنیمه سهر بهرد
 خۆم بم به تۆشه له بۆ مشك و مار
 خۆ من هه رچی بم دروسكردهی تۆم
 له سارای عهدهم سهرم نابۆوه
 ناگام نه له خۆم نه له تۆ نه بوو
 نه چاك نه خراب، نه سوود نه زیان
 كهس نه بوو له نیو فهزای عهدهمدا
 خۆت به ئیراده و قهزای قه دیمت
 ده رگات له فهزای عهدهم كرده وه
 ریچكهت به عالم بهست له بۆ وجود
 تا كه نزی مه خفییت ده رچی له خهفا
 خه فیی بی و كه سیش نه بی بیزانی
 له ریگهی سهیری ئه نفوس و ئافاق
 چاکی به ندهگیی لی كا به لادا
 له پشتی په ردهی جه مالی ئه سما
 ده ركهوی له بۆی كه حه زره تی زات
 نه زهل تا نه بهد بووه و هه ر نه بی
 نه نا تۆ كه خۆت له مولکی قیده م

خۆزگه نه مئه كرد زووتر نه مردم
 بكه ومه ده ریای كرده وهی پیسم
 مه جام نه بی من به هیچ لادا
 به شه رمه ساریی برۆمه نیو گل
 بی زاد و تۆشه ی مه نزلگای نه لعه د
 په نا به رده مت ده خیله ك هاوار
 نه ك په روه رده ی خوان و سفه ری تۆم
 بی خه م و خه فه ت پالم دابۆوه
 نه له ته كلیف و شه مری تۆ نه بوو
 له ویدا بۆ كهس نه كرابوو به یان
 به چاك یا خراب كه دهم له دهم دا
 له په نای رده م و لوتفی عه میمت
 نه بوونییت له بیر عه ده م برده وه
 تا وه بهر قیبله ی زاتت به ن سجوود
 حه یفه قیبله ی وا بی مه روه و صه فا
 سه ر له بهر ده رگای شه و قیبله دانئ
 به تۆشه ی ئیخلاص، زه خیره ی شه شواق
 لا نه كا به لای (مَا سَوَى اللَّهِ) دا
 له سایه ی نه شه نه ی صیفا تی حوسنا
 كیبریای شه قده س (جَامِعُ الصِّفَاتِ)
 سا ماسیوای شه و بی بی یا نه بی
 غه نیی بووی له خهلق له سارای عه ده م

کهس با یا نهبا تۆ هەر خودا بووی
 هەر بۆ پهرستن لایق بووی به زات
 به لّام موقتسه زای صیفتای که مال
 خه لقی ماسیوا له کاتی دیاری
 بۆ نه وهی که خۆت بهنده په روه در بی
 بهندهش له لوتفی تۆ به هره در بی
 که و ابو مه به ست له بوونی عالم
 ته نیا ناسینی زاتی خودا بوو
 که نه و تا نه بهد ون نه بی له خهلق
 نه بی و، نا تو میّد نه بی له خوانی
 گه دا بی و فه قیر یا خۆ دهوله مه ند
 بۆ دین یا دنیا یا بۆ ههردوو لا
 سا منیش یاره ب هه رچه نده پیسم
 شه پۆلی خه تام مه و ج نه داته وه
 خۆم له نه عمالی خۆم په شیمانم
 زیانم له خۆم دا وه به تا وان
 تۆ غه نیی و به ری له سوود و زیان
 هه ر من شه رمه ندهم له چار و رووی خۆم
 که چیی بهم حالهش لیّره به شت دام
 به لّام به شی بی نهک به عه دلّ و داد
 نه نا نه زانم به پی عه دالهت
 له بهر کرده وهی قه بیح و خه تام

مه عبوودی (بِالطَّبْعِ لِمَا سَوَى) بووی
 وهک به که مائی موتله قی سیفات
 وای نیجاب نه کرد (حَی) ی بی زه و آل
 به گوێره ی حکمهت به رموی باری (۱۰۰)
 نهک له و مولکه دا بی شوین و سه ر بی
 بیساطی سه خا و عه طات تا سه ر بی
 خاصه نیجادی نه ولادی نه ادهم
 بۆ (مَا سَوَى اللّهِ) ئیراده و ابو
 خه لقیش بی خه بهر له فهردی موتله ق
 لوتفه که ی عامت، مو طیع یا جانی
 به گوێره ی نسیب بی به هره مه ند
 کهس بی بهش نه بی لیّره یا له ولا
 نه سیری دهستی نه فسی خه سیسم
 ته پلی ریسواییم دهنگ نه داته وه
 به لّام وانه بی نه وهش نه زانم
 نهک له تۆ یاره ب یا بینای چاوان
 هه ر منم گه دا و مو حتاج (أَلَمَانْ)
 گویم نه دا به وهی که من به نده ی تۆم
 بۆیهش چا وه ریّی به شی ویم، مه ولوم
 به لکو به فه زلّ و ره حمهت، خودا داد
 نه بی بۆ دۆزه خ بمکه ن ده لالهت
 که بی قسوور بووم بۆ خه تا، به لّام

ئەگەر كەس نەبا دەس با بۆ گوناھ
 كىئ ئەبوو دەركى بكا لە تۆوھ
 ئىستاش بەس بەمەت ئومىدم ماوھ
 رەھم پىش ئەخەم بۆ خەتاباران
 بەپىي سەبەقتى رەھمەت يارەب
 ھىچى تىئ ناچىئ بۆ تۆيا غەفوور
 دايننى و بلىئى خو من غەفوورم
 ئەگەر تاوانە بىئ ئەمىرى خۆمە
 تۆ كە خۆت خوداى خواھنى چاكەى
 تۆ كە موستەغنىي يا فەردى موتلق
 پەناى بىئ كەسان، (سَتَّارَ الْعُيُوبِ)
 ئەنىسى مالى تەنياى تۆى كەفەن
 (يَا أُنَيْسَ الْعَبْدُ فِي دَارِ اللَّحْدِ
 يَا مَنْ إِلَيْكَ الْمَأْوَى وَالْمَصِيرُ
 گەدام پىر خەتام، مات و سەرشۆرم
 لەو وەحشەتگايە عەبدەكەى فەقىر
 ئەگەر تۆ بە لوتف دەم و زوبانم
 وەلام دەمەوھ بە رىك و رەوان
 لەو مەنزىگايەش بە شىن و زارىي
 سەر بنىم بىرۆم بىئ وەققە و نكوول
 تا ئەگەم بە جىئى لىپرسىنەوھ
 بەرەو صىراطى لە موو بارىكتەر

ئىتر لەزەتى عەفوت يا ئىلاھ
 رائىحەى رەھمت بكا بە بۆوھ
 فەرمووتە قەھرم خستۆتە دواوھ
 با زۆرتىش بىئ لە تساوى باران
 با لە قەھرەكەت بە دوور بىن يارەب
 خامەكەى عەفوت بە نامەى قسوور
 ھەر خۆم بەخشندەى جورم و قسوورم
 ئەگەر بەخشىنە عانىد بە خۆمە
 چى ئەبى يارەب عەفوى خەتا كەى
 (قَاضِي الْحَاجَاتِ) غەففارى بەرحەق
 خواوھن بەزەبى، (كَاشِفَ الْكُرُوبِ)
 تەنيا تۆى و بەس خوداى (ذُو الْمَنَنِ)
 يَا عَفُو الذَّنْبِ فِي حَشْرِ الْجَسَدِ
 أَنْتَ الْغَنِيِّ وَنَحْنُ الْفَقِيرُ
 كز و كەلەلاى تەنگناى گۆرم
 چۆن بەدا جوابى مونكىر و نەكىر
 بۆ پارا و نەكەى، من چۆن ئەتوانم
 دەرچم لە جوابى سونالى ئەوان
 بە (وَ حَسْرَتَا) بە خەجلەتبارىي
 بە ترس و لەرزى دواپۆژى مەجهوول
 ئاخۆ كەى لەوئىش ئەگوئىزىنەوھ
 بە ھەلمى دۆزەخ لە شەو تارىكتەر

تۆ که خۆت ئەمەت کرد بە ریگەمان
 ئەگەر لوتفی خۆت فریا نەکهوی
 پردی (صِراط) یەک بەو هەوایەوه
 ئەگەر خۆت نەکهی فریادەرەسییمان
 بەم قاچ و قولە و ئەو ریگە دووره
 قەسەم بە زاتت بە ئەسما و صیفات
 تاقی دەرناچی لەو خەتەرگایە
 بۆیە هەزرەتی (خَتْمُ الْمُرْسَلِينَ)
 فەرمووی که هیچ کەس بە کردەوی خۆی
 ئاخر کێ لە دەس بلیسەیی جەحیم
 کەوابوو بەهەشت ئەبێ بۆ کێ بێ
 ئەوەش مەعلوومە بەهەشت بە عەبەس
 دەرچوونی بەشەر لەو بەرزه خانە
 بێ شک کردەوه و عەمەل بەهانەن
 منیش هەر هیوام بەهانەییە و بەس
 ئەنا خۆ من خۆم لە خۆم نەفیرم
 چونکە ئەزانم بە شەرمەزاریی
 قسوورم نەکرد لە نافەرمانیی
 بێ حەیا بێ شەرم، شکاندم سنوور
 مووی رەشم سپی و رووی سپیم رەش بوو
 دەبجووری شەوی کردەوهی تاریک
 بێ زاد و تۆشەیی ریگای خەتەر خۆم

بۆ ئاخر پلەیی حەشر و جیگەمان
 کێ بەم قاچەوه دەرئەچی لەوێ
 شەرارهی دۆزەخ بەو هەوایەوه
 بەزەیییت نەیی بە بێکەسییمان
 وا تیژ و باریک کەیی رێی عوبووره!
 بەپێی عادیات بێ نەوعی کائینات
 ئەبێ بسووتین هەتا هەتایە
 سوێندی خوارد بە خۆت یا خودای موبین
 چوونی بۆ بەهەشت مومکین نابێ بۆی
 ئیمکانە دەرچی بێ تۆ یا رەحیم!
 بێجگە لەو کەسەیی ئیستا لەوێ بێ
 دروس نەکراوه و نەدرێ بە هیچ کەس
 مەحالی عادیی و دوور لە ئیمکانە
 تەنیا لوتفی خۆت دەوای ئەمانەن
 یا خودای بێ خەم فەردی فریادەرەس
 بەوهی بێ ئەمرییت دیتەوه بیرم
 دەستم کرد بە تەی تاکەیی ناباریی
 لەبەر حەماقەت کردم نەمزانی
 ئیستاش پەناگام هەر تۆی یا غەفوور
 صوبحی ئومیدم وەکو رووم رەش بوو
 مەنزەگام دوور و ریگە وا باریک
 لەنگە پێی رووین، دووتا کەمەر خۆم

له ژیر دووتاکه‌ی باری ته‌قسیرم
نه هی‌زی روین نه گه‌رانه‌وه
مه‌گه‌ر له به‌حری خه‌زینه‌ی بی‌بن
منیش ببه‌خشی به‌و فه‌زله زۆره
چونکه زۆریی من له‌گه‌ل زۆریی تو
هه‌زار نه‌وه‌نده‌ش زۆریی تاوانم
نیسه‌ت به‌ ره‌جت نا‌کرئ قیاس
بو‌عه‌تات له‌گه‌ل به‌نده‌ نه‌وازیت
نه‌گه‌ر قیاسی نه‌مری شه‌ریفت
نابی که‌س ده‌رچی به‌ته‌نیا جاری
نه‌جا نه‌ک هه‌ر من هی‌وام به‌ تو‌یه
تو نه‌گه‌ر هه‌مووی ببه‌خشی به‌ جه‌م
یا نه‌گه‌ر هه‌مووی سزا ده‌ی به‌ نار
چونکه بی‌باکی له‌ سوود و زیان
من چیم و خه‌تام له‌گه‌ل ره‌حمی تو
نه‌نا نه‌ک چاکه‌م هه‌ر نه‌بوو جارێک
بارم له‌سه‌ر بار پی‌نیزافه‌ بوو
پالم دا به‌ لای غه‌فووریته‌وه
ئومیدم په‌نای په‌ناداران بوو
به‌ته‌مای عه‌فوت یاخۆ شه‌فاعه‌ت
په‌رده‌ی دا به‌ لای ئینتیقامه‌وه
تا کیشای به‌ لای لائوبالییدا

هه‌ناسه‌ی سواره لاشه‌که‌ی پیرم
نه‌ ده‌سته‌لاتی حقووق دانه‌وه
ئه‌دا که‌ی حه‌قی (ذی حَق) له‌سه‌ر من
نه‌فه‌رمووی به‌نده‌م خه‌تاکه‌ت زۆره
وه‌ک بی‌ده‌سیمه له‌گه‌ل زۆری تو^(١٠٦)
به‌لام بی‌گومان نه‌وه‌ش ئه‌زانم
زۆری تو له‌ کوئ! سه‌د هه‌زار سوپاس
له‌و رۆژه سه‌خته‌ی که‌ به‌س خۆت قازیت
بکرئ له‌ به‌نده‌ی لات و زه‌عیفت
بی‌ئه‌مریت ئه‌بی غه‌زه‌ب بی‌اری
ماسیوات هه‌مووی چاوی له‌ تو‌یه
له‌ ده‌ریای ره‌جت قه‌تره‌ نابئ که‌م
سوودئ له‌مه‌شدا نا‌که‌ی یا غه‌ففار
که‌وابوو ده‌خیل یاره‌ب (الْأَمَانُ)
ئه‌بی به‌ چی بی! نه‌گه‌ر بی به‌ کو^(١٠٧)
له‌ ژین، هه‌ر رۆژه‌ش زیادم کرد بارێک
تا پشتم له‌ ژیر بار که‌لافه‌ بوو
به‌ هۆی سه‌مووحیی و سه‌بووریته‌وه
بو‌یه جیم له‌نیو خه‌تاکاران بوو
نه‌فسی بی فه‌رم کردی قه‌ناعه‌ت
به‌ ره‌حمی زۆرت دل‌ی دامه‌وه
که‌چی ده‌ستم چوو به‌ تایی خالییدا

خالی له چاکه، پر له جینایهت
 نه دین نه دنیا نه خویشیم دهس کهوت
 (جُوعُ الْبَقْرِ) ی حیرص و ناره زووم
 مهستی ههواى نهفس دهورانی گه نجیم
 به تاو و له رزی ته رزی بیتهویشیم
 باری سه رنیشهی قهسوت له سهردا
 ماخولیای ههوس دای له دهماغم
 گه پرۆلی گوناه دایرزاندا لاشه م
 له کردهوی خوّم خه جالته ماوم
 له گهلّ نه م حالتهش نهی روو له کوئی کهم
 نه گهر به په ردهی صهبر و صهبارییت
 خه تاپۆش نه بای بوّ خه تاکاران
 (يَوْمَ يَفِرُّ الْمَرْءُ) هه ر لیسه
 له پیسی قهسودت باوک له نه ولاد
 هه روا نه ولادیش به پیچسه وانه
 کهس به لای کهسا هه رگیز نه نه چوون
 به لام دیاره خوّت خه تاپۆشی
 ههست ناکهن به وهی زولمهتی گوناه
 مه گهر نه وانهی خاصی قاییه م
 دلّیان به جه لای هه زه رتهی زاتت
 پاک و بیگه رده وهک صه فای بلوور
 نهویش هه ر عطا و فهزله کهی خوّته

نامه م هه ر له جورم نه کا حیکایهت
 سه رم له سارای نه خویشیم ده رکهوت
 شیره نجهی خه تای کردهوانی زووم
 شیتی و جنوونی و نه فامیی و گه وجیم
 له غه فله تخانهی به زمی سه رخویشیم
 چاوئیشهی نه زه ر له نیو به سه ردا
 غالب بوو له سه ر عه قلی نه ساغم
 په ککه وتووی نه دای ئومووری باشه م
 بوّیه روو به توّ هه لئایه چاوم
 غهیری خوّت یاره ب په نا به کئی به م!
 وهیا به بوّنه ی حیلیم و سه تتارییت
 گشت کهس رای نه کرد له تاوانکاران
 نه کهوته بهرچاو بی کیشه و گیره
 رای نه کرد نه بیوت (يَا أُمَّ الْفَسَادِ)
 خزم و که سوکار، دوّست و بیگانه
 له بهر زولمهت و قهسودتی دهروون
 عالم نه عه قلی نه ده رک و هوّشی
 تا چ رادهیهک مه نفووره و ته باه
 خه واصی گروّی فیرقهی ناجییه م
 به صه یقه ل روبای فهیزی سیفات
 (فَيَا حَبَّذَا، نُورٌ عَلَى نُورٍ)
 کئی خوّی قالّ نه کا بی توّ (۱۰۸) به بوّته!

تا به نووری خاص سپړی سهرمه دبی
 له مېده نئی فهیز ته جه لای زاتی
 دهستی مهنه ویی بو رانه کیشن
 نه درئ له مه حه ک، نه خریته بو ته
 نهو دهسته ش هه روا عانید به خو ته
 نه مانیش هه روا بی دهسه لاتن
 که و ابو خه لقی نه خه صص و خه و اص
 له ئادم هه تا (خَتَمَ الْمُرْسَلِينَ)
 خو لاسه خه لقی که ون و کائینات
 په نا به هه رکس نه برئ بو تو یه
 نه نا قیبله ی دل، په نا گای ره جا
 ده ی نه گهر سه د جار پیس و نه خو ش بم
 رووی ره جا و نومید له قایی تو که م
 هه رکس موجریم بی له قایی تو دا
 کی هیه روژی عالم نه که ی جه م
 نه جا به نده گیت به گویره ی پیویست
 ههروه ک ناسینت به کونه ی زاتت
 وه ک سه نا به حه ق نه کراوه به که س
 چونکه (لَا أُحْصِي) و (وَمَا عِبْدُنَاكُ)
 مه جالی نه وه ی له عالم بری
 تازه مه حاله به و جوړه که هه ی
 نه جا نیعمه تی (لَا تُحْصُو) ش له وی

تا له مهنه عی نووری نه حمه دبی
 له نه شته ت سهرای شه نئی صیفاتی
 نه فسی نه ماره ی بو رانه کیشن
 چون نه بی به زیر! ده رچی له بو ته
 به لام به هانه ن مه حه ک یا بو ته
 له مه عمل سهرای خه لقی تو هاتن
 له جینن و مه له ک تا (كِرَامُ النَّاسِ)
 له ویش به دواوه (إِلَى يَوْمِ الدِّينِ)
 به تو یه و هه مووش ده لائن بو لات
 که هو یه بو لات، نه ک له بهر خو یه
 (لَيْسَ إِلَّا هُوَ، يَا نَعْمَ الرَّجَاءُ)
 ناچارم ته نیا به تو دلخوش بم
 که تو دهرم که ی، نه ی روو له کی که م!
 نه بی هه ره په نا بو لات به تو با
 به بی نیزی خو ت بلئ منیش هه م
 نه کراوه هه رگیز وه کو که س نه بییست
 ده س نادا بو که س له گهل صیفاتت
 نه گهر به دایم هه لکیشن نه فه س
 له گهل زه یقه تگای (وَمَا عَرَفْنَاكَ)
 ده می ماسیوای به (لَا) و (مَا) سپری
 عه دبی و ناسین و سه نای تو یا حه ی
 شوکرانه ی نه مه ت به کی دیته جی!

ئەگەر بە عادەت یا ئىقتىزا بى
 چونكە زەرپراتى عالەمى تەكلىف
 لەو رۆژدە يەك يەك ھاتورنە وجود
 بەس روكنى سەجدەت بەجى ئەھىنن
 ئەگەر تا ئەبەد بېرۆن لەو پىيە
 چونكە بە سەجدە پىر ئەبىتەودە
 ئەویش كام سەجدە! قبوولكراو بى
 كەوابوو بەندەى بىچارە و فقير
 ھەمووى ئەمانەش چى ئەخاتە بىر
 نەقصى تەواویش بۆ بەندەكانت
 خۆ نەقصىش لە تۆ دوورە يا بەصير
 بۆ پردى صىراط شەراردى جەھىم
 سەد كەرەت پەنام بەو دەسلاتەت
 تۆ ئەگەر قاپىي بەخشىن و كەرەم
 سزاملان بەدى بە قەھر و عىقاب
 خۆ ئەگەر قاپىي رەھمەت كەيتەودە
 فەزلا و عەطايە و غىناى موتلەقە
 گەداش لە غەنىي ھەر ئەودى ئەوى
 ساچ كەم چ زۆر كەرەم بھەرمووى
 چونكە كەمىشت زۆر و زەلالە
 دەى خۆ تۆ زاتى نەقدەسى شاھىيت
 بە كىرپايىت، بە بى مىسالىيت

ھەر لە راستىدا ئەبى ھەر و ابى
 چ سولپىي كەئىف يا عولوبى لەطىف
 ئەگەر ھەلنەبىر سەر لەسەر سجوود
 بۆ باقىي تەكلىف گشت دائەمىنن
 بۆ باقىي نامەى عەمەل بى جى يە
 بۆ باقىي مەجال نامىتتەودە
 نەك بۆ رىا بى و بەس لەبەرچاوى بى
 چى بۆ ئەمىنى بىجگە لە تەقصير!
 كەمالى موتلەق بۆ تۆ يا قەدىر
 ئەگەر وا نەبى نەقصە بۆ شانت
 چونكە بەشىكە بۆ ئىمەى فەقىر
 پەنا بە رەھمت دەخىل يا رەھىم
 بى بەشمان نەكەى تۆ لەو خەلاتەت
 بىبەستى لىمان (يَا مَوْلَى النَّعْمِ)
 كەمالى عەدلە و حىسابە و كىتاب
 جەزاي خراپەش بە چاك دەپتەودە
 عەطاش بۆ غەنىي بەجى و بەرحەقە
 بە ھەر شىئودەيك كە بۆى رىكەوى
 گەداى بىنەوا دلخۆش نەفەرمووى
 بۆ گەداى فەقىر كەفانى حالە
 فەيز و ئىنعامى (لَا مُتَنَاهِي)ت
 بە جىلودى جەلانى ئەسمای جەمالىيت

به عطف و لوظفی شوونی که مال
 په نام ده یارهب یا نيعمهل مه لاز
 عه فوو به رموو به ندهی خه تاکار
 تو که بیگومان نيعمهتت عامه
 گه داش ده رکردن له ده رگای که ریم
 به (خَرْقُ الْعَادَةِ) ش نه گهر ده رکريم
 خو شهریک بو تو نه بووه وهک نابي
 (حَاشَا وَكَلَّا) دوور و مه حاله
 به ههشت یا دۆزهخ هه ر مولکی خو ته
 قه زای موبره مت به هه رکام له مان
 پاره و لاله ی من بو پیش قه زایه
 سا مه گهر قه زای موعه للهق به شت
 هه شتی له دهس نه م قه زا ده رچوو
 مه جال بو مه جال نه بری له م حاله
 تو که نه و صافی خوداييت وایه
 چونکه هه ردوو لا به دهستی تو یه
 هه رچی هه م له ژیر دهستی قه زاتم
 نيعتيراف نه که م به ناهه رمانییم
 من که به بی چاکه م داوای جهزا که م
 بهس به به خشینت نومیده وارم
 به رگه ی نینتیقام ناگرئ له شم
 نه گهر به که نزی (لَدَيْنَا مَزِيدٌ)

به سه طوهت سه رای مه قامی جه لال
 به لای (لَا تَخَفْ) بکه سه ره فراز
 به بی نیازييت یا حه ی یا غه فقار
 خو منیش بی شك به نده و گه دامه
 نه بووه به عادهت ده خیل یا که ریم
 نه بی حه و الهی قایی کی کریم!
 نه ی نه بی کی بی خاوهن ده رگا بی
 به فه رزیش شهریک بو تو به تاله
 به ندهش هه رچی بی هه ر به ندهی خو ته
 فه رموو، نامینئ مه جالی نه مان
 نه نا له مه و لا لاله ش خه تایه
 نه نا دواي موبره م هه موو شتی قت
 تازه ماسیوا بی ده ست و سه ر بوو
 هه روهک به رگری عه طات مه حاله
 که و ابوو نه رکی به ندهش ره زایه
 تازه بی سووده بو و ابوو! بو یه
 به باری خه تاش ته مای نه جاتم
 نه زاتم که زور قاسیی یو جانییم
 نه بی هه ر تو یه له داوای وا که م
 که من شهو و روژ تاوانه کارم
 بو یه هه رچی هه م چاوه رپی به شم
 ته مام بی، که مه بو تو یا مه جید

چونکه بهو جوړه‌ی خوټ نه‌زانی هه‌ی
 جه‌ولانگه‌ی خه‌یال بۆ هم‌د و سه‌نات
 خوټه‌گه‌ر سه‌د سال له‌م باره‌ بدویم
 هه‌زاران به‌نده‌ی عاریف و زانا
 له‌م به‌حره هه‌رکس دهمی برده‌ پیش
 گه‌راوه‌ دواوه، نه‌گه‌یشته‌ به‌ کام
 خه‌سته‌ بوو لاشه‌ و خه‌یالی له‌ ره‌وت
 مه‌نیوس بوو له‌وه‌ی سه‌ر ده‌رکا له‌ تو
 تا به‌ وجوودی خه‌لقی کائینات
 تو که‌ خوټ خودای، فه‌ردی بئی شه‌ریک
 که‌ و ابوو زووتر قه‌له‌م لابه‌رم
 مه‌به‌ست قه‌بووله‌ و عه‌فو و ره‌زاته
 به‌وپه‌ری شه‌رم و ترس و ره‌جاوه
 بفه‌رموون به‌ ره‌حم یا به‌ شه‌فاعه‌ت
 بیخه‌نه‌ ریزی فیرقه‌ی ناجییه
 کردم به‌ خاتر نه‌ولیای نه‌قشیی
 نه‌و که‌ ئیعتیراف نه‌کا به‌ ته‌قصیر
 به‌ئکه‌ به‌نده‌که‌ی هیچت (فه‌نایی)
 هه‌رکس بیه‌ه‌وی ناله‌ی ده‌روونم
 ناله‌ی دله‌ که‌م به‌پیتی ژماره
 له‌گه‌ل پینجی تر نه‌نجا ته‌واوه

کئی به‌ گه‌وره‌یی و ره‌حمت نه‌با په‌ی!
 ته‌نگه‌ وه‌ک ئیحصای نیعمه‌ت و عه‌طات
 تازه‌ قوتایی ددرسی نه‌لفویم
 مات و بئی ده‌س بوون، قه‌له‌میان دانا
 به‌ باله‌ پرژه و به‌ سه‌د کیشه‌ کیش
 ترسا له‌ فیتنه‌ و غه‌رقی سه‌رئه‌نجام
 زمانی سه‌نای ته‌واو په‌کی که‌وت
 شه‌ش ده‌ری گیرا، په‌نای برد به‌ هو
 خوئی دلنیا کرد له‌ زات و صیفات
 منی هیچ به‌ هیچ به‌ چی بم خه‌ریک!
 خاکی بیده‌نگیی که‌م به‌سه‌ر سه‌رم
 که‌ لای تو نه‌بی، لای گشت که‌س قاته
 وا به‌نده‌ی گه‌دات په‌نای هی‌ناوه
 وا به‌خشیم به‌نده‌ی خاوه‌ن قه‌باحه‌ت
 هه‌رچه‌ن شایسته‌ی نه‌م جه‌زا نیه
 به‌ رووحی پاکی (مُصْطَفَى)م به‌خشیی
 خوټ منیش خودام، غه‌فوورم قه‌دیر
 له‌گه‌ل نه‌وان بئی حیسابی دواپی
 بزانی چه‌نده‌ و بوچی زده‌سوونم
 چوارسه‌د و بیسته‌ و دوو دووه‌زاره
 که‌ تاك سوننه‌ته‌ به‌ تاك براوه

***

حمد و سهنا بۆ زاتى پەروەردگارى تەوانا كە تەووفىقى دام لەسەر دانان و تەواوكردن و پاكنووسى ئەم كتیبە كە بە مونسەبەى مەبەستە سەرەكییەكانیەوه ناوم ناوه (نالەى دۆ) لە تەئریخى ۱۹۸۵/۱۱/۱۰ میلادىی، ریکەوتى مانگی سەفەرى ۱۴۰۶ هـ، لە مالى خۆمان لە سلیمانیی لە مزگەوتى (شیخ بابا عەلى) بە دەستى بى هیزی خۆم (عبداللە مصطفى صالح - کاتب) بە نازناوى (فەناىی)، كە كۆى شیعرەکانى ئەكاتە (۴۴۲۵) شیعر ئەگەر كەموکوربیهكى بوو یا ژمارەكەیان زیاد و كەمى بوو داواى لیبوردنتان لى ئەكەم لە گەلّ دوعای عاقیبت خیریى.

ئیمزا

عبداللە مصطفى صالح (فەناىی)

گۆیژه - سلیمانی ۱۹۸۵/۱۱/۱۰

په راویزه کان^(۱)

^(۱) بینهری به پرتیز: به زاهیر که (صَلَوَة و سَلَام) له نووسراوه که دا نیه، بویه بۆ مانای حازر و (حَضُور) له یه که دوور نه که ونه وه و جیا نه بنه وه له یه که، به ده مییش بووترین ههر دروسته.

^(۲) واته: پاپۆری نهو سالیکه نه شکمی و خۆی لهو ده ریایه دا نوqm نه بی، نه که پاپۆره شکاوه که که له دارشتنی وشه کان بۆنی نه وه شی لیدی.

^(۳) له ته فسیری نایه تی: ﴿الْاِنْ اَوْلِيَاءَ اَللّٰهِ لَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ﴾.

^(۴) واته: خواجه حافزی شیرازی، که نه مهش دهقی نیوه شیعه که یه تی:-

حافظ تو خود حجاب خودی از میان برخیز

^(۵) ورمی: پاریزگیایه که له نیران که وتۆته شمالی کوردستانی نیرانه وه که نیسته پیی شه لینی (ره زانییه) یا نازربایمانی غه ربیی، به لام به شی زۆری شیعه دا گریان کردوه.

^(۶) چونکه حه زه تی ئادهم کاتی خۆی له به هه شتا میوه ی به هه شتی چیشتبوو، له نه خۆشیه کیدا ناره زووی میوه ی به هه شتی کرد و پارایه وه له خوا که له م نه خۆشییه یدا بریکسی له میوه ی به هه شت پی عه تا به رموی، خواش به که ره م دو عاکه ی قبول کرد، نه مری فه رموو به حه زه تی جویره نیل که بزی بیئ، نه ویش ده سه به جی چوو بۆ به هه شت و ته سه قینک له میوه ی نه ویتی دا به دهس حۆریکه وه و له گه ل خۆی هینای بۆ حه زه تی ئادهم، نه عجا پاش خواردنی میوه که دووباره پارایه وه له خوا عه رزی کرد: یاره بیی خۆت نه زانی که (شیث) ی کورم زۆر خۆش شه وی مادام ههر لوتفت فه رموو نه زیم بده نه م حۆریه بۆ (شیث) ماره بکه م، خوا نه مه شی لی قبول حۆری فه رموو که ماره ی بۆ به ری، به نه وه ل شه و حامیله بوو به حه زه تی (نیدریس)، نه عجا دوا ی بوون و گه و ره بوونی نار دیه وه بۆ به هه شت.

---

^(۱) هه رچه نه ده نه م په راویزه نه (نوسه ر) خۆی له نوسه ی نه سلایی (نالهی دل) دا نووسیونی و هه ری که و له لاپه ره ی تایبه تی خۆیدا نووسراوه، به لام له به ر چه ند هۆکارێک به پیوستمان زانی هه موو نه م په راویزه نه له چه ند لاپه ره یه کی سه ره خۆدا بنوسین و هه موو په راویزه نه وه ک خۆی بنوسی نه وه و بیا خه ی نه کۆتایی کتیه که و له گه ل کورته فه ره نه گۆکی دا کۆیان بکه ی نه وه.

ناماده کار

(۷) ودهكو شای ئیران.

(۸) فەرموودهی (مَنْ عَرَفَ نَفْسَهُ فَقَدْ عَرَفَ رَبَّهُ) له کتیبی (الفتح الربانی) حه زرده تی غهوس و چهند کتیبی تردا به حه دیسی پیغه مبهه (دروودی خوای له سه ربی) ربوایهت کراوه، به لام له م دوواییه دا له ماموستا (مه لا حه مه نه مینی کانسانان) م بیست فەرمووی: که لامی (سه فیانی شعوری) یه، هه رکامیشیان بی هه راسته.

(۹) واته: نینسانیهت و بوون به نینسانی تهواو.

(۱۰) واته: بز نهو جیگایه ی که نیدای ﴿اَلَسْتُ بِرَبِّكُمْ﴾ کرا بز عالمی (ذرو) نه پواج.

(۱۱) (تأریخ الأزل) نه م باسه له عبد اللهی کورپی حه زرده تی عه بیاس ربوایهت نه کا.

(۱۲) مه بهست له بی به سترانی رووح موحاصه ره و گرفتاری نه وه به زولسهت و قهسوهت و ناره زووه کانی نه فس و شهتانه وه.

(۱۳) واته ریگه ده رکه ی و به هه له دا نه رۆی.

(۱۴) نیستی فهامی ئینکاری یه، یانی: قهت بز ناپاری.

(۱۵) له (إحياء علوم الدین) دا ج ۲۸/۱ باسی گۆرانی ناوانی پیتشوو.

(۱۶) وه کو له حه دیسا هاتووه: (قَلْبُ الْمُؤْمِنِ عَرْشُ الرَّحْمَنِ).

(۱۷) نیشاره یه بز حه قیقه تی مه عنای ﴿مَثَلُ نُورٍ كَمِشْكُورٍ فِيهَا مَصْبَاحٌ﴾ الخ، که نیشاره یه بز حه قیقه تی (مُحَمَّدِيَّة) به لای عوره فاوه و بریکیش له عوله مای زا هیر.

(۱۸) واته: وه کو چۆن چوونی رووح به بهر له شدا گران نیه و شتیکی ناسایی یه.

(۱۹) ده جیه: ناوی یه کیکه له صه حابه کانی پیغه مبهه ﷺ به زۆری جویره نیل له سهر شیوه ی نهو نه هات.

(۲۰) واته: ماموستا (مه لا قادری گه وره) ی بیاره.

(۲۱) به لام به بز چوونی بری که سی تر به شی ناو له هه موویان زیاتره.

(۲۲) بی هه وان: یانی بی فیز و ته که ببورن، به زمانی بری له تیره کانی کورد.

(۲۳) واته: به بی پهیره ویی نهو دوو رببازه پیروزه نه نفسی (أَمَارَة) هه رگیز نابی به (لَوَامَة) و (مُطْمَئِنَّة) و (رَاضِيَة) و (مَرْضِيَة).

(۲۴) هه یهه: زاراو یه کی کوردی یه بز دهنگدانی نه سپ و ماین بز رویشتن.

(۲۵) واته: تۆی به لاوه وه کو بیگانه بئ.

(۲۶) واته: نه هرچوار ده رگام، یانی له هرچوار لام، واته هرچوار پارچه که.

(۲۷) وا بگره: واته وا فهرزکه.

(۲۸) واته: هرکاتیک ویستی و جوودی شتیک له نه بوونه وه بئیتهدیی ناگوئجی نهو شته نه بیتهدی.

(۲۹) قَرطَاسٌ: هرچهند له فزده کهی (مُذْکَرٌ) ه، به لام چونکه به مانای (صَحِيفَةٌ) یه دروسته به ئیعتباری مانا کهی علامه تی (تانیث) ی پیوه بلکینی.

(۳۰) واته: نهی برای کورد نه گهر تۆ نه ته وی وه کو (خه جئ) و (سیامه ند) بجیته نئو بازاری عشق و نهوینی به راستیی، نه مه به ره قس و سه رچۆیکیشان دهس ناکه وی، چونکه نه م جزوه کرده وه هی ئینسانی ئاره زوو به رسته نه ک هی عاشق.

(۳۱) واته: به ندیخانه.

(۳۲) مه به ست له قهزا لیته دا لازمه که به تی یا مورادیفه کهی که به لایه، وه کو نه لئین قهزا و به لا.

(۳۳) حه زه رته پی له گه ل (میرزا صدیق) و (حاجی نه حمه دی عه به ده لاک) له سلیمانی ناردینی بۆ سه ره خو شیی جه نابی (قازی خال)، هر وه کو له نایه تی ﴿وَنَبِّئْنَا فَوْقَكُم مَّبَعًا شِدَادًا﴾ ئینکاری بوونی ئاسمانی کرد و دوا ی مونا قه شه یه کی زۆریش هر ئینکاری کرد، وه به حه دیسی میعراجیش قه ناعه تی نه فه رموو.

(۳۴) له به شی سیه م له کتیی (فتح المجید) که به شی یه که می هی (ابن تیمیه) یه و به شی دو وه می هی (ابن الجوزی) یه، به شی سیه می وانه زاتم هی (عبد الله عزیز بن باز) ه که مامۆستای کولیه ی شه رعه یه له (مه دینه ی مونه ووده) علی صاحبها افضل الصلوة و ازکی التَّحِيَّة. (۳۵) به گویره ی ته ئریخی با وه پینکرا و هر نه مه یان له راستیی نزیکه، له خه لکی مووسلم پرسیی وتیان: گوندی که له بهینی (مووسل) و (دهۆک) دا، وه (مُعْجَمُ الْبُلْدَانِ) ی (شیخ عبد الله بکری) یش هر وا نه لئ (ج ۴/ ۲۷).

(۳۶) به قسه یه کی تریش نه لئین: مه ئه نیقی (حه زه رته ئیپراهیم درودی خوی له سه رین) وا له ژورور شاری (نورفا) وه که پاریزگایه که له کوردستانی تورکیا واته کوردستانی گه وره، که من خو م چهند جار له ویوه چوم بۆ (ئهسته مبول) بۆ زیاره تی حه زه رته ی (شیخ محه مد عوسمان سیراجه ددینی نه قشه ندی) وه خه لکی نه و ناوچه یه ش به یه که ده نگ نه لئین: به لئ نه م قسه یه راسته و

شونئنه وارەکانی هەموو دیار و ناشکراییە .. بەلام چونکە ئێمە سەیارەى خۆمان پێ نەبوو
نەماننەتوانی دابەزین.

(۳۷) کە ئیستە بە ناسۆزى بەناوبانگن.

(۳۸) وەکو خاوەنى کتیبى (سبائك الذهب) لە باسى ئەولادەکانى حەزەرەتى (نوح) دا وا ئەلئى
و د روونکردنەوى پشتى حەزەرەتى (ئىبراهیم) یش هەر لەسەر قسەى ئەو سەرچاوەیە.
(۳۹) لانک.

(۴۰) یانى: مەگەر بۆچی! هیچ کەس لە گیانى خۆى بێزارە تا خۆى بجاتە چۆمى ئاوا.

(۴۱) واتە: بەرداشەکەت کەوتە کرەکەر لەبەر بێ دانىی.

(۴۲) ئەویش: واتە ئەو راسپێرییەشم کە نەکرد لەبەر دلتسۆزى بەویش و بە گەلیش و نیشتمانیش
بوو، چونکە ئەمزانی ئەو رییازەى کە ئەو گرتوووەتى زیانى بۆ خۆشى و گەل و نیشتمانیش
تێدايە، کەچى هەر واش بوو.

(۴۳) واتە: ئەو دینەى کە ئەوان داوايان نەکرد.

(۴۴) دەنگى کەم هێز. پێچەوانە: بەم.

(۴۴) واتە: بۆ نىظامى هەموو کاتیک و هەموو جیگایەک.

(۴۶) بابیى: کۆمەڵێکن لەسەر بېروپرای (محەمەد عەلى باب) و (بەهائوللای بەهاى) ئەپرۆن
کە (بەهائوللای) بە پێغەمبەر ئەزانن و (عەلى باب) یش بە جیگەدارى ئەو.
(۴۷) بالك: نىوى دئىیەکە لە (مەریوان) لە بیست کیلۆمەترى قەلاى مەریوان بەلای جنووبى
شەرقتەو.

(۴۸) دەرزیان: ناوى دئىیەکە لە (مەریوان) کە لەگەڵ (بالک) نزیکیەى سەعاتى بەینیانە و
چۆمیکیان لەنێواندايە کە بیست دەقیقە لە بالك دوورە لەوانەبە تا نىو سەعاتىش بێ.

(۴۹) واتە: بۆ نەرزىنى ئىنسانى چاک.

(۵۰) گۆناگون: جۆرەجۆر و رەنگاوپرەنگ.

(۵۱) یەعنى بوونت.

(۵۲) زەل و باتلاخ.

(۵۳) واتە: چونکە ئەوکاتە هەر خەلکى ولاتەکەى خۆى ئەبن بە دوژمنى.

(۶۴) واته: که پرووی هه له پیناود و قهراخی شین هه لگه پراوه.

(۶۵) به معنی رووشی شه کهن و نه یگه چلینن.

(۶۶) واته: له کاتی به یانیسه وه تا کاتی ئیواره و، له نوئیزی شیوان یا رووتر بلین: له به یانیسه وه

تا نیوه پۆ ریگه یه که مانگ و له نیوه پۆوه تا ئیواره به که مانگ ته پۆیشت.

(۶۷) واته: بینگانه.

(۶۸) واته: نهو برا کوردانه ی که له دین نه گه یشتون.

(۶۹) ناوین: زاراویه کی دهوری هه ورامانه، یانی: سواغدان ی ناوماڵ به شیوه یه کی تایبه تی.

(۷۰) واته: به دهسه لات.

(۷۱) زۆر: لیره دا یانی دهسته لات.

(۷۲) واته: غه ل و وارشی دهوری قهبر و گۆرستان.

(۷۳) سووچ: به مانای تاوان و قوژینی ماڵ و گۆشه و قهراخی شت هاتوه، به لام لیره دا مه به ست

تاوانه.

(۷۴) واته: به زووی.

(۷۵) کهنعان: ناوی شهو کوره ی (حه زه ته ی نوح) بوو که له قسه ی شهو ده رچوو، شهویش وه کو

باقیی قهومه که ی له تۆفاندا خنکا.

(۷۶) له هی زوو دوین: به معنی له شهده بی زوو دواون.

(۷۷) سینه و ده بان: دوو شارن یا شارنیک که له ولاتی میسردان وه له زه مانی قه دیمدا خه نجه ر و

شمشیری شهو ی له هی هه موو شوینیکی تر چاکتر بووه.

(۷۸) واته: له وانه ی که به ته واوی ده ستیان له دین و له شه خلاقیش هه لگرتوه، وه کو خوا

شه فرموی: ﴿أُولَئِكَ كَالْأَنْعَامِ بَلْ هُمْ أَضَلُّ﴾.

(۷۹) واته: شهده ب به مانای راسته قینه ی خۆی جوزنی که له ته واوی دین، وه شهده ی که برنیک که س

به شهده بی ته زانن و له دینیش دووره به ته واوی به هه له دا چوون و به خۆیان نازانن، وه هه ر

له بهر شهده ی که نه فسیان هه زی لیکر دووه ناویان ناوه شهده ب.

(۷۰) به چی تر نابین: واته به هیچی تر نابین.

(۷۱) سهرا: شهسه که ی (شری) به که به خاک و گل نه لین، واته: له ژیر زهوی به وه.

- (۷۲) واتە: لە فرمیسکی خۆشیی و شادیی.
- (۷۳) واتە: خونسا موشکیلن، که ئەم وشەیه لە زاراوهی عەرەبیدا بە کەسێک ئەلێن که نیشانهی ژنیهتی و پیاوهتی به تەواویی دیار و ئاشکرا نەبێ، که بە کوردیی پێی ئەلێن نە نیر نە می.
- (۷۴) واتە: لە مەلا.
- (۷۵) واتە: مەلا ئەگەر کردووەکە لە گەل قسەکە ی رێک نەبوو.
- (۷۶) سۆس: کەپەکی ئارده که لەناو هینلەگدا ئەمێتتەو.
- (۷۷) واتە: بۆچی؟ چما دل!..
- (۷۸) وشە ی دوون بە مانای (دَني) یه.
- (۷۹) صەفی کارزار: واتە مەیدانی جەنگ.
- (۸۰) مەلەیه که لەبەینی شارۆچکە ی (قوروه) و (هەمەدان) و، جەبەل حەمرینیش لەمدیو، سنووری کوردن.
- (۸۱) واتە: بوونت بە کورد.
- (۸۲) واتە: ئیشوکار و مەشرووعاتی واتان بۆ دائەمەزرێنن بێی بە هۆی ژینتان.
- (۸۳) شیر ی ژیان: یه عنی شیر ی رق هەستاو.
- (۸۴) کوتک: دارێکی ئەستورە نزیکە ی نیو مەتر درێژە، ناو دەرسته کە ی کون ئەکەن و دەسکیکی تێنەخەن و سینگ ی درێژ و ئەستووری پێی دائەکوتن بە زهویدا.
- (۸۵) واتە: تۆ بچی بۆ نەوی و ببیتە میوانی ئەوان.
- (۸۶) واتە: ئەوانە ی وان لە مالهەدن و بە ولاتاندا ناگەرێن.
- (۸۷) واتە: نەبادا.
- (۸۸) واتە: لە خۆت بابی بی و بلیتی من پیاویکی وام یا وا بووم.
- (۸۹) بلخ و تەناس: دوو وشەن یە ک مەعنایان هەیه که بریتیه لە چلکی قەراخی حەوز و شتی تری ناوا.
- (۹۰) کەویی و لێنیی: دوو وشەن لە کوردیدا بۆ هەموو گیانلەبەرێکی وەحشیی و هەردیی بە کار ئەهێنرێن که وەکو گیانلەبەری مائیی بە ناوماڵ و ئاوه دانیی راهاتن.
- (۹۱) واتە: بدا لە ئاوێنە.
- (۹۲) واتە: لا ناکاتەود و ئاور ناداتەوه بەلای چاکەدا.

(۹۳) حەربە: يانی تۆیز.

(۹۴) واتە: بینەر.

(۹۵) واتە: سۆتند ئەخوا.

(۹۶) واتە: لەودیبوی ھەستیاریە ناشکر اکانەوہ.

(۹۷) واتە: عالیەمی ئەمر.

(۹۸) واتە: عیلمی عەقائید.

(۹۹) رووبەرۆو: واتە (وَجْهًا لَوْجَه) یا بەرامبەر.

(۱۰۰) واتە: باوەر و ئیمانی.

(۱۰۱) واتە: بۆ فریودانی نێوہ.

(۱۰۲) گورگەمیئش: بە سەگیک نەئین کە خاوەن مال بۆ پاسی مەرۆمال رایئە گری بەلام ئەو لەجیاتی پاس فیتری مریشک و مەرخواردن نەبی وەکو گورگ و ریوی.

(۱۰۳) واتە: ئیمە کە ناوی دژ و دوژمن ئەبەین مەبەستی سەرەکیمان دوژمنانی دینن، ئەگەرنا چونکە خوا ئەفەرموی: ﴿إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ﴾ ئیمە ھەر موسلمانیکێ راستەقینە بە برای خۆمان ئەزانین.

(۱۰۴) کەویش ھەر مەعناي ھەرسە کە لە شاخی بەرز بەفر کۆنەبیتەوہ و لە جیاتی خۆی ھەلئەکەندری و بەفر و شەخەلی تر ئەپیتچی بەخۆیەوہ و ھەرچی کەوتە پیشی رایئەمالی.

(۱۰۵) واتە: ئەی باریی تەعالا.

(۱۰۶) زۆری تۆ: یەعنی دەسەلاتی تۆ.

(۱۰۷) واتە: ئەگەر تاوانەکام وەکو شاخ و کێوانیش بن.

(۱۰۸) بی تۆ: لەطافەتی تێدایە، ھەلئەگری بە مانای: (بی لوتفی تۆ) بی، نەیشگوئجی بە مانای: (کێ نەتوانی ھەر خۆی ئەوئندە خۆی قال و ساغ بکاتەوہ کە ھیچ خلتە و توئی توئی و پەردەدی قەسوئەتی تێدا نەمیتنی) بی، ھەلئیش ئەگری: (کێ نەتوانی ئەوئندە خۆی قال بکاتەوہ تا خۆی ببیتەوہ بە بۆتە و ئەنجا ئەو خەلکی تر نیمتیحان بکا و وەکو بۆتە ساغیان بکاتەوہ لە ریبازی خواناسیدا).

***

فەرھەنگۆک^(۱)

ئاستانە: بەردەرگانە، پېش دەرگا.	بەن: دەزوی ئەستوری لە خوری
ئاشپۆ: ئاشپۆ: بەو کەسە دەلێن باراش	رێسراو.
کۆیکاتەو و بیبا بۆ ئاش بۆ ھارین.	بەیداغ: بەیداخ، ئالا.
ئایەرە: ئەیارە، پێوانە.	بێ چوون و چەرا: بێ ھاوتا.
بازیی: گەمە، یاری و گالتەوگەپ.	بێن: بۆن.
بالە کەوکردن: لە کەودان، دابیتۆن.	پاسدار: چاودێر، نیگابان، کیشکچی.
بزوۆ: بزویی، کەسیک کە زۆر بچوولێ.	پالە: کارکەر، وەرزی.
بناو بوۆر: نەخۆشی دەروونی، کەسیک	پروپاتال: شتومەکی پرۆبووچ و بێ نرخ.
کە لە دەروندا ناساز بێ.	پالار: داردەستی کە بۆ ھاویشتن دەبێ.
بئیسسی: نەخۆشی لەرپوون، لەپری و	پوندار: نەندیشە، خەیاڵ، گومان.
لاوازی زۆر لە نەخۆشییەو.	پوو کەل: پووچ.
بۆتە: کاسە یە کە زێر و زیوی تیدا	پەریز: ئەو زەوی یە کە دەغلی
دەتویندیرتەو لە ناو ئاگر دا.	لێ دوورابیتەو و لاسکی دەغلە کە
بە پئی فیل: بە زۆری.	بە قەد بستیک لە زەویدا مابیتەو.
بەر پەنگ: بەر پەست، بەر بەند.	پەسیو: پەنا، قوژین، دالە.
بەزە: بەزەیی.	پەلید: فیتنە گێر.
بە غار: بە راکردن و بەپەلە.	پەلخو: خواردنی کە باش نەجوورابێ.
بەگ لگ: ناغا، گەورە.	پەلە و تەلە ک: نیشانە.

^(۱) ھەرچەندە (نورسەر) لەم کتیبەدا واتا کردنی ھەندیک وشە بە پێویست زانیووە و واتای کردوون بەلام لە گەل ئەو دەشدا چەندین وشە دیکە تیدا بوو کە پێویستی دەکرد و اتایان لێ بدەیتەو، بۆیە ئەم کورتە (فەرھەنگۆک) ھەمان لێردا نووسی، بۆ ئەم مەبەستەش سوووم ئە فەرھەنگی (ھەنابە بۆرینە) ی «مامۆستا ھەژار» و (فەرھەنگی کوردستان) ی «گیوی موکریانیی» و (فەرھەنگی عەمید) ی «حەسەنی عەمید» وەرگرتووە. (نامادە کار)

پيخوست: شوين پي، شويينيكه كه زور
 بهسريددا هاتوچو كرابي.
 پيل: شان و مل.
 تانوپو: رايه لي شتي ته نراو.
 تاوتوو: تاوتوي، ريكخستن.
 توْتيا: شتي زور ورد.
 تووك: نزا، دوعا.
 توْم: توو.
 ته باهت خراب، نابوود.
 تهپ و دوو: تهپوتوز و دووكه ل.
 تهريك: گوشه گير، خودوورخه روه.
 تهقالا: هول و كوشش.
 تهگيبو: راويژ، تهگيركمر: راويژكار.
 تهنگنا: شوييني تهنگه بهر.
 تهوسانه وه: دورويي كردن، بتهوسينه وه:
 دورو بكونه وه.
 تهويل: نيوچه وان.
 تيچين: نويه بر له باراش هاريندا.
 جار: بانگ راهيشتن، راگه يانندن
 به دهنكي بهرز، جار به جهه نهم:
 بانگ كردن بو دوزه خ.
 جاو: خام، كالا يه كه له دزروي لوكه
 دروست ده كريت.
 جوجو: پچر پچر كردن، نهجن نهجن.
 جن جن: نهجن نهجن.
 جودا: جيا.

جهم: كومل.
 جهنجهر: چهرخي ناو پي هه لئيجان.
 جهولانگه: گهران، سوورخواردن.
 جيفه: كهلاكي مرداره وه بوو.
 چاغ: تهفرد، فريوخواردن.
 چهقره سه ما: هه راهه را، هه لپه رين و
 سه ما و بي شهرميي وتن.
 چهقنه: نهو داريه كه به كهوچكه وه
 به ستراوه كه دهچيته ناو دؤليان و
 سه ره كه ي ديكه ي له سه ر به رداش
 هه لده به زيته وه و دانه ويله ده وه ريتيه
 خواره وه بو ناو گه رووي به رداش.
 چهلان: جاران، سه رده مي پيشوو.
 چه مووش: ولاخي بزوز و سه ركيش.
 چهوره سان: چهوريكه له ناو روندانيك
 ده كرى بو تيژكردني چهقو و داس و هه ر
 چهشنه تيغيكي تر.
 چيو: چيلكه و چيو، داري سووتانندن.
 حاست: ناست.
 حوباب: بلقي سه ر ناو.
 حهريف: هاوړي.
 حه قله مه قو: حه قليمه قو، گه مه ي كاله
 مستي، حه له ق مه له ق.
 حيلكه: دهنكي پي كه نين.
 خرچه: جزره كاله كيكي نه گه يشتووه و
 شيرينه.

خشیپه: خشه خش، دهنگی پی که له
گیای وشکی دهئین.
خورجین: تیرک، تیر، دهفریکه له
خوربی ریسراو دروست کرابی.
خه ففاش: شه مشه مه کویره.
خه لستن: رزگار بوون، دهرچوون،
خه لسیون: دهرچوون.
خه لقی نافه رین: خه لک دروست کهر.
خیو: راهیتان و په روهرده کردن.
داب: داب و نه ریت.
دارانه وه: که وتن به لادا، دارا و ته وه:
که وتوه به لادا، نادار تته وه: ناکه وی
به لادا.
دوولانه: به دوو لایی.
دۆن: به زی تاواوه، چه وریی ناو سکی
ناژدل.
دهرک: دهرگا.
دهسته وه که ریی: دهست کردنه وه.
دهماندن: گه شان هوی ئاگر، ده مهی
ئاسنگه ره کار خستن.
دهمبین: دم به ست، ئالقه داریکی خیره
له ده می و لآخی گیره ی نه که ن.
دیهه ر: زهوی به که له بهر مالان بئ.
رووش: رووشاندن.
ره جال: هه ژار، بئ سه روسامان.
ره نیو: په روهرین، سه ره رشتی و

پیتگه یاندن، ره نیو هیتان: پیتگه یاندن.
زاخ: تاویری گه وره، به رد.
زاغ: قه له ره ش.
زشت: ناشیرین، قسه ی ره ق.
زۆله ک: جوړه ده نکیکه له نیو گه مه
شامی و نيسك و نوکدا که نابری و
ناکوئی، بئ که لک.
زه بوون: بئ هیز.
زه ل: قوری ره ش.
زه لال: زولال، ناوی روون و پاک و
خوش.
زهوت: داگیر، دهره قهت، خوی نه کرد
زهوت: واته دهره قهتی خوی نه هات.
ژاندار: جه ندرمه، سه ربازی تورک.
ساتۆر: کیردی گه ورد.
سه پان: پاله، وه رزیر، که سیکه ده غل و
دان دده وور تته وه و دیه تیتته به ره هم.
سه خافه: بئ نرخ.
سه رلانکه: نهو په رۆ سپیهی که به سه ر
بیشکه می مندائی ساوادا ده ری.
سه ره مه دیی: هه تاهه تایی.
سه ودا سه ر: عه ودال، دیوانه.
سیمورغ: جوړه بالداریکی خه یاللی و
نه فسانه یی به.
شبراو: جوړیکه له پیتلاو، قۆنده ره.
شه خهل: خه وش و خال، زبل.

شه كهت: ماندوو.
 شه وچه له: شه وچه ره، هه ر جۆرد
 خواردينك كه له شه ودا ده خورئ.
 سه يقهل روبه: مشتومال،
 خاوتينكه ره وه، ژهنگ لابه ر.
 طاس: سه ري بئ موو، كه چهل.
 عه بهس: هه وانته.
 عه زيا: هه ژديه، ماري زۆر گه وره.
 عه ميلبي: نۆكه رايه تبي بيگانه.
 عه نقا: سيمورغ، بالداري ته فسانه بي.
 فه ريكا: دانتيكي نهرمه كه هيشتا ردق
 نه بووي و ته واه نه گه يشتي.
 فه رپروخ ليقا: روو جوان و پيرۆز.
 فه لا: فه لاح، جووتيار.
 فه لاکهت: زۆر دژوار.
 فيشال: لاف، خۆه لکيشان.
 فيشه کلغ: فيشه کدان، فيشه کبه ند.
 فيله سوو: فيلباز.
 قات: قاتي: گراني، قات و قري.
 قالي: مافوره، فه رش.
 قري: قران، مه رگي تیکرایی، قات و قري.
 قري.
 قرژانگ: قرژال.
 قت: فت، نه مان، دوايي هاتن.
 قونجاو: نووقاو.
 قه بهس: دهسته چيله ي ناگر.

قه واره: قه باره، بارستايي.
 قه يچيي: مقه ست.
 قيته قيت: مل قوتکردنه وه و ته ماشا
 کردني يه كه له دواي يه کترئ.
 كابووس: شه وه.
 کاسان: بيهوشبون، نه کاسئ: بيهوش
 نه بن، نه تاسئ.
 کاله: پيلاويك كه له چه رمي ناژهل
 دروست ده کري و به بهن قايم ده کري.
 کاله ي شه مامه به نديي: جۆره
 پيلاويکه.
 کايه: ياري و بازيي.
 کايين: کايه ن، شويي هه لگرتني کا.
 کاپين: زه وي زيخدار و به رده لان كه
 ده غلي لي نه پرويت و بي پيت بي.
 کپوکاش: هه ول و کوشش.
 کسز: لاواز.
 کلکه نه وتينه: فيتنه گير.
 کلورر: کرورر، پينجسه ده هزار.
 کلا: جيگه ي سواله ت تيدا سوورکردنه وه.
 کلوکۆ: بلنسه ي ناگر.
 کود: کووت، په يني زه ويي کشتوکال.
 کوند: کونه په پرو.
 کوپره ک: کوپره، ده غلي کوپير.
 که ل و مل: سه ري چيا و به رزايي.
 که له لا: بريندار.

كهل: ره شه ولاخ.
 كه لاش: كلاش، پيتلاوى له پهړو.
 كه لافه: كلافه ده زوو.
 كه له: گيايه كه.
 كه ند و كوژ: كه ند و كوټ، زهوى سپر
 له بهرزي و نزمي.
 كيبريتي نه حمهر: گوگردى سوور.
 كيښكچي: پاسهوان.
 گاله: قه قه و همرا و گمه گم كردن.
 گاه: جار، گاه گاه: جار جار.
 گوچ: فرجك، گوش كردن.
 گوستهر: راخستن، راخراو.
 گونگه ل: گالته جاري.
 گه زاف: قسه ناپاست.
 گه زه ند: زيان.
 گه ف: هره شه، ترساندن، گه فین: ترسان.
 گه نكاو: گه ناو، نارى بؤگه نى وه ستاو.
 گييال: ريخوله، گه دوگييال.
 گيژ: گيژه لوو كه.
 لاره مل: ملكه چ.
 لانك: بيښكه.
 لوف: هل لووشين، قووتدانى به په له.
 له پ: په نجه، بهرى ده ست.
 له دوو: له شوين، به شوينيا.
 له خه م رزان: بڼ خه مبون.
 له غه م: تونيل.
 له ميژ: له دير زه مانه وه.
 ليم: جهنگل، بيښه لان.
 لينگه فرتي: لنگه فرتي.
 ماخوليا: خه مخوري، ديوانه يي.
 ماسان: نه ستووريون و هه لاوسان،
 نه ماسن: هل تاوسن.
 مالاريا: نه خوښي تا و له رز.
 مورخيش مورخيش: هه ناسه سواريون
 به كيشانى شتى زور قورس.
 مؤولك: مؤول، برژانگ.
 مشتومال: خاوين كردنه وه.
 مؤوزم: زوردار، كه له گا، زال.
 منداربوون: مردار سوون، مرداره وه سوو:
 ناژه لي به غه له ت سهر پراو.
 موفت: مفت، به لاش، خوري يي.
 مه حه ك: بهرديكه كه نالتوونى
 پي نه مالن و پي عيار نه دهن.
 مه ره ز: تووكى بزن كه رانكوچو غه ي
 لى دروست نه كهن.
 مه زرا: كيلگه.
 مه شاكيل گوشا: كه سيك كه گيروگرفتي
 خه لك چاره سهر بكات.
 مه شكوله: مه شكه ي بچووك.
 مه عجوون: هه وير.
 مه گه س: ميش.
 مه لامه: لومه كردن، سهرزه نشت.

ههسان: بهردیكه تیغی پین تیژ دهكړئ.

ههش: خوم.

هه لجرینگانگاندن: جرینگانگاندن:

زرنګه هینان له پوول و پاره، پاره دان

به شیویه کی وا که له دل گران بڼ.

هه لقوقوتان: له نه کاو په یدابوون.

هه لهت: زهویتکه که زور بلند و نرمیسی

تیدابڼ.

***

مهنجووس: نه گبت.

میرریخ: هه ساره ی میریخ.

ناچیز: بڼ نرخ.

ناسوفته: دهست نه که وتوو.

نامی: به ناوبانگ، مه شهوور.

ناوبژی: لیک جیا کردنه وده.

نشستر: نه شستر، شفره ی دهستی

برینګه ر.

نکبت: نه گبت، به لا، به دبه خت.

نه سته رهن: جزره گولتیکه.

نه قیزه: شتیکی تیژده بو تیژده نینی

ناژهل.

وزاق: ده رپه پینی به ته وژم، بازدان.

وهرد و شووم: زهوی کینلراو، کینلانی

زهوی بو دوو دم جار.

وهربوون: بلاو بوونه وده.

ویم: نه ویم، کورتکراوه ی (نه ویم) ه.

هاته هات: چا ووراوی نه چیر و دز و

له شکر و هی تر.

هاشه وپاشه: خهوی تیکهل و پیکهل.

هوړه: پواز، شتیکی تیژده بو قه لساندنی

دار.

هه رج و مه رج: تیکهل و پیکهل، نارپک.

هه رچی و په رچی: هه رزه، هیچ و

پوچ.

هه رز: هه ریز.

پښت

۵	وتیه کی پښوښت
۱۴	پښه کی
۱۹	مانای حوزووری خوا
۲۹	نښنای راسته قینه و تهسه ووف و گهښتن به پله و پایه ی خواناسی
۴۷	پښکها ته ی ههیکه لی ناده میزاد
۵۲	به شداری ناده میزاد له ژیانی خو ی و گه لیدا
۵۹	که می ته منی ناده میزاد و بزوزی له ژیاندا
۶۱	با بلیم وهک خو م
۶۴	سوودی ناده میزاد بو خو ی و گه له که ی
۶۷	لیکولینه و هیهک له سه ر نه ده بی تازه
۸۳	لاچوونی شهوی تاریکی دهوری جه هاله ت به چرای دین
۹۳	ره گزی نه سلپی گه لی کورد و بریک یاسای نایینی و نه خلاقیی
۹۹	دهمه ته قه ی سیروان و ریباریک
۱۱۱	سه رنجیک بو چاره رپه شی گه ل و هو یه کانی
۱۲۳	نایا دوا که وتن و به ماف نه گه یشتنی گه ل تاوانی مه لایه ؟
۱۳۶	ناوردانه و هیهک له میژووی گه لان پیش هاتنی نایینی پروزی نیسلام
۱۵۱	کورته باسینک له حقیقه تی نه دهب و زانیاری
۱۶۲	جیا کردنه و دی نه دیب و ماموستای خاوه ن هه ست له که سانی تر
۱۷۲	لاچوونی په رده ی ره شی نکبه ت و باشتین هه ل و دهره ف ت بو گه ل

- ۱۷۷ ..... گهلی کورد هەر له پشتهوه خهنجهری لیډراوه
- ۱۸۰ ..... پیشیلکه رانی مافی گهلانی ستهم لیکراو کین؟
- ۱۸۸ ..... لیکۆلینه وهیهک له سههر بینراو و نه بینراو له روانگهی عهقلی سه لیمدا
- ۱۹۷ ..... مافی راسته قینهی ئافرهت له روانگهی ویتدان و ئاینی بهرزی ئیسلامدا
- ۲۱۲ ..... پارانه وه و راز و نیاز له گهڵ خوی پهروهردگار
- ۲۲۴ ..... ستایشی پهروهردگار له لایهن نووسه ره وه له سههر تهواو کردنی نهم کتیبه
- ۲۲۵ ..... پهراویزه کان
- ۲۳۲ ..... فهرهه نگۆک
- ۲۳۸ ..... پیپرستی بابه ته کان

***